ALEC ART

REVI TURALĂ

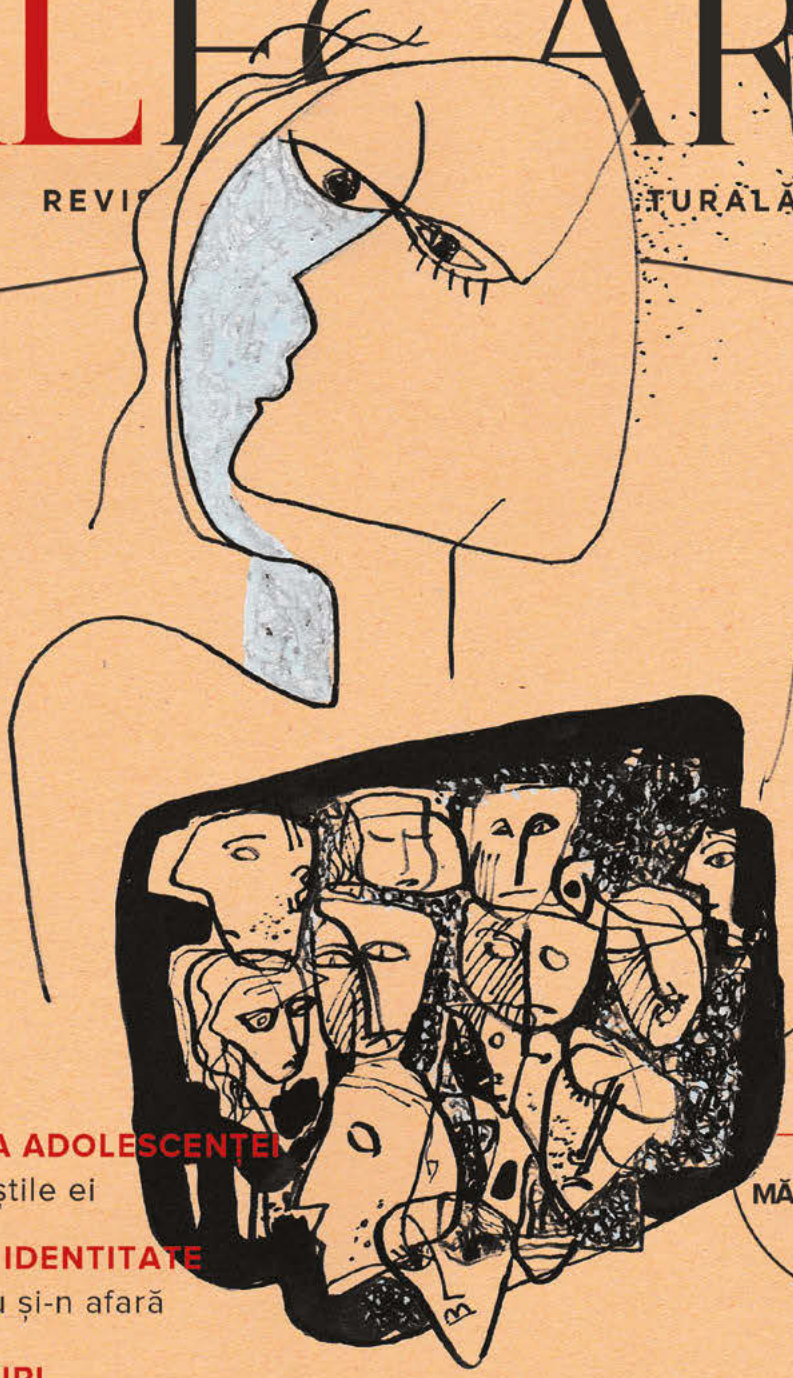

MUZICA ADOLESCENȚEI
și poveștile ei

DUBLA IDENTITATE
înăuntru și-n afară

ÎNTÂLNIRI
Doina Ruști, Bogdan Suceavă, Dragoș Pătrașcu & co.

INTERVIU
MARIN MĂLAICU-HONDRARI

IAȘI **NR 18** · MAI 2017

Coperta: grafică de Ioniță Benea

COORDONATORII PROIECTULUI ALECART

Emil Munteanu, Coordonator Principal
Virgil Horghidan, Art Director
Nicoleta Munteanu, Coordonator Clubul de Cultură
Gheorghe Cîrstian, Coordonator Clubul de Poezie

REDACȚIA

Tudor Berbinschi, „Național", redactor-șef
Ioana Tătărușanu, „Național", redactor-șef adjunct
Andreea Petrovici, „Petru Rareș", redactor-șef adjunct
Anastasia Fuioagă, „Național", secretar general de redacție
Anca Șcheul, „Băncilă"
Tamara Bivol, „Național"
Viviana Gheorghian, „Național"
Ana-Maria Țebrean, „Petru Rareș"

DESIGN & DTP

Tudor Berbinschi
Anastasia Fuioagă (corectură)

SUBREDACȚII

COLEGIUL NAȚIONAL IAȘI

Laura Știreangă, Amalia Carciuc, Andrei Rusu, Veronica Rotaru, Ionuț Porcescu, Cristina Pliam

COLEGIUL NAȚIONAL DE ARTĂ „OCTAV BĂNCILĂ", IAȘI

Marina Munteanu, Ana-Lucia Dominte, Ioana Vlad, Ruxandra Pavel, Șerban Șandru

COLEGIUL NAȚIONAL „PETRU RAREȘ", SUCEAVA

Sandra Ungureanu, Ioana Redinciuc, Alina Țibuleac, Alexandra Apostol, Diana Diaconescu, George Martiniuc

COLABORATORI

Roxana Dumitrache
Cristiana Ursache
Ioan Răducea
Radu Carnariu
Silvia Poepscu

COLEGIUL DE ONOARE

Alexandru Condurache - regizor
Bogdan Crețu – critic literar
Marius Galan – judecător
Angelo Mitchievici – critic literar și de film
Septimiu Panainte – avocat
Marius Pașa – matematician
Antonio Patraș – critic literar
Daniel Șandru – politolog
Victor Vașuta - regizor
Liana Vrăjitoru Andreasen - critic literar

RUBRICĂ PERMANENTĂ

Alexandra Masgras, University of Glasgow
Ioana Lionte, UAIC Iași
Irina Popa, UAGE Iași
Mădălina Tvardochlib, UAIC Iași
Anais Colibaba, Jacobs University Bremen
Raluca Anisie, Zürich
Clara Cășuneanu, Universitatea București
Sabinne-Marie Țăranu, UMF Iași
Iulia Știreangă, University of Edinburgh
Diana Murguleț, University of Birmingham
Astrid Băgireanu, University of Edinburgh
Ozana Ciobanu, USV

CORESPONDENȚI

Tudor Giurgică-Tiron, Harvard University
Izabela Pavel, Thun
Ruxandra Popescu, University College London
Ecaterina Reus, Copenhaga KEA
Laura Dianu, Tokyo
Arina Anisie, Rio de Janeiro
Radiana Arghiropol, University of Surrey
Maria Rădeanu, University of Groningen
Amalia Kalinca, Varșovia
Ina Mitu, RWTH Aachen

Revista este realizată de elevi și absolvenți ai Colegiului Național Iași, ai Colegiului Național de Artă „Octav Băncilă" și ai Colegiului Național „Petru Rareș" Suceava.

Revista ALECART este deschisă oricărei colaborări cu elevii şi studenții cu atitudine culturală.
Așteptăm articole pe adresa de mail: redactia@alecart.ro

alecart.ro | facebook.com/revistaALECART | issuu.com/alecartiai

ISSN 2065-7749

PARTENERI

ROFILCO Film Studio Iași

ROTARY CLUB IAȘI COPOU

EUROED

Materialele publicate nu reprezintă neapărat punctul de vedere al instituțiilor partenere.

04 EDITORIAL

06 RECENZII LITERATURĂ ROMÂNĂ

06 Cazemata de Tudor Ganea
08 Inocenții de Ioana Pârvulescu
10 obiecte umane de Teodor Dună
12 Cexina Catapuxina de Matei Florian
14 deviant de Alexandra Negru
16 Pelinul negru de Ioana Nicolaie
19 Măștile fricii de Camelia Cavadia
22 Republica de Bogdan Suceavă
24 Opera poetică (vol. 1) de Liviu-Ioan Stoiciu
26 Dialectica urșilor de Radu Nițescu
28 Mâța Vinerii de Doina Ruști
30 Marin Mălaicu-Hondrari RECONSTITUIRI SUBIECTIVE
32 Radu Vancu RECONSTITUIRI SUBIECTIVE

36 RECENZII LITERATURĂ UNIVERSALĂ

36 Viața de dincolo de graniță de Dorit Rabinyan
39 Coajă de nucă de Ian McEwan
42 Pigeon English de Stephen Kelman
44 Imago de Ludmila Ulițkaia
48 Suntem deja uitarea ce vom fi de Hector Abad Faciolince
51 Khaled Hosseini RECONSTITUIRI SUBIECTIVE

56 ÎNTÂLNIRI

56 REAL vs. UMAN ?!
59 FORME ALE ARTEI - Pătrașcu | Carnariu | Gorea
61 clubul de poezie ALECART / întâlniri
63 Conferința lui Bogdan Suceavă
65 Decupaje sau Școala Altfel
66 O călătorie regală

68 ITINERARII

68 Varșovia

72 ARTES

72 Cabaretul cuvintelor (spectacol TNI)
74 Invitație la eșafod (spectacol TNI)
76 FolkCore De Tour
78 Magic Fest ∞/99

80 FILME

80 Bacalaureat
83 Sieranevada
86 Fences
88 The embrace of the serpent
90 Izgnanie
92 Ipostaze ale profesorului

95 ANCHETA - Muzica adolescenței și poveștile ei

102 ESEU

102 Reprezentarea femeii în opera lui Edvard Munch şi criza masculinității în fin-de-siècle

108 UNIVERSITARIA

108 Despre palmele scrise, ascultări, plimbări și sindrofii. În liceu
110 Cine se ascunde sub cocul „man-bun”?
112 Povești de viață traduse în termeni matematici

114 ÎNĂUNTRU ȘI-N AFARĂ

114 România și Canada trăiesc în mine
118 Confesiunile unui debater
120 Obișnuiam să lucrez peste cincisprezece ore în fiecare zi

124 INTERVIU - Marin Mălaicu-Hondrari

129 INTERVIU - Lionel Duroy

136 PROZĂ ȘI POEZIE

Lose yourself in the music the moment you own it

Tudor Berbinschi

La început a fost întuneric, dar mai apoi nici lumină n-a fost – așa arăta primul draft al editorialului ce urmează, o „parabolă" blegită a îndreptării sinelui *spre lumină*. Între timp am realizat că unu, nu sunt un „meșteșugar al cuvintelor" sau vreun artist obscur ce se hrănește dintr-un ego nemăsurat și doi, nimeni nu merge conștient *spre lumină* ci e ghidat de niște instincte primare (vezi fluturii de noapte). În fine, să revenim la lucrurile cu adevărat serioase. ALECART e la numărul 18 și vine din urmă o „nouă generație" căci seria mea și-a jucat cartea. E un moment ciudat acesta de tranziție, ca atunci când se înserează și totuși mai e nevoie de lumină în casă așa că mai aprinzi un bec (ca să păstrez măcar ceva din ideea inițială!).

O stranietate a continuității lucrurilor. Te simți dator ca „experimentat" să „ajuți" însă nu știi dacă nu cumva poți răni prin ajutorul tău.

Ești „din sistem", un viciat sau un rebel și ești încă prea aproape de lucruri pentru a înțelege pe deplin ce s-a lipit și ce se potrivește . Un neajuns obișnuit al perspectivei.

„Din interior", deci, nu se vede limpede cu ce se iese din istoria recentă. Ai, părerea mea, mult prea multe povești de spus – pentru că probabil una dintre chestiile cele mai importante în perioada asta o reprezintă întâlnirile. De orice

Dragoș Pătrașcu

tip. E o vârstă e experiențelor și a experimentelor în fond, de aceea întâlnirile valorează atât de mult. Oriunde, cu oricine sau cu orice are loc o întâlnire: de la profesori, colegi, portar, Radu Paraschivescu, Marin-Mălaicu Hondrari, Gabriela Adameșteanu, (insert om de cultură, artist sau absolvent invitat la ALECART) ș.a. până la *Un roman natural* al lui Gospodinov, *Unu+Unu* de la TNI, *Bacalaureatul total* sau *Despărțirea de copilărie,* poezia celor de Suceava etc. , orice aspect neînsemnat (sau nu) îți pică în mână sau îți apare în față – aceea e o întâlnire. Un tête-à-tête cu o idee de fapt. Un loc de joacă cu gândul căci timpul acum are răbdare, iar ALECART dincolo de proiectul propriu-zis e un mediu „controlat" al întâlnirilor culturale (cel puțin!). Un antrenament cu „spiritul liber și mintea deschisă", de a lua atitudine și *de a întâlni*. E o formă de cultivare, la urma urmei, a curiozității vârstei și a polemicii născute din pasiune - o mică parte a sandbox-ului vieții în preuniversitar. Trebuie ieșit însă cumva din coma de banalitate cronică ce o implică un astfel de discurs */r/cringe*.

Da, într-adevăr, perioada aceasta presupune primul contact al tânărului cu lumea și formarea sa (știu că e un clișeu însă totuși conține un mic adevăr), dar în definitiv, sincer, nu cred, că e o etapă de sine stătătoare ce merită analizată cu amănuntul, comemorată sau elogiată.

E o tranziție, dar de altă natură: de la timpul răbdător al copilăriei sau al adolescenței la maturitatea timpului societății – un Usain Bolt ce la fiecare câțiva ani mai doboară câte un record la viteză. O acomodare la lume.

De aici pleacă totul și, mai mult, aici se întoarce totul. Aici, în timpul acesta, vor rămâne lucrurile tale pentru alții. Poate nu în prezent sau nu conștient, dar la un moment dat ceea ce iese din tine se va întâlni cu altul și asta contează. Deocamdată, așa cum văd eu lucrurile, pentru noi timpul și lumea au un singur sens: de acum, înainte. E o mare antinomie aici: tu-lume-întâlniri-timp – contradicția ontologică tipică a unităților echivalente.

Ca să închei în spirit românesc, răgazul cu gândul nu e de prisos, iar principiul *lose yourself (...) the moment you own it* e adevărat și în cazul de față, căci în fiecare experiență trebuie investit până la urmă și vârsta impune mediul propice experimentului. E o economie simplă a optimului poate – ieși pe plus dacă fructifici calculat. Esențialul – ceea ce a rămâne sau poate rămâne în urma ta mai târziu, nu cu ceea rămâi – e privit rar și aici e nevoie în schimb de focusare. Înăuntru și-n afară. Undeva la mijloc însă e bucuria aceasta de a fi tu însuți, de a sădi și de a cultiva idei iar ALECART, fie că vreau sau nu, face parte din asta – o poveste continuă a multiplelor ipostaze și, pentru absolventul de mâine-poimâine, a întâlnirilor.

legende urbane cu și despre pescari

CAZEMATA

de TUDOR GANEA

Debutul lui Tudor Ganea reprezintă un amestec eterogen de realitate și fantezie, un conglomerat de legende urbane întinse pe trei generații, personaje pitorești, mirosuri de pește însoțite de o bere băută la cârciuma unui mic cartier din Constanța aflat chiar la malul mării, metamorfoze și întâlniri cu tâlc.

} Anastasia Fuioagă

Cu o acțiune intensă construită într-o atmosferă misterioasă, cartea tânărului arhitect reușește să reproducă universul miniatural al unei existențe impregnate de straniu. Firul epic pleacă de la cazemata construită pe malul apei de nemți în cel de-al Doilea Război Mondial și, după ce poartă cititorul prin zone precum Galați sau micile sate din Delta Dunării, se sfârșește tot în preajma acestei construcții generatoare de mituri.

Primul capitol înfățișează moartea suspectă a unui personaj, Lițoi, despre care cititorul află mai târziu că a fost dat afară din casă de părinții săi, Turcoaica și Borhot. Dacă la sfârșitul lecturii lui sentimentul general este de confuzie, salturile în timp din următoarele pagini accentuează această stare. Suspansul este construit treptat, între diferite povești ale pescarilor (și nu numai) infiltrându-se câte un detaliu fantastic.

Pentru o bună bucată, romanul pare o alăturare de episoade decupate din timp, legate de un fir a cărui explicație se lasă așteptată tot mai mult.

Între toate acestea, apare personajul menit să descopere adevărul: agentul sub acoperire Radu Adamescu. El constituie la început simbolul raționalului într-o lume aflată la limita dintre realitate și fantezie, oferind cititorului speranța unei explicații, unei descompuneri a întregii acțiuni fantastice. Radu Adamescu încearcă să pună cap la cap poveștile pescarilor, versiunile lor cu privire la cazul pe care îl investighează: dispariția subită a trei muncitori în cazemata de la malul mării. În timpul anchetei, observă tot felul de aspecte stranii, precum pescarii ce își înfig acele plaselor în piele pentru a prinde mai mult pește, faptul că o bună parte dintre familiile ce locuiesc în cartier nu au copii (mai puțin cele nou venite), desenele

foto: Ioan Răducea

cu cretă făcute de copii sau bufnița de pe cazemată. Toate acestea par a fi explicate de povestirile lui Olube, unul dintre puținii care își mai amintește toate evenimentele petrecute de-a lungul timpului printre acele blocuri, iar acțiunea devine din ce în ce mai alertă, mai complicată și mai plină de suspans. Totuși, în momentul în care îi vorbește superiorului său despre tot ce a aflat, cuvintele lui nu sunt crezute. Este trimis la un anume informator al poliției, Coco (care de fapt și de drept este „pește") și, spre surprinderea atât a lui Adamescu cât și a cititorului, îi este oferită tot o explicație ce ține de domeniul supranaturalului. Destăinuirea lui Coco clarifică într-o anumită măsură situația, în sensul că umple golurile și astfel evenimentele se leagă între ele. Călătoria în timp cu trei generații, tabachera care era de fapt un fluier al cărui cântec atrăgea orice femeie și afacerea care se naște în urma acestei descoperiri, satul din adâncul Deltei unde oamenii trăiau în pace cu lupii, izolați de tot ceea ce însemna lumea exterioară, iar mai apoi apariția frumoasei fete ce se dovedește a fi chiar Turcoaica sunt elemente însoțite de nenumărate detalii stranii, unele chiar sângeroase, ce construiesc o adevărată istorie a locului.

Spre finalul cărții, lectorul află însă ca Adamescu are o tumoare pe creier, fapt ce naște o întrebare firească: în ce măsură faptele relatate au avut loc sau caracterul lor de factură magică este datorat bolii? Chiar în momentul vizitei la medic acesta vede o bătrână care în realitate nici nu a fost acolo (sau cel puțin așa pare – nu poți fii sigur nici de una, nici de alta). Episodul ce urmează acestei secvențe este unul care fluidizează într-o și mai mare măsură contururile realității. Momentul respectiv nu poate fi asociat cu nimic concret. El poate fi privit dintr-o sumedenie de perspective, dar eu am ales-o pe cea a incursiunii în psihicul uman.

Provocată sau nu de tumoare, acea ultimă călătorie sub formă de transă a lui Radu Adamescu prin mare și prin propriul corp pentru a ajunge în mod neașteptat în satul din mijlocul Deltei și ulterior a dispărea creează paradoxul romanului. Ea explică dispariția personajelor fără a lămuri în esență nimic, ba dimpotrivă.

Finalul subliniază acest aspect, înfățișând cartierul și implicit cazemata, peste ani, scufundate sub apele mării și odată cu ele și speranța descifrării cazului.

Deși debutant, Tudor Ganea are o scriitură foarte clară și în același timp seducătoare, reușind să creeze atmosfera perfectă în funcție de context. Dialogurile sunt extrem de vii, redate într-un limbaj colocvial, marcat pe alocuri de vulgaritate, dar aceasta conferă autenticitate personajelor și replicilor, surprinzând relația echivocă dintre realitate și percepția asupra ei. Momentele de tensiune sunt alternate cu pasaje descriptive halucinante, imaginea generală fiind cea al unei lumi ce ascunde o puzderie de secrete, mituri și legende printre pereții blocurilor sărăcăcioase și zidurile cazematei nemțești. *„Curând ajunse în acea zonă mai luminată și ochii îi încremeniră când văzu ce era în jurul său: zeci de schelete umane, cu mandibulele clănțănind și abia ținându-se de cranii albe ca fildeșul, treceau în viteză pe lângă el lovindu-și rotulele unele de altele la intervale regulate, atingându-și preț de o clipă marginile oaselor iliace, în ciocniri ce răsunau ca niște mici pocnituri reverberând prin sânge spre timpanele sale, care receptau zgomotul atingerilor osoase ca pe un sunet de toacă, de parcă cineva ar fi început să bată toaca sub apă. Scurgându-se printre coliviile sternurilor și vertebrelor ce se ondulau ca niște miriapozi înotând spre suprafață, inspectorul întinse mâna în față și dădu deoparte două cranii, ce se împrăștiară stânga-dreapta, apoi trecu printre ele înotând tot mai energic spre adânc."*

Cazemata lui Tudor Ganea, pe care aș putea să o încadrez în categoria realismului magic dacă această formulă nu ar fi prea ostentativă și devenită între timp clișeică, este o carte ce stă sub semnul unui stil tânăr, autentic.

Explorând o dimensiune nu foarte prizată în literatura română de după '89, romanul aduce sub lumină o altfel de poveste, scrisă într-un stil percutant și implică o lectură pe cât fluidă, pe atât de consistentă, ce nu trebuie ratată.

Anastasia Fuioagă este elevă în clasa a IX-a, secția Filologie, la Colegiul Național Iași.

cum devine timpul reversibil?

INOCENȚII

de IOANA PÂRVULESCU

Romanul Ioanei Pârvulescu este cartea unei încercări de a recupera un timp. Sau, mai corect spus, o entitate temporală care corespunde nu doar copilului, ci prin excelență celui care urmează să devină și care apoi se situează conștient în vârsta adultă.

Ioana Tătărușanu

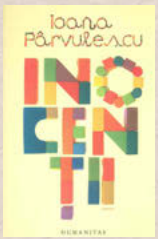

Astăzi, pentru cei mai mulți, copilăria a decăzut în amorful unei percepții care îi anulează consistența în primul rând din punct de vedere afectiv. Copilul modern este victima unui vertij pe care nu doar că nu îl conștientizează, dar al cărui centru devine prin imposibilitatea de a se opune fluxului de automatisme și informații de care este acaparat. Cine mai cunoaște plăcerea de a umbla desculț prin iarbă, de a asculta poveștile bunicii până la amorțeala somnului, de a trăi printre animalele din curte, de a urca un munte în căutare de flori sălbatice, de a citi și de a avea răgazul gândului încă din copilărie este considerat sau un inadaptat sau un ignorant. Și atunci care mai este spațiul de afirmare a Inocenței, dar mai ales, cui se mai poate ea asocia?

Vocea fetiței din roman, ce trăiește alături de bunici, de părinți, de personaje din familia extinsă care se afirmă prin concepții originale și personalități eclipsatoare (Mama-mare: Totul e cu chin în viață) dă consistență unei lumi care ne poate părea cel puțin îndepărtată, dar către care ne plecăm, alungând distanța și rechemând timpul, uitând sau negând faptul că el în esență își naște perpetuu cursul împotriva nostalgiilor noastre.

Casa de pe strada Maiakovski din Brașov are memorie, are conștiință, este o entitate care împrumută din sentimentele, felurile de a fi și de a simți ale locuitorilor ei, astfel încât ea rămâne să urmărească vârstele copiilor, ale părinților, ale bunicilor dintr-o imobilitate grăitoare care își arogă dreptul de a veghea. Pentru fetița romanului, vertijul maturizării, naivitatea sincerității debordante pe care și-o exprimă cu o libertate ludică total asumată, iubirea fericită și profundă față de Maia, față de Mama-mare, față de părinți sunt instanțe interioare a ceea ce se poate esențializa prin Inocență.

> **Aceasta devine singura validare a spiritului prin care se poate afirma că a fi inocent este o stare de a exista, o alegere de raportare la exterior, pe care omul matur nu și-o poate însuși la fel de autentic ca un copil.**

Inocența însă ar trebui să existe în mod universal și ancestral, mai prudent, mai calculat și mai conștient pe măsură ce devenim. Inocența impune decența firii individuale prin capacitatea sa de a reitera și de a intersecta în sinele profund al fiecărui om frânturi melancolice de amintire, de dorință, de iubire prin raportare la copilărie, prin raportare la ceea ce obișnuiam să fim și poate ne-am dori să repetăm, să se întâmple din nou cu noi. Se pare că în romanul Ioanei Pârvulescu copiii nu se revoltă împotriva copilăriei, iar adulții imploră întoarcerea prin amintire.

Meditațiile fratelui Mamei-mari:

Copiii nu înțeleg ce înseamnă să te îndrăgostești…(să fii vrăjit, fix, dar fix ca-n poveștile voastre, când se spune Abracadabra sau Sesam deschide-te sau altă formulă magică, să fii total în puterea altuia. Uneori e vorba de un cuvânt, două, alteori de o atingere care te curentează, sau de o privire mai puternică, orice, orice poate să te arunce, uneori pe viață,

în puterea cuiva). Copiii, cu totul imuni la vrajă și la formulele magice de tip dragoste, sunt atât de fericiți, chiar dacă, aș spune eu, neterminați. mai bine fericit și neterminat decât terminat, dar nefericit. În afară de dragostea asta, după părerea mea, copiii înțeleg totul și nu trebuie să le ascunzi nimic. Iar în locul dragostei au prietenia, care e mult mai ușor de suportat.

Concepția fratelui Mamei-mari are în centru ideea echivalenței frapante între starea de adult și cea de copil. Diferența stă însă în imposibilitatea celui din urmă de a-și însuși sensul dragostei, deși ea este universal accesibilă prin joc, magie, vrajă sau cel puțin astfel reiese din cuvintele unchiului. Prin urmare, una dintre cele mai profunde și complexe taine ale maturității, iubirea, este facilitată și intermediată de elemente ludice, deci accesul la înțelegerea ei se definitivează doar atunci când și universul copilăriei este desăvârșit și astfel depășit. Copilului îi rămâne însă alternativa mai senină, mai fericită, mai ușor de suportat, a prieteniei, care se alătură curajos dragostei.

Casa de pe strada Maiakovski este martora acestor meditații, a tulburărilor, revelațiilor, îndrăgostirilor copilărești, prieteniilor și iubirilor de tot felul, poveștilor care ar putea să nu mai aibă capăt ale bunicii. Ea este cea mai autentică dovadă a unei copilării trăite asumat, complet, într-un ritm prestabilit prin armonie și frumos, prin bine și adevăr, prin puritatea gândului și autenticitatea conceptului de a fi inocent, de a fi mic.

Casa mea era căptușită cu lemn. Și era foarte intimă. Îi gândisem fiecare pătrățică, fiecare obiect, fiecare fereastră, fiecare animal domestic, începând cu doi măgari. O inventasem în serile mele fără somn. Desigur, asta nu scădea cu nimic meritele casei noastre de care eu, una, nu m-aș putea despărți înainte de marele moment al despărțirilor definitive. N-am cum să scot din creierul ei de piatră amintirile ei.

Vocea fetiței din roman își proiectează astfel un viitor, are idealuri gândite meticulos și personal, are aspirații și visuri. Însă nimic nu are forța de a anula din măreția afectivă a casei copilăriei ei, casă cu suflet și cu trup, în care ecourile poveștilor vibrează impregnate în pereți. Plecarea de acolo se leagă nu atât de maturizare, ci de o anume despărțire definitivă. Este vorba de fapt despre un moment inconștient, brusc și nepremeditat al copilului în care timpul se divizează în cronotopi, în care se naște conștiința ideii de trecut și imaginea aproape vizuală, senzorială, a despărțirii.

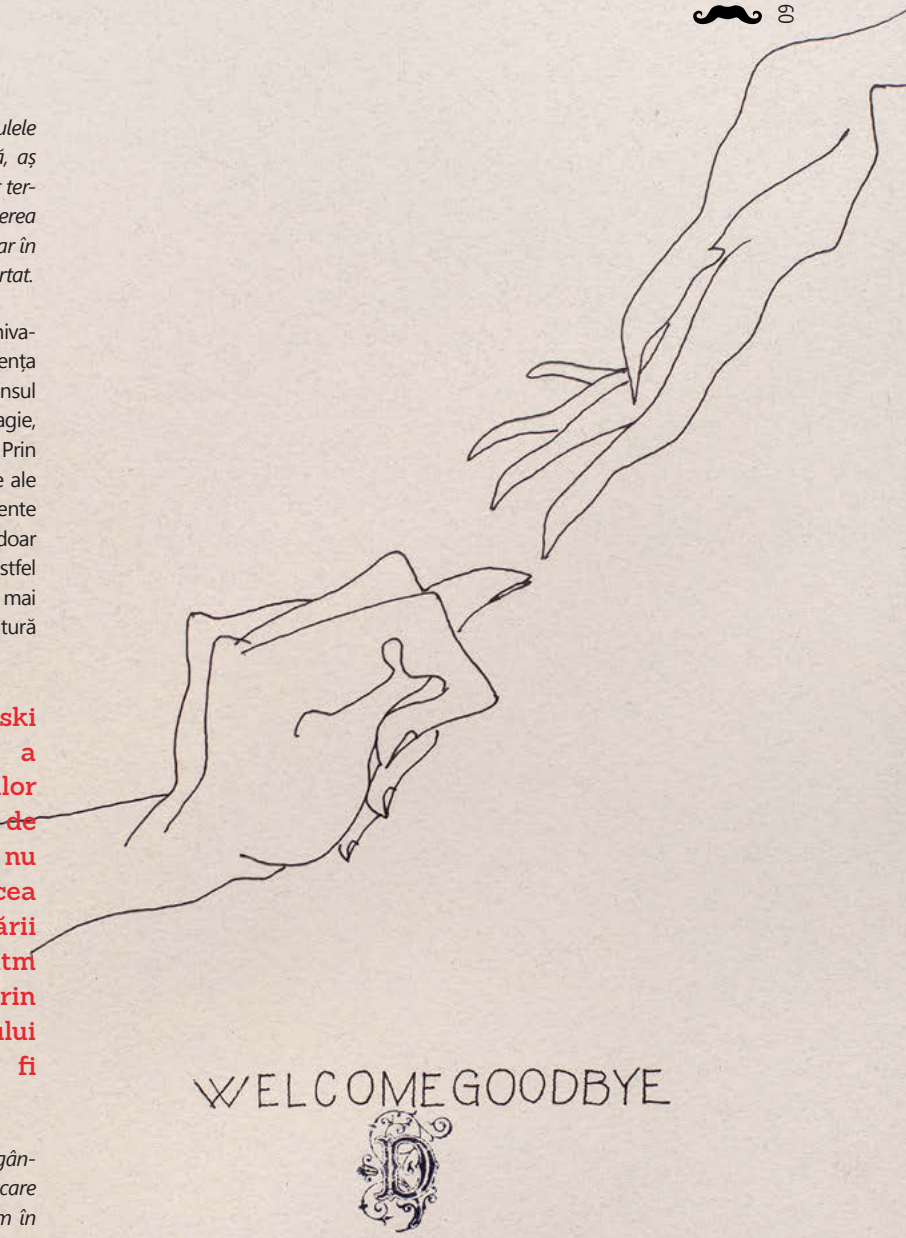

Câteva cuvinte esențiale ale trecutului rămân șterse, albe, loc gol și taină nedezlegată, cufundate pentru totdeauna în apele nemișcate ale timpului în care înotăm. Ale timpului în care ne înecăm.

Fetița-personaj a devenit femeie și această devenire nu i-a alterat inocența, i-a conștientizat-o, i-a atribuit-o ireversibil. Există însă și pentru ea o apă, o mare ca aceea în care tatăl ei înota și în care s-a întâlnit cu moartea, în care cuvintele plutesc în derivă, trecutul înaintează cu imagini mișcătoare, evocările sunt melancolii inutile și timpul revine la starea sa inițială. El este apa.

Dragoș Pătrașcu

Ioana Tătăruşanu
este elevă în clasa a IX-a, secția Filologie, la Colegiul Național Iași.

forme ale reificării:
OBIECTE UMANE

de TEDODOR DUNĂ

Distins cu prestigiosul premiu *Cartea de Poezie a anului 2015*, în cadrul Galei Tinerilor Scriitori, volumul *obiecte umane*, semnat de Teodor Dună, tulbură prin conexiunile neașteptate specifice prozei, prin închegarea întregului și prin esențializarea unei lumi al cărei traseu e lipsit de orizont.

} Alexandra Apostol

Încep prin a spune că *obiecte umane* de Teodor Dună (Cartea Românească, 2015) este un volum al eliberării și al tehnologizării, în care oamenii devin doar un instrument pentru obiectualizarea continuă. Este zborul în care Teodor Dună ne poartă deasupra Bucureștiului apocaliptic al zilelor de azi, cu blocuri, metrouri, bulevarde, Piața Victoriei și Piața Unirii, iar singurele locuri în care oamenii se pot regăsi la nivel spiritual sunt *tărâmul kauf* sau *minunata seară* ori încercând să impună o stare de detașare.

Primele două părți ale *obiectelor umane (trupuri lipsă* și *viața de sub unghii)* imortalizează această utopie (post)apocaliptică în care lucrurile *mici* sunt însuflețite de o mutilare sinonimă unei noi forțe. *Nepăsător, frumos, nesfârșit,* Dună apreciază lumea din interiorul și exteriorul ei, privește prin oglindă și dincolo de ea, oscilează între dimensiunea umană și reducerea acesteia la stadiul de obiect, dezbracă obiectele de trup și le sortează *în ordinea crescătoare a cărnii: și nimeni nu știa dacă se află în trup/ sau în afara trupului* (înfricări, i*vire*).

Motiv omniprezent al *obiectelor umane*, cerul devine simbol al transcendenței, posibil al perfecțiunii, iar privitul acestuia este căutarea continuă și lipsită de finalitate a ordinii sacre: *gurile fără aer ale ochilor căutau fâșii albastre de cer/ și atunci când le găseau, mai mici decât panglicile, mai mici decât degetele copiilor, simțeau că li se arată ceva/ într-adevăr nemaivăzut(cer acoperit).* Ploaia, forța creatoare a cerului, reprezintă contextul anestezierii trupului, al interacțiunii umane și al zdruncinării sufletești: și *când nu a mai rămas nimeni/ de unde se ascunsese/ a început o ploaie măruntă/ și toți au plutit o vreme/ ca broaștele* (*1 ivire*).

Spațiile amneziei părții a 3-a ne duc într-o societate a viitorului, în care *morții obosiți* sunt hibrizi ce aleargă după *vieți fericite* și controlează ceea ce suntem: *putem îmbrățișa/ putem să nu simțim nimic/ putem goli orice/printr-o simplă atingere.* Descoperim o negare a transformării și corectarea rapidă a defectelor acestei lumi aparent idealizate:

> *uneori se greșește puțin/ se pune prea mult magnet atunci îi vedem/ pe unii dintre noi lipiți de stâlpii de iluminat/ de carcasele de fier uneori îi iau repede de acolo/ alteori îi lasă mai mult /am văzut un om lipit de un șurub/încercând un timp să se ridice apoi a uitat/ că vrea a rămas acolo ne-am uitat o vreme/ la el peste 10 minute era anunțată o ploaie albastră la marginea parcului/am plecat repede/ a doua zi am trecut pe lângă acel șurub/ o vreme ne-am uitat la puțină carne (vieți fericite, SPAȚIILE AMNEZIEI).*

Scenele ce surprind oferta vidului mass-mediei tulbură prin suprarealismul cu care poetul tratează problemele contemporane*: în parcurile noastre sunt tobogane și leagăne/*

au adus o poză foarte mare și au pus-o pe jos/ poza seamănă puțin cu ploile albastre/ au pus tăblițe pe care scria „lac"/ și apoi au scris că avem voie să ne plimbăm pe lac/ și chiar suntem rugați să/ mergem pe apa lui (vieți fericite 5). Descoperim niște ființe abia umane ce șochează prin detașarea afirmației: *oricum/ orice am privi/ vedem același lucru*. Obiectul uman e netezit, banalizat și exilat într-un spațiu al resemnării lipsite de opțiune, al anonimității și neînsemnatului, fără a se ști cum sau de ce...

Istoria mâinilor și *trupușorul* se diferențiază de imaginea apocaliptică cu care am fost obișnuiți, dar readuc în prim-plan moartea și *învierea* ratată:

> *nu ne-a prins bine învierea asta, trupușorule,/ când cu toții râd și se veselesc / în trupurile lor proaspete, sub ploaia de lumină/ aurie, pe noi ne-a prins unul/ lângă altul, trupușorule, așa, la jumătate de metru/ unul de altul ne-a prins învierea asta (potrivnica înviere).*

E triumful absurdului în căutarea fericirii, așteptarea ploilor și găsirea numărului perfect: *e doar o mică victorie/ al cărui înțeles oricum îl vom pierde.*

Mâna stângă uriașă ținând o bucată de pânză (autor anonim, secol 1, Muzeul Rodin, Paris, foto autor, arhivă personală) devine o metaforă despre viața trăită într-o lume întoarsă pe dos, *în care cele mai înalte ființe sunt degetele*, unde *nu poți înainta decât prin mângâiere* și *fericirea e doar o altă spaimă/ de care nu te mai temi* (*4 istoria mâinilor.*) Bucata de pânză strânsă în pumn e sufletul obiectelor ce *se ridică,/ se așază unul lângă altul, unul peste altul,* e *pâcla tremurătoare pe tavanul sufrageriei (sufletul obiectelor).*

Să devii obiect uman, chiar și pentru o secundă, înseamnă să accepți că aparții unei lumi concretizate în moment, oricât de mult nu te-ai regăsi în ea.

Alexandra Apostol este elevă în clasa a IX-a la Colegiul Național „Petru Rareș" Suceava.

Dragoș Pătrașcu

din jale se întrupează...

CEXINA CATAPUXINA

de MATEI FLORIAN

Suntem părtașii livrești ai unei nașteri întocmite după arhetipul fundamental al Genezei. Matei Florian conferă impresia, prin poetizarea nu doar a structurii naratologice, ci a cuvântului în sine, că asistăm la deconstrucția unei paradigme umane privitoare la iubire și la construcția alteia, căreia îi lipsește, totuși, tendința de a dogmatiza, universaliza, eclipsa.

Ioana Tătărușanu

Despre *Cexina Catapuxina* lui Matei Florian aș spune că reia, în tonuri calde, blânde, poveștile vieților noastre într-una singură. Un basm cu un om îndrăgostit căruia nu putem și parcă ne-ar fi interzis să îi dibuim vârsta, un om cu un singur ochi, imens, un bărbat sau un tânăr sau un copil pasionat de lupe și insecte, cu iubiri depănate într-o limbă necunoscută și câini galbeni monstruoși, cu pericole, lupte și încăierări calme între el și ea, între ei, între mine și mine, eu și eu, dar mai ales între noi.

„Fumăm iar, e soare, probabil că e sâmbătă, sau altă zi în care se bat covoare. Se aud cai, copitele lor pe asfalt, se aud oameni, strigă. Lumea a fost făcută așa, cu blocuri și alei. și umbră de copac a răsărit pe bloc: bună dimineața. Și cineva a zis să se bată covoarele și s-au bătut. și cineva a zis să treacă o căruță cu cai și a trecut. și cineva a zis să cânte și s-a cântat. și la început au fost cuvintele fiare vechi luăm, dar din ele n-au mai rămas decât niște vocale. și cineva m-a făcut pe mine după chipul și asemănarea lui și m-a așezat pe un scaun, la fereastră, să fumez. și apoi la fel a făcut și cu ea. și din cafea iese abur, și din țigară iese fum. și suntem amândoi îmbrăcați și ne rușinăm unul de altul. și cineva a zis să zboare baloane, iar ele au zburat. "

S-ar putea probabil spune despre cuplul imaginat de Matei Florian că e actualizarea, bineînțeles cu iz boem și libertinism creator de idee și imagine, a unei aspirații ontologice inconștiente. Poematicul caracterizează nu doar scriitura, ci el stă în conceptualizarea cadrului urban în care se caută, se pierd și se regăsesc femeia și bărbatul, cufundați într-o dragoste platonic-bizară, pe un balcon, deasupra orașului, fumând fericiți și ducând dorul originar al unui ideal care nu poate caracteriza decât oniricul. *Habitatul* dragostei lor vizează un spațiu al dăruirii totale, al singurătății, între firele de iarbă sau într-un sat în care lumea să-i privească, pe el și pe ea, cu respectul glacial și curios pe care omul simplu îl dezvoltă față de ceea ce nu poate înțelege, iar dragostea al cărui subiect nu ești tu, va fi mereu o lume abstractă, cel mult interesantă și demnă de studiat. Cu lupa.

Suntem părtașii livrești ai unei nașteri întocmite după arhetipul fundamental al Genezei. Matei Florian conferă impresia, prin poetizarea nu doar a structurii naratologice, ci a cuvântului în sine, că asistăm la deconstrucția unei paradigme umane privitoare la iubire și la construcția alteia, căreia îi lipsește, totuși, tendința de a dogmatiza, universaliza, eclipsa. Acest schimb de nuanță provine tocmai din unicitatea lumilor plăsmuite. Și a zis Dumnezeu: „Să fie lumină!" Și a fost lumină. (Facerea, cap.1, versetul 3). În spațiul interior al lui I și al bărbatului ei nu există indiciul vreunei individualități creatoare, ci doar un anume *cineva,* despre care s-a stabilit că e mai bine să nu știm nimic altceva decât că suntem plăsmuiți după chipul și asemănarea sa. Și, bineînțeles, nu se poate omite faptul că *la început a fost cuvântul.* La începutul nu doar al Lumii, ci al dragostei, al oricărei povești de dragoste din care urmează să se decanteze, estetic și afectiv, vocala. Vocale sunt

Sau, am putea reformula, nu mai au scăpare din starea de a fi (*o să vin la tine și o să i le aduc înapoi*), sunt reiterate etern. Cuplul împarte o liniște veche, de lemn, de vânt, de tot ceea ce există între cei doi și ar putea dezbina.

Bullet French Kiss, Radu Camariu

și toate femeile pe care le iubește bărbatul cu un singur ochi, feminitatea și dorul și Dumnezeu, tot vocale sunt.

„Nimic nu arde niciodată. Nici dragostea, nici cartea pe care ai scris-o. o să vin la tine și o să ți le aduc înapoi. Vom lăsa doar șoarecii să ne rontăie din liniște, liniște, liniștea asta mare care miroase a noi și a toamnă, a așternuturi și a covoare prăfuite, liniștea asta veche, de lemn, de vânt, de frunze uscate, de animale de pădure înaltă care ne dau târcoale, de apă care picură într-un lighean de sub chiuvetă, liniștea asta în care ne descotorosim de noi, unul în altul, taci, prostule, taci, din care o să ne trezim doar ca să facem cafea, de mâncare, dragoste și apoi s-o luăm de la capăt. Închide ochii. Spune-mi ce vezi."

Așadar, ni se spune, ca într-o rugăciune străină de ea, laică, sau ca într-o promisiune ghicită, că *nimic nu arde niciodată*. Dar, îndeosebi, dragostea și cuvântul, odată născute, nu mor, nu ard.

Liniștea exasperantă a lăcustelor, cu mișcarea și ritmicitatea lor care trădează absența latenței, dar care însoțesc un somn adânc și sincer al visării de a fi altcineva mereu, cu fiecare iubire și adormire, visare încorporată în starea de a fi a bărbatului cu lupă. *Lăcustele stau pe pereți, mă privesc tăcute. Pe unele le știu, pe altele le-am uitat, pe cele mai multe le-am uitat. Mai sunt câteva pe care nu le-am uitat, lăcustele strivite de piele, dar am promis că n-o să le arăt nimănui, niciodată.* În continuare, ne putem întreba, firesc și naiv, ce-i rămâne lui, bărbatului cu lupă și lăcuste, după ce încearcă aglomerarea singurei liniști autentice din el, din noi, dragostea, cu zgomotul exasperant al arderii? Ce zgomote creează dispariția? Dar scânteile?

„Am luat o hârtie din cartea asta, am mototolit-o, am pus-o pe vreascuri. M-am rugat să nu ardă, a ars. Galben-albastru a ars. Am deschis ochii, am întins mâna, am lăsat-o-n foc. M-a durut. Am scos-o. am scris o carte de când ai plecat. Acum fac focul cu ea. Mi-e dor de tine. Mi-e foarte dor de tine. "

Ioana Tătăruşanu
este elevă în clasa a IX-a, secția Filologie, la Colegiul Naţional Iaşi.

pledoarie pentru DEVIANT

de ALEXANDRA NEGRU

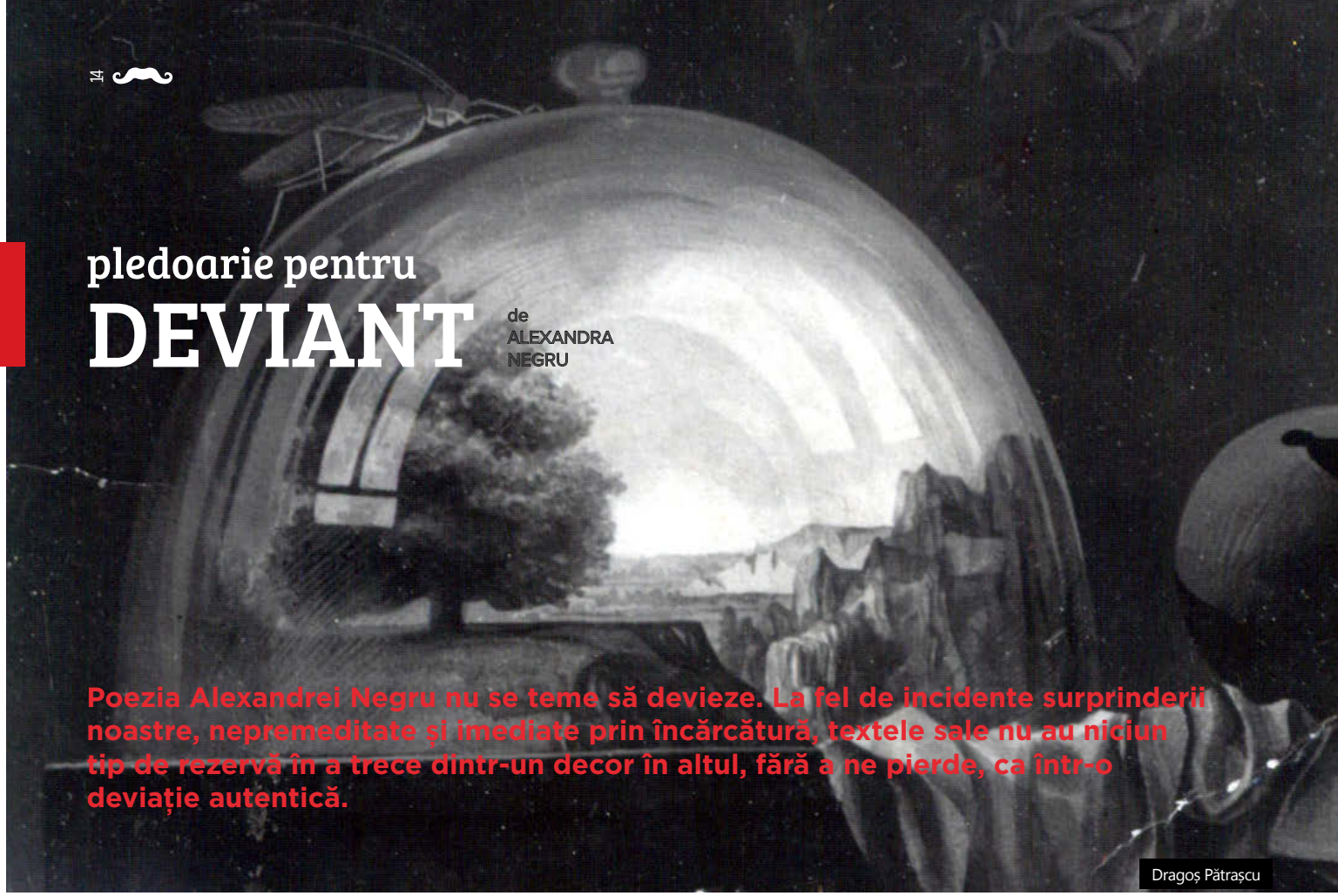

Poezia Alexandrei Negru nu se teme să devieze. La fel de incidente surprinderii noastre, nepremeditate și imediate prin încărcătură, textele sale nu au niciun tip de rezervă în a trece dintr-un decor în altul, fără a ne pierde, ca într-o deviație autentică.

Dragoș Pătrașcu

Sabinne-Marie Țăranu

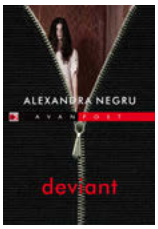

Aviație. Ideea de a zbura. „Deviație" e, paradoxal, un termen ce se vrea, parcă, din aceeași familie lexicală, chiar din același câmp lexical. Totuși, în ciuda faptului că ambele cuvinte promovează, propriu sau figurat, accepțiunea imaginii de zbor, primul o ilustrează cu profesionalism, în timp ce al doilea, cel care ne și interesează, de altfel, o instituie ca pe o acțiune ilicită, ca pe o abatere de la care ar trebui să ne obstinăm. Vorbim despre *deviant* (Paralela 45, 2016), volumul de debut al poetei Alexandra Negru: suceveancă, membră a Cenaclului literar *Zidul de Hârtie*.

În discursuri, ne temem de aceste deviații. Orice paranteză deschisă trebuie să o întâlnească destul de curând pe cea închisă. Poezia, ca specie literară, este cea mai oprimată în acest sens. Mesajul unui text în versuri se dorește a fi fulgurant. Metaforele ne-au obișnuit cu „datul buzna", iar stilizarea nu ne previne niciodată asupra frumosului, ci ni-l servește acut, fără anticipări. În felul acesta, resortul nostru de receptivitate e tensionat permanent, iar o emoție se găsește în continuarea alteia, nealocându-și timpul de a fi disecată, doar scurtcircuitat. În poezie, mai ales, trăirile ne lovesc, ne brutalizează cu estetica lor neînchipuită, nu trag de noi și nici nu ni se oferă cu suplețe, ci din plin. Fiecare insinuare dozează un tăiș, fiecare aluzie trezește un impact.

Poezia Alexandrei Negru nu se teme să devieze. La fel de incidente surprinderii noastre, nepremeditate și imediate prin încărcătură, textele sale nu au niciun tip de rezervă în a trece dintr-un decor în altul, fără a ne pierde, ca într-o deviație autentică. Din contră, poemele Alexandrei Negru „deviază" cu o nonșalanță delicioasă de la dragoste la filosofare, de la o imagine a retinei autobiografice la un contingent imaginar. Fără a dilua din impactul imediatului, ci construindu-l cu originalitate, cu prospețimea de frescă a debutantului, cu patosul celui care, mereu, la început, ocrotește cuvintele, dar nu le evită.

Am putea încadra în paranteze versuri întregi. Dar le-am simți lipsa. Atât de consolidată este resimțită și redată starea, încât ajungem părtașii unui subconștient ce reușește detașarea de autobiografie și se dăruiește unei ficțiuni germinale:

cât timp mă întorc
în orașul în care mi-am dorit atât de mult să vii,
în orașul acesta pentru care ai abandonat totul
cât timp mă întorc și știu c-aștepți
să ne culcăm în patul nostru ireal, sub becul stins, sub acoperișul
cu bufnițe și lilieci, în care miroase
a mucegai și-a dragoste (IR1650).

În versurile anterior citate, un tren interregional găzduiește, inițial, o amintire și devine, sub pactul ficțional, trenul IR6150, ce deviază din scoarța subconștientă în latența cea mai intimă, generând detaliile cele mai sensibile. Deviantă nu e doar imagistica textului. Limbajul *per se* denotă desprinderea, semnalează trecerea în exponentul ireal:

Aici, între patru pereți,
împrăștiați în mii de pixeli
organici, unde am creat acest soare fantastic, artificial,
experimentăm un existențialism profund, un dans
straniu în mijlocul unui ring de box. (*Cutia dragostei*).

Am putea spune că poezia Alexandrei Negru e un numitor, matematic vorbind, al prozei kafkiene. Evenimentele se produc și alunecă, la fel de credibil, pe toată durata lor.

Revenind la aspectul limbajului, ajungem la constatarea că este chiar întrebuințat, chiar construiește și variază în funcție de amplitudinea trăirilor. Altfel spus, limbajul nu mai este un apanaj, un fondator în sine al unor emoții, el devine un instrument din recuzita trăirii, pe care aceasta îl gestionează în raport cu exaltările sau tăcerile sale. În *Cutia dragostei* întâlnim neologismul, întărind imaginea difuză pe care, oricum, ficțiunea o conferă incursiunii, anterior limbajului simplu, foarte ușor stilizat, pe care îl revendică atingerea destinației latente:

e o fericire rațională,
din cele în care plutești și te dezintegrezi,
și treci așa curat
prin sufletul celuilalt cu ochii larg deschiși.

În lumina diversiunilor scriptice rezidă și artificiul versificației, pe care poeta îl întrebuințează cu dexteritatea acordată la aceleași modulații interioare. Niciun vers nu e întremat la întâmplare, asumând intonația la care ar constrânge o lectură cu voce tare și instaurându-se cu acomodarea vocii mentale a cititorului:

un somn alb de ospiciu și
o hologramă care-mi ține de urât
în minte (*Switch*).

Sigur, „devierea", ca nou laitmotiv, ar trebui considerată sub toate aspectele sale pozitive, adică nu doar ca trecere de la reper propriu la simbol elaborat în efervescența talentului și a imaginației. Devierea e miracolul prin care mintea se flexibilizează atât cât îi este necesar realului, pentru a se debarasa de origini, și subconștientului fecundativ, pentru a nu lăsa loc omiterilor de niciun tip. La fel de adevărată, cum se vrea faptul că o paranteză poate suspenda o emoție, este și inversa axiomei, anume că excluderea unei devieri, de multe ori, poate anula un plan sau chiar o trăire-cheie. Cinematic gândind, vedem, sub stigmatul „deviant", un „stop-cadru", acolo unde am simți și noi nevoia să rămânem mai mult:

Nici pe departe obișnuită sau
ideală, viața asta trăită
pe monitoare luminoase, cu laptopurile fierbinți
pe picioare, cu muzica extraterestră
în cărți și magia din
discuțiile noastre, undeva
la marginea orașului, în gaura de vierme
din canapea. (*Deviant*).

Finalul „-ant" al cuvântului este el însuși evocator. Nu este doar o întâmplare: dimpotrivă, cuvântul marchează circumstanțial orice evadare, îi dă valoarea cuvenită;

21 de ani și viața-i frumoasă, un haos radiant
și holograme răvășite
dansând cu picioarele goale
prin mintea mea (*Jackpot*).

Există o permisivitate care i se acordă fericirii și, deopotrivă, suferinței, fără obstinări sau încifrări:

Fentăm bălțile, ochii obosiți și roșii
maschează cumva
spaima, pe care o amânăm pe-a doua zi. E un țipăt aici, în pieptul meu, care mă rupe.
Cerul e negru
și iarba e neagră
iar ziua asta
e stocată
în folderele mentale, cu toate tandrețile ei,
cu toată cruzimea. (*Goodbye, my love*).

Iar ars poetica e una dintre temele care nu puteau ocoli acest tip de scriitură inițiatică, fermentativă:

ca după o lungă paralizie cerebrală încerc să-mi amintesc cum să scriu și
degetele mi se strâmbă,
încerc să mă-ntorc
în ficțiunile unde puteam să fiu rea și vulnerabilă și nu le mai găsesc. (*Soarele de ianuarie*).

O poezie a permisivității, din toate punctele de vedere. Mai ales, discursiv, întrucât, lipsite de inhibiții, poeziile Alexandrei Negru au curajul să „devieze" sensibil și talentat. Cu garanția întoarcerii la o realitate, în care noi, ca cititori, ne găsim mai receptivi și mai deschiși la noi incursiuni, la noi devieri.

Sabinne-Marie Ţăranu, absolventă a Colegiul Național „Petru Rareș" Suceava, este studentă la UMF Iași.

gustul ce nu se uită:

PELINUL NEGRU

de
IOANA
NICOLAIE

Într-o lume schimbată iremediabil de acțiunile din trecut, ce îți rămâne de făcut decât să speri la o zi mai bună, la o zi de mâine în care să fii la fel ca toți ceilalți care nu au simțit pe pielea lor urmările unei tragedii, care trăiesc într-un prezent rupt de tot ce a fost?

Ioana-Amalia Carciuc

Prin romanul său - *Pelinul negru* – scriitoarea Ioana Nicolaie readuce în prim-plan un aspect marcant pentru o țară care s-a autoeducat să își uite trecutul și să se îndrepte orbește spre un viitor nesigur. Stăpâni ai unei mentalități ucigătoare, ne plimbăm braț la braț cu indiferența, căutăm soluții pentru probleme care poate nu există, închidem ochii, ignorăm adevărații vinovați și suntem orbiți de frică, de neștiință, de aroganță. Cum am evoluat? Cu ce suntem mai buni azi? Cernobîlul a distrus o parte din noi, o parte semnificativă, dar am învățat ceva din tragedie, din durere și chin? Se pare că nimic. Sau prea puțin, ceea ce e același lucru. Acum, ca și atunci, suntem prizonieri în nepăsare. Experiența ne-a schimbat, dar nu destul încât să avem puterea să ne ridicăm.

Romanul tratează o temă cu un puternic impact asupra noastră ca popor și anume explozia din 26 aprilie 1986 a celui de-al patrulea reactor al Centralei Atomoelectrice din Cernobîl la 01:23 noaptea. Un joc al destinului ce a frânt iluzii, dorințe, emoții. O încercare ce a atârnat greu pe umerii unor oameni, în sufletul lor. O bombă cu ceas care nu a pierdut nicio secundă și care nu a ezitat să pună capăt unei lumi, urmându-și numărătoare inversă: 3...2...1... praf, chin, amărăciune... pelin. Astfel, Cernobîlul devine un tărâm al pelinului negru: „nimeni nu răspunde pentru marile catastrofe", dar cine răspunde pentru victime?

Personajul principal Agustina, o fetiță ce a avut nenorocul să se nască într-o astfel de lume, resimte acut consecințele unei drame fără vinovați. Venită pe lume la câteva luni după tragedie, supraviețuiește miraculos unor complicații, deși nimeni nu-i oferea nicio șansă. Primii ani de viață trec anevoios, dar soarta îi surâde purtând-o pe un făgaș normal, ca mai apoi să o transforme într-un pion veritabil, într-o victimă. Astfel, într-o familie așezată, normală, ea este singura care pare să fie plămădită dintr-un alt aluat: ea este *drugă*. Mai exact, protagonista este elevă în clasa întâi trei ani la rând. Acum apar efectele *Pelinului negru*, iar Agustina, care nu se consideră decât o jucătoare execrabilă a vieții, va simți pentru multă vreme aroma pregnantă de pelin ce va deveni ușor-ușor parte din ea și va imprima un gust amar fiecărei trăirii și acțiuni plasate pe culmile suferinței.

Atunci când nu te poți deprinde cu literele, când nu le poți da formă, când ele nu îți definesc existența, ci dimpotrivă alcătuiesc o piedică spre regăsirea unui eu pierdut, ce cale ar trebui să urmezi? Încotro să te îndrepți când aripile ți-au fost tăiate chiar dinainte ca tu să înveți ce înseamnă zborul?

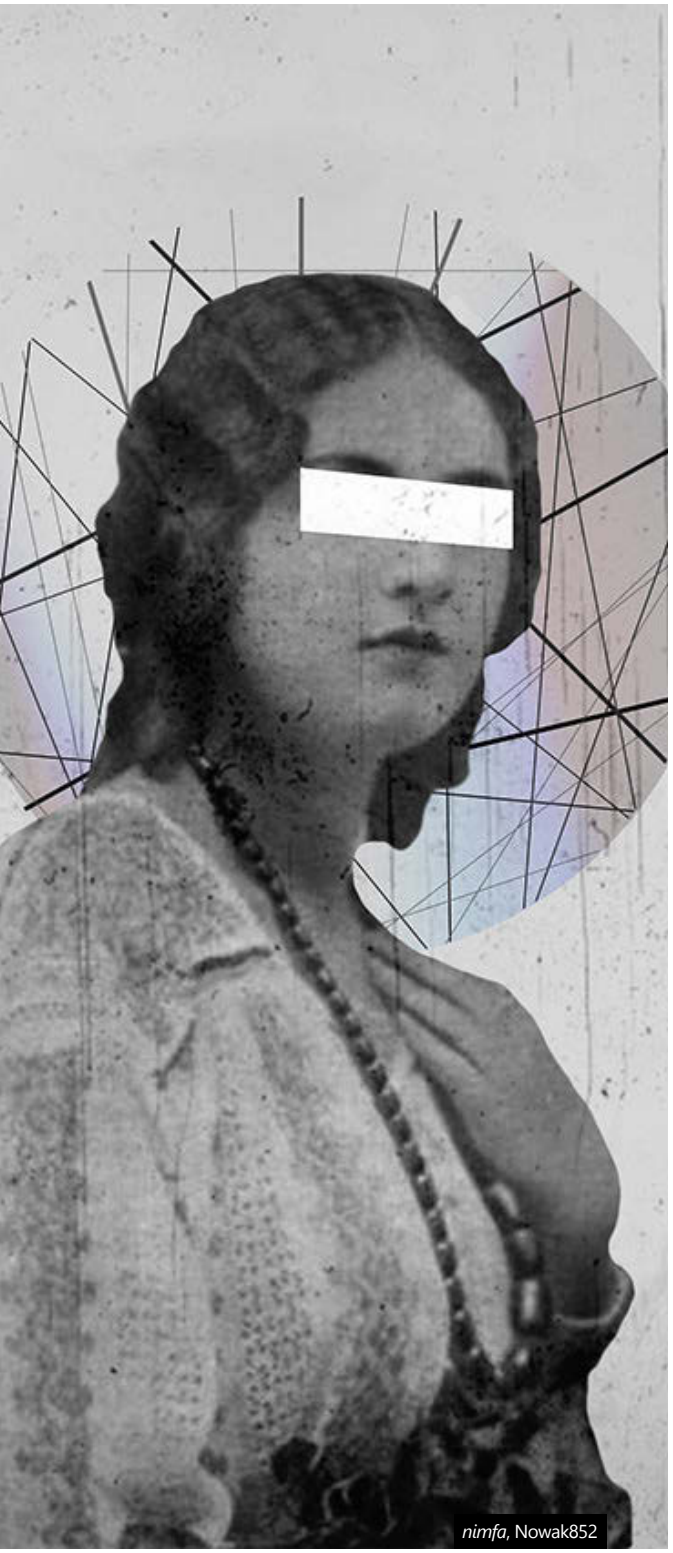
nimfa, Nowak852

Talentul există, dăinuie în interiorul ființei, dar capacitatea de a extrage seva lipsește. Nu e vorba de încăpățânare. Agustina este incapabilă să învețe să citească, ajungând o neadaptată și o intrusă într-un spațiu care capătă, adeseori, proporții prea mari pentru ea.

Cum să continui cu hotărâre atunci când spațiul protector, stâlpul făpturii tale devine un cuib de intrigi și suferințe greu de dus pe spinarea unei păsări cu aripi rupte?

Protagonista nu doar că simte o teamă constantă de eșec, ci la aceasta se adaugă și influența unui tată violent, permanent nemulțumit de acțiunile fraților și în special de cele ale mamei. Nesimțind durerea pe propria piele, dar imaginându-și-o din spatele ușilor închise ale dulapului ce începuse să fie leagănul copilăriei ei, Agustina este marcată de tabloul coșmaresc al unei realități mult prea crude. Lupul rău din poveste capătă chipul celui care ar fi trebuit să îi ofere căldură, înțelegere și în special iubire. Insultele din partea colegilor sunt diminuate de protecția fratelui său mai mic, Sever, ce își apără sora în orice circumstanță, înfruntând orice pedeapsă de dragul ei, dar ce se întâmplă acasă e mai dureros decât orice. Dintre toți frații, Sever este cel de care fata se simte cel mai atașată, între ei existând o legătură ce depășește orice înțelegere a celorlalți: *E soră-mea! Și nu e proastă! strigă Sever cu fața schimonosită de ură.* E chemarea sângelui pe care puțini o pot auzi în vacarmul ce îi înconjoară și care e pe punctul de a-i înghiți.

La îndemnul celei de-a treia învățătoare, Agustina începe cursurile unei școli speciale din Buzău, departe de casă, lipsindu-se de glasul mamei, dar simțindu-se pentru prima oară în viața sa *tutuană*. După ani de chin și de insulte, devine încrezătoare când ajunge în clasa a doua, acel prag la care doar visa când se află în locurile natale. Însă în spatele ușilor bine păzite se întâmplă lucruri mult mai cutremurătoare decât ar putea cuprinde mintea omenească. Agustina suferă acum schimbări bruște, transformându-se într-o elevă apreciată de toți ceilalți. Într-o școală a spiritelor aproape moarte, stoarse de bucurie, speranță sau noroc, ea se integrează perfect și ajunge să îndrăgească locul, fiind superioară celorlalți datorită capacităților ei intelectuale. Dragostea de care are fata nevoie vine acum din partea Marianei, profesoara care încearcă să-i salveze, să-i familiarizeze cu normalitatea, să-i instaureze în ea.

Groază, dor, ranchiună, frustrare, suferință... Toate acestea o însoțesc și aici, lovindu-se de ele la orice pas. Toate →

interior mural decorative motifs - the green chapel, Maximilian Lupu

ajung să constituie o a doua piele de care ea nu se poate desprinde: *Aștepți acolo, neclintită, oricum vine cineva cu batjocura, încă de la început n-a fost nici un loc la care să fii la adăpost.*

O școală a ororilor devine locul de interacțiune unde fata învață cum să se detașeze de cei pe care îi iubea pentru a oferi o mică parte din căldura ei și altora. Nadia, suferind de probleme psihice, în căutarea unei mame căreia să îi jertfească întreaga sa ființă și care să fie dispusă să o accepte, dar și Crucișa, cu defectele sale de vedere, sunt singurele prietene ale Agustinei, în ciuda prejudecăților acestui loc: *Uite că totuși suntem în stare de prietenie la școala specială, chiar și așa, nebune de legat.* Dar liniștea nu este deplină sub amenințarea Diliei care, în cele din urmă, își găsește un final tragic adus de temerile interioare care o domină în ciuda aparențelor. Schimbarea Agustinei este evidentă și întâmplarea face ca ea să nu își mai dorească să plece departe de casă la finalul primul an școlar. Neînțeleasă, copila își găsește un prieten care nu ar putea să îi conteste nicicând părerile, Guițu, porcul familiei.

Toamna îi aduce acum în suflet o aromă și mai pătrunzătoare de pelin, revenind în spațiul din care ar vrea să evadeze. Finalul pune în lumină o Agustina înfricoșată, terifiată, când simte că ființa de care se atașase, Guițu, ar putea dispărea fără urmă din viața sa. Natura firească este contrazisă, iar protagonista luptă pentru viața acestuia asemeni unei fiare rănite: *Durerea nu mă poate opri.* Și astfel, imaginea de final îi surprinde pe amândoi pregătiți pentru un nou început.

Ioana Nicolaie conturează cu franchețe și delicatețe o realitate ce ne aparține multora, dacă avem răbdare să ne gândim la noi nu în litera, ci în spiritul a ceea ce ne propune autoarea. Nu, nu facem parte toți din același mediu în care trăiește Agustina, dar traume există în fiecare dintre noi. *Pelinul negru* a reprezentat pentru mine mai mult decât o simplă călătorie într-o realitate despre care știam prea puțin; este o carte a trăirilor, a magiei (lucru ușor de remarcat din primele rânduri), o carte a trecutului, dar și a prezentului, o carte a noastră, a tuturor celor care nu au aflat sau se îndoiesc încă de puterea Pelinului.

Ioana-Amalia Carciuc este elevă în clasa a IX-a, secția Filologie, la Colegiul Național Iași.

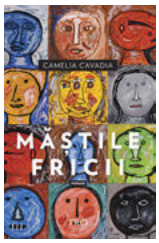

luptă cu sinele

MĂȘTILE FRICII

de CAMELIA CAVADIA

Cel de-al doilea roman al scriitoarei Camelia Cavadia reprezintă o introspecție ce pune în lumină amprenta pe care părinții o lasă asupra copiilor. Abordând un subiect nu tocmai comod – violența domestică și consecințele acesteia, de la formele înstrăinării de sine până bolile mentale – cartea este menită a provoca o acută conștientizare a ceea ce traumele din copilărie pot face adultului de mai târziu.

Anastasia Fuioagă

Prima secvență a cărții surprinde reacțiile copiilor și gândurile lor la moartea tatălui Emei, cea care va deveni vocea conștiinței din perspectiva căreia se va spune povestea. Dacă te-ai așteptat la suferință, atunci prima undă de șoc îți va străbate măduva spinării odată cu primele rânduri parcurse. Ema simte de fapt ușurare și teama că nu poate fi adevărat că a scăpat de violența și autoritatea exagerate ale unui părinte generator de frică și nu de iubire sau susținere. Întâmplarea provoacă o călătorie în trecut, în care personajul-narator rememorează bătăile încasate și groaza resimțită în fața imaginii aproape monstruoase a tatălui. Cu o mamă incapabilă să reacționeze pentru a-și proteja copiii, sigurul sprijin al Emei e fratele ei, David, respectiv, sora sa, Sofia. Cei trei copii împart suferința, se apără unul pe altul atât cât pot, se ascund speriați de țipetele părintelui sub masă, rugându-se ca acesta să nu intre în camera lor. O atmosferă sumbră, de permanentă neliniște îi urmărește până la moartea tatălui. Pentru Ema însă (și nu numai), această perioadă este doar începutul. Aparent liberă, tânăra își continuă viața între zile liniștite de studiu și nopți tumultoase cu alcool și de fiecare dată alt bărbat. O formă de a-și exhiba puterea devine în realitate o manifestare de a-i da dreptate tatălui („*ești o curvă!*") și de a uita de sine însăși, de a se sustrage traumei, de a controla, adoptând masca unui sine dezabuzat. Apariția lui Victor este cea care o oprește din acest cerc vicios, el fiind singurul căruia Ema îi poate vorbi despre trecutul ei, mărturisindu-i din prima noapte tot. Ceea ce la început pare o căsătorie reușită se dovedește ulterior o încercare disperată de a fugi de trecut, de a se arunca între zidurile unei aparente stabilități, de a supraviețui fără a fi ea însăși. Un soț tolerant și iubitor nu poate vindeca răni, cel mult le poate cicatriza, dar ele vor continua să supureze pe dinăuntru, să se reverse în forme stranii de manifestare.

O soție care își ratează din plin adevărata iubire? Mai adevărat: un suflet pustiit care nu s-a putut împăca niciodată cu ceea ce a trăit. Sau multă vinovăție, multă disperare, angoasă, gesturi stângace sau o patimă violentă manifestată în afara căsniciei. Urmele fricii din copilărie încep acum să reapară.

→

Dragoș Pătrașcu - *Fotografie de Familie* din ciclul *Note despre linie*, desen tuș pe pânză, foto, 2002, 100x100cm, foto Matei Bejenaru

Ema este într-o anumită măsură bovarică, însă ceea ce o face puternică în raport cu propria proiecție în iubire este conștientizarea acestui fapt. Pe de altă parte, ea este ceea ce a fost nevoită să îndure, e o rană pe care niciun timp și niciun gest se pare că nu pot să o facă să dispară. Ea încearcă să lupte, să se împotrivească, să caute soluții, însă este în permanență înconjurată, pe de o parte, de regrete, iar pe de alta, de teama obsesivă că viața ei nu va fi niciodată cu adevărat mai bună decât cea din copilărie. Că nu merită o altfel de viață decât aceea pe care a trăit-o atunci. În momentul în care apar copiii, o altă neliniște se întrezărește în sufletul ei: *Dar, tată, dacă suntem și noi la fel?* În încercarea aproape disperată de a le oferi copiilor tot ceea ce ea nu a avut la vârsta lor, reușește să facă exact contrariul. În loc de iubire și încredere, ea le inspiră teamă prin autoritatea ei, iar în momentul în care observă că cei doi sunt mai atașați de tată, se simte trădată.

Acest aspect îi alimentează furia pe care o resimte încă din copilărie, fapt ce este vizibil în atitudinea ei ce devine din ce în ce mai ostilă nu numai față de copii, ci și față de Victor.

Un suflet zdrobit care nu știe și nu poate gestiona ceea ce a trăit, o pasăre captivă care și atunci când și-a dobândit libertatea continuă să se lovească până la sânge de obiectele care înseamnă acum libertatea, dar pe care nu le recunoaște decât ca proiecții ale realității trăite.

Încep atacurile de panică ce se întind pe durata a câțiva ani, încheindu-se cu o cădere psihică provocată de pierderea unei noi sarcini mult dorite, din care Ema reușește până la urmă să iasă. Totuși, ea rămâne în permanență captivă propriilor gânduri și mai ales fricii de care nu poate scăpa. Cumva, cred că nu își acceptă trecutul, ci încearcă să îl ignore și tocmai asta e ceea ce o desparte mereu de fericire. Iar vinovăția e mai puternică decât orice instinct de supraviețuire.

Acestui conflict interior i se adaugă și problemele fraților săi, David, aproape obsedat de a-și proteja surorile, și Sofia, măcinată de dorința neîmplinită de a avea un copil cu partenerul său, George, pe care fratele mai mare îl crede un om periculos, asociindu-l subconștient imaginii din copilărie a tatălui. Fiecare dintre cei trei încearcă să lase trecutul în urmă, dar acesta reînvie în permanență în amintirea lor, insinuându-le spaima eșecului în suflet. Singura care reușește într-o anumită măsură să își depășească trauma este Sofia. David, la fel ca Ema, în strădaniile lui obsesive de a proteja recurge la gesturi extreme și devine persoana de care încearcă să o ferească pe Sofia, iar singurul moment în care își dă seama de acest fapt într-o anumită măsura e probabil finalul: *„Și-a privit mâinile și apoi mi-a dat drumul cu bruschețe. A făcut doi pași în spate și și-a strâns mâinile la piept. Poate de teamă să nu facă ceva greșit cu ele, așa m-am gândit. Sau cine știe?"*

Romanul Cameliei Cavadia nu e în primul rând o poveste despre suferință și neputință, despre consecințele alegerilor, despre violență și amprentele pe care aceasta le lasă. E un strigăt de ajutor, un semnal de alarmă, un glonț îndreptat către ceea ce am numi generic familie disfuncțională.

E în același timp o sfâșietoare punere în cuvânt a fricilor noastre de toate zilele: Cine suntem? De ce suntem ceea ce suntem? Unde, când și cum am greșit, a fost o întâmplare sau am meritat, pot scăpa de mine cel de ieri? Unde se desparte trecutul de azi și poate începe ziua de mâine fără el? Pentru unele dintre personajele cărții există o urmă de speranță. Pentru altele nu.

În ecuația relațiilor de familie mai există cineva care poartă aceeași responsabilitate cu a tatălui. Mama. Copiii nu pot să înțeleagă, sau cel puțin nu până la capăt, de ce nu a plecat, de ce nu a încercat să le ofere o viață mai bună, de ce a acceptat, de ce a tăcut închizând ochii și ferecându-și sufletul. Ema află într-un târziu că tatăl său era la început o cu totul altă persoană, una iubitoare și bună, o persoană a cărei substanță nu are nimic în comun cu tatăl pe care cei trei copii l-au cunoscut, iar mama a continuat să spere și în același timp să trăiască în trecutul promițător al iubirii, într-o altă lume decât cea prezentă. Când și cum începe metamorfoza? Cât ești dator în iubire celuilalt și cât ție însuți? Poți alege? Întrebări care se leagă între ele ca într-un carusel în care victima și călăul își schimbă permanent măștile ajungând să se suprapună până la identitate.

***Măștile fricii* este o carte a traumelor, a tumultului interior ce nu poate fi niciodată stăpânit, a încercărilor oarbe ce duc tocmai la opusul intențiilor. Dur și în același timp frumos, acesta este un roman în care, din păcate, ne regăsim mulți și care nu poate fi simțit altfel decât ca o palmă peste față dată de realitate.**

Mi s-a părut impresionant felul în care Camelia Cavadia reușește să surprindă intensitatea acelui sentiment de teamă prea des transformat în groază, felul în care redă amintirile dureroase din trecutul celor trei, emoția care reiese din scriitura ei. Povestirea Emei este întreruptă periodic de diferite mesaje care concentrează esența unor anumite întâmplări, gânduri sau trăiri ale personajului: *Am sufletul greu ca de plumb. Îl port ca pe un picior beteag.* Mi-a părut totuși rău că finalul este atât de deschis, încât că aproape nu există. Cartea se termină în tensiunea evenimentelor. Cititorul nu află ce se va întâmpla cu Ema, cu Sofia, cu David, fiind lăsat să construiască singur varianta care îi place mai mult: cea cu happy end sau cea fără. În acest punct ficțiunea și realitatea se suprapun: poți alege. Dar oare poți cu adevărat alege?

Anastasia Fuioagă este elevă în clasa a IX-a, secția Filologie, la Colegiul Național Iași.

sine ira et studio

REPUBLICA

de BOGDAN SUCEAVĂ

_Republica_* lui Bogdan Suceavă este o reconstituire literară a unui eveniment ce s-a petrecut la Ploiești în ziua 8 august 1870, eveniment care, deși este puțin reflectat în paginile cărților de istorie și a rămas în mentalul colectiv în special datorită perspectivei lui Ion Luca Caragiale, este unul reprezentativ pentru români – Republica de la Ploiești.

Tamara Bivol

Asistăm așadar, prin intermediul cărții, la o oglindire a societății românești de atunci, dar și de acum. Tocmai prin prisma faptului că are la bază un eveniment real, fiind un roman care mizează pe recuperarea adevărului (dar și a relativității acestuia), cartea devine o poveste a zilelor noastre. Este puntea care leagă moravurile trecutului de realitatea de astăzi. Acțiunile din noaptea ce precedă ziua de 8 august 1870 și cele aproximativ 15 ore de euforie populară reflectă mentalitatea oamenilor, situația politică și socială a țării, vertijul manipulării, carnavalescul din spatele oricărui eveniment public, chiar dacă de acesta ne desparte aproape un secol și jumătate.

La început, răzvrătirea populației are un caracter nobil. Oamenii sunt înflăcărați de o idee „înaltă": schimbarea necesară într-o lume dominată de violență, de posibilitatea de a vota „la suveică", de indiferența politicienilor etc. Ei sunt impulsionați de dorința de a fi stăpâni în propria țară, având ca scop principal detronarea lui Carol și instituirea unui nou regim, în care poporul să aibă dreptul de a decide și în care oamenii să dețină puterea: republica. În ciuda ardorii care zace în inima mulțimii, oamenii pornesc de acasă fără torțe, spade sau lănci, iar singura armă pe care au folosit-o și pe care s-au bizuit în toată această luptă este puterea care zace în sufletul unui popor căruia îi pasă.

Din păcate însă, de la această idee măreață și până la finalitatea ei e cale lungă și anevoioasă. Lipsită de forță politică, fără sprijinul altor urbe, mulțimea ploieșteană este privată complet și de puterea cu care credea că e înzestrată. Orbiți fiind de făgăduieli, promisiuni și visul unei zile de mâine mai bune, oamenii cad în prăpastia propriei himere. Pentru că asta devine revoluția lor – o iluzie la baza căreia a stat o manipulare în masă din toate părțile și în cele mai diverse forme.

Manipularea este punctul cheie al acestei cărți, căci evidențiază cum nu se poate mai bine actualitatea, în contextul în care suntem martori zi de zi ai contrafacerii adevărului fără a putea cumva lupta împotriva ei.

Această manevrare a conștiințelor în interesul anumitor persoane și partide politice prinde contur mai întâi în comportamentul lui Alexandru Candiano Popescu, inițiatorul și

Dragoș Pătrașcu

conducătorul revoluției. Prin elocvență și discursuri patriotice rostite cu înflăcărare, cu o abilitate remarcabilă și o încredere debordantă, reușește să își impună convingerile, adunându-și astfel „oastea de luptă" împotriva monarhiei. „ - *Trebuie să judecăm cu creierul! Înțelegeți? E ca și cum suflarea Marei Revoluții Franceze a ajuns și până la noi și ne-a închegat ca națiune! Și noi asta trebuie să folosim! Energia! Pasiunea! Suflarea aceasta de aur!* [...]" Iar ca dovadă a impactului ce îl are discursul lui în inimile oamenilor din jur stă fragmentul: *„Cuvintele tale mă însuflețesc, văd că ai atâta dreptate!*". În acest mod a luat naștere revoluția, după ce manipularea s-a extins la nivelul maselor din centrul urbei și tot prin intermediul unui astfel de șiretlic a existat pentru puțin timp și republica de la Ploiești. Acțiunile iau amploare odată cu primirea așa-zisei telegrame de la Brătianu care anunța „definitivul succes al libertății pe tot teritoriul României...". Oamenii scandau victoria republicii fără a bănui măcar că erau jucați pe degete de chiar guvernul țării. Astfel, din regizori ai acestui spectacol, ei au devenit, în mod inconștient, actori pe o imensă scenă de teatru, condusă acum de cei din guvern, care înăbușă chiar în aceeași zi mișcarea din Ploiești și pornesc procesul împotriva republicanilor.

Drept surse pentru această reconstituire au servit scrieri memorialistice, opere literare ale participanților la eveniment, documente de epocă, dar și lucrarea Silviei Marton, *Republica de la Ploiești* (consultată în partea finală a pregătirii romanului). În Actul al V-lea predomină citate din *Memoriile lui Candiano* și din *Boborul* de I. L. Caragiale. În caz că v-ați întrebat, da, și Caragiale a participat la aceste manifestații. Pe atunci însă era doar un tânăr de 17-18 ani care s-a umplut de entuziasm la auzul conspirației în vertijul căreia se lasă prins, deși el însuși mărturisește că votase de mai multe ori (neavând vârsta legală) cu puțin timp înainte. Ca grefier a avut un rol important și în cadrul procesului de judecată. Ba chiar a fost acuzat că ar fi modificat anumite declarații în favoarea apărării. Din moment ce nu a fost singurul care a contribuit la distorsionarea realității în cadrul procesului, este foarte greu acum să distingem adevărul acestor evenimente. Cu toate acestea, prezența lui Caragiale este importantă pentru noi, pentru că scrierile sale ulterioare, îmbibate de acea ironie caracteristică, „ne fac să râdem și să plângem în același timp" (nota autorului). Și poate nu întâmplător, unul dintre inițiatorii spiritului critic, al privirii lucide asupra a ceea ce suntem, a fost el însuși, cel puțin la un moment dat, parte a unor jocuri deloc curate, care și astăzi ridică semne de întrebare în legătură cu posibilitatea omului de a rămâne onest într-o lume în care tocmai onestitatea lipsește.

Romanul evidențiază și statutul micilor națiuni de când e lumea. Acestea nu sunt decât pioni pe tabla de șah a marilor puteri. O întrebare firească în acest moment este: Ce înseamnă, de fapt, să fii om?

Pentru mine, acest deziderat nobil se reduce la un singur gând: ca nimeni să nu se joace cu speranțele tale! Fie el împărat al lumii sau vecin al tău, dușman declarat sau dușman ascuns, prieten sau simplu amic, nimeni să nu poată arunca umbre în fața ochilor tăi și să-ți ceară să le urmezi! Asta este chiar definiția unei națiuni puternice. Și totuși, în acest moment, nouă, oamenilor care ne dorim cu adevărat o schimbare, ce ne lipsește? Ce trebuie să aibă un popor care nu e susținut de o putere politică, dar care dorește să își păstreze demnitatea și să devină împărat la el acasă?

Romanul lui Bogdan Suceavă e o carte care nu trebuie să lipsească de pe masa oricărui tânăr care dorește să înțeleagă ce s-a întâmplat pentru a putea pricepe ceea ce este. Aflată la jumătatea drumului dintre adevărul istoric și ficțiune, cartea propune o redescoperire a evenimentelor de la 8 august 1870 „fără ură și fără părtinire" sau, mai simplu, fără partipriuri și idei preconcepute.

Tamara Bivol, redactor ALECART, este elevă în clasa a IX-a, Filologie, la Colegiul Național Iași.

Romanul *Republica* a fost lansat, în prezența autorului, la Iași, de redactorii ALECART pe 22 noiembrie 2016. Lansarea a fost urmată de o conferință susținută în premieră pentru România de Bogdan Suceavă și intitulată: *Un mister medieval: Nicole Oresme și prima definiție a conceptului de curbură.*

Mă voi putea lăuda,în/ sfârșit, că am un refugiu

OPERA POETICĂ (VOL. 1)

de LIVIU-IOAN STOICIU

volum antologic apărut în 2016 la Paralela 45, cu o prefață de Răzvan Voncu, reprezintă destăinuirea periculos de intimă a unui spirit rătăcit, pradă a propriilor emoții, bifurcat între amintirile tinereții și tristețe, între furie și singurătate, între paralizie sufletească și iubire.

› Diana Diaconescu

Cartea cuprinde poeziile scrise de Liviu Ioan Stoiciu între anii 1978-1989, mai precis volumele: *La fanion* (1980), *Inima de raze* (1982), *Când memoria va reveni* (1985), *O lume paralelă* (1985). Pe lângă aceste volume, cartea cuprinde și poezii din *Caietul Debutaților* din 1977, respectiv 1978, precum și poezii din *Antologate*.

Poemele din *La fanion*, structurate în două părți - *Evoe!* și *Pe linie moartă* - posedă o tentă autobiografică, versurile având o prospețime ludică, pe alocuri incontrolabilă: *SALUT, argonauți!... strigam eu, în fântână dacă eram/ trimis să scot apă, de mama, la prânz (când venea ea, acasă,/ să mănânce, de pe câmp...): era o regulă... atunci o/ dată luam găleata, plină și,/ în picioarele goale fugeam de aici, peste linie, la/ barieră, să sting* ***(Salut)***. Din aceste poezii putem descifra o frumusețe rustică, frumusețea vie a amintirilor din copilărie: *țăranii vin cu căruțele și iau lut... clar... acolo/ sosim noi, eu, tata, sora mai mare, cantoniereasa* ***(Acuma, puțină proză)***; *...tresării eu, fericit,/ văzând că el îmi surâde, roșu la față, cu privirile/ în altă parte: ce/ ai adus?... zi!... ghici!... și ieșind el afară, urs/ se întoarse repede: o trotinetă!... trotinetă!..., și / deodată, simții, așa, că am devenit, pe loc, un/ uriaș cu șase brațe și... și îi îmbrățișam, lui,/ picioarele, până/ îi dădeau lacrimile* ***(Deci: Tămâie)***.

Textele din *Inima de raze* se prezintă cu o evidentă răceală a discursului, bariera dintre autobiografie și imaginar fiind dizolvată. Imaginile dure, oscilând între brutalitate și întuneric, create în culori tari și de plumb, au un impact aproape violent asupra cititorului, înfiorându-l prin viziunile „demonice": *închide, dragă, ochii/ gura/ nasul, toate orificiile, trage/ cortina de fier: aici, în/ nimica/ unde zacem în propriile noastre/ excremente/ păcătoși, în/ utopie* ***(cu un trup netrebnic)***; *te ating, îmi dă încontinuu lacrimile și tu, hârcă,/ nici nu îmi ții rostul strădaniei:/ hai să îți vezi părintele gol, întins lângă balie,/ mort* ***(dar ai venit tu)***. Impulsurile negre și cinetice transmise au un efect bizar asupra cititorului, acesta fiind sedus, atras de hidosul din versuri, o atracție dusă spre perversitate și grotesc: *puhoaiele, de la subsuori, fine, se varsă și ele pe sub/ pământ în/ sticluțele de parfum fără fund ale târfei, asta/ care apare gâfâind din când în/ când, călare/ pe un măgar negru, pusă cu fața/ la coada* ***(să nu mă sperii fac o cruce)***; *mă ard de viu pe șira spinării cuvintele, nu/ cuvintele, noțiunile, mă ard pe șira/ spinării noțiunile: exhibat, vă/ decodific... spasmul/ mâinii, catastrofal, cu care scriu asta, pe/ o masă de disecții, e batjocura/ primară: tâmpiților, organele/ interne vi se întorc și vouă, o/ dată ce mie mi se întorc pe dos/ exersând* ***(de pe un singur ochi)***.

Putem remarca flexibilitatea lirică deosebit de creativă cu care jonglează Liviu Ioan Stoiciu, de la frumusețea copilăroasă din *La fanion*, la cruzimea și brutalitatea estetice din *Inima de raze*, până la sensibilitatea aproape delicată din *Când memoria va reveni*. Hărțuit de pustietate, de dorința nebună de a-și găsi un refugiu, de a evada, poetul disecă sinceritatea, singurătatea, seismul lăuntric ascuns care îl consumă, lăsându-l sleit: *Cine/ nu a avut senzația dispariției/ subite? Sufletul meu, dominat de ideea/ inegalității* ***(Vestigiile unui***

parcurs); *Tu nu simți că te sufoci? Uitați/ în grija bunicilor... A/ răzbunicilor. În devoțiunea/ lor... Bucata de lemn, vorbitoare, pe/ care abia mai plutesc, e atâta de roasă, roasă, de putredă,/ putredă, de fapt, că/ mâine, sigur, mâine...* ***(De dincolo și de dincoace)***. Față de celelalte două volume, *Când memoria va reveni* marchează o schimbare în substanța poeziei, grotescul și violența fiind eliminate și înlocuite cu îndurerarea cititorului, o îndurerare vitală, chiar plăcută. Citind versurile, singurătatea meschină și durerea sunt împărțite între cititor și poet: *niciodată, parcă, nu ai simțit mai mult nevoia să/ îți iei rămas bun și să ceri, în același timp, ajutor, o/ suspendare subită a/ ființei, subtilă, bâigui, eu/ la fel și în spatele nostru un/ gol/ imens...* ***(Așteaptă un vânt favorabil)***; *Post-scriptum. Iubito, până/ și cerneala corespondenței noastre, mai veche de un/ secol, strămutată, complet/ decolorată, curge la întâmplare din/ sertare: câte un strop, strop cu strop, pe/ o tobă, speriind/ gândul...* ***(Epistola de legătură)***. Din melismele suferinței și din mocirla tulburării spirituale se naște frumusețea poetică: *Când mâinile se stinseră lângă/ mine, de o parte și de alta a/ corpului și nu te mai puteam îmbrățișa decât/ în gând./ În spatele acestui decor/ mișcător tu/ nu reprezinți decât/ ofilirea/ anuală...* ***(Aud, când mă concentrez, timpul)***; *Gura însă își/ pierde puterea: dacă pronunță o/ minciună... Tace. Dacă... Finețea/ pielii, pașii: delicați, intuiția/ conducătoare... Creierul făcut mic, mic de tot, cât/ un pumn de fetiță. Plină de creier ca noi și/ cu limba lipită de cerul/ gurii... Mă voi putea lăuda,în/ sfârșit, că am un refugiu?* ***(Dansul cocorului)***.

Versurile din *O lume paralelă,* scrise fără înăbușirea sentimentelor, au o tentă romantic-amară, gânditoare. Regăsim în acest volum aceeași sensibilitate din *Când memoria va reveni,* ușor redusă, cu note de tandrețe și de agonie: *Ah, prea târziu am observat în/ ochii/ tăi alterarea. O alterare clară de epoci, în/ care există când o comprimare, când/ o forță de expansiune... Ochii tăi, pete de ierburi/ brune pe nisip, când mai/mici, când mai mari* ***(Înaintea migrației)***; *Știu, eu sunt lăsat dinadins/ neterminat. Și tu, de altfel, ești/ ca mine. Încât/ fiecare duh al nostru nu se poate înscrie, separat, pe o/ orbită.* ***(Lăsat neterminat)***. Diversitatea sau, mai degrabă, antagonismul marcant e punctul forte al volumului: „valori alternative", „atmosferă *underground*", „notă *neagră*" (expresiile prefațatorului Răzvan Voncu): *toate cele ce mă anticipează: cu/ un dispreț sardonic fața de ce cred eu că e/ profund în/ mine.* ***(Din urmă numaii cenușă, pag. 260)***; *la/ un moment dat sufletele noastre își/ iau ziua bună și/ne lasă, ne părăsesc? Ne/ lasă plângând pe/ marginea șanțului, neașteptând să/ ne topim, cu mâinile pe piept.* ***(Machete zburătoare)***.

În *Balans,* ciclul de 4 poezii publicate în *Caietul Debutanților* în 1977, se remarcă intensitatea emoției vii din versuri ca acestea: *adio, eu sunt canarul în colivie mizeră și o strângere a ta,/ o strângere de inimă sunt când fac piruete mortale/ la patinoar, în fapt, la bal/ mascat, unde eu sunt un desen animat, o/ fantezie a stilului, în poezie, cu trup și suflet/ avântată* ***(Păsările)***; *e o capcană a luciditătii/ să ți se așeze sufletul ceață în fața propriilor tăi/ ochi și ceară în urechi, să nu mai știi ce să crezi/ când vezi frunza cum cade, obișnuit și când/ îți auzi subconștient degetele mâinilor/ pocnind la încheieturi... oho,/ e absolut totul, în lume, de la cel mai,/ până la cel mai,/ o poezie/ care trebuie scrisă...* ***(Ploile)***.

În *Cantonul 248,* setul de 10 poeme publicate în *Caietul Debutanților* în 1978, se dezvoltă „devastatoarea ironie" (Răzvan Voncu) la adresa unei realități întunecate, față de care poetul nu are altă soluție decât disimularea gravă: *în viața de toate zilele se/ mai petrec și lucruri care dau de gândit/ vechiturilor: nu mai departe, miresmele/ se aud în megafoanele pieții vorbind foarte bine/ limba română,/ și își expun parfumele intime fără pic de rușine pe/ tarabe: poftiți un vis, o răcoare dar serviți* ***(În viața de toate zilele, pag. 72)***; *acolo florile pământului se mănâncă între ele și numai/ fețele de masă ce mai miros a mama, moartă,/ acolo nu mai e îmbujorare, e/ mister* ***(În curtea internatului)***.

Prin sinceritatea asumată și gradul înalt de autenticitate (care îl face adesea un poet dificil), abandonând aproape total compromisuri etice sau estetice, Liviu Ioan Stoiciu ne apare în acest prim volum antologic (între timp, a apărut la Paralela 45 și vol. II, pe care îl vom prezenta într-un număr viitor) drept unul dintre cei mai importanți poeți de astăzi.

Și noi îl credem pe cuvânt pe Liviu Ioan Stoiciu.

Diana Diaconescu este elevă în clasa a IX-a la Colegiul Național „Petru Rares" Suceava.

foto: Corina Păcurar

impulsurile refulate

DIALECTICA URȘILOR

de RADU NIȚESCU

Tema erotică, predominantă în acest volum, este abordată din perspectiva tânărului ce a aflat până la vârsta lui în ce constă sentimentul iubirii și tot ce vine cu sau după el. Cititorul se bucură de o atmosferă încărcată de naivitate jucată.

› Iarin – Lorin Timinger

Problema poeziei contemporane (pe lângă faptul că e poezie în lumea contemporană) este că, de cele mai multe ori, ar trebui să fie o pagină de blog sau o culegere de tweet-uri, pentru a evita acel sentiment al cititorului de: „arată a status bun de Facebook".

La vârsta copierii statusurilor triste despre lume pe Facebook, Radu Nițescu reușește să scrie poezie. *Dialectica urșilor* este un volum ce pare scris la 4:20 (referință la a fuma iarbă), când de la o *muscă* ametită sau de la *uitat în bec*, ajungi la dezbateri despre religie, politică, iubire, sensul vieții și teoria găurilor negre, pe scurt... la dialectică.

De ce însă *Dialectica urșilor*? La prima vedere, pare doar un titlu frapant, dar pe parcursul lecturii semnificațiile lui se lămuresc încet, „țîgîdîm, țîgîdîm", cum spune însuși poetul. Din poemul cu același titlu se poate deduce cel mai bine intenția poetului de a scoate din inerție mintea greoaie, posibil în hibernare, a cititorului postmodern, anchilozată în clișee, fetișuri, suprasaturată de vizual:

Poate a observat că în spatele ecranului,
prin termopan, se vede strada.

Aș putea să filmez cum își
mișcă piciorul, compulsiv [...]
Acasă e beznă, tata a băut singur, s-a uitat
la tv pînă a adormit în fotoliu.".

Ce reușește să diferențieze poezia lui Radu Nițescu de stilul colocvial îmbinat cu imaginile sensibile, întâlnit în mai toate poeziile (să le zicem) postmoderne, este modul frust de transmitere a mesajului și de livrare a „punch line-ului", care încheie poezia și dă sens frazelor ce păreau anterior absurde, astfel încât înțelegi ce a vrut să spună omul – ce se întâmplă să fie și poet, sau invers. Acest lucru reușește să aducă poezia mai aproape de mintea cititorului, care a avut și el momente când, ca orice alt om, a căzut pe gânduri, fie în stația de autobuz, pe peron, fie privind pe geam, la o bere ori la țigară, dar nu a fost destul de poet ca să exprime obiectul – și nici subiectul – contemplației în cuvinte. Sugestiv în acest sens este poemul „mă joc cu bila neagră":

mă joc cu bila neagră de cauciuc

dincolo de fereastră
se întîmplă

Radu Carnariu

foarte încet
iarna

și mă joc cu bila neagră
de cauciuc
ce face un câine
lăsat singur în casă

ce face un om
lăsat singur în
mintea
lui."

Majoritatea poemelor conțin și elemente de artă poetică prezentate într-o manieră ironică și demitizantă:

Senzația e de levitație, dar nu ai avea loc să plutești,
Nu e ca-n casele vechi, boierești,
Dacă ești înalt și întinzi mîna, ajungi la tavan.[...] Ce știi tu să faci nici Houdini nu știe, cîtă magie
să scrii poezie,
dacă ai mai ști și altceva (Poezie bucurie).

Tema erotică, predominantă în acest volum, este abordată din perspectiva tânărului ce a aflat până la vârsta lui în ce constă sentimentul iubirii și tot ce vine cu sau după el. Cititorul se bucură de o atmosferă încărcată de naivitate jucată, precum cea din poemele *Luminițele din ochi* sau *Cînd eram mic și mă uitam la desene am plîns*, ca imediat să fie readus cu picioarele pe pământ de poeme cum ar fi *Ce trist e cînd știi că ei toți așteaptă* și *A fost o vreme cînd fiecare*. Poetul nu evită nici expresiile triviale care accentuează senzația că existența cotidiana este lipsită de ideal și sacralitate (*Toți avem o inimă Pornhub*, *Pe la paișpe, în preliminarii*).

În ultimă instanță, volumul lui Radu Nițescu are trei mari calități:

1. îți pune creierul în mișcare (în limita neuronilor disponibili), fiindcă titlul te urmărește pe tot parcursul lecturii;

2. nu plictisește, datorită varietății temelor și a stilurilor celor numai 51 de pagini (inclusiv cuprinsul);

3. îți oferă șansa de a spune că ai citit o carte întreagă, ba mai mult, un volum de poezie contemporană.

N.B. Eventualele greșeli sunt cauzate de concentrarea (maximă) a autorului recenziei asupra titlului.

Iarin – Lorin Timinger este elev în clasa a XI-a la Colegiul Național „Petru Rareș" Suceava.

zeci de rețete și un singur destin:
MÂȚA VINERII

de DOINA RUȘTI

Romanul Doinei Ruști* se constituie într-un conglomerat de personaje, mirosuri, gusturi, șoapte, zvonuri și mistere, toate strâns unite de sorta unei tinere fete, Pâtca. Fantasticul se îmbină cu realitatea Bucureștiului din secolul al XVIII-lea, creând o lume marcată de magie și secrete.

Anastasia Fuioagă

O acțiune construită urmărindu-se suspansul, o atmosferă impregnată de bucatele sofisticate de la Curtea Domnească, personaje pitorești și un spirit ce pare că domină existența celor inițiați sunt doar câteva dintre elementele care fac din *Mâța Vinerii* o carte demnă de o după-amiază impregnată de dulceața unor vremuri demult apuse.

Pâtca, o adolescentă care e inițiată în tainele vrăjitoriei, fuge din Brașov la București pentru a-și salva viața și a-și împlini destinul ce-i rămâne învăluit în mister pe tot parcursul cărții; întrucât protagonista ajunge prea târziu la Cuviosul Zăval, ruda care trebuia să o ajute în continuare, totul ia întorsături neașteptate și spectaculoase. Găsindu-l mort, sfaturile primite de Pâtca de-a lungul vieții de la bunica sa, Maxima Tutilina, se dovedesc a fi nule în doar câteva momente. Rămasă singură într-o lume aflată într-un permanent vertij în jurul Pieței Lipscani, tânăra încearcă să își reconstruiască drumul, să umple pagina albă pe care moartea „moșicului" Zăval a lăsat-o în urmă. Ea este luată în grijă de una dintre cele mai bogate femei din București, Caterina Greceanu, fapt ce îi oferă o altă perspectivă asupra întregii situații, dar nu o scapă de pericole. Singurul lucru care îi rămane de făcut este să descopere casele copilăriei ei, de pe o anume stradă Murta, pierdută prin labirintul bucureștean și să înțeleagă cine și de ce l-a ucis pe Zăval, care sunt semnele pe care trebuie să le urmeze pentru a-și împlini destinul. Pâtca învață să citească semnele lumii în care pătrunde, crede în capacitatea ei de a stăpâni anumite vrăji, dar trecutul o urmează îndeaproape și nimic nu pare a fi ceea ce crede. Șederea în casa Greceanu este dominată de dorința recuperării *Cărții bucatelor rele* ce conținea o serie de rețete aducătoare de ghinion și care ajunsese cumva pe mâna bucătarului domnesc, dornic de experimente. Astfel, întreaga existență a micii vrăjitoare capătă contururile unei continue căutări: a unor case, a unor cărți, a unui adevăr și, în esență, a sinelui. Pe unele dintre acestea le găsește, pe altele nu.

Cartea transpune tumultul interior specific adolescenței din perspectiva unui personaj plasat într-o cu totul altă epocă și totuși, trăirile nu sunt foarte diferite de cele de astăzi.

Ce faci în momentul în care tot ce ai învățat și ai plănuit întreaga viață se spulberă în treacătul unei clipe? Ce faci când te îndrăgostești de omul care nu ți-e sortit? Ce faci când nu știi încotro s-o apuci? Deși înconjurată de atât de multe persoane, unele mai pitorești decât altele, de la bucătarul Silică la spiritistul Perticari, de la trimișii ai Înaltei Curți la negustori și îndrăgostiți, cu toții aparținând unei perioade istorice ce mustește de legende, mituri și mistere nedeslușite, Pâtca este în permanență singură. Ea este nevoită să ia decizii

grafică de Ioniță Benea

pe cont propriu, să își învingă soarta aparent nefastă, să dezlege misterul morții lui Zăval, să se împace cu trecutul, să salveze orașul, să-i găsească pe ceilalți Satorini, să scape de capcanele lumii prin care este purtată. Prinsă în tumultul acestei lumi, se atașează de obiecte, crede în puterea magică a unor prafuri, în forța ascunsă a dinților și zâmbetului ei. Dintre toate, mi-au atras atenția cele două rochii ce își lasă amprenta atât asupra felului său de a fi, cât și asupra vieții ei, de care nu se desparte aproape 30 de ani, cărora le modifică forma și textura, dar nu și spiritul. Prima este cea galbenă, în care se puteau adăposti tot soiul de licori, de amestecuri și de prafuri, fiecare cu un efect unic, precis. „*Câte lucruri nu aveam ascunse în rochia asta! Săruri, semincioare și pulberi, flaconașe cu aconitum stins în ulei, aqua phosphori, floarea morții și altele pentru care nu mi-ar ajunge o viață ca să le povestesc.*" Cea de-a doua rochie era cea în dungi și o ajuta pe Pâtca să îl controleze pe Sator, marele spirit după care se ghidează fata. Asemenea ei, cele două rochii păstrează în pliurile lor amprenta experiențelor cărora le-au fost martore. Mi s-a părut interesant că tânăra își găsește echilibrul tocmai în faldurile celor două rochii, în special în cea galbenă. Cred că ele constituie singura certitudine a vieții de dinainte de mutarea în București, ținând parcă în cusătura lor esența unei perioade de formare.

Atmosfera romanului este construită preponderent din mirosuri și imagini. Încă de la primele pagini, cititorul este asaltat de culori, imagini, sonorități și arome felurite, prins în avalanșa de senzații ademenitoare ale unui timp pierdut, însă parcă vag recognoscibil.

Rețete ingenioase de bucate, poțiuni, elixire își fac apariția printre personaje și întâmplări, strecurându-se pe străzile Bucureștiului, în casele tuturor oamenilor curioși să afle ce se mai gătește la Curte, purtate în lume de cântecele țiganilor și zvonurile care le însoțesc.

Doina Ruști are capacitatea de a crea un univers ale cărui contururi sunt trasate în întregime de mirosuri apetisante sau stranii, linii imaginare ce găzduiesc o forfotă condimentată, o lume miniaturală și în același timp atât de vastă prin tainele ei. În mijlocul acestui amestec complex se află Mâța Vinerii, vrăjitoarea aducătoare de rău ce trebuia găsită și spânzurată pentru simplul fapt că exista. Astfel, autoarea reușește să transforme prin scriitura sa excepțională o legendă urbană într-o fascinantă poveste. Ea transfigurează imaginea unei adolescente aflate într-un spațiu străin pe care trebuie să-l descopere și să și-l facă familiar într-o istorisire autentică, ce dă senzația de veridicitate. Și dincolo de ea se întinde povestea care se ramifică și se metamorfozează, care supraviețuiește oricărei realități istorice, povestea care se lasă șoptită și descoperită doar de cel care își găsește tihna de a-și deschide inima către o lume deopotrivă crudă și seducătoare.

Mâța Vinerii de Doina Ruști este o carte care te face să percepi acut Bucureștiul de altădată, dintr-o perioadă ce pare că ține de domeniul fabulosului, o carte care te face să simți acest oraș și universul lui fanariot stins în densitatea istoriei prin toți porii, să îți imaginezi cum arăta lumea și spațiul românesc atunci și să îți dorești să fi făcut parte din acea frântură de magie.

**Mâța Vinerii* a fost lansat, în prezența autoarei, la Iași, în cadrul unei Întâlniri ALECART.

Înșurubat în poezie, respirând aerul de tabac al dragostei:

Marin Mălaicu-Hondrari.

Marin Mălaicu-Hondrari este un poet. Optez pentru eticheta de poet nu doar pentru că scrie (și) poezie, ci pentru că atât versurile, cât și proza lui emană poeticitate. O poeticitate minimalistă care înglobează senzualitate, iluzii, „idolatria comerțului" ce „incendiază cerul", înstrăinare, literatură, tabuuri și vicii.

Anca Șcheul

Proza lui Hondrari* este ca un joc care reușește să ascundă sub o simplitate aparentă amalgamul de trăiri și emoții specific umane. El știe exact ce tușe să traseze pentru a aduce la suprafață ceva viu, autentic, care ți se strecoară sub piele și te urmărește și după ce închizi cartea. Scriitura transcende limitele impuse de paginile cărții, creând un ecou și „în afara vieții literare" a cititorului. Poeticitatea pare să se reverse dintre pagini, să se ascundă în lucrurile din jurul tău, reușind de fiecare dată să te facă să te îndrăgostești încă puțin de viață, de literatură, de singurătate, de idei, de poezie.

Universul din romanele lui Hondrari este unul al cafelelor ce păstrează gustul primei iubiri, al răsuflării mentolate a Irinei, care fumează Virginia Slims, al alergatului prin ploaie, al zilelor petrecute prin porturi, al fetei desculțe, al clubului trimbulinzilor, al cărților citite în rulotă, al mașinii mici și portocalii împânzite de versuri, al celor 29 de umbrele, al cumpărării unui al doilea calculator pentru a juca Heroes 3 alături de persoana iubită, este poezia vieții de zi cu zi adusă (cu mult curaj) la lumină.

> „Știu că vă pică greu să auziți cuvinte din astea: suflet, poezie, căcat. Dar mai citiți și voi (...)"

Literatura joacă un rol crucial în romanele lui Hondrari, fiind elementul care oferă coerență vieții personajelor. *Apropierea* are ca punct de pornire trei poeți români „în căutarea izvoarelor poeziei", iubirea și prietenia înfiripându-se și desfășurându-se în jurul literaturii. The Great și Dana se cunosc printr-un volum de poezii, Adrian și Maria citesc Rimbaud în serile petrecute pe Rimbaud (vasul), Lidia, la madre de la poesia, își aduce aminte de vremurile în care a scris împreună cu Adrian, Parfenie și The Great versuri pe capota mașinii. În *Războiul Mondial al Fumătorilor*, Constantin își (re) construiește viața traducând o nuvelă, *Solo para fumadores*. Cristina, din *Lunetistul* se salvează prin scris („Simt că, dacă

Dragoș Pătrașcu - *Valiza cu iluzii*

m-aș opri din scris, totul s-ar duce de râpă."), iar protagonistul se îndreaptă, la sfârșit, spre „un deșert plin de literatură".

Povestea se construiește de obicei prin ancorarea în și desprinderea din trecut. Personajele încearcă să recupereze ceva ce le-a scăpat. Albumul lui Constantin, din *Lunetistul,* cu fotografii pe care și-ar fi dorit să le aibă, ilustrează cel mai bine această încercare de a imortaliza și de a păstra evenimente și trăiri eluzive. Trecutul are, în viața protagonistului, un dublu rol. Pe de o parte, iubirea eșuată dintre el și Cristina îi domină existența. Pe de alta, reîntoarcerea acasă, retrăirea unui trecut „mai îndepărtat" alături de Carmen îl ajută să se elibereze, duce la disiparea iluziilor. *Războiul Mondial al Fumătorilor* aduce în prim-plan așteptarea protagonistului, peste care se suprapune revizitarea întregii vieți în parametrii viciilor. În *Apropierea*, trecutul este învăluit în poezie și reprezintă legătura (sau legământul) dintre personaje, iar tot ceea ce se petrece îl readuce la suprafață și îl îngroapă în același timp.

„Doamnă, poezia omoară!"

Iubirea, literatura, așteptarea, trecutul - aceste vicii esențiale se împletesc, dictând viața și individualitatea personajelor. Liniile dintre ele sunt adesea blurate, toate fiind contopite într-un „viciu suprem" - poezia. Acest lucru se poate observa cel mai bine în *Războiul Mondial al Fumătorilor*. Viciile care definesc protagonistul, fumatul, iubirea și literatura, se îmbină până în punctul în care depind unul de celălalt. Constantin își alege țigările în funcție de femeile pe care le iubește și își numește femeile în funcție de țigările pe care le fumează. El așteaptă fumând și fumează „în ritmul așteptării". Scriitura și iubirea sunt îmbibate în nicotină, iar în fum sunt incluse dragostea și literatura. Alături de el, în arhivele de fum se individualizează o parte dintre reprezentanții blamatei rase a fumătorilor (pensionarul care s-a „apucat de fumat în vis", pictorul care nu mai fumează, dar ale cărui personaje sunt fumătoare, „doamna Scrumieră", jurista care, dacă nu are „foița și tutunul" la ea, se simte de parcă nu ar avea chiloți), fiecare definiți de micile excentricități care se suprapun peste eticheta de viciat.

„Nu vreau să mă mai intoxic cu alcool, cu cafea și cu gânduri despre dispariție"

Lirica lui Hondrari completează portretul autorului într-un mod destul de surprinzător, având complet alte dimensiuni. Dacă am asemăna romanele cu o piesă de teatru, poezia capturează momentul în care reflectoarele se sting, spectatorii ies din sală și actorul se închide în cabină și se demachiază în oglindă. Sau, dacă piesa de teatru ar fi *Cabaret*, versurile din *La două zile distanță* ar fi reprezentate de ultima scenă, în care pătrundem în actualitatea dureroasă din spatele spectacolului exuberant, în care Emcee rămâne singur, deposedat de vitalitatea caracteristică și se pregătește să moară.

singură o lăcustă continua să emită
sunetul acela de cuțit dat pe tocilă
care era cântecul ei de dragoste
pentru o altă lăcustă

Deși suntem puși față în față cu aceleași elemente, ele sunt resimțite într-un mod intim, esențial. (Pre)sentimentul morții și o singurătate nemaipomenită sunt îmbibate în toate experiențele, oferindu-le o greutate aparte, dar în același timp o frumusețe stranie. Totul este (re)dus la absolut, taie în carne vie.

aici, unde este atâta frumusețe
încape și suferința mea multă

**Trei dintre romanele* lui Marin Mălaicu-Hondrari *(Apropierea, Lunetistul și Războiul mondial al fumătorilor)* au fost discutate la Iași, în prezența autorului, la Întâlnirile ALECART.

Anca Șcheul, redactor ALECART, este elevă în clasa a XII-a la Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă" Iași.

Elegie pentru uman. O critică a modernității poetice de la Pound la Cărtărescu

Radu Vancu.

Referințe ample, tăceri pline de subînțelesuri, atitudini represive directe. Fuziunea monomerului uman cu literatura este văzută într-un mod peremptoriu, considerată mai degrabă o sursă de consumare a valorii și deformare a realității: „Ceea ce era numit «om» era, de fapt, doar un analogon mimetic al aceleași ființe".

Ozana Ciobanu

Volumul criticului literar Radu Vancu, *Elegie pentru uman* (Humanitas, 2016), se ingeniază în detectarea structurilor pulsatile ale „filo-umanilor" ce contrapunctează dezumanizarea printr-un aplomb academic cu valențe subtil analitice, inserții teoretice și note estetice, conferind o cronică originală a elementului uman în desfășurarea literară din perioada modernistă. O lucrare plină de forță vie, în arealul criticii literare românești de astăzi.

Luând atitudine față de conceptul anti-uman al modernității, în cadrul căruia proiecția ființei umane începe să fie diminuată, debutul lucrării lui Radu Vancu corelează cu imaginea simbolică a unui muzeu, privit într-o viziune de ansamblu, ca spațiu al prezentării și evocării, în care orice tentativă de efuziune cu planul umanului este alterată de „simptomatologia istorică". Aceasta caută în demersul timpului teoretizarea și confirmarea afluxul spiritual care să suspende determinabilitatea absolută a influenței omului în demersul modernității. În curentul modernist avem de-a face cu o categorie absolut primară a umanului, ce nu poate fi fundamentată pe nici un context limitat din punctul de vedere al extinderii tematice, deoarece limitarea ei ar congestiona mecanismele logice ale substratului literar. Existența umanității nu este legată în mod direct de nici o treaptă a literaturii, de nici o formă a concepției despre lume. Cu toate acestea, putem vorbi de o largă difuziune a simbolului uman în filonul genetic literar, din care se divizează în diferite subramuri, un conglomerat de fapte și afecte, greu de separat prin efort intelectual mediu. Așa cum relevă Radu Vancu în debutul tratatului, existența curentului modernist confirmă fără încetare, și în sensul cel mai înalt, caracterul supralogic al mecanismelor diverse ce ghidează această simbioză între umanitate și literatură: „Omul e o invenție recentă [...] am putea zice liniștiți că omul e invenția principală a modernității. Modernitatea stă sau cade odată cu această invenție esențială a ei.". Descriptivismul analitic confirmă corelarea de ordin intern, coeziunea dintre cele două sfere de existență, biplanul format din natura umană și entitatea literară ce suprasolicită o influență una asupra celeilalte: „«o dezumanizate a omului» corespunzătoare «denaturării naturii»". Radu Vancu schițează percepția interferenței cu literatura, așa cum o vede însuși cititorul, în semnificația ei primară. Sesizarea crizei umanității se reliefează într-o deformare a existențialului; cu cât încercăm mai mult să delimităm forma umanului de literatură, cu atât se adâncește criza modernității de identificare ori de diminuare a rolului de pol guvernator pe care aceasta le exercită. Dacă ne raportăm la conceptul de modernitate, acesta nu se caracterizează printr-o structură cu o singularitate ireductibilă, ci printr-un filon dublu („cele două modernități"), constituit dintr-o imagine preponderent pozitivă - „una constructivă, continuând proiectul iluminist, (re)

construind instituțiile fundamentale ale realității (omul fiind cea dintâi dintre ele)" - și una percepută ca proiect estetic menit eșecului - „cealaltă distructivă, sabotând programatic proiectele celei dintâi (omul, de asemenea, fiind proiectul pe care și-l sabotează cu cea mai mare patimă)".

Natura duală a modernității surprinsă de Radu Vancu denotă, într-o primă instanță și simplu spus, verticalitatea și materialitatea conceptului: are corp, carne, respirație proprie.

Dacă ne raportăm la poziția umanului în arhitectura literaturii moderniste se remarcă o plasare a filonului umanist pe latura internă a suprastructurii societății. În acest domeniu atât de friabil, omul pătrunde într-o sferă de negare, această neliniște gnoseologică fiind automat urmată de refulare și îndepărtare. În subcapitolele din prima parte a lucrării, Radu Vancu sistematizează conflictul de ordin intern, această „evacuare" a elementului uman are o bază psihologică ce denotă actul de dedublare cu care sunt înfățișate elementele sferei umaniste, corelând în esența sa așa numita „criză a omului". De remarcat abordarea clasificării de ființe filo-umane & anti-umane, criticul invocând elementele literaturii post-moderniste ca principale surse de susținere a coagulării umanului cu literatura. Se conturează astfel, integral, ca o încercare de sinteză mobilitatea și spiritul determinant al literaturii de a menține subzistența umanului într-un sistem în stare de delir interpretativ: „Pe cât de programatică a fost modernitatea în efortul ei anti-uman, pe atât de meticuloasă a fost reacția literaturii." Genomul literar se încheagă în omogenitate, aducând o reacție adversă în toate zonele autonome: corp, eu, ierarhie valorică și tangentă spirituală. Dincolo de frontierele comunității estetice validate de modernitate, literatura nu a decis înlocuirea valorilor insurmontabile, dezvoltate în praxis de-a lungul unor decenii, ci fructificarea acestora printr-un aplomb revoluționar, replierile estetizante manifestându-se în toate segmentele coordonatelor literare. Astfel, încercarea de extirpare a corporalității, îndepărtarea „*sensorium*-ului" și surmontarea acestora printr-un tratament paliativ de plasare a cotidianului continuu și aproape material într-un univers opac, filtrat de hipersensibilitate, mută accentul deasupra performanței realizate la adâncimea cărnii, dotat cu organ de comunicare: „Atunci când modernitatea a încercat o evacuare a corpului, literatura a răspuns printr-o exacerbare a corporalului, prin generarea spontanee a unui număr de scriitori pentru care explorarea *sensorium*-ului e rațiunea însuși de a exista." În aceeași măsură s-au manifestat și rezistențele de sondare ale eului, mobilitatea valorică și intransigența spirituală; legătura lor cu literatură e instantanee, anistorică, lipsită de tensiunea, mecanicitatea irigată ce drenează raportul dintre cele două axiome.

Dincolo de labilitatea fenomenului literar, modernitatea a fost corelată cu conceptul de revoluție, formele multiple pe care le adoptă demersurile critice determină o schimbare pe planuri distincte, incorporând în esența dinamicii sale o utopie a rebeliunii ce s-a reliefat în nuanțe sociale, politice, literare și tehnologice.

Dragoș Pătrașcu

Văzută ca o expresie a unei forțe individuale, modernitatea-revoluție se descrie ca un debutant în conjunctură social-literară având ca scop prim eliberarea pentru o clipă din chingile paraliziei. Ulterior, se refugiază într-o rupere definitivă din ilustrarea ironică a unei concepții despre literatură. Cu un plus de gravitate, în capitolul destinat abordării sociologice avem în prim-plan utopismul revoluționar al modernității, conceptul de *nou* perpetuu valabil, prin care se imită

→

(mimesis) realitatea: „E tipic modernă voința de a produce noul absolut – și de a-l păstra ca atare, mereu nou, indepasabil nou, inalterabil nou." A considera lumea literaturii ca fiind independentă, de sine stătătoare, dominată de minuție și rigoare, plasează orientarea lectorului spre o presudo-față a esteticului, dezarticulând joncțiunea ce se creează între părțile mobile și cele fixe ale mediului social, înlăturând elementele de influență din cadrul filonul literar. Astfel, descriptivismul analitic surprinde venulele ce conduc radicalizarea lojilor de natură politică exercitând reducerea maselor la un numitor comun prin literatură: „modernitatea politică și cea literară se comportă ca două emisfere ale aceluiași creier – iar imaginea integrală a modernității nu se obține decât atunci când informațiile din ambii lobi sunt simultan integrate." Radu Vancu ajunge la diagnosticare clară a efectului uman în cadrul estetic, se ingeniază în detectarea structurilor de natură modernistă inserate în cadrul operelor unor autori. Avem de-a face în acest context cu o grefare a textelor pe caracteristicile primare ale filo-umanilor, o denunțare clară a îmbrățișării și a promovării individualității din care se naște interferența directă cu existența. Văzută sub forma-hibrid de *pandemie anti-umană*, această tentație a dezasamblării circuitul uman se manifestă în rândurile majorității scriitorilor moderniști, o maladie longevivă din care se reîncarnează așa-numita „tentație a inumanului", cu prelungiri nu doar în spațiul german, ci transmițând impulsuri spre toate punctele receptoare de cultură europene. Dacă utopiile revoluționare ale secolelor al XIX-lea și al XX-lea se arată dornice să metabolizeze starea actuală, contrabalansul pragmatic-livresc submers în neputințe, în vederea formării unei noi tipologii umane, una superioară, detașată de precedentele, rezultatul se arată a fi unul dezamorsat de valențele impure inerente omului.

Văzută de Radu Vancu ca „o convalescență după boala autoimună a modernității", postmodernitatea vine cu aplombul necesar recuperării, catalizatorul a cărui funcționalitate este automat generată de patru tipologii de filo-umaniști: „corporalii", „confesivii", „maximaliștii" și „sacralii", o structură cvadripartită a curgerii literare, cu rolul prim de anticorp segregat de sistemul limfatic estetic. Limbajul referențial, univoc are la bază varietatea tematică, raportul pendulând între conceptul de muzică-literatură și confesionalism din debut destinat lui John Berryman și Mircea Ivănescu, continuând cu tentativele de resacralizare ale lui Mircea Eliade și Sorin Titel, fructificând tensiunea antropocentristă cu valențe spre corporalitate din operele lui Emil Brumaru și Dylan Thomas, ajungând în stadiul final al proiectelor maximaliste semnate de Ezra Pound și Mircea Cărtărescu. Văzută mai degrabă ca o pledoarie indirectă a pentru critica umanistă, cea de-a doua parte a lucrării lui Radu Vancu se constituie drept o abordare ce aduce în prim-plan menținerea zonelor autonome, specifice umanului, pe care modernitatea a încercat să le înlăture.

Centrată exclusiv pe reflecție și exprimarea legăturii dintre sfera muzicală și spațiul literar, prima categorie conceptualizează unirea dintre cele două inflexiuni, din energia înglobării rezultând materia fluidă ce remodelează involuntar calapodul abordărilor canonice literare ale momentului. Emoția muzicală, receptată ca fiind dual vocii lirice, reconfigurează acel simbol-tulpină al formei supreme de manifestare a artei, o confesiune hibridizată de ordin estetic și livresc pe care Radu Vancu decide să o recompună, raportându-se la textele lui Mircea Ivănescu și John Berryman: „cum muzica le influențează straturile, de la cele de suprafață la cele de adâncime, și cum negociază neîncetat cu canonul confesiv". La nivel palpabil, natura muzicală a poeziei reverberează în fluxul creator al celor doi autori, coerența logică a teoriei este pertinentă, un demers exhaustiv în spațiul de manifestare al joncțiunii dintre muzică și poezie. Se remarcă pasiunea și aplecare de care dau dovadă atât Berryman, cât și Ivănescu pentru con-

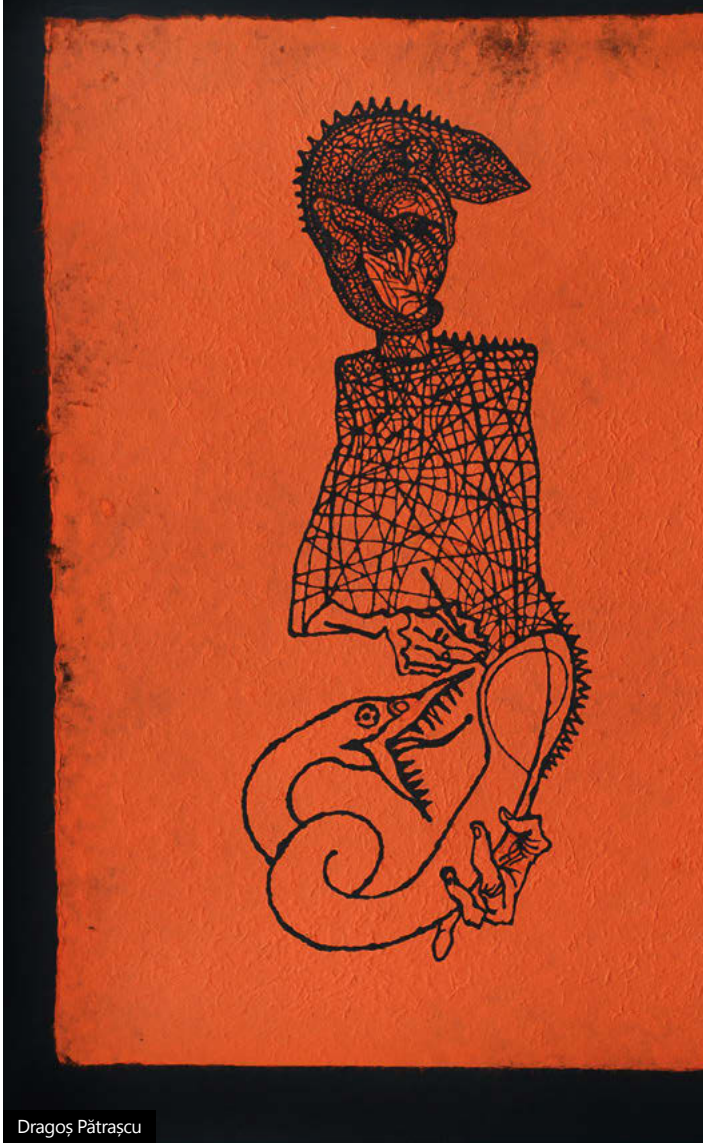

Dragoș Pătrașcu

servarea și implementarea elementului acustic în procesul de creație, aplecarea celor doi autori nu se limitează la stagiul de plăcere trivială, ci vădește o sinceritate gravă, în care vocea lirică simte fiorul abrupt al intonației muzicale. Având totodată un puternic caracter confesiv, eul polifonic interacționează cu notele biografice, resimțind o vulnerabilitate pregnantă a alter ego-ului: „Pentru amândoi, muzica e ineluctabil asociată cu confesiune."

În ce privește structura confesivului, acesta nu se limitează întotdeauna la existența unei drame prefamiliale, generând o criză de identitate greu de depășit, ci poate fi desprins și din necesitatea compactării spațiului domestic cu sfera publică.

Dacă ne raportăm la cea de-a două categorie, *confesivul etic* îi încadrează pe Andrei Bodiu și Alexandru Mușina ca figuri emblematice ale interacțiunii dintre firul instabil al prezentului și matca placidă a mediului personal. Spațiul mistic s-a dezvoltat din amplificarea unor structuri condensate, psihologism inerent oricărui mediu, adunând greutatea intrinsecă a registrului afectiv ce se îmbină cu interferențele divine, cu puternic rol purificator. Imaginarul apare astfel ca o proiecție deviată, caracterizată de asceză, o reverie a unor minusuri ale existenței cotidiene, compensate cu elementul mistic, de origine miraculoasă sau fantastică. În asemenea ipostaze, interferența literară reprezintă o formă complementară a unor proiecții cu o deschidere utopică spre o altă lume posibilă. Radu Vancu, amintește în acest caz de munca literară a unor scriitori precum Mircea Ivănescu, Mircea Eliade și Sorin Titel, teoretizând recuperarea progresivă a sacrului în lumea contemporană. În ceea ce privește modul în care *sacrul* este prezentat în literatura actuală, trebuie remarcată modelarea acestuia sub auspiciile mediului social inerent, conturându-se epurele unui noi forme a *sacrului*, unul comercial, edificat după noile reglementări ale umanului: „sacrul e transformat într-un *sacer consumericus*, o formă subvertită având drept scop realizarea psihologică a subiectului care să-i asigure o viață interioară mai autentică". În cele mai multe etape de dezvoltare a culturii, literatura a reprezentat o artă a pudorii, o mască a erosului, o forță originară și o prezență. În mod paradoxal, obscenul și eroticul conferă laturile dimensiunii umane, pe care Emil Brumaru le proiectează în jurul creației sale, un extraordinar cerebralism sexual și fervoare trupească. Dacă ne raportăm la Dylan Thomas, corporalitatea se va manifesta în cazul său într-o manieră distinsă, așa cum arată Radu Vancu: „corpul l-a trădat prea devreme". Avem de-a face în acest context cu recunoașterea propriilor capacități corporale, cu limitele anatomice și fiziologie de funcționare, cu integrarea în propriile cavități vitale, de interferență cu mediile circulatoare.

Finalul clasificării aduce în discuție o tipologie aparte, e vorba de așa numiții *maximaliști*, pe care criticul îi prezintă ca având drept caracteristică principală în ADN-ul lor literar inovația pe toate palierele limbajului artistic. Vorbim aici de Ezra Pound și Mircea Cărtărescu, personalități de forță ale spațiului literar, ale căror texte se dedublează, conferind cititorului o saga a valorilor estetice, o dimensiune paralelă, o levitare spre elementele primordiale ale sferei umane. În ce-l privește pe Pound, Radu Vancu oferă o imagine a traducătorului din spatele operei, a cursului de transpunere și interpretare a ideilor, o triadă de sentimente și noțiuni din care el, traducătorul, încearcă să sorteze doar veritabilul. Este de-a dreptul impresionantă gama largă de influențe pe care Pound le valorifică în textele sale, o întreagă odisee de forme frazeologice și elemente lexicale: „sursele fundamentale «excernute» de Pound în poezia lui: antichitatea greco-latină (mai ales Homer și poeții melici greci), vechii poeți chinezi (mai ales Li Tai-Pe), trubadurii provensali (mai ales Arnaut Daniel), *minnesänger*-ii germanici, poeții toscani și ai lui *dolce stil nuovo* (Cavalcanti, cu precădere), Dante, poeții elisabetani, Shakespeare…".

Referindu-se la Mircea Cărtărescu, Radu Vancu aduce în discuție aceeași diversitate resimțită la nivel lexical, o interferență de termeni pur lirici și noțiuni științifice, ce conturează o marcă a imaginarului cărtărescian. În cazul de față criticul nu se limitează la o simplă notație biografică și o trecere în revistă a principalelor opere, ci pășește mai departe de această limitare, încheind tratatul cu un capitol destinat lui Mircea Cărtărescu: Nostalgia umanului.

Lucrarea *Elegie pentru uman. O critică a modernității poetice de la Pound la Cărtărescu* se prezintă ca o pledoarie atipică pentru critica românească, aducând o îmbinare de elemente estetice, mostre de bibliografie autentică, poziționări de ordin ideologic asumate, subtilități analitice și speculații minuțioase, ce pulsează spre același ideal, revitalizarea imaginii *umanului* în literatură modernă. Volumul lui Radu Vancu e bine așezat între cele mai bune studii europene ale problematicii umanului în cultură.

Ozana Ciobanu, absolventă a Colegiului Național „Petru Rareș" Suceava, este studentă la Facultatea de Litere, USV

DESPRE IUBIRE ETERNĂ SUB SCEPTRUL NECRUȚĂTOR AL CRONOMETRULUI

Viața dincolo de graniță

de
DORIT
RABINYAN

ROMAN INTERZIS ÎN ISRAEL, VIAȚA DINCOLO DE GRANIȚĂ, PUNE PROBLEMA A CINE SUNTEM ȘI A CE PUTEM FI, A CE SUNTEM LĂSAȚI SĂ FIM ȘI A CÂT PUTEM CU ADEVĂRAT FI, A CE SUNTEM ÎN MĂSURĂ SĂ TRĂIM, A CÂT SUNTEM DE LIBERI SĂ ALEGEM ȘI A CÂT NE ESTE DICTAT DE REALITATEA GENETICĂ, FAMILIALĂ, SOCIALĂ ȘI POLITICĂ.

} Viviana Gheorghian

Ne aflăm în New-York-ul anilor 2000. Un New-York cu bulevarde nenumărate, trepidând de viață, de muzică și de culori, evantaiul rogvaiv-ului mixat cu tonuri de gri, cu clădiri înalte și oameni pierduți în propriile gânduri ce își urmăresc direcția ori merg fără vreun scop. Un New-York în care suflete solitare își găsesc alinarea, în care cotidianul și actualul se împletesc imperceptibil cu irealul. Un oraș atât de îndepărtat de tot ceea ce înseamnă ACASĂ.

ȘI AICI, ÎN ACEST HAOS ORDONAT DIN LUMEA NOUĂ, DOUĂ SUFLETE SE ÎNTÂLNESC SPRE A RĂMÂNE INCOMPLETE UNUL FĂRĂ DE CELĂLALT. DINCOLO DE TOT CEEA CE ÎNSEAMNĂ LIMITE SPAȚIALE ORI TEMPORALE, IUBIREA ÎȘI GĂSEȘTE TIMID LOC ÎNTRE DOI INDIVIZI A CĂROR TRAIECTORII ÎȘI AU CA ORIGINE LOCUL ÎN CARE S-AU NĂSCUT...

Locul care îți oferă, în ultimă instanță, o identitate și care, dincolo de o așezare geografică, reprezintă suma zbuciumărilor, nevoilor, aspirațiilor și speranțelor unei comunități. Locul care, în adâncurile ființei tale, te definește.

Liat, o tânără evreică specializată în traduceri și în studiul lingvisticii, vine pentru câteva luni în New-York în interes profesional. Peisajul în care se poziționează este deformat de apariția unui nou element, un intrus care, fără niciun fel de intenție la început, ajunge să schimbe contururile a două vieți. Este vorba de Hilmi, un palestinian cu doi ani mai tânăr decât Liat, stabilit în New-York de câțiva ani, ce își schițează culorile sufletului în perdeaua cu desene atârnate deasupra patului. Un copil cu trup firav și bucle negre precum cele ale lui Hilmi, ce îi trădează emoțiile și tumultul sufletesc, este creionat pe hârtiile mari agățate cu cârlig. O zi a fost suficientă pentru

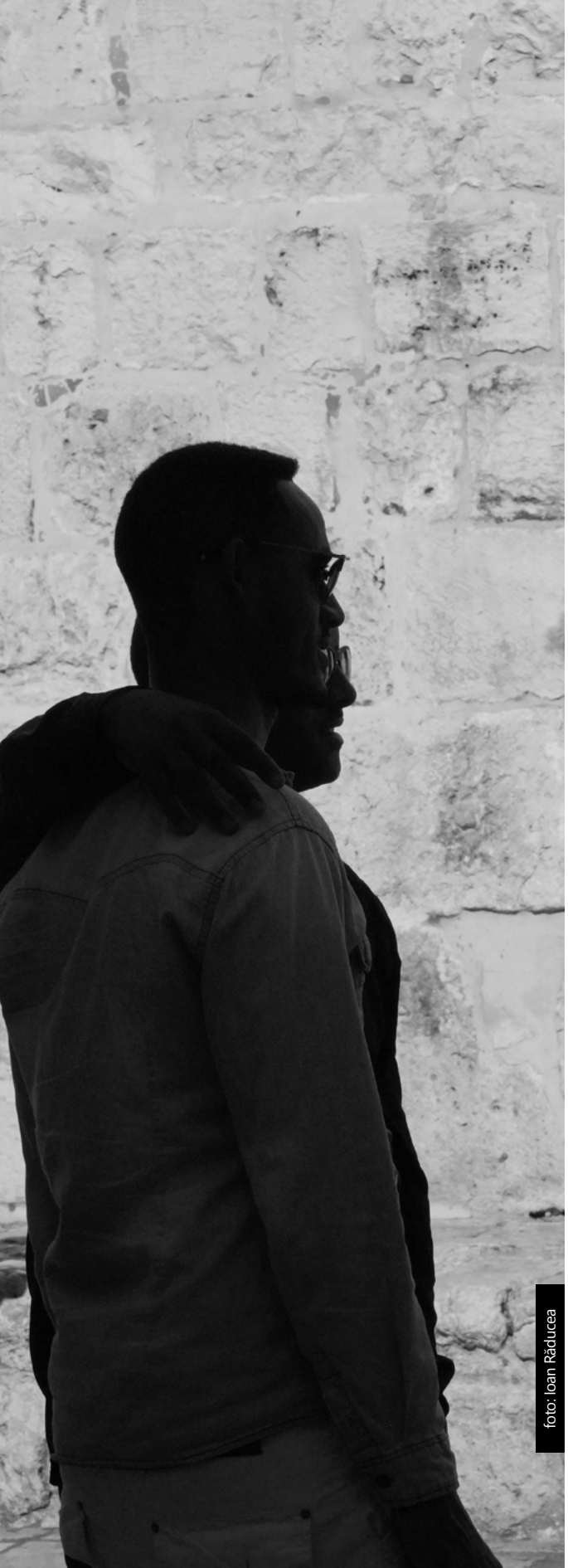

foto: Ioan Răducea

înmugurirea iubirii, a pasiunii și a sentimentului că existența ta începe sa depindă de prezența celuilalt. O iubire care se manifestă prin gesturi, râsete și priviri încordate, prin meditație și apropiere. O iubire care nu epuizează, ci care începe să devină centrul gravitațional al vieții celor doi tineri care conștientizează timpul atât de scurt în care vor putea fi împreună.

„ÎN MINTE ÎMI RĂSARE IAR, NECHEMAT, UN GÂND CIUDAT - ACESTE DOUĂ FIGURI ȘTERSE ȘI SURÂZĂTOARE VOR RĂMÂNE OGLINDITE AICI ȘI DUPĂ CE VOM PLECA. VOR CONTINUA SĂ PLUTEASCĂ ÎMPREUNĂ, TĂCUTE ȘI IMATERIALE, ÎN OGLINDA ASTA MURDARĂ CHIAR ȘI DUPĂ CE HILMI ȘI CU MINE VOM PLECA FIECARE PE DRUMUL LUI."

Cum este însă, să trăiești mereu cu gândul că într-o zi, nu foarte departe, iubirea se va sfârși și se va împrăștia, că într-o zi te vei întoarce acasă și că viața ta, schimbată total, nu își va mai găsi niciodată cursul pe care i-l proiectaseși cândva? Încă de când s-a stabilit în America, încă de când s-a întâlnit cu Hilmi în acea zi de toamnă, Liat știa că în luna mai se va întoarce în Tel Aviv, acasă. Știa și Hilmi asta. Acest gând, aceasta realitate deja însușită, apasă pe sufletele celor doi o greutate diformă ca aerul pe care îl inspiri în fiecare secundă și care, în combinație cu iubirea, provoacă plăcerea și dependența unui drog amar.

Deși dificilă și anevoioasă, *viața dincolo de graniță* a reprezentat pentru cei doi o șansă. Aflată sub sceptrul necruțător al cronometrului, iubirea dintre Liat și Hilmi nu s-ar fi înfiripat ori concretizat în teritoriul numit *acasă*. Conflictul dintre evrei și palestinieni nu ar fi permis dărâmarea zidului instalat în sufletele oamenilor care, urmărindu-și propriul ideal, sau mai bine zis idealul colectiv, uită că locul în care te naști nu este o alegere, ci doar o asumare. Hilmi, idealistul care visează la două națiuni într-un stat, și Liat, tânăra pragmatică și revoltată care consideră ideală existența a două state distincte, singura formă, din punctul ei de vedere, de supraviețuire a statului Israel, au, adesea, discuții în contradictoriu despre acest subiect delicat. Simțind iscarea unui conflict de natura psihologică tot mai adânc, cei doi nu se dezic de propriile convingeri, dar stabilesc să trăiască în afara lumii din care provin și a problemelor ei, în afara realității politice, să fie doar ei, Hilmi și Liat, doi îndrăgostiți care iubesc nebunește, și nu fiii unui popor sau membrii unui stat, indiferent ce nume ar purta statul din care vin. Dincolo de graniță, de tot ceea ce înseamnă lumea de unde au plecat, Hilmi și Liat își trăiesc povestea cunoscându-i finalul. Plecarea lui Liat devine un fapt acceptat ca finalitatea firească și tristă a ceea ce au trăit. Dacă ar putea, Hilmi ar schimba totul, ar schimba situația și și-ar schimba poziția de iubit arab secret al lui Liat în una a unui partener de viață pe care nu trebuie să îl ascundă. Dar nu poate...

→

TIMPUL ESTE MĂSURAT ALTFEL DEPARTE DE CASĂ, VIAȚA SE SCURGE DUPĂ UN ALT MECANISM, IAR IUBIREA, CE PULSEAZĂ TOT MAI ENERGIC, MAI NEVROTIC ȘI MAI VIU ÎN FIECARE CLIPĂ, SE CONCENTREAZĂ, ADESEA, ÎNTR-UN GÂND, ÎNTR-O IDEE, ÎNTR-O PRIVIRE ARUNCATĂ PE FURIȘ CARE STÂRNEȘTE INTERPRETĂRI, CONTROVERSE ȘI NELINIȘTI.

Deși acțiunea romanului ne este prezentată din prisma protagonistei, a cărei viață lăuntrică este complexă și zbuciumată, firul narativ nu își pierde din esență, nu există decupaje ori derapări în direcția negării realității sinelui sau a celuilalt, a identității fiecăruia dintre ei. Dimpotrivă. Iubitul este urmărit și analizat cu un ochi atent la cele mai mici detalii, un ochi care străpunge gheața și pătrunde nerușinat, iscoditor și însetat de curiozitate în mintea celuilalt. Ceea ce contează e că această curiozitate nu se naște dintr-o nevoie egoistă de a cerceta teritorii noi, ci dintr-un sentiment altruist de a ști mereu cum se simte cel de lângă tine, de a ști dacă e rănit ori împlinit și da, dacă iubirea voastră, a ta, îi este suficientă pentru a supraviețui.

foto: Ioan Răducea

Împărțit în trei secvențe, TOAMNĂ, IARNĂ și VARĂ, romanul poate lăsa, la o primă lectură, impresia că este incomplet. *„Iarna ne răvășește obiceiurile, se* înfige *în noi, ne face de nerecunoscut. Înghețați, smiorcăindu-ne tot timpul, aproape mereu răciți și tușind necontenit, Hilmi și cu mine semănăm acum unul cu altul încă și mai mult ca înainte. În frigul acesta arctic, profund, nord-american, suntem amândoi niște orientali, niște levantini până în măduva oaselor. Provizoratul nostru newyorkez, neîncrederea și dezaprobarea (...) se acutizează în aceste condiții meteorologice dure, făcându-ne să conștientizăm condiția noastră de exilați, adevărul dureros că suntem străini în această parte de lume."*

Iarna, anotimpul rece în care cei doi s-au redescoperit, devine leagănul celor mai frumoase amintiri, dar și a celor mai dificile momente peste care au trecut împreună. Cele câteva luni petrecute unul alături de celălalt se conturează ca o viață întreagă, o altă viață, aceea de dincolo de graniță. Trăind iubirea pasională, momentele de euforie îmbibate în râsete aprinse, în clipe de liniște profundă și fum de țigară, sărutări pe frunte și plimbări pe străzile întortocheate ale metropolei americane, dar și rutina insuportabilă, protagoniștii cunosc toate stadiile iubirii. Trecerea de la iarnă la vară se face fără intermediar, întrucât vara nu este nimic altceva decât momentul despărțirii. Când se simte debusolată, Liat se adâncește în propriile-i gânduri, în timp ce Hilmi își găsește refugiu în muncă, în pictură, în căutarea nuanței perfecte de albastru, în orele prea puține de somn. Simțind o nevoie neașteptată de a se reîntoarce după mulți ani pe pământurile natale, Hilmi hotărăște să meargă pentru o perioadă în Ramallah, la familia sa. Aflați iarăși aproape, dar despărțiți fără voia lor, Liat și Hilmi se gândesc unul la celălalt, dar și gândul se risipește treptat în evanescența timpului, se dizolvă, dar nu dispare... așa cum cineva s-ar pierde în mare... *„Capul îți cade pe spate, plutește printre bolțile înalte, printre valurile rotunde precum cerneala și de un violet roșcat, care se desfac și se desfășoară în toate nuanțele tale de albastru, albastrul râurilor, albastrul cerului, albastrul care ți se termina întotdeauna înaintea tuturor celorlalte culori."* Albastrul iluzoriu al mării...

Viviana Gheorghian, redactor ALECART, este elevă în clasa a IX-a, Filologie, la Colegiul Național Iași.

ÎNĂUNTRU SAU ÎN AFARĂ, O DILEMĂ MORALĂ

Coajă de nucă

de
IAN
MCEWAN

UN COPIL ÎNCĂ NENĂSCUT, O VOCE DOTATĂ CU O CONȘTIINȚĂ ACUTĂ, NU ATOTCUPRINZĂTOARE, DAR TULBURĂTOARE PRIN CAPACITATEA DE A PUNE ÎN CUVÂNT CEEA CE ESTE ȘI CEEA CE AJUNGE SĂ DESCOPERE, A FOST ALES DE AUTOR SPRE A PREZENTA O SITUAȚIE PROBLEMATICĂ, UN ANSAMBLU DE EVENIMENTE CE NU POT FI ÎNȚELESE PE DEPLIN NICI DE UN ADULT CU EXPERIENȚĂ.

Bianca Petrescu

Cine poate fi înzestrat cu rolul de narator? Am întâlnit atât oameni, cât și animale, atât obiecte, cât și... sentimente cărora li s-a acordat șansa de a pune în cuvânt o perspectivă. Ian McEwan șochează din nou, propunând în *Coajă de nucă* un narator care, la prima vedere, pare cel puțin ieșit din comun. Un copil încă nenăscut, o voce dotată cu o conștiință acută, nu atotcuprinzătoare, dar tulburătoare prin capacitatea de a pune în cuvânt ceea ce este și ceea ce ajunge să descopere, a fost ales de autor spre a prezenta o situație problematică, un ansamblu de evenimente ce nu pot fi înțelese pe deplin nici de un adult cu experiență.

Un astfel de narator ar trebui asociat inocenței și naivității și nu inspiră inițial prea multă încredere. În fond, la ce ne putem aștepta de la cineva care încă nu a pășit în lume? Cu toate acestea, să nu uităm că McEwan deține nu doar o extraordinară stăpânire a formulelor narative și o capacitate de a trata fără parti-pris-uri probleme deloc confortabile ale lumii în care trăim, ci și o frază tăioasă, un limbaj de o claritate care, asemenea diamantului, taie și cel mai dur material narativ, făcându-l să pulseze în conștiința cititorului până când acesta își asumă fiecare fibră a poveștii. Incapabil să evadeze din locul ce îl limitează în toate privințele, fătul își lasă imaginația să tatoneze necunoscutul, confruntându-se totodată cu adevărul tulburător al unei lumi de care este deja legat prin fire nevăzute și căreia îi aparține fără să se poată opune în nici un fel. Fiind privat de capacitatea de a vedea, profită de propriul auz, captând și întipărindu-și în minte informațiile din lumea exterioară ce ajung până în „coaja de nucă" care îl învelește. Contrar aparențelor, copilul uimește prin luciditate și abilitatea de a-și forma o viziune coerentă și complexă asupra vieții ce îl așteaptă, pe care o cunoaște doar prin intermediul unui radio și al imaginației, părând să fie o entitate superioară tuturor celor născuți.

Aceste trăsături neobișnuite pentru un făt sunt augmentate de situația anormală în care se găsește, fiind, indirect, complicele unei crime ce îi va schimba întreaga viață încă nedobândită.

PE MĂSURA ÎNAINTĂRII ÎN LECTURĂ, DESCOPERIM, ODATĂ CU NARATORUL-CONȘTIINȚĂ, LATURA CRUDĂ ȘI NEDREAPTĂ A POVEȘTII LA CARE URMEAZĂ SĂ ASISTĂM.

Acțiunea, de altfel nu foarte complexă, urmărește planul conceput de mama copilului, Trudy, împreună cu amantul său, Claude, de a-l ucide pe tatăl fătului, John. Întregul complot pare a fi condus de Claude, care se dovedește a fi chiar fratele victimei, ura față de acesta fiind mult mai puternică decât dragostea pentru Trudy, dezumanizându-l. E aici un subtil,

dar pregnant complex de inferioritate al mezinului și nu doar o problemă de morală. Nu lupta pentru mâna unei femei frumoase este mobilul care îl determină să acționeze cu sânge rece, ci dorința de a-l deposeda pe celălalt de ceea ce este. Nu întâmplător, cei doi frați sunt schițați în opoziție: tatăl e poetul, căutătorul de adevăr, ratatul, în timp ce amantul e afaceristul, câștigătorul în fața vieții. Tânăra mamă, o madonă căzută, este orbită de avere și putere, aspirând spre condiții de trai mai bune, rămânând indiferentă față de încercările lui John de a o recuceri, neconștientizând niciun moment până în final că nu e decât un pion într-o luptă care nu are nimic de-a face cu sentimentele. Ceea ce nu știe mama descoperă/intuiește încă de la început fetusul. Dilema nu există pentru el decât în măsura în care condiția sa îl leagă deopotrivă de tată (adevăr) și de mama care îl poartă în pântec (viața).

EVIDENT, DILEMA RĂMÂNE ACEEA DIN HAMLET, CĂCI CONȘTIINȚA PULSATILĂ ȘI ACUTĂ A CELUI NENĂSCUT DEPINDE TOTAL DE STAREA/REALITATEA ÎN CARE SE GĂSEȘTE. OBIECTIV VORBIND, E INCAPABIL SĂ MODIFICE CURSUL EVENIMENTELOR CE URMEAZĂ SĂ SCHIMBE VIAȚA ATÂTOR OAMENI, DAR ASTA NU ÎL ÎMPIEDICĂ SĂ TRĂIASCĂ ÎN INTERIORUL STĂRII DE A ALEGE.

Totodată, identitatea de fetus îl împiedică să-și urască mama, chiar și atunci când aceasta devine o criminală. Încearcă, în limita puterilor sale, să trezească dragoste în sufletul celei care e preocupată numai de eliminarea lui John, lovind-o din când în când spre a-i aminti că orice plan de-al ei nu ține, dar ar trebui să țină cont (și) de el.

Chiar dacă în centrul atenției se află complotul împotriva tatălui, cartea este mai mult decât o dramă într-o familie destrămată de iluzii și de slăbiciuni. Pe tot parcursul narațiunii se fac trimiteri la situația tensionată din lume, la condiția de om. Libertate și constrângere, liberul arbitru, cauză și efect, sursele multiple ale răului, toate sunt atent disecate și problematizate. Se menționează probleme politice, economice, amintindu-se de războaie, de refugiați sau de teroriști. Se discută probleme de supraviețuire, de mediu, de identitate. Toate filtrate de conștiința celui care nu a avut încă acces la ceea ce înseamnă viața independentă, dar care este înzestrat cu o cunoaștere supraconștientă a realității în care se pregătește să plonjeze. Mai mult decât atât, cartea propune chiar exerciții de imaginație, anticipând modul în care se poate schimba situația la nivel internațional.

Cu toate că nu putem spune despre roman că reprezintă o operă fantastică, capacitățile fetusului depășesc, de multe ori, limite pe care încă le considerăm normale. Așadar, ne întrebăm cum poate acesta recunoaște culoarea albastră, cu toate ca nu a văzut-o niciodată? Sau cum poate să înțeleagă

Dragoș Pătrașcu

problemele complexe prin care trece lumea, auzind de ele doar la radio? Bineînțeles, răspunsul e simplu: cheia romanului nu este reprezentată de încadrarea riguroasă în convențiile normalului, ale firescului. Mai mult, omul pare a pierde accesul direct la conștiință odată cu ruperea de realitatea amniotică, devenind o ființă căzută, pervertită sau pervertibilă.

Așadar, ce putem învăța de la cineva față de care, teoretic, avem mult mai multă experiență? O lecție de viață. Atenția copilului nenăscut la detalii nu salvează situația, căci el nu poate împiedica nici trădarea, nici crima, nici suferința, dar privirea de ansamblu pe care și-o formează îi permite să înțeleagă corect întreaga înșiruire de evenimente. Romanul e, din această perspectivă, o rescriere în cheie modernă a problemei lui Hamlet.

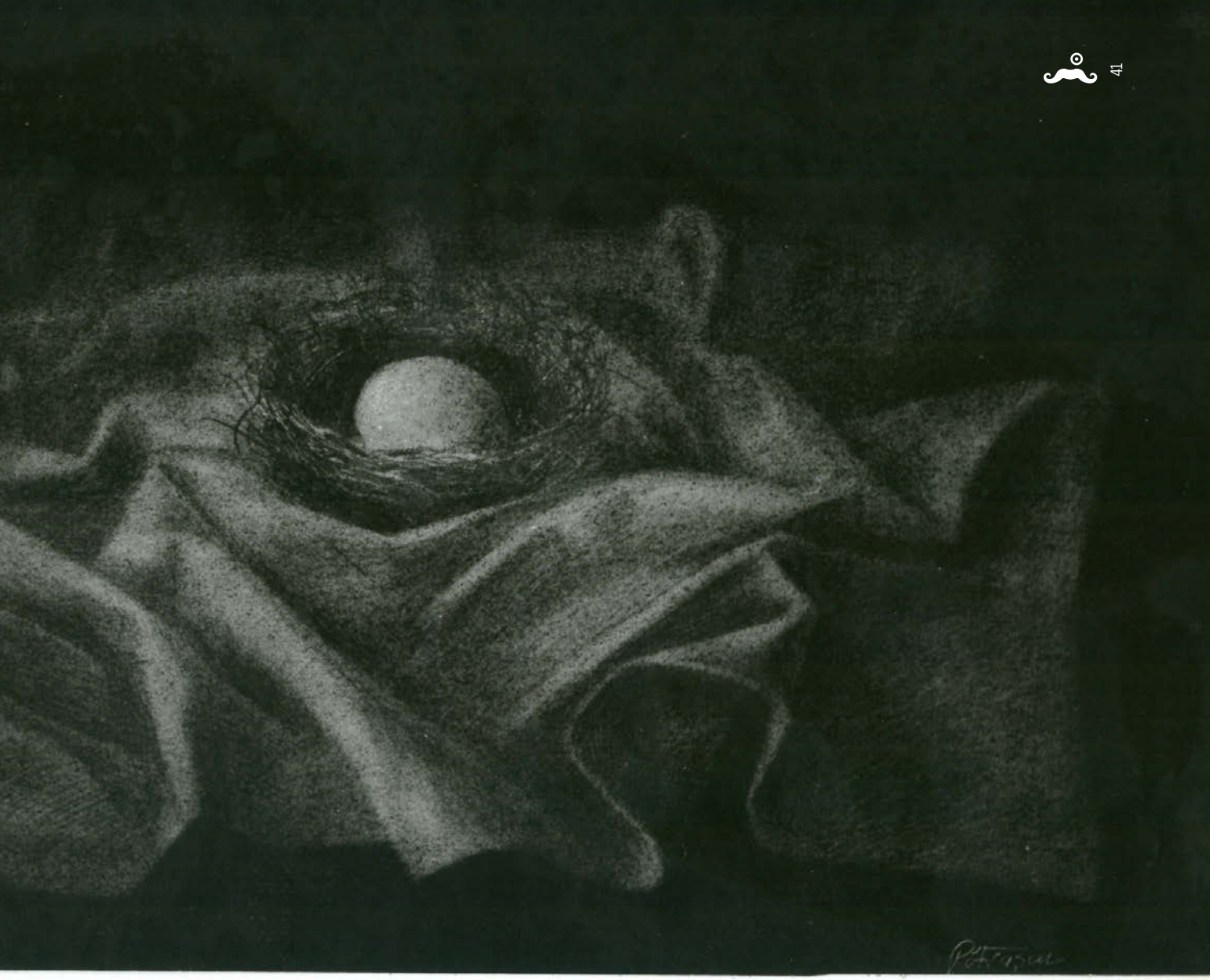

ÎN MIEZUL CĂRȚII REVERBEREAZĂ ACELAȘI „A FI SAU A NU FI” CU TOATE IMPLICAȚIILE LUI ADUSE ÎN LUMEA CONTEMPORANĂ. EȘTI ÎN MĂSURA ÎN CARE ÎNȚELEGI SAU ACȚIONEZI? E SUFICIENTĂ ÎNȚELEGEREA RĂULUI SAU DOAR ANULAREA LUI? EXISTĂ RĂU ABSOLUT SAU FIECARE BUCĂȚICĂ DE RĂU PRESUPUNE UN ALT RĂU CE SE REVARSĂ ASUPRA CELORLALȚI CA ȘI ASUPRA TA ÎNSUȚI? EȘTI LIBER VREODATĂ SĂ ACȚIONEZI? ȘI DACĂ DA, AI PUTEREA DE A ACȚIONA? E BINELE DESPĂRȚIT DE RĂU? IATĂ DOAR CÂTEVA PROBLEME PE CARE ROMANUL LUI IAN MCEWAN LE PUNE ȘI O FACE ÎNTR-O MANIERĂ DELOC CONFORTABILĂ.

Îmbinarea problemelor ce apasă lumea în ultimul timp cu o crimă într-o relație deficitară dovedesc complexitatea romanului. Putem alege să parcurgem opera lui Ian McEwan ca pe un roman polițist, ca pe o carte despre iubire, trădare și vinovăție, ca pe o parodie sau, pur și simplu, ca pe o propunere de realitate. E libertatea pe care McEwan o oferă: a fi o conștiință sau a suporta starea de subconștiință, a rămâne la stadiul plăcerii pe care o oferă orice poveste bine scrisă sau a te ridica spre înțelegerea măcar parțială a condiției celui care sparge „coaja de nucă”.

Bianca Petrescu este elevă în clasa a X-a, mate-info, la Colegiul Național Iași. Anul trecut, a fost medaliată cu argint la Olimpiada Internațională de Științe pentru juniori.

INOCENȚĂ ANCHILOZATĂ SAU LUMEA ÎN CARE TRĂIM

Pigeon English

de
STEPHEN
KELMAN

PIGEON ENGLISH **ESTE MAI DEGRABĂ O RADIOGRAFIE A SOCIETĂȚII OCCIDENTALE DIN MOMENTUL DE FAȚĂ CARE, ATUNCI CÂND NU POATE ÎNCHIDE UȘA, ÎNCHIDE OCHII, ÎN CARE TRAGEDIA DE A FI EXPATRIAT ESTE ASOCIATĂ CU TRAGEDIA DE A NU AVEA DE UNDE CUMPĂRA CARNE BUNĂ ȘI IEFTINĂ, ÎN CARE UNELE PERSOANE ÎȘI ARD BURICELE DEGETELOR PENTRU A DEVENI INVIZIBILE, PENTRU A PUTEA SUPRAVIEȚUI, O LUME CARE NU IUBEȘTE PORUMBEII/COPIII, DAR CARE ESTE IUBITĂ DE EI.**

} Anca Șcheul

Iubesc o surpriză bună. Ca atunci când cimentul este acolo așteptându-ne să scriem pe el sau când crezi că cineva va fi prost la ceva pentru a afla mai apoi că este de fapt genial la acel lucru. Sau ca atunci când cumperi o carte din Oxfam cu 2 lire și se întâmplă să descoperi una dintre acele cărți paradoxale care reușesc să fie în același timp amuzante și răscolitoare, una dintre acele cărți care îți deschid noi perspective asupra lumii de lângă tine.

Dacă ar trebui să descriu romanul *Pigeon English* într-un singur cuvânt, aș opta pentru *ambițios*. Prin intermediul unui personaj vibrant, Harrison Opoku, un băiat care tocmai s-a mutat din Gahna împreună cu mama și cu sora lui mai mare, Stephen Kelman adună la un loc subiecte „grele" printre care: statutul imigranților, viața în cartierele rău famate sau implicațiile sociale ale religiei în care te naști și reușește să creeze o poveste aparent ușor de digerat, care stârnește adesea hohote de râs, dar, în același timp, te răscolește.

Stilul narativ este surprins pertinent de Emma Donoghue care vorbește despre „o scrisoare de dragoste adresată lumii". Într-o engleză stricată, Harri își transcrie viața trecând cu ușurință de la confuzie la iubire, de la violență la fericire, de la momente introspective la glume porcoase „adunate" de prin cartier. Adrenalina din timpul unei curse, frica din momentul în care fuge după ce eșuează „misiunea" în urma căreia ar fi fost inițiat în Dell Farm Crew, bucuria din momentul în care sora lui mai mică, Agnes, îi pronunță numele după ce se însănătoșește, dorința de a avea pantaloni sport de firmă (și încercarea de a remedia acest lucru desenând două dungi pe cei pe care îi avea), anxietatea din timpul desfășurării „anchetei" atunci când încearcă să prindă criminalul împreună cu un prieten deoarece considerau că poliția nu este destul de competentă – toate aceste mici evenimente cotidiene sunt resimțite cu întreaga ființă. Filtrul prin care acestea sunt privite nu este unul moral, ci unul fundamental uman. Harri greșește și familia lui greșește și ucigașul greșește, dar greșelile nu sunt absolute.

EXISTĂ MEREU SPAȚIU PENTRU COMPASIUNE, PENTRU IUBIRE, PENTRU POVEȘTI, DANSURI ȘI ÎNSEMNĂRI PE TRICOURILE ABSOLVENȚILOR. SINGURA CATASTROFĂ ESTE IMPOSIBILITATEA DE A ÎMPĂRTĂȘI CU AGNES POVESTEA DESPRE BĂRBATUL DIN AVION.

Protagonistul este ca un burete care absoarbe lumea (și limba), microuniversul lui constituindu-se din detalii vibrante sau emoții puternice - adesea incoerente - care îi acaparează atenția total. Chiar și în momentele în care Harri dă sentințe, ele au mai degrabă valoarea unor observații asupra mentalității celor care îl înconjoară. Singurele gânduri care par că se nasc în afara unui impuls din exterior sunt cele legate de porumbelul care există ca o extensie a personajului (și chiar a narațiunii), în timp ce lucrurile concrete acționează ca niște forțe care încearcă să îi modeleze viziunea .

Motivul porumbelului are în roman mai multe semnificații. În primul rând, este un reprezentant al transcendenței. Relația între porumbel și Harri este adesea una dintre o entitate spirituală și un credincios – băiatul îi lasă mereu mâncare (un altar improvizat), iar în momentul în care Agnes este bolnavă improvizează un ritual prin care cere ajutorul acestuia. Porumbelul pare să își „îndeplinească rolul" de protector, fiindu-i alături mereu (cel puțin în viziunea protagonistului). Un alt mod de a privi prezența acestuia este ca reprezentare a imigranților. Această asociere este vizibilă în monologul porumbelului de după arderea locului de joacă: *„Preferăm momentele când mergeți pe lângă, nu prin noi. Preferăm să fim lăsați în pace cât mâncăm și ne îndeplinim ritualurile. Cerem doar să avem aceleași drepturi: vrem doar să ne trăim viețile, să ne construim un loc al nostru, un loc unde să ne ușurăm și un loc în care să dormim, un loc unde să ne putem crește copiii. Nu ne otrăviți doar pentru că facem mizerie. Și voi faceți mizerie. Există destule pentru toți (...)".*

ASOCIEREA FONETICĂ DINTRE CUVINTELE „PIGEON" (PORUMBEL) ȘI „PIDGIN" (O VARIETATE SIMPLIFICATĂ A UNEI LIMBI CARE IA NAȘTERE CA MIJLOC DE COMUNICARE ÎNTRE GRUPURI CARE NU AU O LIMBĂ COMUNĂ, AVÂND ÎN GENERAL UN VOCABULAR ȘI O GRAMATICĂ RUDIMENTARE) ÎNTĂREȘTE ACEASTĂ ASOCIERE.

Îmbinând cele două interpretări și cele două perspective narative necreditabile putem trage concluzia că porumbelul este încercarea lui Harri de a găsi un punct de sprijin într-o lume ostilă și de a-și construi propria identitate. În acest context, aparenta incoerență a acestui motiv reflectă o incoerență interioară a protagonistului.

Ce reprezintă porumbeii? În ce măsură este porumbelul un dublu simbolic al protagonistului? Cine este Harri? (*„poate sunt doar un șobolan cu aripi și nu știu despre ce vorbesc"*). Răspunsul cel mai ușor ar fi imigranții/imigrantul, însă, în acest caz, am limita o întreagă lume la un concept. Aș îndrăzni să spun că *Pigeon English* este mai degrabă o radiografie a societății occidentale din momentul de față care, atunci când nu poate închide ușa, închide ochii, în care tragedia de a fi expatriat este asociată cu tragedia de a nu avea de unde cumpăra carne bună și ieftină, în care unele persoane își ard buricele degetelor pentru a deveni invizibile, pentru a putea supraviețui, o lume care nu iubește porumbeii/copiii, dar care este iubită de ei.

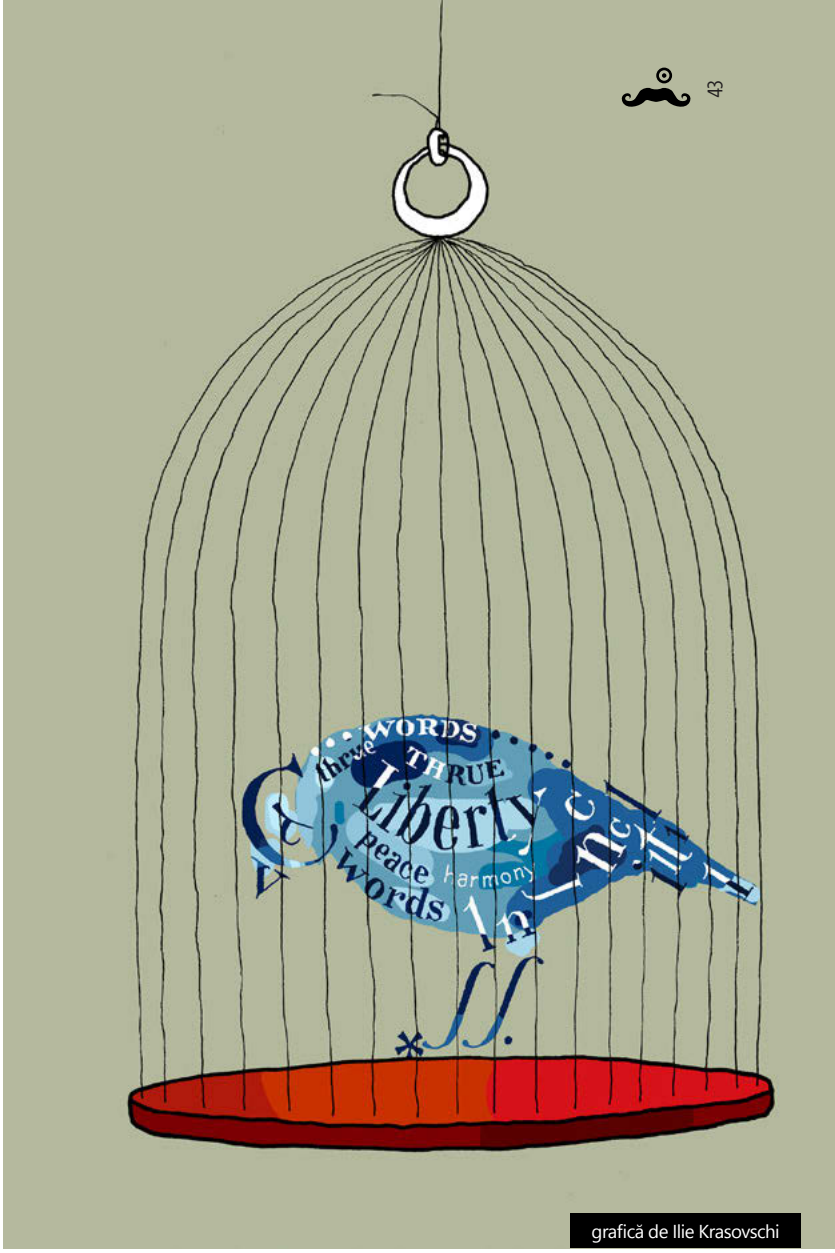

grafică de Ilie Krasovschi

„Știu că Iisus a spus că valorăm o mie de vrăbii, dar nu știu care e părerea lui despre porumbei. Eu cred că valorăm la fel de mult ca ei. Porumbeii poate chiar valorează mai mult, pentru că ei pot zbura, noi nu." Nu cred că e nevoie de prea multe cuvinte pe marginea acestui roman, doar de o privire larg deschisă care să poată înțelege și absorbi realitatea celuilalt, a străinului. Și de oameni care să învețe să accepte diversitatea, să nu arunce piatra distrugând posibilitatea zborului.

Anca Şcheul
este elevă în clasa a XII-a la Colegiul Naţional de Artă „Octav Băncilă" Iaşi, secţia Arta actorului.

DESPRE LUMEA ANAPODA ÎN CARE SE CROIESC POVEȘTI

Imago

de
LUDMILA
ULIȚKAIA

NU AM CITIT DE MULT O CARTE CARE SĂ PĂTRUNDĂ ÎN INTERIORUL MEU IREVERSIBIL, CARE SĂ DISLOCE PĂRȚI ALE SUFLETULUI ȘI SĂ DEZGHEȚE STĂRI ORI SENTIMENTE NECUNOSCUTE MIE, O CARTE CARE SĂ MĂ FACĂ SĂ TRĂIESC PREȚ DE CÂTEVA ZILE PRIN LITERATURĂ, SĂ RESPIR CUVÂNT ȘI EMOȚIE ȘI INDIGNARE ȘI FRUSTRARE...

Viviana Gheorghian

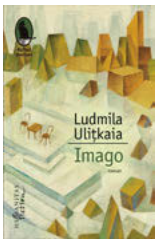

Închid cartea și ies cu părere de rău, ușor dezorientată și ametită, dar mai lucidă și mai pragmatică, din lumea zugrăvită cu atâta migală de Ludmila Ulițkaia. Tabloul societății rusești de la înmormântarea lui Stalin până peste mai bine de jumătate de veac.

Imago e o carte superbă despre prietenie și afecțiune, solidaritate și diversitate, sentimente și oameni. Rămâi consternat și, totodată, împăcat cu lumea în care îți duci existența. Simți mirosul străzilor aglomerate de oameni cu ochi pierduți și șterși, împovărați de griji, a căror direcție este neclară, auzi râsetele copiilor în recreație și da, ești în fața profesorului Viktor Iulievici și îl asculți înmărmurit... Tot tu asculți și melodia interpretată de Sania la pian, ușor trasă de coadă. Ești acolo și privești distant, rece, discuțiile despre totalitarism, despre sovietici și antisovietici. Deși e o lume atât de diferită, pare mai reală decât a ta, oamenii sunt complecși și frământați, mulți dintre ei, de idei înalte, vezi câteva tuse aprinse îmbibate în gri și lumea asta e dură, dar tu nu vrei să ieși din ea. Ești fascinat de acest univers în care zbuciumul interior se amestecă imperceptibil în tumultul lumii exterioare.

Din păcate, protagoniștii cărții nu trăiesc realitatea mea, a noastră... Într-o lume în care trecutul și regimul au lăsat amprente adânci în societate, se conturează caractere și personalități puternice, iubiri, idealuri și, mai presus de toate, prietenii... Prietenii care nu se nasc, așa cum ne-am fi așteptat, ca efect al unei replieri într-o conjunctură de insecuritate permanentă și de îngrădire a libertății... Prietenii care se nasc frumos, spontan și cât se poate de firesc în copilărie. Trei prieteni care, deși par a se despărți treptat odată cu intrarea în maturitate, rămân uniți prin ceva mult mai profund și inexplicabil. Convorbirile telefonice tot mai rare, întrevederile fugitive nu reprezintă un temei pentru o ruptură. Pentru că ruptura nu are loc niciodată.

„VIKTOR IULIEVICI SE STRĂDUIA SĂ SE POARTE LA FEL CU TOȚI, DAR PREFERAȚII LUI ERAU MIHA, EMOTIV ȘI RIDICOL DE CINSTIT, ILIA, NEASTÂMPĂRAT ȘI ÎNZESTRAT SĂ FACĂ O GROAZĂ DE LUCRURI, ȘI SANIA, INTELIGENT ȘI REZERVAT. TRIOUL DE NEDESPĂRȚIT."

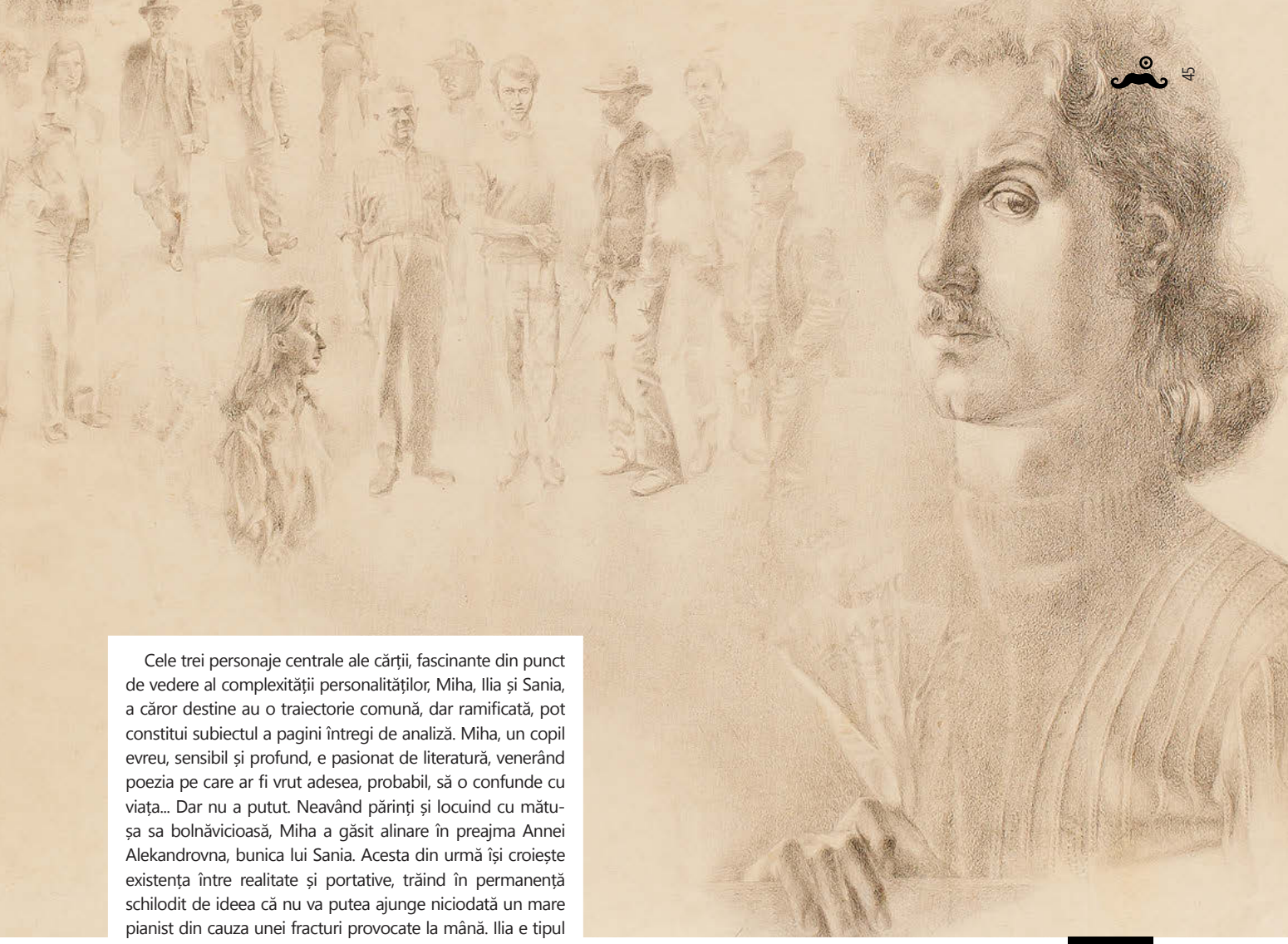

Dragoș Pătrașcu - *Eu-Noi*, desen creion, hârtie Letea, 1979, 100x70 cm, foto - Bogdan Pantîr

Cele trei personaje centrale ale cărții, fascinante din punct de vedere al complexității personalităților, Miha, Ilia și Sania, a căror destine au o traiectorie comună, dar ramificată, pot constitui subiectul a pagini întregi de analiză. Miha, un copil evreu, sensibil și profund, e pasionat de literatură, venerând poezia pe care ar fi vrut adesea, probabil, să o confunde cu viața... Dar nu a putut. Neavând părinți și locuind cu mătușa sa bolnăvicioasă, Miha a găsit alinare în preajma Annei Alekandrovna, bunica lui Sania. Acesta din urmă își croiește existența între realitate și portative, trăind în permanență schilodit de ideea că nu va putea ajunge niciodată un mare pianist din cauza unei fracturi provocate la mână. Ilia e tipul aventurier, dezinhibat și ingenios, pasionat de fotografie. Zecile sale de pelicule au imortalizat de-a lungul timpului momente banale ori semnificative, frânturi din acel prezent care, alături de puținele alte fotografii ale unor curajoși, pot să realizeze cu ușurință fresca picturală și intuitivă a societății rusești.

Viktor Iulievici, profesorul de literatură, a jucat un rol decisiv în formarea caracterelor membrilor *Trianonului*. „Literatura e singurul lucru care ajută omul să trăiască și-l face să se împace cu timpul său, îi învăța Viktor Iulievici pe elevi. Toți se grăbeau să-l aprobe. Numai Sania era puțin descumpănit: cum rămânea cu muzica?". Literatura a rămas o plăcere nevinovată pentru cei trei prieteni, cu precădere în timpul tinereții lor, când își împrumutau și citeau pe nerăsuflate cărți aduse de afară, scrise de autori ruși interziși sau occidentali. Rămâi uimit când descoperi că o carte interzisă reprezenta o avuție inestimabilă și, deopotrivă... un motiv pentru a fi bănuit, suspectat, urmărit... Nu obiectul predat l-a făcut pe Viktor Iulievici însă, să reprezinte o figură pregnantă pentru elevii săi, ci calitatea acestuia de a se apropia de ei ca prieten, de a fi un model, de a le imprima un anumit mod de a înțelege lumea și viața.

PROFESORUL ÎNCEARCĂ SĂ INTUIASCĂ EVOLUȚIA ELEVILOR SĂI PE PARCURSUL VIEȚII. CUFUNDÂNDU-SE ÎN STUDII DE SPECIALITATE ȘI ÎN OPERELE MARILOR CLASICI RUȘI, CONFUZ ȘI ÎNCERCAT DE MULTE ÎNTREBĂRI, EL AJUNGE LA CONCLUZIA CĂ ORICE INDIVID ESTE LA ÎNCEPUT O LARVĂ... UNII RĂMÂN ÎN ACEST STADIU, ÎN TIMP CE ALȚII SE DEZVOLTĂ, SE METAMORFOZEAZĂ ȘI, CUNOSCÂND MATURITATEA, ATING STADIUL DE IMAGO.

Întrebarea care îl obsedează este cine atinge stadiul de imago, în ce circumstanțe și când. O alta este dacă fetele ating și ele acest stadiu al maturizării în modul său plenar și dacă, implicit, parcurg același drum al evoluției precum băieții.

→

Dragoș Pătrașcu

În acest sens, traiectoria destinelor a trei prietene, se încrucișează cu cea a membrilor Trianonului. Olga rămâne, fără doar și poate, cea mai reprezentativă figură feminină din roman. Crescută într-o familie comunistă, părinții ei fiind membrii de partid, ea pare a avea tot ceea ce își dorește un tânăr. Era cea mai strălucită elevă din clasă, îndrăgită de toți, cu un puternic spirit al dreptății și calități de lider. După o căsătorie eșuată, Olga îl întâlnește pe Ilia, destul de interesant, înalt și cârlionțat, cu un dezvoltat simț al umorului. Odată începută relația cu el, Olga intră, prin intermediul său, în grupul tot mai extins al tinerilor antisovietici, dezicându-se de valorile lumii în care a fost crescută și educată. Tocmai acest curaj de a se opune, această dezinvoltură și felul în care Ilia reușea să se diferențieze de restul curtezanilor „cu clasă" au făcut-o pe Olga să se simtă atrasă de el și de mediul său. „Înainte vreme, Olgăi nici nu-i trecea prin cap că erau pe lume oameni atât de interesanți și de diferiți, cu filosofia lor, cu religia lor (...) Și uite că în jurul lui Ilia se adunau oameni de felul ăsta, deosebiți. Nu erau toți scriitori. Dar fiecare avea personalitatea sa, avea preocupări bizare și cunoștințe rar întâlnite în domenii total inutile în viața reală (...)".

DAU FILĂ CU FILĂ, ÎN RITM TOT MAI ALERT, CEASUL DEVINE UN SIMPLU BIBELOU... APOI MĂ OPRESC, RECITESC FRAZA, O SAVUREZ, O DIGER. O PAUZĂ DE O

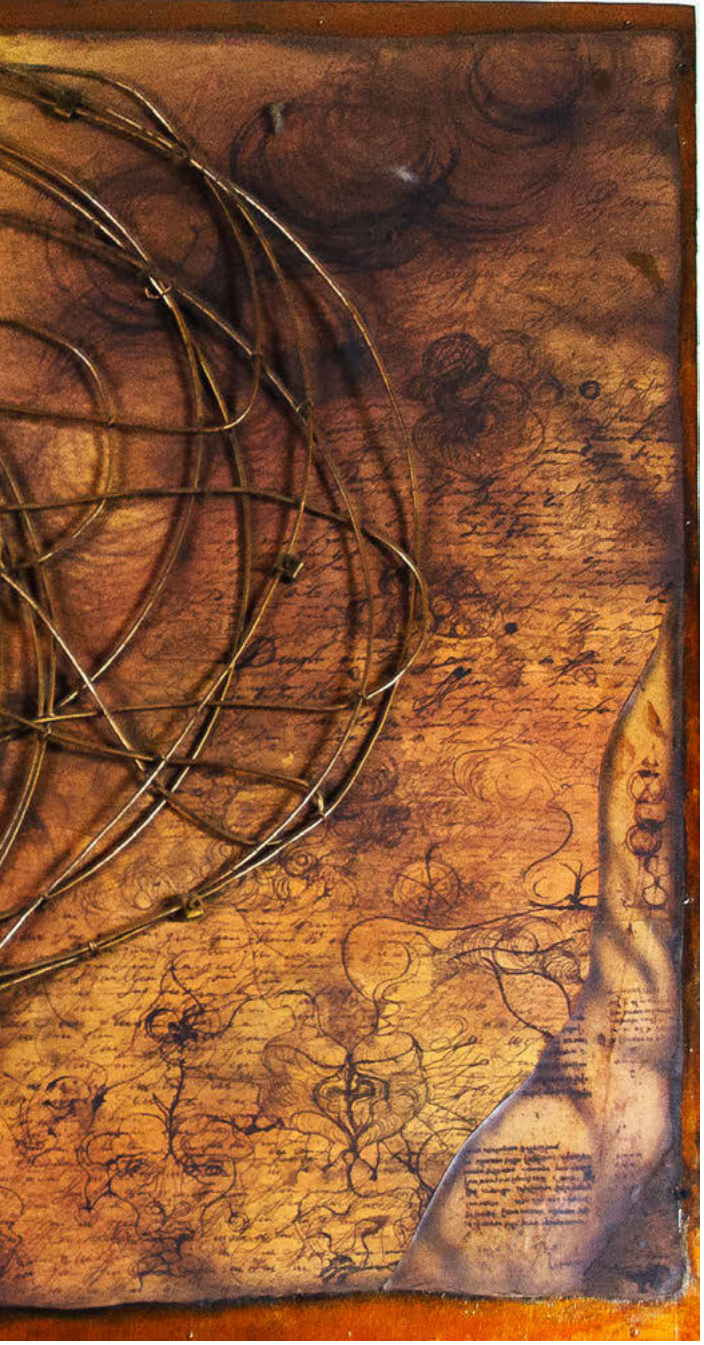

SECUNDĂ, SATISFACȚIA: „AH! CÂT DE FRUMOS A PUTUT SĂ SPUNĂ!" ȘI TREC MAI DEPARTE... LUDMILA ULIȚKAIA ARE UN DAR.

Trăiești cu personajele ei, le urmărești evoluția, te metamorfozezi odată cu ele și ajungi într-un stadiu în care vezi personajul neschimbat, deși te-a însoțit, poate, zeci și zeci de pagini. Ca în viață. Crești în același timp cu el și îți pare că această făptură este doar cea de acum, că nu are un trecut, că dacă este rea, este rea dintotdeauna, că nu a fost vreodată bună, ori rațională, ori luminoasă... și apoi realizezi că ba da, a fost. Așa mi s-a întâmplat, de exemplu, în cazul Olgăi. Pentru a o putea înțelege, am fost nevoită să răscolesc printre amintiri și sublinieri, notițe... Sincer, nu mi-a fost deloc greu, cartea oferă imagini care rămân întipărite bine și totuși... De ce mi-a rămas mult mai pregnantă imaginea ei, aș putea-o numi, matură? Imaginea ei tristă și debusolată, o femeie tânără ce tânjește după ce a fost odată, după Ilia, după iubire? După ce Ilia a reușit să treacă granița, singura modalitate de a se salva, căci, ostil sistemului, devenise suspect, Olga a încercat să se convingă că a fost abandonată, ca mai apoi să fie măcinată de întrebarea... și cum ar fi fost dacă pleca odată cu el, dacă ar fi avut curajul celui pe care l-a iubit?

Nu pot spune aceleași lucruri, însă, și despre Miha. Un personaj excepțional, profund până în cele mai ascunse cotloane ale ființei, a cărui evoluție este clară și vie. Deși este posibil ca toți prietenii să fi atins stadiul de imago, numai despre Miha se spune explicit că a făcut-o... Crede că odată ce a înțeles lumea atât de strâmb croită, odată ce a realizat că el, tânărul sensibil și cât se poate de curios de altădată, a încurcat viețile altora fără voia sa, a atins maturitatea. Miha se sinucide. Rămâne, cu toate acestea, imaginea unei făpturi fascinante.

„ÎI VENI SĂ IASĂ ÎN PIAȚĂ SĂ-ȘI ÎMPĂRTĂȘEASCĂ EMOȚIILE. MAI ÎNTÂI LUĂ CREIONUL. VOIA SĂ SCRIE VERSURI, DAR ÎN LOC DE POEZIE ÎI IEȘI UN TEXT ÎN PROZĂ, UN PAMFLET PLIN DE FURIE. TREI ZILE SE CĂZNI MIHA ÎNCURCÂNDU-SE ÎN CUVINTE, DAR NU-I REUȘI NIMIC CARE SĂ SE ÎNLĂNȚUIE LOGIC ȘI SĂ CONVINGĂ, AȘA CUM ÎI DICTA INIMA. SIMȚEA TOTUȘI CĂ VA GĂSI ÎN CURÂND CUVINTELE POTRIVITE, LE VA PRONUNȚA ȘI TOATĂ LUMEA LE VA ÎNȚELEGE ȘI VA FI DE ACORD...".

Ai impresia după câteva capitole că povestea s-a terminat, ca mai apoi Ludmila Ulițkaia să se întoarcă iar și iar spre a-ți împărtăși noi ascunzișuri, noi personaje, o veche rudă, un tânăr caricaturist și câte și mai câte... *Imago* e o carte de care te desparți vrei, nu vrei, pe care o păstrezi pe noptiera cu lampa aprinsă multe nopți după ce ai terminat lectura... poate mai recitești un fragment drag și începi să îți reamintești, să brodezi în jurul unei idei. E așadar o carte care își spune cuvântul și după ce povestea s-a terminat de spus.

Viviana Gheorghian, redactor ALECART, este elevă în clasa a IX-a, Filologie, la Colegiul Național Iași.

SCRISOARE CĂTRE O UMBRĂ: SUNTEM DEJA UITAREA CE VA FI

Suntem deja uitarea ce vom fi

de
HECTOR ABAD
FACIOLINCE

ROMANUL POATE FI PRIVIT CA O SCRISOARE ADRESATĂ ÎNTREGII UMANITĂȚI, O PLEDOARIE PENTRU UMAN ȘI UN SFÂȘIETOR STRIGĂT DE AJUTOR VENIT DINSPRE O ȚARĂ, COLUMBIA, ALE CĂREI PROBLEME PAR ÎNCĂ DEPARTE DE A-ȘI GĂSI SOLUȚIA.

Ioana Popa

Suntem deja uitarea ce vom fi este primul vers al poemului Epitaf de Borges și, nu întâmplător, titlul romanului lui Hector Abad Faciolince. Este o carte cutremurătoare prin sinceritatea ei, un crâmpei din povestea unei familii, dovada dragostei unui fiu pentru tatăl său și, în același timp, o cronică a vremii, povestea unui oraș și a unei țări, o dovadă a violenței care de zeci de ani a pus stăpânire pe Columbia și căreia încă nu i s-a găsit decât parțial o rezolvare.

Dar, mai presus de toate, „această carte nu este altceva decât o scrisoare către o umbră". Încă din capitolul al treilea, autorul spune că „aproape tot ce am scris am scris pentru cineva care nu mai poate să mă citească", referindu-se la tatăl său. În aceeași măsură, romanul poate fi privit ca o scrisoare adresată întregii umanități, o pledoarie pentru uman și un sfâșietor strigăt de ajutor venit dinspre o țară ale cărei probleme par încă departe de a-și găsi soluția.

Subiectul cărții este aproape imposibil de rezumat, căci romanul e alcătuit din scurte amintiri, aparent fără legătură, acoperind momente din copilăria autorului până la maturitatea acestuia și adunând la un loc oameni cunoscuți sau mai puțin cunoscuți, rude și prieteni de familie, simpli muncitori sau umbre pe cărările vieții de zi cu zi. Sunt povestite întâmplări banale, amintirile cele mai dragi pe care le are alături de familia sa, precum și lucrurile care i-au schimbat viața. În centru stă imaginea tatălui său, pe care autorul l-a iubit nespus și de la care a învățat să fie un om adevărat, cu defecte și calități, dar în primul rând cu o conștiință pusă în slujba celorlalți, a celor mulți și năpăstuiți, a celor săraci, a celor fără ajutor. Într-o familie cu cinci surori, Abad este singurul fiu, fapt care face și mai proeminentă figura tatălui. E adevărat că tot romanul gravitează în jurul său ca în jurul unei axe, dar nu există niciun pic de idealizare, ci doar admirația și respectul fiului, dragostea care parțial modifică realitatea și care este în cazul fiecărui om măsura a ceea a reușit în viață.

„CRED CĂ AM AVUT PREA MULT TATĂ."

Remarcabil este că Abad nu încearcă să îi ascundă defectele sau să îl divinizeze pe tatăl său. Prin bunătatea căreia i se subsumează toate celelalte trăsături, defectele

devin pardonabile, ba unele chiar se ascund sub masca unor calități. Spre exemplu, faptul că tatăl nu poate economisi și împrumută pe oricine, chiar dacă asta înseamnă că viața propriei familii are de suferit, este un aspect pus pe seama generozității sale: „Tata nu avea niciodată destui bani pentru că întotdeauna îi dădea sau îi împrumuta oricui îi cerea, rude, cunoscuți, străini, cerșetori"

Nu doar o dată, tatăl autorului demonstrează că este o persoană neconvențională, atât ca figură paternă, cât și în plan politic și profesional. Profesor de medicină de meserie, preferă să profeseze în afara sălii de clasă, în casele sărmanilor și pe străzile orașului, susținând că medicina nu înseamnă doar tratarea bolnavilor (a celor din clasele sociale privilegiate, singurii care își puteau permite să plătească spitalizarea și medicația), ci identificarea cauzei bolii și progresul social: „În opinia tatălui meu, medicul trebuia să cerceteze, să înțeleagă relațiile dintre situația economică și sănătate, să înceteze să fie un vraci". Mai mult, nu îi este niciodată frică să își afirme convingerile în public, la radio sau în ziare, atrăgând astfel ura multor oameni, printre care unii colegi de la universitate și a autorităților: „și nu doar unii medici îl urau. În general, felul lui de a fi nu era bine văzut în oraș."

Tocmai această libertate în exprimare îi va aduce moartea, căci va fi asasinat la 65 de ani, după îndelungi amenințări ignorate și refuzul de a abandona proiectele sale social-politice. Dispariția tatălui este realitatea care imprimă încă din primele pagini o anumită tonalitate frânturilor de viață reconstruite, căci toate amintirile se ciocnesc inevitabil de adevărul imuabil a ceea ce s-a întâmplat. Acest moment și pierderea surorii sale, Marta, la o vârstă încă fragedă, sunt cele două noduri care împletesc strâns evenimentele și realitatea interioară a fiului.

„O BUNĂ DOZĂ DE NENOROCIRI, MORȚI ABSURDE, DURERI ȘI BOLI INCURABILE"

Dar a spune că *Suntem deja uitarea ce vom fi* este un roman care are în centru doar cele două figuri familiale sau o autobiografie ce încearcă să le salveze este eronat, căci amintirile autorului sunt doar un pretext pentru a relata un adevăr dureros legat de Columbia, de violența și asasinatele care erau la ordinea zilei în anii `60 și despre catolicismul obscur, dar popular.

Cred că cel mai bun exemplu pentru a înțelege ce înseamnă această carte și, în același timp, ce este Columbia, este capitolul 18. Acesta este unul dintre puținele capitole în care figura tatălui nu este prezentă și pare ușor haotic, dezarticulat, constituindu-se de fapt, într-o imagine în miniatură a societății pe care o radiografiază. În câteva pagini se prezintă casa bunicii Victoria, un fel de templu al catolicismului („mirosea a tămâie, asemenea catedralelor, și era plină de statuete și icoane") în care se adăpostesc persoane din toate clasele sociale, dintre cele mai diverse și aparent fără nicio legătură între ele. Așa arată lumea lui Abad în lipsa tatălui său, fără logică sau coerență, plină de tragedii și nenorociri. Voi prezenta doar câteva dintre personajele atât de „pestrițe", dar pline de viață, ducându-și fiecare drama în rugăciune și penitență: Mono Jack, care suferise de cancer la gât și, după extirparea laringelui, „respiră printr-o gaură prin spinare"; dona Eva, care „moare de râs fără ca ceilalți să știe de ce", călcătoreasa Martina și fiica ei înapoiată mental, fetele din atelier, femei în vârstă, dar necăsătorite, unchiul Luis care „fumează mereu, arzându-și degetele" și câți alții, oameni bolnavi sau oameni slabi, neputincioși, figuri stranii, oameni căzuți, păcătoși sau pierde-vară, uniți prin singura speranță în grația divină. O umanitate tarată, dar vie, care terorizează, dar fascinează în același timp imaginația copilului.

Am ținut să amintesc această scenă pentru că romanul seamănă într-o anumită privință cu locuința bunicii Victoria: este un loc populat de personaje foarte diverse, fiecare cu universul propriu, dar care se intersectează în carte pentru că au un scop comun. Dacă pe ei credința e ceea ce îi ține la un loc, în cazul romanului, scopul tuturor chipurilor evocate este să participe la o poveste, pentru că destinele lor s-au înnodat cu cel al familiei Abad.

„CEEA CE AM VRUT A FOST CA GÂNDURILE MELE CELE MAI PROFUNDE SĂ PRINDĂ VIAȚĂ."

Un alt aspect care reține atenția este că toate personajele ce apar în acest roman au existat, iar tot ce se povestește este purul adevăr, fără ca romanul să se transforme într-o cronică. Acest lucru este posibil întrucât autorul alege să rețină doar anumite aspecte și nu respectă ordinea cronologică, ci mai degrabă instituie o „ordine a sentimentelor", astfel încât toate evenimentele vesele apar în aceeași parte a romanului, indiferent de anii în care s-au petrecut, iar odată umbra morții făcându-și prezența, amenințarea ei devine perpetuă.

Mai mult, totul este prezentat din perspectiva copilului, cartea devenind mai serioasă pe măsură ce acesta crește și înțelege mai multe. Putem astfel vedea cum naratorul se maturizează odată cu întâmplările prin care trece, cum granițele lumii pe care o percepe se extind pe măsură ce

→

crește, de la familie în început la Medellin (orașul natal) și mai apoi Columbia și restul lumii, odată ce experiența de fugar îl poartă prin Europa și apoi înapoi în America latină.

Poate tocmai această aparentă incoerență este atât de autentică în romanul lui Abad, pentru că sinceritatea tulburătoare nu ar fi posibilă fără ea. Autorul nu intenționează să îi aducă un omagiu tatălui său, ci să îl schițeze așa cum a fost, într-o încercare de a se elibera de povara suferinței pe care orice supraviețuitor o poartă, dar și de a-l proteja de uitare sau măcar de a o amâna.

> „CĂRȚILE SUNT UN SIMULACRU DE AMINTIRE, O PROTEZĂ PENTRU A NE PUTEA AMINTI, O ÎNCERCARE DISPERATĂ DE A FACE SĂ DUREZE UN PIC MAI MULT CEEA CE ESTE IREMEDIABIL FINIT."

Simt că orice aș spune, nu pot să explic frumusețea romanului fără să știrbesc din ea și că este imposibil să recuperez pe deplin atmosfera și problematica acestuia. Voi încheia însă cu un citat care, pentru mine, e o punere în abis a ceea ce reprezintă existența fiecăruia dintre noi și cu îndemnul de a descoperi o țară și o lume ale căror răni încă sângerează lângă noi: „Personalitatea oricărei ființe umane este ca un cub așezat pe o masă. Există o parte pe care o putem vedea toți (cea de sus); fețe pe care le pot vedea numai unii, dar alții nu, dar dacă se străduiesc, le pot vedea și ei (părțile laterale); o față pe care o putem vedea doar noi (cea care este înaintea noastră); altă față pe care o pot vedea doar ceilalți (cea care este în dreptul lor), și o altă latură, ascunsă tuturor, și nouă înșine, și celorlalți (fața pe care se sprijină cubul)."

Ioana Popa este elevă în clasa a X-a, mate-info, la Colegiul Național Iași. Anul trecut, a fost medaliată cu argint la Olimpiada Internațională de Științe pentru juniori.

the dreamlands, Maximilian Lupu

O MIE ȘI UNA DE NOPȚI AFGANE

Khaled Hosseini.

FRICĂ, SPERANȚĂ, SUPUNERE; SENTIMENTE ETERNE SAU EFEMERE, TRĂDARE, IERTARE, SUPRAVIEȚUIRE, LEGĂTURI DE SÂNGE SAU DE SUFLET; PRIETEN, FAMILIE, FEMEIE... ÎN JURUL ACESTOR CUVINTE, TRĂIRI ESENȚIALE ȘI ÎNTREBĂRI CARE DERIVĂ DIN ELE, SE ÎNSCRIE TRASEUL IMPRESIONANT AL UNOR EXISTENȚE CE DUC CU SINE POVESTEA UNEI LUMI PROPUSE DE KHALED HOSSEINI.

Tamara Bivol

Realitatea romanelor lui Khaled Hosseini este de o veridicitate absolută, dar adevărul ei, prin enigmatica și dramatică sa existență, trezește incertitudine în sufletul celui ce nu aparține spiritual și legitim acestei lumi. O astfel de reacție este una de autoapărare în fața ororilor ce domină lumea abia cunoscută. Cel de dinafară niciodată nu a simțit spaima ce te învăluie atunci când șuieratul gloanțelor este din ce în ce mai puternic și el nu s-a așezat niciodată pe covorașul sfânt rugându-l pe Allah să-i cruțe familia și casa. El vede acolo o altă lume, pentru că în realitatea în care s-a născut și a crescut oamenii nu trăiesc cu speranța de a se putea trezi și mâine lângă cei dragi.

CARACTERUL ACESTEI LUMI ESTE ÎN ACELAȘI TIMP MISTERIOS ȘI MANIFEST, ASCUNS, DAR ACCESIBIL, ÎNCONJURAT ÎNTR-O AURĂ DE RITUAL ȘI DATINI, ELEMENTE CE O ALCĂTUIESC CA UN UNIVERS AL CRUZIMII ȘI AL BUNĂVOINȚEI DEOPOTRIVĂ. ATÂT CRUZIMEA, CÂT ȘI BUNĂVOINȚA IZVORĂSC DIN CREDINȚĂ, ASTFEL CĂ ELE REPREZINTĂ NUANȚE ALE ACELEAȘI CULORI.

Important este că indiferent în care dintre cele trei vagoane ale trenului te-ai urca, călătoriei tale nu îi vor lipsi tragediile, suferințele, sacrificiile, căci acestea nu îl ocolesc nici pe cel bogat, nici pe cel credincios, nici pe cel care rămâne și suferă lângă poporul său și nici pe acela care pleacă cu speranța de a reveni într-o țară renăscută. Aceasta este lumea pe care o ilustrează Khaled Hosseini într-un dosar ce este reflecția sufletului său afgan, aflat pe pământ străin. În cele trei romane – *Vânătorii de zmeie, Splendida cetate a celor o mie de sori, Și munții au ecou* – Hosseini vorbește despre oameni mai mult decât despre locuri, dar poveștile sale sunt impregnate cu oameni legați de locuri: Kabul, Herat, Pakistan, Paris sau America fiind doar câteva dintre spațiile ce au marcat destine, fie oferindu-le odihna eternă în pământul mamei, fie eliberarea fizică de acesta, dar și îngroparea unei părți din suflet între zidurile cetății. Personajele lui Hosseini sunt, de obicei, oameni bogați, dar triști, copii ce trăiesc în case enorme, dar fără copilărie, femei ce iubesc, dar nu sunt iubite. Toate au povești marcate de un destin imposibil de depășit și toate sunt proiectate pe fundalul Afganistanului secolului al XX-lea. Acest Afganistan a crescut generații de copii „care nu vor auzi

→

altceva decât sunetele bombelor şi ale mitralierelor". Ei învață să trăiască în plin absurd ca în normalitate: „O mină. Există oare o moarte mai afgană ca asta?"

Despre cum mutilează însă războiul suflete și despre cum e să te găsești sau nu pe sine la mii de kilometri. depărtare de ceea ce ai fost odată vorbește Hosseni în primul său roman, *Vânătorii de zmeie*, unul care vorbește despre doi copii și o cvasicopilărie, dar despre o prietenie cum nu se poate mai adevărată. Asupra acesteia domnește inviolabilul simbol al rodiului, pe trunchiul căruia există definitiv dovada unei legături indestructibile: „Amir şi Hassan – sultanii din Kabul". Amir – fiul unui afgan bogat, ce locuiește într-o vilă enormă și se bucură de toate privilegiile vieții ce i se cuvine, și Hassan – băiat hazar cu buza despicată, servitor în casă, dar iubit și respectat de Baba. Acesta și-a trăit viața sub semnul loialității fără recompense, iubindu-și și apărându-și prietenul, chiar dacă în fața societății erau doar un servitor și stăpânul său. Cei doi „vânători de zmeie" și-au trăit copilăria împreună în liniștea caracteristică Kabului, au participat ca o adevărată echipă la competițiile tradiționale de zmeie reușind să depășească prejudecățile lumii în care trăiau, demonstrând cât de frumos pot convieţui paștunii și hazarii. Ei au reușit să se bucure de plopii de pe alei și de petrecerile frecvente, fiind ultima generație ce nu a crescut în sunetul mitralierelor și al bombelor.

La un moment dat, Afganistanul care era odată a început să se schimbe, schițându-și portretul pe care îl cunoaștem până azi, plin de durere, de lupte şi de povești tragice. Odată cu el, se schimbă și oamenii, iar prietenia este marcată de trădare. Dacă Hassan a sacrificat întotdeauna totul în numele acestei prietenii, Amir o sacrifică pe ea însăși atunci când lașitatea îi suprimă orice tentativă de a-și ocroti amicul. Marcat de evenimentul la care a fost martor pasiv atunci când trebuia să fie cel care pune capăt ororii, Amir trăiește cu sentimentul vinovăției ce îl urmărește până în California, acolo unde se refugiază alături de Baba al său în timpul invaziei rușilor în Afganistan. Baba, deși un personaj secundar, se conturează ca unul cu o personalitate și o identitate dintre cele mai complexe. Îți este greu să-l înțelegi cu adevărat, pentru că în timpul vieții trăiește în spatele unei fațade pe care a creat-o pentru lume și pentru fiul său. Pare tipul afganului cu idei occidentale, pentru care namaz-ul nu mai este o parte esențială a zilei și care a uitat până și cel mai cunoscut verset din Coran. Adevăratul Baba, cu sufletul său chinuit, este descoperit doar după trecerea în neființă, atunci când bărbatul nu mai e acolo să susțină aparențele și să nege adevărul. Bunătatea lui se năștea din remușcările ce îi torturau existența. Tot ce făcea pentru săraci era de fapt un mod de a-și răscumpăra păcatele. Dar mă întreb, în fața cui voia să își spele păcatele? În fața unui Dumnezeu al cărui cuvânt nu îl cunoștea? Sau în fața ființelor ce cu adevărat contau pentru el, ființe pământești

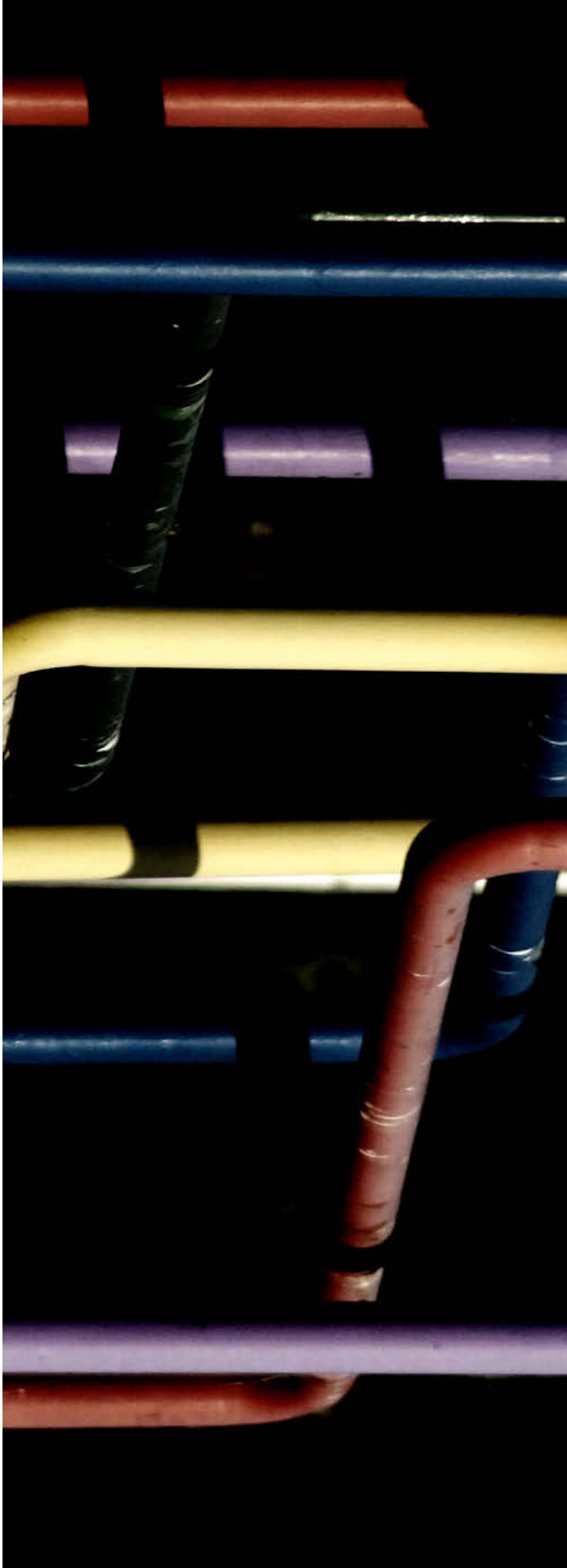

foto: Ioan Răducea

ca Amir, Hassan sau prietenul său Rahim Khan?

Pledez pentru a doua variantă. Dincolo de duritatea ce o afișa și de răceala care îl depărta de fiul său, Baba îl iubea. Tocmai pentru că își dorea ce e mai bun pentru el, avea și așteptări mari de la Amir. Acesta s-a simțit mereu în competiție pentru atenția și dragostea celui ce l-a crescut. Rivalitate nu era doar cu propria persoană, dar și cu Hassan, care, deși în viziunea lui doar un servitor hazar, primea aceeași considerație și dragoste ca el, Amir, care era sânge din sângele lui Baba. Această invidie copilărească, dar și dorința de a-și vedea măcar o dată tatăl mândru l-au făcut să pună în joc relația specială dintre el și Hassan, care la momentul decisiv nu mai e tovarășul ce ar vâna zmei pentru el „de o mie de ori", ci e „doar un hazar, nu-i așa?". Iar prietenia ce i-a marcat existența e prețul ce trebuia să îl plătească pentru a pune capăt vieții de stafie pe care o ducea în propria casă, singura șansă de a fi privit cu respect, nu doar observat, auzit și ignorat.

Plecarea în America a însemnat despărțirea definitivă de aleea pe care era parcată mașina lui Baba, de magazinul din care luau cele mai bune zmeie, de cimitirul din vârful dealului și de rodiul de la poarta lui, dar nu a însemnat niciodată o îngropare ireversibilă a trecutului în amintire.

CHIAR ȘI DUPĂ APROAPE 30 DE ANI, LA MII DE KILOMETRI DEPĂRTARE, ACESTA LUPTĂ CU DISPERARE SĂ IASĂ LA LUMINĂ, MAI ALES DACĂ ÎN INTERIORUL LUI ZAC PĂCATE NEISPĂȘITE ȘI PROMISIUNI ZADARNICE.

Ai nevoie de mare curaj și de un suflet cu adevărat nobil ca să fii dispus să renunți la o viață liniștită de scriitor de succes în America, iubit de soție și admirat și să accepți provocarea de a retrăi un trecut tragic**.** Este greu doar să-ți închipui, cu atât mai mult, să-ți vezi casa locuită de niște străini talibani, să nu recunoști străzile pe care ai copilărit, pentru că nimic din farmecul lor nu a rezistat războiului. Dar Amir acceptă cu demnitate și curaj, pentru că acum e rândul său să își apere și cinstească prietenul și astfel își asumă calea „de a fi din nou bun". Amir îl salvează pe Sohrab, fiul lui Hassan și astfel își redobândește nu doar pacea interioară și respectul de sine, dar și un suflet inocent care să-l însoțească și să-i lumineze zilele. Sohrab, verigă continuatoare a legăturii eterne dintre doi oameni diferiți, devine nucleul vieții lui Amir, cel pentru care el, Amir, este cel care ar vâna de data asta zmeie „de o mie de ori".

Unul dintre puținele personaje feminine din acest roman este Jamila jan, soacra lui Amir, o femeie ce își dedică întreaga viață soțului și familiei ei, uitând de pasiuni, talente sau dorințe proprii. Despre condiția femeii, care „are nevoie de un bărbat. Chiar dacă acesta ucide cântecul din ea", despre cum e văzută femeia în societatea afgană este cel de-al doilea roman al lui Hosseini, *Splendida cetate a celor o mie de sori*. De data asta, vorbim despre o poveste și mai tragică. Personal, am simțit ca un pumnal în inimă fiecare lacrimă a femeilor din această carte.

AU IUBIT, AU DĂRUIT, AU MUNCIT ȘI AU SPERAT, DAR TOT CE AU PRIMIT ÎN SCHIMB AU FOST PALME, ȚIPETE, ÎNJOSIRI ȘI NEDREPTĂȚI. CUM POATE O SOCIETATE SĂ DESCONSIDERE ÎNTR-O ATÂT DE MARE MĂSURĂ SĂMÂNȚA CE ASIGURĂ CONTINUITATEA NEAMULUI PE CARE ÎL SLĂVESC TOȚI? CUM POT BĂRBAȚII ACEȘTIA SĂ LE UTILIZEZE ABILITĂȚILE ȘI PUTERILE FĂRĂ A LE ÎNTOARCE CÂTUȘI DE PUȚIN DIN DRAGOSTEA CE O DEPUN ELE ÎN TOT CEEA CE FAC? ȘI, PÂNĂ LA URMĂ, CÂTĂ FORȚĂ SE ASCUNDE ÎN SPATELE ACESTOR FIINȚE FIRAVE PENTRU A PUTEA ÎNDURA ATÂTA SUFERINȚĂ ȘI PENTRU A PUTEA RĂMÂNE FIDELE SOȚULUI PÂNĂ ÎN ULTIMA CLIPĂ DE VIAȚĂ SAU, MAI BINE ZIS, ULTIMA CLIPĂ DE ÎNDURARE?

Prin intermediul personajelor create de Hosseini o să încerc să înțeleg cum funcționează o asemenea lume, confruntându-ne cu același fundal din Vânătorii de zmeie – Afganistanul invadat de ruși, apoi zguduit de un război civil sângeros și în final, de instalarea terorii unui regim nemilos. Mariam și Laila sunt cele două femei care trăiesc cutremurătoare experiențe de viață pentru a înțelege că doar prietenia e ceea ce le poate salva. Mariam crește și trăiește spunându-i-se mereu că este o harami. Copilăria ei este luminată doar de vizitele lui Jalil,

→

tatăl său, care locuia în interiorul Heratului alături de soțiile și ceilalți copii ai săi. Deși trăiește în libertatea naturii la marginea Heratului, Mariam se revoltă împotriva acestei realități, îi întorce spatele mamei sale și pleacă spre a-și câștiga un loc în casa tatălui, fără să știe însă ce înseamnă adevărata societate afgană, de care tatăl său involuntar a ferit-o. Jalil o obligă să se căsătorească cu Rasheed și ea merge să trăiască alături de acest necunoscut în Kabul. Tot în Kabul trăiește și tânăra Laila, dar într-o atmosferă cu totul și cu totul diferită. Crescând într-o familie netradițională, ea este susținută de tatăl său să își termine școala, să devină o femeie cultivată, inteligentă, pentru că, în viziunea lui, țara va avea nevoie de asemenea femei în viitor. Echilibrul și armonia din viața Lailei sunt distruse de o bombă ce o lasă orfană, fără casă și cu sufletul sfărâmat.

La această cotitură din viața ei o întâlnește pe Mariam și destinele lor nu doar că se intersectează de aici, dar se omogenizează în aceeași suferință. Laila se vede nevoită să se căsătorească cu Rasheed, constituind astfel la o primă vedere o adversară directă pentru Mariam. Nu după mult timp, perioadă în care Laila dă naștere primei sale fetițe, vrajba ce le desparte se stinge sub efectul unei dureri comune, a unei vieți mizerabile ce depinde de starea de spirit a lui Rasheed. Micuța Aziza o îndrăgește pe Mariam, făcând-o pentru prima oară să se simtă dorită, pentru că nimeni înainte nu-și exprimase cu atâta sinceritate și entuziasm iubirea față de ea. Deși Allah nu o binecuvântase cu bucuria de a fi mamă, copila Lailei a trezit în ea instinctul matern și în acest fel, gândind ca o mamă, a înțeles câte a trebuit să sacrifice propria ei nana pentru siguranța și fericirea ei. La rândul ei, Laila a admirat-o pe Mariam dintotdeauna, dar mai ales atunci când a învățat să observe chipul unei femei „pe care se întipăriseră dureri suportate în tăcere, poveri duse fără crâncire, un destin crud, în fața căruia se plecase resemnată". Pentru Aziza și Laila, Mariam a luat în mâini frâiele propriei vieți și pentru prima

foto: Bogdan Onofrei

oară a decis cursul ce avea să-l urmeze aceasta. Până acolo, încât pentru ele alege să moară.

SACRIFICIUL LUI MARIAM ESTE UN ULTIM ACT DE CURAJ DIN TOATE CÂTE LE-A REALIZAT ÎN VIAȚA SA. DE DATA ASTA, ÎNSĂ, CURAJUL EI APĂRĂ CEVA ȘI MAI IMPORTANT DECÂT PROPRIA VIAȚĂ – CEA A UNEI FAMILII. ÎN SÂNUL ACESTEIA DOMNEȘTE AMINTIREA LUI MARIAM ȘI EA LE LUMINEAZĂ CALEA ASEMENI A „O MIE DE SORI" ATÂT LAILEI, CÂT ȘI COPIILOR EI CARE AU CUNOSCUT O VIAȚĂ MAI BUNĂ DATORITĂ SACRIFICIULUI LUI MARIAM.

Din Kabul călătorim la Paris, ulterior la San Francisco ca să ajungem înapoi pe bătrânul continent în Grecia, pe insula Tinos. În această lungă, dar incitantă și provocatoare drumeție ne trimite cel de-al treilea roman al lui Hosseini, *Și munții au ecou*. Un nou izvor de povești, acest roman uimește prin simplitate, emoție, dar și prin lecțiile de viață. Mai multe generații, mai multe spații, mai multe evenimente și foarte multe conexiuni. Diferiți naratori preiau firele întâmplărilor, poveștile se țes în lumi diferite, personajele se intersectează ca și destinele lor imprevizibile, totul e cutremurător prin simplitate și suferință. Cu fiecare pagină, acțiunea devine tot mai complexă, iar această complexitate fie că se manifestă într-o exaltare dusă la extrem, fie într-o trăire profundă, determină cititorul să se bucure de intensitatea momentului. Țin să menționez și un alt motiv pentru care m-am îndrăgostit iremediabil de opera acestui autor. Nu e vorba doar de cronica unor existențe, de destine frânte sau puternice, de traume și dorința de a supraviețui, de o radiografie a dramei continui a unei țări cu granițe mereu schimbătoare, ci de faptul că Hosseini nu fură niciun moment din această revelație continuă a poveștii, proces ce și-ar putea pierde din forță dacă ar fi întrerupt impertinent de descrieri masive sau de monologuri profunde. Mereu într-o disproporție față de narațiune, aceste elemente a căror lipsă se simte pe alocuri, îl prezintă pe personajul lui Hosseini, dar nu îl dezvăluie, schițează niște circumstanțe, dar niciodată nu oferă un cadru complet. Acest procedeu are drept rezultat implicarea maximă a cititorului în poveste, apropierea lui de lumea personajelor, pe care el însuși ajunge să și-o imagineze.

ȘI CUM SĂ NU ÎNDRĂGEȘTI UN SCRIITOR CARE, PE LÂNGĂ FAPTUL CĂ ÎȚI OFERĂ O CAPODOPERĂ, TE LASĂ SĂ FACI ȘI TU PARTE DIN EA ÎN CEL MAI FRUMOS MOD POSIBIL – CREÂND-O?

Până în acest moment al periplului meu prin opera lui Hosseini eram deja total cucerită de poveștile pe care le crease, dar mai ales de modul în care acestea devin reale, pulsând de adevăr și de viață. Cuvântul lor, aproape frust, este atât puternic, încât cu greu îți poți stăpâni lacrimile sau zâmbetul și e și mai greu să lași cartea din mână. În *Și munții au ecou*, mai mult decât în celelalte, se evidențiază arta scriitoricească a autorului în fața firului narativ propriu-zis, impregnat și el cu povești emoționante. Acestea ar fi însă lipsite de un strat considerabil de afectivitate, dacă ar fi altfel scrise. Or, scriitura este un reflector pentru poveste și cu cât este mai bine construit, cu atât mai pregnant pune în lumină trăirea personajelor, element esențial în opera lui Hosseini, cu precădere în acest ultim roman. El, personajul, împreună cu acțiunile ce îi definesc și îi modelează viața și trăirile este nucleul acestor micronarațiuni și al poveștii. Deși acțiunea își mută sistematic fundalul geografic, lucru ce în mod normal ar atrage atenția, spațiul nu domină niciodată omul. Ființa umană reprezintă, în contextul poveștilor prezentate în roman, un nucleu ce se definește treptat, se extinde și, deși se îndreaptă în direcții diferite, are mereu cel puțin o verigă ce unește toate aceste destine, demonstrându-se încă o dată cât de lipsit de importanță este spațiul geografic atunci când vine vorba de crearea unor conexiuni. Pari-nepoata și Pari-mătușa, doctorul Taheri și Thalia, Pari și mama ei Nila sunt doar câteva dintre perechile de personaje în cazul cărora nu prezența fizică a fost cea decisivă, ci uniunea sufletească creată involuntar între ele și care le-a determinat să se caute, să-și vorbească, să ducă mai departe o lume.

În complexitatea narațiunii, poveștile care se perindă de-a lungul mai multor generații surprind tipologii de oameni și de relații și construiesc un adevărat arbore genealogic, în cadrul căruia membrii nu sunt uniți atât de legăturile de sânge, cât de amprenta pe care au lăsat-o ei, prin prezența în viața celuilalt. Astfel, ajungem, asemenea personajelor lui Hosseini să trăim cu amintiri și din aceste amintiri să reconstruim imagini, din dorința de a le trăi din nou și din nou și din nou.

O poveste este precum un tren în mișcare: indiferent de locul în care urci, ești obligat să ajungi mai devreme sau mai târziu la destinație. Și poveștile din cele trei romane ajung, din păcate la destinație, chiar dacă ți-ai dori să te poarte încontinuu prin universul lor atât de dureros uman și atât de profund. Tot ce ne rămâne să facem este să sperăm că urmează o stație și mai bună a acestui traseu. Și alinându-ne cu speranța, așteptăm un nou bilet de călătorie, de data asta doar tur, dacă se poate...

Tamara Bivol, redactor ALECART, este elevă în clasa a IX-a, Filologie, la Colegiul Național Iași.

REAL VS UMAN?!

cronica unei lansări anunțate

foto: Alina Sava

Unul dintre semnele despărțirii de copilărie se asociază cu momentul în care trebuie să luăm decizii. Iar una dintre cele mai importante opțiuni care ne marchează trecerea de la copilărie spre o nouă etapă este alegerea profilului, a specializării și, implicit, a traseului existențial și formator pe care vrem să mergem.

Viviana Gheorghian

Ce fascinează și construiește într-o mai mare măsură în ordinea ființării noastre? Suntem cuvinte sau numere? Ne deschidem spre celălalt sau spre gândirea abstractă?

Suntem ceea ce alegerile noastre și întâlnirea cu ceilalți au făcut din ceea ce la început era doar potențialitate. Pentru a ajunge la raportul dorit cu lumea și cu noi înșine e necesar însă să acceptăm că, la un moment dat, destul de devreme, ne situăm pe un anumit traseu, ne aflăm în mijlocul unei călătorii. Este vorba despre o alegere sau despre hazardul care ne scoate în cale, în cele mai neașteptate moduri, talente, calități și, până la urmă, ne revelează adevăratele noastre înclinații? Uman sau Real? În aceeași măsură, pentru a nu supăra nici matematicienii sclipitori, nici poeții visători și din cale-afară de talentați, schimbând ordinea, întreb: Real sau Uman?

În aceste condiții, dezbaterea a fost gândită ca un dialog între generații, cu invitați care au avut parte în timpul liceului de o formare diferită: Ioana Costea (avocat, prodecanul Facultății de Drept), Roxana Dumitrache (coordonator de programe culturale ICR), Septimiu Panainte (avocat, decanul Facultății de Drept), Marius Pașa (matematician) și două eleve ale Colegiului Național: Ioana Popa (matematică-informatică) și Tamara Bivol (filologie).

Ioana Popa a ținut un discurs despre felul în care profilul real ne poate face să vedem viața și lumea dintr-o altă perspectivă, nu doar din una filosofică, ci și din una pragmatică. Totodată, colega noastră a mărturisit că înclinația spre profilul real o determină subconștient să își construiască și să își exprime ideile într-un mod specific. Deși a fost pasionată de științe încă de mică, în cazul ei, convingerile despre acest profil s-au dezvoltat ulterior: *„De ce am ales, până la urmă,*

profilul real? Pentru că știința *este o poveste scrisă de mii de oameni înaintea mea, dar care nu are încă un final. Cred că aceasta este prima poveste pe care trebuie să o citim, pentru a cunoaște ce e realitatea imediată și pentru ca, mai apoi, să intrăm în universul literaturii. Profilul real spune prima poveste gândită vreodată, la care aș vrea să adaug* și *eu ceva*".

Pe de altă parte, Tamara Bivol ne-a împărtășit cu sinceritate, convingere și emoție în glas experiența profilului uman. Venită din Republica Moldova, Tamara ne-a spus că a ajuns în clasa de filologie ca rezultat al sorții, convinsă atunci că după un an se va transfera la matematică-informatică și deci că, în cazul ei, întrebarea corectă este „*De ce am ales să rămân la filologie?*". I s-a spus constant că, dacă dorește să facă școală serios în România, singura opțiune este profilul real. În acest moment, nu se mai află în căutarea validării de sine așteptând în primul rând o olimpiadă sau un concurs (deși este calificată la faza națională a olimpiadei de istorie!), ci în aceea de a se bucura de tot ceea ce filologia îi pune la dispoziție: „*Eu nu vreau să fiu închisă în spațiul de „adevăr" al unei formule sau al unei teoreme. Vreau să mă mișc liber până când îmi descopăr propria teoremă a vieții, dar și aceea va fi una cu un grad mare de relativitate... Nimic din viața mea nu anunțase o asemenea întorsătură de situație, dar iată că, într-un semestru de filologie, am reușit să mă descopăr mai mult decât am făcut-o în 16 ani*".

Mai importantă decât absența matematicii ori a literaturii de pe drumul formării noastre este prezența lor și felul în care acestea ajung să ne ghideze viața, să ne transpună de pe teritoriul orgoliului în spațiul smereniei.

Revenind la invitații noștri, Marius Pașa, analizând „matematic" discursurile celor două eleve, a observat că Ioana are și o latură artistică, visând să își scrie propria poveste, în timp ce Tamara jonglează cu termeni matematici, în ciuda mărturisirilor ei. Ajungem ușor- ușor, la ideea că nu se poate vorbi despre o delimitare riguroasă între cele două profiluri. Marius Pașa, profesor de matematică la Universitatea „Gh. Asachi Iași", ține să menționeze că matematica nu se studiază (în sensul strict al termenului), ci că ea se descoperă, se savurează, te împlinește și că nu trebuie privită ca un spațiu rigid al axiomelor și al teoremelor. Matematica nu trebuie percepută ca o amenințare, matematica trebuie scoasă de sub auspiciul fricii și așezată sub cel al curiozității; ea nu te obligă să te apropii de universul pe care îl propune, ci e necesar ca apropierea să vină dintr-un impuls generat de pasiune. Mai importantă decât absența matematicii ori a literaturii de pe drumul formării noastre este prezența lor și felul în care acestea ajung să ne ghideze viața, să ne transpună de pe teritoriul orgoliului în spațiul smereniei.

„Domenii pentru fete" și „domenii pentru băieți": o stereotipie!

Roxana Dumitrache, o prezență deosebită din toate punctele de vedere - cum ne-a obișnuit deja (a fost, pentru unii dintre cei prezenți în sală a treia întâlnire cu ea), emanând sensibilitate și inteligență, un filolog „pur sânge", îndrăgostită de frumusețe și cuvinte, ne-a vorbit, printre altele, despre tendința tinerilor de a-și alege specializarea, influențați fiind, într-o mare măsură, de idei preconcepute, fosilizate și, din păcate, încă pregnant prezente în mentalul colectiv, dar și de stereotipiile pe care le induc la clasă profesorii. Făcând trimitere la teoria evoluționistă, Roxana Dumitrache spune că societatea contemporană vede în absolvenții profilului real o →

foto: Alina Sava

foto: Sabina Cojocaru

foto: Sabina Cojocaru

specie dezvoltată, adaptată pentru piața muncii și cu o viitoare carieră de succes. „Specia umană"/umanistă (subtil joc de cuvinte!), mai boemă și cu o dimensiune intelectuală, în general, poetică, este preponderent feminină. Acest fapt poate fi privit și ca un rezultat al stereotipiilor din jurul nostru care insuflă sau impun „domenii pentru fete" și „domenii pentru băieți". Roxana ne-a îndemnat ca, indiferent de specializare, să citim, să devenim oameni care trăiesc în jurul altor oameni frumoși, considerând lecturile din liceu esențiale.

> „Judecătorul este cititorul care trebuie să vadă printre și peste rânduri, pe dedesuptul lor, să observe lucrurile esențiale și să emită o judecată de valoare."

Țin să menționez că, deși am avut printre noi și doi avocați, dezbaterea nu a reprezentat niciun moment o confruntare-pledoarie pentru vreunul dintre cele două profiluri; nu a existat un câștigător, ci un dialog incitant, seducător prin nuanțe. Interesant a fost deci că doi dintre invitații noștri, două nume cu rezonanță în cadrul Facultății de Drept din Iași, Septimiu Panaite și Ioana Costea, deși au urmat studiile universitare și profesează în același domeniu, sunt absolvenți de profiluri diferite. Septimiu Panaite a evocat imaginea colegilor olimpici la matematică și, în același timp, pasionați de poezie. Întrebat fiind despre diferența dintre adevăr și dreptate în justiție, domnia sa a răspuns că adevărul obiectiv poate implica „activarea" unor trăsături ale absolventului de real, în timp ce dreptatea presupune interpretări, deci calități dobândite de absolventul de uman, fără a exista însă o dihotomie. În aceeași ordine de idei, Ioana Costea a comparat un dosar de drept penal adus la judecătorie cu un roman, dens și complicat, precizând că judecătorul este cititorul care trebuie să vadă printre și peste rânduri, pe dedesubtul lor, să observe lucrurile esențiale și să emită o judecată de valoare. Cu toate acestea, nu exclude faptul că matematica, la fel ca literatura, poate reprezenta un atu în anumite specializări ale Dreptului. Primind aceeași întrebare, referitoare la adevăr și dreptate, Ioana Costea a precizat că obiectivul major al judecătorului trebuie să fie pacea socială, că adevărul și dreptatea sunt relevante doar înțelese din prisma unghiului potrivit.

După ce au răspuns curiozităților elevelor Ioana Tătărușanu și Viviana Gheorghian, atât Marius Pașa, cât și Septimiu Panaite subliniind încă o dată necesitatea existenței unui echilibru între uman și real, invitații noștri au făcut o călătorie în timp, evocând imagini din timpul liceului care și-au lăsat atunci și peste ani amprenta asupra lor. Toate au fost legate de prezența unuia sau a mai multor profesori care a întregit sau completat la un moment dat ceva ce exista în fiecare dintre ei.

În acordurile când grave, când jucăușe s-a decelat și concluzia acestei întâlniri: fiecare caută să devină ceea ce simte adânc în ființa lui că poate ajunge. Diferă instrumentele de lucru și forma, nimic altceva.

FORME ALE ARTEI

Pătrașcu | Carnariu | Gorea

Întâlnirea a avut, în mare, trei linii de forță: relația dintre maestru și discipol, diferitele forme ale artei în spațiul contemporan, respectiv raportul dintre literatură și arta plastică.

Anastasia Fuioagă

Din când în când, întâlnirile-dezbatere cu autorii contemporani și cărțile lor lasă locul unor altfel de discuții, în care invitații ALECART aduc mai aproape de mintea și de sufletul nostru alte forme ale artei. Pe 6 martie 2017 am avut ocazia unei dezbateri cu trei artiști plastici care au în spate nu doar expoziții importante în țară și în străinătate (Dragoș Pătrașcu nu mai e pentru nimeni un nume de care poți face abstracție), ci și proiecte percutante. Întâlnirea a avut, în mare, trei linii de forță: relația dintre maestru și discipol, diferitele forme ale artei în spațiul contemporan, respectiv raportul dintre literatură și arta plastică. Atmosfera primitoare a Cafenelei Teatrul Fix a constituit un cadru propice unei astfel de discuții la care au luat parte Dragoș Pătrașcu, profesor la Universitatea de Arte „George Enescu" - Iași, Adrian Gorea, bursier la Colegiul Noua Europă și profesor la Concordia University și Radu Carnariu, profesor la Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă", întâlnirea fiind moderată de Emil Munteanu, coordonator al proiectului ALECART.

„Mai bine ești un cizmar excelent, decât un artist mediocru"

Un aspect care m-a impresionat a fost că Dragoș Pătrașcu le-a fost profesor celorlalți doi invitați atât la liceu, cât și în facultate. Astfel, dezbaterea a fost deschisă printr-un exercițiu de rememorare a celei mai marcante lecții primite de Adrian Gorea, respectiv Radu Carnariu de la profesorul lor. În timp ce Adrian Gorea a răspuns că printre cele mai importante lucruri învățate a fost acela de a vedea lumea în imagini, Radu Carnariu a reafirmat ideea magistrului său: „mai bine ești un cizmar excelent, decât un artist mediocru". Mi se pare una dintre cele mai bune lecții pe care un profesor le-o poate preda elevilor săi, în contextul în care, cel puțin în spațiul românesc, tendința tuturor este de a încerca să realizeze cât mai multe (mai ales în anii de școală), adeseori risipindu-se, în loc să se axeze pe un anumit domeniu în care să excelezeze. Există, de altfel, în mentalitatea românească, o „epidemie" de idei preconcepute printre care și aceea că poți fi un om respectat numai dacă faci parte dintr-o anumită lume, dacă ai o profesie bine văzută (și implicit bine remunerată).

Dragoș Pătrașcu a punctat ulterior faptul că între generațiile anterioare și cele de astăzi distanța este marcată de absența coeziunii afective, la care se adaugă lipsa unei „vieți de atelier" la școală. Răspunzând provocării aruncate de moderator (care le-a cerut să-și exprime opinia despre afirmația lui Petru Cimpoeșu, conform căreia prima etapă a creației este imitația), invitații au adus în discuție rolul reproducerii unui anumit stil sau a unui anumit artist în evoluția sau, mai exact, la începutul evoluției unui tânăr. În acest caz, Adrian Gorea a susținut că reproducerea constituie „o metodă de a cunoaște în detaliu un artist și de a te cunoaște pe tine." În completare, Dragoș Pătrașcu observa că „nu ai cum să înveți meserie fără a apela la vechii maeștri."

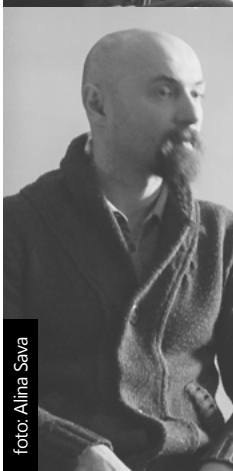

foto: Alina Sava

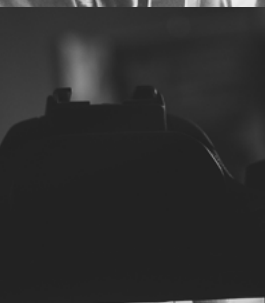

foto: Alina Sava

„Nu tabloul, finalitatea, contează, ci drumul până acolo, unul de cunoaștere"

În continuare, s-a propus spre discuție un alt aspect și anume dacă este posibil ca arta să fie predată. Radu Carnariu a declarat că „se pot preda doar tehnici, stiluri și nu actul creației, la fel cum în literatură nu poți să predai poezia după un anumit prospect în urma căruia să ajungi la un rezultat", continuând cu ideea că, în calitate de profesor la o astfel de disciplină, „poți oferi doar un suport informațional, experiența ta și corelarea cu celelalte domenii de creație." Într-adevăr, arta nu poate fi dictată în caiet și apoi tocită, indiferent că este vorba de cea plastică, de literatură, muzică sau de teatru. Cred că substanța a ceea ce presupune creația artistică trebuie să vină din interiorul fiecăruia, indiferent că este vorba de creator sau de receptor. Ea nu este ceva concret, ci mai degrabă o trăire, iar astfel de aspecte nu trebuie și nu pot să fie învățate, doar simțite. Pe aceeași temă, Adrian Gorea susținea că arta plastică se concentrează în imagini, acestea din urmă fiind construcții în care artistul face ca invizibilul să devină vizibil în spațiul în care se află fizic. Astfel, aflăm că, din perspectiva sa, predarea artei are loc doar prin intermediul unei metode interdisciplinare: „Nu tabloul, finalitatea, contează, ci drumul până acolo, unul de cunoaștere." Mi se pare esențial pentru un elev să stabilească legături între diferitele domenii în care se mișcă, întrucât aceasta este singura modalitate de a înțelege cu adevărat arta în esența sa. Subdomeniile creației nu ar trebui să aibă „etichete", ci dimpotrivă, să fie percepute ca un tot unitar. Dragoș Pătrașcu mărturisește că „prin vizite la muzee din Occident mi-am dat seama de multe situații didactice în care m-am situat sau pe care aș putea să le pun în practică." Aceasta este o „strategie" pe care, din păcate, nu mulți profesori o adoptă: a se interesa și a fi la curent cu ceea ce se întâmplă în prezent în domeniul în care profesează. Am întâlnit de-a lungul anilor de școală de până acum oameni care credeau că evoluția specialității lor se oprește, cel puțin temporar, la momentul în care au terminat ei facultatea. Pentru a reuși să formezi un elev însă, este important să pleci de la realitatea actuală în care se plasează el, iar mai apoi să îl porți printre diferitele curente și stiluri din istorie. Un adolescent nu va rezona niciodată la prima vedere, forțat, cu ceva apărut acum câteva zeci sau sute de ani. (La drept vorbind, generația noastră nu se mai identifică, de multe ori, nici cu ceva apărut acum cinci ani...).

„Arta: un eveniment petrecut în imaginația artistului"

Am avut, de asemenea, șansa de a afla câte ceva despre actualele lucrări ale lui Adrian Gorea. Acesta a detaliat amestecul dintre stilul bizantin și elementele de actualitate din operele sale: „Am plecat de la icoana bizantină și încerc să o pun în relație cu o icoană nouă". A explicat că a ajuns la un anumit nivel de saturație față de folosirea propriei imaginații, așa că se îndreaptă spre ceva nou, nevrând totuși să renunțe la limbajul pe care îl găsește foarte relevant pentru un artist: „Icoana te învață mult despre imagine." Adrian Gorea ne-a vorbit despre două feluri de a percepe arta: pe de o parte, ea poate fi o modalitate de a reprezenta „un eveniment petrecut în imaginația artistului", iar pe de alta, ea poate să te invite, ca receptor al său, să (te) construiești singur, prin imaginația ta. Icoana se plasează, în acest context, undeva la mijlocul distanței dintre cele două poziții. Ea oferă un punct de plecare de la care privitorul poate să recreeze imaginea lui Dumnezeu prin prisma propriei credințe și raportări la El.

Spre sfârșitul întâlnirii, Adrian Gorea a înfățișat modul în care tradiția horei este o manifestare a divinității prin elementul circular pe care îl sugerează, povestind mai apoi despre impactul pe care șederea lui de un an și jumătate în India a avut-o asupra sa, atât ca om, cât și ca artist.

Nu în ultimul rând, cei trei artiști au vorbit despre influența literaturii, despre raportul literatură – artă plastică, Dragoș Pătrașcu pledând cu patos pentru poemele lui Gellu Naum, Adrian Gorea amintind de Hermann Hesse, mai ales de romanul Siddhartha. Radu Carnariu, un invitat permanent în paginile revistei nu numai cu lucrări grafice, ci și cu articole despre poezia contemporană, a încheiat dezbaterea cu versurile lui Constantin Acosmei din poemul Recapitulare:

să mă bat cu pumnul în piept până
când nu mai am aer. să mă dau cu
capul de perete până când vecinul bate
în calorifer. să beau poșirca înăcrită
din borcan și să scrâșnesc din măsele.
din când în când să mă urc pe scaun
lângă chiuvetă sub un capăt de țeavă
și să mă spânzur cu ață de papiotă.

În același timp, pe perete era proiectată o lucrare a lui Radu Carnariu din care reținem:

inima bate și
moartea răspunde:
„Ocupat!"

clubul de poezie ALECART / întâlniri

1 **(ediție nouă) marți, 18.10.2016**

Invitat: Bob Dylan, mr. tambourine man

Bob a fost cu noi. Extrem de punctual, a intrat & a zis ceva de bine. Gen, mi-e bine între poeți/ sunt ceva răgușit o să cam tac să văd dacă pot. ca să nu deranjez, intru pe ecran/ lumina is fancy baby mă relaxează ca mufa mamă jack mono, mare. am timp să mă gândesc la două/ cuvinte pentru sara, sara danius. A intrat și n-a mai ieșit. A zdrăngănit chitara, a fredonat, a recitat. Pe neauzite. Ca în copilărie, ca în al nouălea cer. A cerut parcă un suc de mere, dar se terminase. A citit: Andreea Petrovici (n. 1998)

Andreea. Profil științe sociale, bilingv engleză. Vine din Neagra Șarului. Frumoasă ca o cadră & deșteaptă, e leită-poleită cu soră-sa, Daniela. Are mereu privirea vie, deschisă. Plete lungi, cu cărare pe mijloc. Face debate de performanță cu Ileana, colega mea. Scrie admirabil.

2 **joi, 03.11.2016**

Invitată: poeta Viorica Petrovici (n. 1950)

Viorica. Profesoară și scriitoare. Peste 12 volume tipărite. Un volum în colecția Opera Omnia apare la Editura Tipo Moldova în 2012. Publică în cele mai cunoscute reviste literare. Pregătește un nou volum de poezie. O poetă talentată, deosebit de generoasă cu ceilalți poeți, un soare alb (cum zice un titlu de volum) al poeteselor. Deopotrivă, o profesoară devotată, iubită de elevii ei. În sumă, o uimitoare oglindă fractalică: sintagma, un alt titlu de volum, vorbește de altruism, de răs-frângere. Poeta are șarm, se îmbracă elegant, citește poeziile cum puțini o fac. Alecartienii pot depune mărturie. A citit: Ana Țebrean (n. 1999, Suceava)

Ana. Științe naturale, profil real, bilingv engleză. E blondă și deșteaptă. Citește multă poezie contemporană. Îi place Cărtărescu (a scris în bookaholic despre asta). Citește și Bukowski. Ascultă Pink Floyd et comp. Cam pleacă la olimpiade. Am mers împreună la Târgoviște. Cam pleacă și la concerte, cu voie/ fără voie de la stăpânire.

→

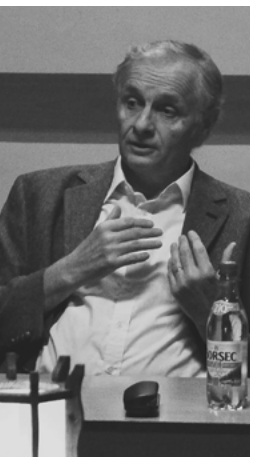

3 vineri, 18.11.2016

Invitat: Constantin Severin (n. 1952)

Constantin. Artist vizual & scriitor. Din 2007 este fondatorul Grupului Expresionismul Arhetipal și membru fondator al Grupului Internațional de Artă 3rd Paradigm/A Treia Paradigmă. Numeroase expoziții personale și de grup, în țară & în străinătate. Constantin e cunoscut mai mult afară decât în țară (nimic surprinzător). A fost mereu un tip șarmant & galant. Excelează în literatură, dar și în arta vizuală. E pasionat de muzică, dar (zice) n-are ureche muzicală. Poezia lui Constantin & romanul se bazează însă pe o structură adecvată muzical. Are o poză cântând (ca Bill) la saxofon. Călătorește, pictează, nu se lasă de poezie. Ne-a citit poemul Zid și neutrino. Pentru prima dată în lectură publică integrală. Un privilegiu nesperat. A citit: Tudor Litcanu (n. 1998)

Tudor. Științe sociale, intensiv engleză. Păr creț, mustață & barbă. Un licean de-a 12-a exotic. Îi place – cui nu-i place? – muzica. E pasionat de formații gen Pink Floyd, știe o grămadă de lucruri despre. Îi place să călătorească & să citească. Nu e ceea ce pare la prima vedere, nu e un teribilist. Tudor ascultă rock clasic, influențe de blues și jazz. Air drumming. Îi plac mult SF-urile. Nu neapărat ultima modă, ci cărți mai vechi, muzică mai veche, viață mai veche. Vrea să dea la Litere, nu la Teatru. Se vede profesor.

4 vineri, 16 decembrie 2016

Atelier de scriere creativă. Generic & punct de plecare: cheia poeziei vii.

Atelier, nu glumă. Panoptic poetic. Volume noi, reviste vechi & noi, festivaluri, așișderea. Convenție. 3 Seri la rând cu Lectură și Invitat, a 4-a Seară cu Atelier de scriere creativă.

Va ține? On verra.

5 joi, 16 februarie 2017

Invitată: Anastasia Gavrilovici (n. 1995)

Anastasia. De farmec plină. Vorbind cu aplicație & finețe despre Poesis internațional, despre poeți fel de fel & despre poezia lor, despre cum e cu scrisul & cu cititul. La fix un an de la Seara cu Claudiu Komartin & Anastasia.

Ne-a bucurat revederea cu Cătălina Suditu & Anca Șcheul & Alexandra Larion & Sorin Baciu. Poezia & arta plastică, mână-n mână.

6 vineri, 17 martie 2017

Invitată: Alexandra Negru (n. 1993)

Lansare deviant, volum apărut la Paralela 45, colecția Avanpost, în 2016.

Alexandra citește foarte bine, cum trebuie citită poezia ca să ne cuprindă. Modestă și extrem de talentată. E uimitoare mereu. Feeling find.

Alături de ea, Adela Șulea, recitând un text al Alexandrei.

Moment muzical: Ada Lămășanu

7 marți, 21 martie 2017

Nu doar Seara. Ziua-ntreagă e a Poeziei. Vii & citești! Fresh & free reading.

8 joi, 30 martie 2017

Invitată: Diana Beldeanu (n. 1997)

Diana. Absolventă în 2016 a Colegiului Național „Petru Rareș". Membră de frunte a Clubului. În prezent, studiază Fine Art - Painting and Drawing la The University of Northampton. A fost laureată a numeroase concursuri & festivaluri. De suflet, premiul obținut la Festivalul de Poezie „Constantin Virgil Bănescu" 2016. Emoționată de întâlnirea cu alecartienii mai tineri. Poems of Northampton. Forță & tandrețe. Citește & vorbește & ne uimește. Marius uită să mai privească în altă parte. Citește: Marius Florin Bortă (n. 2001)

Marius vine de la Ștefan. Si el e emirul, și toate le are./ E tânăr, e farmec, e trăsnet, e zeu, / Dar zilnic se simte furat de-o visare. O să coboare (cu poezia) și în stradă.

Moment muzical: Dragoș Bucatariu

CONFERINȚA LUI BOGDAN SUCEAVĂ

O poveste medievală

Noțiunea de curbură, specifică geometriei diferențiale, greu accesibilă unor copii de 15-18 ani, este adusă excelent de autorul conferinței în atenția auditoriului necalificat să înțeleagă abstracte noțiuni de geometrie diferențială, dar la vârsta la care o poveste bine spusă și atent documentată din perspectivă istorică sigur a născut multiple curiozități.

Marius Pașa

Pentru tinerii elevi alecartieni, matematicianul și scriitorul Bogdan Suceavă a prezentat în premieră o conferință apărută în *Notice of the American Mathematical Society* în luna octombrie a anului 2015, intitulată *Un mister medieval: Nicole Oresme și prima definiție a conceptului de curbură*. Deși întâlnirea a fost prilejuită de lansarea la Iași a romanului *Republica*, iar conferința a fost gândită ca un „cadou" pentru puștii prezenți în sală, consider că tocmai acesta a fost evenimentul central al întâlnirii.

Vreau să mărturisesc de la început că am fost fascinat de informațiile primite și recunosc faptul că aici m-a ajutat și formația pe care o am la bază, iar în mintea mea au început să se deruleze multiple exemple, unele în legătură directă cu matematica, altele nu. Îndrăznesc să vă împărtășesc din gândurile mele, cu speranța asimilării noțiunii de curbură, dar și cu dorința de a înțelege că ați fost părtași la un eveniment cu adevărat special.

foto: Ruxandra Pavel

> Modelul celor două cercuri concentrice a trezit în mine imaginea mamei ce-și cuprinde în brațe puiul făcut ghem într-o descărcare incredibilă de sentimente și trăiri de intensități măsurabile științific.

Curbura caracterizează forma, iar formele sunt prezente de la începutul vieții noastre și până la sfârșitul acesteia în tot ce ne înconjoară. Am auzit de *contrafort*, menit să susțină anumite construcții curbate aflate în pericol de prăbușire și gândul meu s-a dus la poziția încovoiată cu care pătrundem în lume, dar și prin care ieșim din aceasta și la brațul de care avem nevoie la început și la sfârșit de drum, din partea celor aflați atunci lângă noi să ne susțină. Nu mi-am putut lua gândul de la cele două cercuri concentrice, prezentate de Bogdan Suceavă și de la ideea că cercul de rază jumătate din cea a cercului mare are curbura de două ori mai mare decât al celui ce-l cuprinde mai ales când am aflat că N. Oresme (un teolog din sec. al XIV-lea) își pune problema măsurării unor calități umane, în mod intuitiv, dar perfect argumentat matematic. Modelul celor două cercuri concentrice a trezit în mine imaginea mamei ce-și cuprinde în brațe puiul făcut ghem într-o descărcare incredibilă de sentimente și trăiri de intensități măsurabile științific. Nu pot să nu vă spun că am avut și revelația descoperirii sensului nebănuit al imaginii pe care o percepi admirând curbura frumos desenată a sprâncenelor și a ochilor cuiva care-ți atrage atenția și nu ai explicație imediată asupra stărilor ce te cuprind. Păi acum știu, datorită lui Oresme (și lui Bogdan Suceavă) că și bucuria se poate măsura, că ceea ce simți e în rezonanță cu ceea ce percepi, iar curbura ochilor cuiva (ca exemplu) poate induce o trăire intensă, măsurabilă, proporțională cu ceea ce percepi. Coloana vertebrală, pe care noi ne-o dorim cât mai dreaptă are de fapt o curbură naturală a sa. Fără acest „defect" am fi probabil mai neinteresanți (perfecta liniaritate ar însemna în fapt o curbură nulă). Nu este probabil, în sensul ideilor exprimate în conferința de astăzi, întâmplătoare preferința pentru tehnologiile actuale (telefoane, televizoare) a suprafețelor și liniilor curbe. Se pare că odată ce tehnologiile au permis, s-a ajuns la acest criteriu estetic ce bucură și încântă consumatorul, pentru că așa cum spunea autorul conferinței și plăcerile pot fi măsurate mai ales că acestea sunt proporționale se pare cu percepțiile curburilor ce definesc formele.

Cu siguranță că multe alte exemple pot fi asociate informațiilor din conferința de astăzi, unele strict științifice (curbura pământului sau celebra curbură a spațiu-timpului ce a stat la baza teoriei lui Einstein), dar eu prefer să rămân sedus de imaginile ce mi-au invadat mintea în timpul Conferinței-Eveniment și să vă fac o invitație: Priviți cu atenție formele din jurul vostru și admirați-le curbele, pentru că bucuria pe care o veți simți va fi una reală, iar de astăzi știm că ea este și măsurabilă! Bucurați-vă de frumos!

P.S. Eu unul abia aștept să găsesc și conferința lui Bogdan Suceavă în varianta extinsă, cea originală (în limba engleză) pentru că simt că sunt încă multe lucruri de descoperit acolo.

Marius Paşa, membru în Colegiul de onoare ALECART, este profesor la Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi" şi la Colegiul Naţional.

foto: Ruxandra Pavel

foto: Ruxandra Pavel

DECUPAJE SAU ȘCOALA ALTFEL

Sinceră să fiu, privesc cu un anumit scepticism ideea unei astfel de săptămâni, căci nu cred că e nevoie de o perioadă atent fixată în calendar și consemnată în documente pentru a fi în mijlocul evenimentelor culturale, pentru întâlniri și dezbateri.

Maria Cristina Plian

Privită cu entuziasm și așteptată cu nerăbdare, săptămână „Școala Altfel" arată foarte bine pe hârtie: prilej de a apropia nonformal și informal elevul de cultură, de diverse forme ale artei, de experimente de tot felul, de a cunoaște pe viu fenomene care rămân pe parcursul orelor de clasă doar teoretice. Și în realitate, săptămâna cu pricina arată foarte bine. Depinde de cine și ce face, de așteptările pe care le ai și de disponibilitatea manifestată. Altfel, o poți așeza liniștit printre celelalte săptămâni de vacanță sau zile libere. Sinceră să fiu, privesc cu un anumit scepticism ideea unei astfel de săptămâni, căci nu cred că e nevoie de o perioadă atent fixată în calendar și consemnată în documente pentru a fi în mijlocul evenimentelor culturale, pentru întâlniri și dezbateri. Cel puțin, pentru alecartienii nu este cazul. Cu toate acestea, dacă e să punctez câteva momente din săptămâna cu pricina, să vedem despre ce a fost vorba. Cu precizarea: voi rămâne doar la cele al căror format a fost diferit de „Întâlnirile ALECART" „clasice".

A merge la teatru pare banal. Nu cred că cineva ar mărturisi deschis că nu prea a călcat prin vreo sală de spectacole în ultimul timp, că nu știe că o astfel de întâlnire presupune un anumit ceremonial și o atitudine sobră, de așteptare a unei revelații pe care doar prezența vie a actorului într-un cadru pe care cuvântul îl face viu o implică. Realitatea însă e diferită. Am ales ***Joc de pisici*** *de Őrkény Istvan*, montat de Naționalul ieșean și pus în scenă în spațiul mai puțin convențional al Sălii Studio „Teofil Vâlcu". Am fost plăcut impresionată atât de interpretarea actorilor - o remarcă specială pentru prestația actriței Mihaela Arsenescu Werner - cât și pentru regia Irinei Popescu Boieriu. Rezultatul: o reprezentație atent lucrată, valorificând elemente vizuale ce țin de tehnica cinematografică. Problematica gravă a textului a avut contrapuncte comice care au condus către o meditație profundă asupra singurătății, a interacțiunii cu ceilalți, a dragostei manifestate la orice vârstă și a conflictului între generații. Scenografia a completat viziunea regizoarei prin crearea unui joc de lumină și întuneric și prin organizarea decorului într-un spațiu concentric, cu un prim-plan ce vizează prezentul Elisei și în fundal și pe lateral, scene adiacente din trecutul personajelor. Zguduitor, *Joc de pisici* ne-a scos din confortul unei interacțiuni comode cu viața.

Workshop de film. Protagoniști: Alex Condurache și Diana Iabrașu. Cei doi sunt cunoscuți ca producători independenți de film cu numeroase realizări în domeniul filmelor documentare și cu premii obținute la manifestările culturale de profil. Chiar de la început ni s-a propus un exercițiu în care a trebuit să ne caracterizăm în treizeci de secunde, astfel încât să putem interacționa mai ușor pe parcurs. Prezentările unor filme publicitare și documentare au avut rolul de a ne face să înțelegem cum devine imaginea percutantă, ce înseamnă manipulare, care e diferența dintre filmul de artă și cel comercial. Cele mai interesante au fost explicațiile pe care le-am primit referitoare la etapele realizării unui clip publicitar și importanța care se acordă fiecărui detaliu, ideile care stau în spatele fiecărei realizări. „Primele o sută de idei sunt eșuate", dar rezultatul final poate fi o capodoperă.

Un seminar la Facultatea de Drept înseamnă să tragi cu ochiul spre un domeniu fascinant la care mulți dintre noi se gândesc serios că ar putea să devină parte a viitorului. Susținut de conf. univ. dr. Ioana Maria Costea, prodecan al Facultății de Drept din cadrul Universității „Al. I. Cuza", seminarul a implicat o prezentare percutantă a unor spețe, exemplele concrete, dar și discuțiile despre ce înseamnă cu adevărat fiecare dintre domeniile dreptului și care e deosebirea dintre munca unui avocat, a unui judecător, a unui jurist, de ce e nevoie de memorie, de cultură, de elocvență, care e locul limbii latine în acest domeniu, în ce constă diferența între dreptul anglo-saxon și cel românesc.

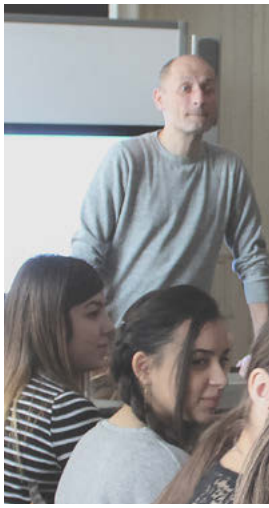

Maria Cristina Plian este elevă în clasa a IX-a, filologie, la Colegiul Național Iași.

O CĂLĂTORIE REGALĂ

foto: Daniel Angelescu

Șerban Șandru

Sunt momente în care trăiești în mod direct sentimentul participării la istorie. La istoria reală, dincolo de manuale și de cărți, la acea istorie vie, transmisă uman de la o generație la alta. Pentru mine, o astfel de experiență pe care atunci am simțit-o ca fiind irepetabilă a fost călătoria pe care am făcut-o, alături de tatăl meu, pe 30 noiembrie 2016, în Trenul Regal, pe traseul București-Sinaia, la invitația Familiei Regale a României, care-i avea ca oaspeți pe Majestățile Lor Regele Simeon al II-lea și Regina Margarita ai Bulgariei.

La drum cu emoțiile

Desfășurat, în partea sa esențială, sub forma unui prânz privat ce a avut loc în vagonul-sufragerie al Trenului Regal (comandat de Regele Ferdinand I în 1926 la Milano și livrat statului român în 1928), evenimentul a fost, pentru toți invitații, unul încărcat de emoție. Cu siguranță, acestea s-au revărsat din plin asupra mea. Îmi amintesc și acum faptul că, înainte de a ajunge în Gara Băneasa, locul de unde avea să înceapă călătoria spre Sinaia, emoțiile mele se concentrau în jurul regulilor de etichetă pe care trebuia să le respect și al discuțiilor la care urma să particip. Odată urcați în tren, după ce am depășit larma reporterilor care realizau, de pe peron, transmisiuni în direct, am așteptat, alături de ceilalți invitați, printre care Ambasadorul Turciei la București și directorul Muzeului Național de Artă al României, sosirea Alteților Lor Regale și a celor mai importanți oaspeți ai acestora. În vagonul-salon, atmosfera era una cordială, deși rigoarea etichetei, pe care o regăseam în îmbrăcămintea și gesturile însoțitorilor de bord, ca și în aranjarea obiectelor din jur îmi impunea mereu gândul de a nu greși vreo regulă de protocol. Așezați pe două rânduri, câte unul de fiecare parte a culoarului ce traversa salonul, i-am întâmpinat pe Majestățile Lor, Regele și Regina Bulgariei, precum și pe Altețele Lor Regale Principesa Moștenitoare Margareta, Custodele Coroanei Române, Principele Radu și Principesa Maria. După ce s-au făcut prezentările, Principele Radu i-a invitat pe înalții oaspeți ai Casei Regale a României să viziteze Trenul Regal, în timp ce Principesa Margareta și Principesa Maria au întreținut conversația cu cei prezenți în vagonul-salon. Am remarcat imediat deplina naturalețe a celor două fiice ale Majestății Sale Regele Mihai I al României în a se purta și discuta cu toți invitații, fapt pe care aveam să-l regăsesc, de-a lungul întregii călătorii, și la Principele Radu și oaspeții regali. Dacă, înainte de a-i fi cunoscut, mi i-am imaginat ca pe niște oameni „stricți", care ar fi observat și cea mai mică greșeală înfăptuită de cineva din preajma lor, experiența de a le fi alături mi-a schimbat în totalitate gândurile.

La masă cu istoria

Când, după ce trenul s-a pus în mișcare, am fost invitați în vagonul-sufragerie, am constatat că primul lucrul ce ieșea în evidență era o masă lungă ce domina tot spațiul, pe aceasta

aflându-se sfeșnice, aranjamente florale, dar și tacâmuri, farfurii și pahare ce purtau însemnele Casei Regale. Locurile la masă, prestabilite în funcție de statutul fiecărui invitat, erau indicate prin cartonașe albe pe care, sub cifrul imprimat al Coroanei Regale, era scris cu cerneală albastră numele. Aveam să aflu, în cursul conversației din timpul prânzului, că Principele Radu venise de la ora șase dimineața pentru a se ocupa în mod direct de pregătirea evenimentului și că scrisul acela de-o caligrafie aparte, pe care-l vedeam pe cartonașul din fața mea, pe care scria „Monsieur Șerban Șandru", îi aparținea. Emoțiile mi-au revenit cu asupra de măsură atunci când m-am regăsit în partea din stânga mesei, chiar spre capăt, în timp ce tata, el însuși emoționat, era în partea centrală din dreapta acesteia, alături de Principele Radu și față în față cu Principesa Margareta și cu Majestățile Lor Simeon al II-lea și Margarita ai Bulgariei. M-am liniștit treptat, spunându-mi că trebuie să privesc situația ca pe una în care oameni obișnuiți, ca mine, iau un prânz obișnuit. Și am avut bucuria să constat că așa a și fost, iar lucrul acesta s-a datorat în primul rând gazdelor noastre și înalților lor invitați. Purtată în engleză și franceză, conversația a fost una deloc lipsită de umor, glumele spuse de Regele Simeon făcând deliciul tuturor celor prezenți. Crezusem, de la început, că discuțiile se vor centra în jurul politicii, dar nu a fost deloc așa, conversația fiind una amicală, lipsită de orice element de presiune, ceea ce, încetul cu încetul, mi-a creat o stare de confort. Am putut, astfel, să port un dialog cu Regina Margarita, care, după ce s-a ridicat spre a admira peisajul montan pe care trenul îl străbătea, s-a apropiat de scaunul meu. Cum era firesc, am vrut să mă ridic, însă, cu un gest la fel de firesc, Majestatea Sa m-a îndemnat să rămân așezat, după care s-a sprijinit de spătarul scaunului meu și m-a întrebat ce studiez la școală. Cu toate emoțiile pe care le resimțeam, i-am vorbit, cu un glas destul de sigur, despre pasiunea mea pentru arhitectură, iar Regina Margarita m-a atins încurajator pe umăr, spunându-mi că e foarte important să continui să fac ce-mi place și să nu mă dau bătut, oricât de greu s-ar putea să mi se pară, la un moment dat, drumul pe care l-am ales. A fost, pentru mine, punctul culminant al emoțiilor, dar și al întâlnirii, după care Majestatea Sa, povestindu-mi cu mândrie despre propriul nepot, elev în clasa a XII-a și viitor student la Universitatea din Madrid, m-a prezentat Regelui Simeon, care mi-a urat, la rândul său, mult succes, adresându-ne, mie și tatălui meu, invitația de a-i vizita la reședința din Spania. Nu voi uita vreodată acest dialog ce reprezintă principala secvență care-mi revine în minte de fiecare dată când mă gândesc la acea zi în care tot evenimentul, cumulând emoții și stări de satisfacție, s-a scurs extrem de repede. Trenul Regal își făcea triumfala intrare în Gara Sinaia, în timp ce în vagonul-salon se schimbau, între gazde și invitați, impresiile călătoriei și cărțile de vizită. Cea de-a șasea călătorie simbolică a Familiei Regale, ce urma să continue a doua zi, pe 1 Decembrie, până la Sibiu, se încheia, fără a fi, însă, ultima din anul în care s-au împlinit 150 de ani de la fondarea Casei Regale a României. Peste numai două săptămâni, aveam să le revăd pe Altețele Lor Regale în Gara din Iași, aduse de același Tren Regal spre a reface simbolic, la 100 de ani, drumul refugiului Regelui Ferdinand și al Reginei Maria din timpul Marelui Război. Am rămas cu convingerea că experiența pe care am avut-o a fost de-a dreptul istorică, că aș putea să o povestesc iarăși și iarăși, fără a mă plictisi vreodată, dar și cu bucuria că am împărtășit-o cu tatăl meu, care, deși a mai fost în prezența Familiei Regale, nu va uita, la rându-i, acea zi.

Şerban Şandru
este elev în clasa a X-a, Arhitectură, la Colegiul Naţional de Artă „Octav Băncilă" Iaşi.

Varșovia

ziduri cu miros de praf de pușcă

Pentru mine, orice călătorie înseamnă deopotrivă explorarea unei colorături locale specifice, cât și a colecției personale de experiențe culturale, lingvistice, culinare, care a devenit de mai bine de un an o componentă esențială a studenției mele.

foto: Iulia Știreangă

Iulia-Mădălina Știreangă

Mi-am descoperit pasiunea de a călători la sfârșit de clasa a noua, când am avut șansa de a participa într-un proiect european în Germania. De atunci, profit de fiecare oportunitate care mi se oferă pentru a păși pe trotuare pe care nu le-am mai străbătut până acum. Ca parte a *Festival of Creative Learning*, o „Săptămână Altfel" organizată de către University of Edinburgh în luna februarie cu scopul de a oferi o serie de evenimente educaționale în afara programului normal de studiu, am ales să petrec șase zile la Varșovia, în compania unor prietene din România, studente Erasmus. Cred sincer că experiența călătoriei este una educativă prin excelență; întâmplări precum explorarea orașului cu o hartă în mână, cu scopul familiarizării cu nume de străzi, în căutare de obiective turistice, sau încercarea de stabilire a unui dialog prin identificarea asemănărilor dintre o limbă latină și una slavă (fiindcă engleza nu este cunoscută de majoritatea oamenilor cu care am interacționat în Polonia) sunt deopotrivă provocatoare și amuzante, și în mod cert imposibil de trăit într-o oră de curs.

Am ajuns în centrul orașului într-o după-amiază mohorâtă și înnorată, așa cum din păcate au fost toate zilele pe care le-am petrecut în Varșovia. Imediat ce m-am întâlnit cu fetele, entuziasmul pe care mi l-a stârnit organizarea întregii excursii s-a transformat într-o exuberanță care m-a ajutat să fac abstracție de oboseala pe care o resimțeam după numai patru ore de somn și să mă bucur în aceeași seară de o plimbare de aproape zece kilometri.

WINTER EVENING LIGHTS

Am dedicat prima seară unui eveniment intitulat *Winter Evening Lights* și organizat în cadrul complexului Łazienki Królewskie, cel mai întins parc din capitală. Ca parte a evenimentului (care a avut loc simultan în reședințe regale din Germania, Rusia, China, Franța și Danemarca, partenere în proiectul *Gardens of Light*), palatele din cadrul complexului (pe care le-am vizitat câteva zile mai târziu) au fost iluminate în tonuri de albastru metalic și verde, aleile au fost decorate

cu siluete metalice de cupluri la promenadă, de asemenea iluminate, iar atmosfera a fost desăvârșită de acorduri de muzică clasică în cadrul concertului de pe esplanada Palatului de pe Insulă, cel mai reprezentativ monument al grădinii. Cu ocazia plimbării prin parc am realizat faptul că aleile din parcurile Varșoviei nu sunt pietruite, și cum perioada în care am fost acolo a coincis cu topirea zăpezii de pe trotuare și cu o succesiune de nopți ploioase, am rămas neplăcut surprinsă de cât de noroioase devin zonele de plimbare poloneze.

Mi-am format între timp certitudinea că vremea închisă de-a lungul întregii săptămâni m-a împiedicat să mă bucur de numeroasele spații verzi ale capitalei. Am rămas cu impresia puternică a unor zone foarte singuratice, în care sunetele dominante sunt croncănitul zecilor de ciori așezate pe capetele statuilor. Sunt convinsă că grădinile Varșoviei sunt un spațiu încântător în anotimpurile calde, când bogăția vegetală încadrează monumentele nelipsite în parcurile orașului – palatele din grădinile Łazienki Królewskie, Mormântului Soldatului Necunoscut și aleea de statui din parcul Ogród Saski, girafa din Park Praski, de pe malul celălalt al Vistulei.

CASTELUL ROIAL

Ziua de duminică am rezervat-o vizitării Castelului Roial din Orașul Vechi (Zamek Królewski). Exteriorul castelului nu impresionează din punct de vedere arhitectural. Zidurile roșii au decorațiuni simple, șiruri de ferestre încadrate de rame cenușii. Interiorul castelului rămâne însă una dintre cele mai frumoase succesiuni de apartamente regale pe care le-am vizitat până acum, și este cu siguranță locul care mi-a plăcut cel mai mult în Polonia. Bogăția interioarelor, în special a sălii de marmură neagră, somptuozitatea mobilierului și minuțiozitatea detaliilor de pe tavane creează atmosfera princiară care l-a individualizat de-a lungul istoriei ca reședință a monarhilor Poloniei. Arcadele castelului găzduiesc o colecție de opere de artă, în cadrul căreia cele mai faimoase picturi sunt două tablouri originale semnate Rembrandt (*Girl in a Picture Frame* și *Scholar at His Writing Desk*). Am concluzionat, până la sfârșitul celor șase zile petrecute în Varșovia, că aceeași bogăție a interioarelor, comparativ cu relativa austeritate a exteriorului, e specifică și bisericilor capitalei. Kościół Wizytek, cunoscută și sub numele *The Visitationist Church*, este un excelent exemplu de arhitectură rococo, datorită desăvârșitei eleganțe a coloanelor și basoreliefurilor ce încadrează altarul principal și nișele laterale.

MUZEUM POWSTANIA WARSZAWSKIEGO

Vizita la Muzeul Revoluției din Varșovia a fost scurta lecție de istorie care mi-a oferit o perspectivă mult mai profundă asupra orașului, plasându-l în contextul celui de-al doilea război mondial și a luptei pentru independență. Am aflat că

foto: Iulia Știreangă

foto: Iulia Ștreangă

superbele interioare pe care le admirasem cu numai câteva ore înainte sunt rezultatul efortului a zeci de restauratori și arhitecți, care au reconstruit și reamenajat întreaga clădire, fiindcă la sfârșitul războiului castelul a fost complet distrus, la fel ca aproximativ 85% din capitală. Pentru mine, un profund impact vizual l-a avut zona amenajată sub forma unei succesiuni de ziduri cu fotografii ale victimelor revoluției din 1944, a cărei înfrângere a desăvârșit catastrofalul impact al războiului asupra Varșoviei. Întregul oraș respiră istorie: o zi mai târziu, am pășit pe un trotuar inscripționat pe care am citit „Ghetto Wall 1943". Am resimțit Varșovia ca un oraș cu o încărcătură istorică și emoțională deosebită, în care s-au îmbinat deopotrivă suferința și determinarea, mișcarea revoluționară din 1944 fiind considerată cel mai mare astfel de efort militar de rezistență europeană din timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

ORAȘUL VECHI, CEA MAI PITOREASCĂ ZONĂ A VARȘOVIEI

Lungile ore de plimbare prin Varșovia mi-au oferit o privire de ansamblu atât asupra celei mai cunoscute zone a capitalei (Orașul Vechi și cele două străzi principale, Krakowskie Przedmieście și Nowy Świat), cât și asupra celui mai vechi cartier al orașului, Praga, și a unor străzi relativ îndepărtate de centru. Orașul Vechi este cea mai pitorească zonă a Varșoviei; străzile strâmte, flancate de clădiri înalte, înguste, zugrăvite în tonuri vesele, mi-au amintit de zona Nyhavn din Copenhaga, originală prin juxtapunerea de pereți colorați ai clădirilor fără spații între ele. La fel ca în capitala daneză, arhitectura locului mi-a inspirat o copilărească stare de fericire, pe care o atribui și jumătății de oră de vreme însorită de care am profitat în ultima zi a vacanței în Polonia. Și, tot ca în Danemarca, emblema orașului este o sirenă, a cărei principală statuie se găsește pe malul Vistulei, având o replică mai mică în centrul Orașului Vechi. Spre deosebire de mica sirenă daneză, echivalentul polonez e o întrupare a spiritului războinic, fiind reprezentată ridicând deasupra capului o sabie și ținând pe brațul stâng un scut.

VARȘOVIA RESPIRĂ ÎN PREZENT

Krakowskie Przedmieście și Nowy *Świat* sunt marile artere de circulație ale capitalei, aflate una în prelungirea celeilalte și concentrând numeroase clădiri cu importanță culturală și politică. În fața Palatului Prezidențial se depun periodic coroane și candele comemorând accidentul aviatic din aprilie 2010, soldat cu moartea președintelui Poloniei și a numeroși membri ai elitei politice a țării. Clădirile Universității din Varșovia, a Academiei Poloneze de Științe, în fața căreia se găsește statuia lui Mikołaj Kopernik, și a bisericilor catolice Bazylika *Świętego* Krzyża (o frumoasă reprezentare a stilului baroc), Kościół *św.* Anny (unul dintre cele mai vechi lăcașe de cult ale capitalei), precum și mai sus amintita Kościół Wizytek definesc puncte de reper care nu pot fi ratate de aparatul de fotografiat.

Plimbându-mă prin cartierul Praga am avut, la fel ca și în celelalte zone îndepărtate de centrul capitalei, un acut sentiment de întoarcere în România, fiindcă atât șirurile de blocuri, cât și lipsa de curățenie generală din curțile interioare mi-au amintit de cartiere ieșene pe care nu le-aș recomanda drept trasee de promenadă. Cred că importanța Pragăi (inițial un oraș separat de Varșovia, alipit capitalei în 1791) este în principal de factură istorică, fiind zona cruțată de bombardamentele din timpul războiului; este de asemenea locația Stadionului Național (PGE Narodowy), cel mai modern stadion de fotbal al țării.

ARTA E LA EA ACASĂ ÎN VARȘOVIA

Am revenit în grădinile Łazienki Królewskie pentru a vizita cele mai reprezentative clădiri ale complexului. Palatul de pe Insulă, sau Galeria Roială de Pictură, fosta reședința de vară a regelui Stanisław II August, este un monument arhitectural în stil baroc, care din păcate nu-și mai etalează întreaga splendoare de dinainte de război (decorațiunile murale au fost parțial distruse în 1944). Recunosc că vizita la Castelul Roial mi-a lăsat o impresie mai puternică decât cea la Palatul Łazienki, unde, în schimb, am admirat uriașa colecție de artă a regelui Poloniei,

o galerie de sute de picturi, în principal flamande și olandeze, care ocupă aproape în întregime toți pereții camerelor celor două etaje în care au acces vizitatorii.

În Vechea Oranjerie se află Galeria Roială de Sculptură, cu reprezentări ale figurilor din mitologia greco-romană și o serie de exponate ale sculptorilor polonezi ai secolelor XVI-XX. Din Vechea Oranjerie se face trecerea spre sala principală a Teatrului Roial, o reprezentare autentică a teatrului de curte specific secolului XVIII și unicul de acest fel din Polonia, elegant decorat cu siluete mitologice ținând în mâini sfeșnice aprinse. Am vizitat de asemenea micul Palat Myślewicki, inițial planificat drept reședința regală, dar devenit ulterior un spațiu al întâlnirilor diplomatice și al discuțiilor despre problemele de stat. Fascinația pentru culturile Asiei Orientale s-a tradus, în epoca regelui Stanisław II August, prin amenajarea unei grădini chinezești în cadrul complexului, în care o serie de pavilioane specifice înveselesc plăcut atmosfera parcului și introduc o diafană senzație de regăsire într-un peisaj de dincolo de Europa.

Ultimele muzee din Varșovia pe care le-am vizitat au fost Muzeul Național (Muzeum Narodowe w Warszawie) și Muzeul Fryderyk Chopin, amândouă materializări ale spiritului artistic polonez, deopotrivă vizual și muzical. Galeriile de artă ale Muzeului Național prezintă evoluția artei poloneze de-a lungul secolelor XVI-XXI. Galeria de Artă Medievală e o colecție originală de iconostase, tripticuri și sculpturi religioase extrem de minuțios executate, bogat decorate, provenite din diferite regiuni ale țării. Galeria Faras reprezintă cea mai mare colecție de artă creștină nubiană, o serie de fresce de pe pereții Catedralei din Faras – monument excavat de către arheologi polonezi în timpul Campaniei din Nubia, inițiate de către UNESCO între 1961-1964.

În cadrul Muzeului Chopin m-au impresionat cel mai mult manuscrisele compozitorului, cu adnotațiile, ștersăturile și semnăturile originale. Pentru mine e fascinantă senzația de a sta în fața unei vitrine și a privi același document în fața căruia a stat artistul și peste care și-a trecut mâna, cu sublinierile, tăieturile, însemnările ce marchează într-un stil atât de profund personal îndelungatul proces de desăvârșire a operei muzicale. Sunt exponate care induc o dulce senzație de familiaritate cu un artist pe care nu îl percepusem până atunci decât prin prisma variatelor interpretări instrumentale. Sunt totodată tipul de relicve culturale dincolo de care simt că respiră omul care a fost artist.

PRIETENIILE SE LEAGĂ ÎN AROME TRADIȚIONALE

Experiența poloneză nu ar fi fost completă fără descoperirea bucătăriei tradiționale, de ale cărei specialități m-am îndrăgostit iremediabil, probabil și fiindcă sunt cumva asemănătoare cu mâncarea (sau cu condimentele, cel puțin!) pe care o s-o asociez mereu cu România. Faimoasele pierogi poloneze, pentru care o încercare aproximativă de traducere ar fi „găluște" umplute cu o varietate inepuizabilă de combinații (eu am încercat trei tipuri – cu carne și varză; cu spanac și brânză; cu ciuperci, smântână și pătrunjel, și ca desert, cu mere, stafide și scorțișoară în sos de vanilie) sunt excelente, de neratat pentru orice turist care vizitează Polonia. Merită de asemenea servite în restaurantele lor tradiționale, fiind incomparabile față de cele congelate în supermarketuri. Masa în oraș nu este nicidecum la fel de scumpă precum în Scoția, iar în general prețurile în Polonia sunt asemănătoare cu standardele românești. Populara żurek, o supă acră de secară, are un gust specific, cu care personal nu am rezonat, dar Kopytka, un tip de găluște făcute din cartofi și servite cu sos de ciuperci și smântână, sunt alt preparat pe care îl recomand fără rețineri. Masa tradițională poloneză a fost suvenirul pe care mi l-am acordat în ultima seară în Varșovia și l-am considerat totodată o frumoasă celebrare a prieteniei care mi-a oferit șansa de a-mi petrece această vacanță aici. Conștientizez cu bucurie că relațiile pe care le-am format de-a lungul anilor petrecuți în România adaugă o tușă seducătoare studenției pe care am ales să o trăiesc în afara țării, și sunt recunoscătoare pentru contextele care au contribuit la conturarea lor.

Pentru toate senzațiile pe care le-am trăit în Polonia, pentru vizitele pe care le-am făcut în muzeele și palatele capitalei, pentru bucuria pe care am resimțit-o trimițând în țară cărți poștale ori explorând cartiere în care pășeam întâia oară, pentru toate momentele de care îmi voi aminti revăzând cele 400 de fotografii de pe cardul de memorie am putut răspunde astăzi, la cursul de astrofizică, profesorului care ne-a întrebat cum a fost *Festival of Creative Learning*, că e o experiență de care m-am bucurat sincer și pe care o consider deopotrivă interesantă și educativă.

Iulia-Mădălina Ştreangă, absolventă a Colegiului Naţional Iaşi, este studentă la University of Edinburgh.

Cabaretul cuvintelor

aripi, rădăcini și alveole postmoderne (TNI)

Piesa de teatru este esențialmente poetică: autorul nu ne propune să urmărim un conflict, ci lasă cuvintele să se urce pe scenă, întruchipând personaje, dezvăluindu-se pe sine și dezvăluindu-ne pe noi, în măsura în care ne arată cât de înrobiți suntem, de fapt, de limbaj.

Laura Știreangă

În ceea ce privește arta în sens general, dar mai ales manifestările sale postmoderne, granița care desparte genialitatea de ridicol, creativitatea dezinhibată de arbitrarul pur, este atât de estompată, încât adeseori cultura pare să își dispute același teritoriu cu trivialul. Am remarcat că, în ultima vreme, Teatrul Național Iași a încercat să incorporeze un repertoriu cât mai divers, poate pentru a se adapta societății contemporane, pe care pare să o capteze și să o reflecte pe scenă. Se mai întâmplă ca rezultatul să lase de dorit – un sens adânc, livrat însă într-un amestec prea eterogen de înălțător și de vulgar, de moralitate și de prost-gust, sfârșește prin a se estompa într-un sentiment vag de nepotrivit, de gratuitate ostentativă. Așa am receptat *Goldberg Show*, pe care l-am văzut în luna februarie pe scena teatrului ieșean. Alteori, proiectul ambițios de a pune arta dramatică în lume și lumea în arta dramatică reușește impecabil, redând rebela formulă postmodernă direcției sale revelatorii. Este cazul *Cabaretului cuvintelor*, de Matei Vișniec, adaptat scenic și regizat de Ovidiu Lazăr, pe fundalul muzical compus de Ciprian Manta.

Pe Matei Vișniec îl cunoșteam în primul rând prin romanele sale. Atât *Sindromul de panică în Orașul Luminilor*, cât și *Negustorul de începuturi de roman* m-au cucerit prin fantezism, prin erudiție și armonii, prin jocul nesigur între poetic și erotic, între iubirea prin cuvinte și iubirea cuvintelor.

PE MATEI VIȘNIEC DIN TEATRU L-AM GĂSIT APROAPE NESCHIMBAT: ACEEAȘI ADORAȚIE PENTRU FORȚA CUVINTELOR, ACELAȘI EFORT NEOBOSIT DE A EXPLORA CEEA CE SE AFLĂ DINCOLO ȘI DINCOACE DE ELE, ACELAȘI LIRISM RAFINAT, FLUID ȘI FILOSOFIC.

Piesa de teatru este esențialmente poetică: autorul nu ne propune să urmărim un conflict, ci lasă cuvintele să se urce pe scenă, întruchipând personaje, dezvăluindu-se pe sine și dezvăluindu-ne pe noi, în măsura în care ne arată cât de înrobiți suntem, de fapt, de limbaj. Cuvintele tandre și cu-

vintele obscene, cuvintele serioase și cuvintele demagogice, cuvintele-promisiuni și cuvintele-concept, cuvintele-insultă și cuvintele copiilor, toate își reclamă dreptul de a fi recunoscute în spațiul artistic, monologând pe marginea încărcăturii lor de sensuri și de implicații.

DORINȚĂ, VIS, ȘCOALĂ, SPERANȚĂ, TÂRFĂ, INIMĂ, ACUM, PATRIE, DEMOCRAȚIE, FAMILIE, SCÂRBĂ, TANDREȚE, ÎNCREDERE

– un vârtej halucinant de ipostaze se perindă prin fața spectatorilor, ciocnindu-se, luminându-se reciproc: poveștile cuvintelor se nasc și mor și, odată cu ele, lumea noastră de sensuri și de convenienţe, de ipocrizii și de frustrări, de ratări, dorințe, minciuni și adevăruri, este ironic devoalată. Cuvintele sfârșesc prin a ne spune propria poveste, fiind rădăcinile și aripile noastre deopotrivă. Jocul actorilor traduce, pasional, această echivalență dintre noi și cuvintele noastre, iar decorul o reiterează simbolic: imaginarul, redus la esențial, include ferestre în formă de ochi, pene albe, colivii umane, mașini de scris, trape în podea, nisip colorat. Diafanul, clarobscurul, albul, vocile de copii – regia ingenioasă a lui Ovidiu Lazăr conturează subtil cadrul întâlnirii dintre noi și cuvinte.

Dintre toți figuranții *Cabaretului*, cel mai original și mai liric mi-a părut *Mâncătorul de cuvinte*, interpretat de Horia Verivеș. Oscilând între grotesc și sublim, personajul – poate un scriitor, un demiurg prizonier în propria lume, ori un simplu reprezentant al umanului devorator și devorat de cuvinte – descompune și prepară sensuri, decantează esențe, degustă aromele întregului spectru al limbajului. Iată, pare să ne spună Vișniec, suntem trăiți și hrăniți de acest bestiar, cuvintele sunt seva noastră, identitatea dintre noi și ele coboară până la nivel organic. Provocarea pe care ne-o lansează autorul este, însă, mai complexă: în ce măsură ne ascundem în spatele „cuvintelor greu digerabile", precum *familie, muncă, datorie*? Sunt, oare, carcasa în spatele căreia ne putem cuibări comod precaritatea și conformismul facil?

IMPRESIA DE „FIZIOLOGIE" A CUVINTELOR PE CARE O EVOCĂ MONOLOGUL MÂNCĂTORULUI ESTE POLARIZATĂ DE PUNCTUL CULMINANT AL PIESEI, O SCENĂ DE SPIRITUALITATE RAREFIATĂ, ÎN CARE VERBUL DEVINE LOGOS, IAR EXISTENȚA, TEMEI.

Așezat undeva deasupra coliviei în formă de clepsidră, Scriitorul stă nemișcat, în timp ce, în jurul său, personaje feminine îmbrăcate în alb, legate la ochi și fixate cu funie în jurul unui țăruș invizibil, se mișcă nesigur, în căutarea propriilor rădăcini și aripi. Sentimentul dramatic al descentralizării este accentuat de tăcerea glacială a Scriitorului și de ploaia de pene albe căzând lent peste actori. Pierduți în jocul haotic de imagini și cuvinte, de emoții și concepte, de măști și iluzii, ființele alienate, „cerșetori cerești fără busolă", își caută originile, direcțiile și, mai ales, sensurile. „Mi s-au dat rădăcini fără să mi se dea aripi?" se revoltă un personaj, în timp ce altul se resemnează aproape metafizic: „rădăcinile mele sunt atât de grele, încât zborul nu mai este de mult un ideal pentru mine". De altfel, deși rădăcinile devin, în cele din urmă, un obiect de vânzare – așa cum degenerează tot ce este pământesc – , aripile par să le fie refuzate personajelor („Veniți, doamnelor și domnilor, avem rădăcini pentru toată lumea! Suntem producători de rădăcini umane!" „Nu, doamnă! Nu, tinere!, Nu, domnișoară! Aripi nu avem!"). Figura impasibilă a Scriitorului, devenit Tată și Demiurg, patronează panorama destinului uman dramatic.

Totuși, dincolo de mesajul atât de bogat în metafizică, spectacolul glisează adeseori spre ludic: urcând pe scenă cuvintele infantile, ori degajând atmosfera printr-o coregrafie simpatică, pe un fundal muzical ritmat, Ovidiu Lazăr știe cum să provoace zâmbete amuzate în sala Teatrului Național. Revelatorie, dar fără dogmatism, piesa *Cabaretul cuvintelor* se constituie într-un memento: „trebuie să ne recăpătăm încrederea în cuvinte, să nu le mai abreviem, să nu le mai neglijăm, să nu le mai ostracizăm în fel și chip. Să le tratăm ca pe o necesitate a vieţuirii și a devenirii ființelor noastre. Să le tratăm ca pe propriul trup și, măcar din când în când, ca pe semenii noștri pierduți prin memoria afectivă", nota regizorul în jurnalul de repetiții.

În mod paradoxal, într-o lume a comunicării fără margini, cuvintele sunt, iată, alienate de propria esență. Pe scena Teatrului Național, ele se întorc la sine și se întorc la noi. În aceasta constă actualitatea *Cabaretului cuvintelor*. Restul este artă, emoție, libertate, lirism – cum numai Matei Vișniec știe să le cuprindă în alveola postmodernismului.

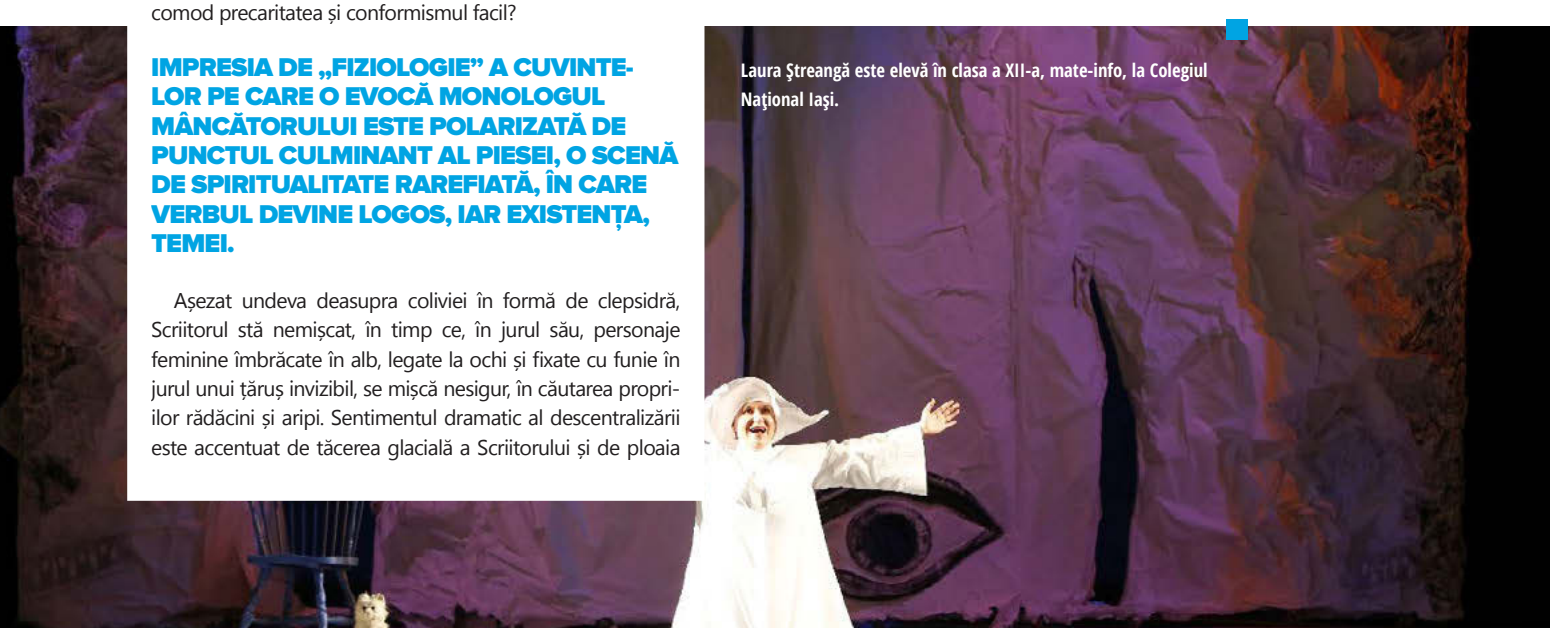

Laura Ştreangă este elevă în clasa a XII-a, mate-info, la Colegiul Naţional Iaşi.

Despre pseudo-existențele morții

Invitație la eșafod

(TNI)

Ca ființe care nu renunță la conștiință, putem să devenim păpușarii propriilor marionete, dar viața printre ceilalți nu va putea fi niciodată a noastră, fie că ne vom numi colectivitate sau individ. Iată sensul grav ce se desprinde din această meditație asupra raportului eu-celălalt în viziunea lui Nabokov, transpusă regizoral de Ion Sapdaru.

› Ioana Tătărușanu

Inspirată din romanul politico-alegoric al lui Vladimir Nabokov, dramatizarea cărții pune în evidență, poate chiar mai percutant datorită decupării și esențializării pe care o presupune reprezentarea scenică, temele stratificate, profund umane, ale înțelegerii ontologice a unei lumi-hiperbolă, în care absurdul și trivialitatea nu se opun, ci se confundă provocator normalității, demnității și valorilor morale.

Imaginea primă, a sălii de judecată, în mijlocul căreia acuzatul, Cincinnatus C, stă împietrit într-o supunere aparentă și creatoare de imagini interioare (acuzatul este scriitor, artist), impune acordajul spectatorului cu un fundal politic neexplicit, dar verosimil, cu incantații subtilizate în ecourile puterii hitleriste. Pledoariile acuzatorilor par un abuz al cuvintelor având ca finalitate o tortură psihologică care îl vizează pe cel care este pentru toți vinovat și condamnabil la moarte pentru că nu se supune unor „virtuți sociale" vidate de orice sens. *Sunt înconjurat de niște biete stafii, de niște păpuși bizare,* spune Cincinnatus și prin acest strigăt de revoltă el devine victima lucidă a unui sistem absurd. Între zidurile închisorii, totul este prescris, regula e aberantă, parcă elaborată în spiritul unei lupte ce trebuie să ucidă umanul, supuse unui climax interior; e o luptă pe care fiecare membru al societății o duce într-o tăcere încordată, cu sinele și cu un spațiu mortificat și, în același timp, glorificat odios de adepții legii, care îi întreține și îi extind existența ca pe o molimă, prin îndoctrinare. Într-un univers perfect întocmit pentru a sluji sistemul și amorf, în care acuzatul așteaptă, cu o îndrăzneală receptată ca nerușinată și lacomă, să fie privit ca individualitate, ca un om cu idei și libertăți proprii asumate, există un sub-univers, o lume încorporată într-o alta, în care ființa își confundă voit corpul cu sufletul, se uniformizează și se supune unui teatrum mundi abstract, în care marioneta sa corespunde unui păpușar inconștient, ilogic, aberant.

În mintea condamnatului se deschid alte lumi, alte germinații existențiale sădite de și prin cuvânt, alte adevăruri; de aceea Cincinnatus gândește, vorbește și scrie, mai mult decât terapeutic, manifestându-și agonia premergătoare conștiinței unei morți iminente prin declarații sfâșietoare, dar care aduc, încă o dată, inocența alături de grotesc, într-o coincidentia oppositorum care nu doar frapează, ci încearcă salvarea unei umanități decăzute, a unui sistem absurd în care judecătorii, temnicerii și călăii sunt actori pe scena trivialității și a umorului trist. *Aș vrea să îmi scot capul ca pe o perucă* sau *fantomelor, vârcolacilor, mă supun vouă* sunt

doar două dintre declarațiile dihotomice care plasează lumea fantomatică a anticipării morții într-o perpetuare a contrazicerilor, a oscilațiilor interioare. Emogika, fiica judecătorului, își claustrează interogațiile pe cale să se nască referitoare la ceea ce înseamnă, de fapt, suferința. Deși aparent indiferentă, fetița este obișnuită cu sentimentul și dominată de o curiozitate bolnăvicioasă, nerușinată, părtașă la delictul ultragierii celuilalt prin plăcerea cu care se instaurează în spațiul răului. Prin același mecanism, Cincinnatus împiedică facilitarea înțelegerii superficiale a lumii prin însăși existența sa de artist, care se impune prin lumini și umbre, declinuri și ascensiuni, prin moartea din final (cu tot grotescul ei) ca modalitate de a accede către cunoaștere, despre care Simon Bourgoin-Castonguay spunea că poate fi interpretată prin cheia mitului peșterii, din Republica platoniciană.

ASISTĂM LA REPRIMAREA DREPTULUI LA EXISTENȚĂ, LA STAREA ANGOASANTĂ A ANTICIPĂRII MORȚII, LA AGONIA PERMANENTIZATĂ PRIN INVOCĂRI PARADOXALE ALE LEGII, ALE VALORILOR PRETINS UMANE.

Intervenția familiei condamnatului în tabloul celulei se încheie prin perindarea cu incantații prefăcut religioase ale membrilor, ființe superficiale, larvare prin meschinărie și ridicol. Trivialitatea este de data aceasta notorie, manifestată prin vulgaritate în discurs, emoții fulgurante mimate și apoi trădate de zâmbete perfide. Asistăm, de asemenea, la un monolog despre artă și dragoste, care se rezumă pentru aceștia, în mod fundamental, la stimulul plăcerilor estetice relative, respectiv sexuale. Apogeul trivialului se regăsește, în cele din urmă, în petrecerea dedicată decapitării sau *aniversarea morții,* de această dată stabilite, definitive, conștiente. Cincinnatus se adresează soției, încercând să salveze măcar pentru sine puritatea unui sentiment care l-a făcut să-și păstreze credința în frumusețea vieții; luciditatea, căderea măștilor nu anulează trăirea: *Ești o marionetă, dar o să te iubesc chiar și când voi sta în genunchi, păpușa mea de cârpă, chiar și după ce am să mor!* Moartea devine așadar conceptualizarea așteptată și premeditată a unei existențe irosite în grotesc, iar la sfârșitul acestei confruntări dilema se consumă între păpușa-eu și eul păpușii fiecăruia.

Așadar, moartea nu e doar a ființei și cu atât mai puțin a cărnii. Omorâm, fiecare dintre noi, ideea pe care alegem să o desființăm, pentru că, la rândul ei, desființează, opacizează și uniformizează. Cincinnatus anulează regiuni din el care nu îi aparțin și care îi minimalizau conștiința individualității, iar deznodământul stă în capacitatea de a estompa pre-existențele unor vieți latente care nu îl caracterizează.

Ioana Tătăruşanu, redactor-şef adjunct ALECART, este elevă în clasa a IX-a, filologie, la Colegiul Naţional Iaşi.

Cum să reînvii folclorul pierdut al unei țări ignorante

FolkCore De Tour

FolkCore De Tour reprezintă unul dintre cele mai ingenioase proiecte din zona metal din România (și nu numai), reușind să aducă pe aceeași scenă trupa Dirty Shirt și Ansamblul Folcloric Național Transilvania.

Anastasia Fuioagă

Am stat mult în fața foii albe ce aștepta să fie umplută, gândindu-mă de unde să încep acest articol, cum să pun în cuvinte tot ceea ce a însemnat experiența FolkCore De Tour, unul dintre cele mai frumoase concerte la care am avut șansa să merg (și credeți-mă, am fost la câteva). Deși a trecut ceva timp de la concert, atmosfera e la fel de vie ca atunci în mine, făcându-mă să vreau să dau timpul înapoi și să mai trăiesc încă o dată ce am trăit atunci.

Concertul a fost deschis de E-An-Na, care este la momentul actual cea mai bine cotată tânără formație de folk metal din România. Deși stilul celor două grupuri este diferit, s-au completat perfect unul pe altul. Pe sibienii de la E-An-Na îi mai văzusem o dată la Iași, dar asta nu a furat niciun strop din bucuria de a-i asculta live. Sincer, nu am simțit deloc că se repetă ceva, nici măcar în momentul în care a trebuit să ne așezăm pe jos și să sărim, ba dimpotrivă. E-An-Na mi se pare una dintre trupele care reușește să recupereze cel mai fidel esența folclorului românesc, în ciuda abordării metal. Mi-a plăcut enorm ce a zis Andrei Oltean pe la începutul concertului: *Noi aici încercăm să recuperăm muzica asta „fortie fainî" a noastră, care nu e deloc cea mediatizată pe diferite posturi de televiziune.* Mărturisesc că mi-am dat seama atunci că de fapt mulți dintre noi, în special tinerii, nici nu știm care sunt adevăratele cântece folclorice românești. Întâlnirea cu acest tip de muzică la școală este de obicei una care nu trezește interes în elevi, fapt accentuat de imaginea pe care diferitele cântărețe (cam penibile, din punctul meu de vedere) de muzică populară - și nu numai - o creează.

RESTUL CONCERTULUI A FOST FORMIDABIL, CA O ÎNCĂLZIRE PENTRU CEEA CE AVEA SĂ URMEZE. A FOST AMUZANTĂ PAUZA DINTRE CONCERTE: AM IEȘIT AFARĂ ȘI ÎMI SPRIJINEAM CAPUL ÎN MÂNĂ, PENTRU CĂ DEJA NU MAI PUTEAM SĂ ÎL ȚIN DREPT DE LA HEADBANG.

Când au urcat Dirty Shirt pe scenă însă a început dezmățul. Am dansat, am jucat, am sărit și am dat din cap până n-am mai știut ce-i cu mine. Toată lumea se distra, simțea momentul, astfel că era o veselie colectivă care cuprinsese întreaga clădire CCS. Te luai de mână la horă cu cine apucai, îl luai pe vecin de umeri și cântați versurile împreună, țipai de ți se rupeau plămânii după fiecare piesă. Aveam atât de multă adrenalină în mine, încât am dat cu capul de scenă la un moment dat și nu am simțit nimic. Mi-am dat seama abia a

Schliemann Enoh - Live Aeons Photography

doua zi, când m-am trezit cu un cucui pe frunte. Mai fusesem la multe concerte de folk, îi mai văzusem și pe Dirty Shirt o dată, însă nicicând nu a fost atât de frumos ca acum. În timp ce piesele treceau una după alta, simțeam cumva înăuntrul meu că acele ritmuri de vioară tradițională mă reprezintă, iar asta nu numai datorită unei preferințe personale. Parcă le aveam în sânge, parcă erau acolo în mine dinainte să mă fi născut, moștenite din generații, iar acum ieșeau la iveală. M-am ales după acea sâmbătă cu o durere groaznică de gât, care a persistat vreo patru zile, dar nu mi-a părut rău niciun moment.

Meditând în zilele următoare la această trăire, mi-am dat seama că muzica noastră tradițională nu e a noastră degeaba. Poate că va suna ca un paragraf luat dintr-un manual ridicol de istorie, dar cred că noi, ca popor, nu avem nici cea mai mică idee ce moștenire ne-au lăsat bunicii și străbunicii noștri. Vechi de sute de ani, doinele și horele noastre încă mai păstrează esența nației noastre, deși nu pare. Învățam anul trecut doina la română pentru examenul de capacitate și mă întrebam cum poate să fie „o expresie intimă a sentimentelor umane", cine se mai identifică cu așa ceva acum? Zilele trecute însă, într-o seară de melancolie, m-am trezit ascultând *Săracă inima me* și, culmea, parcă chiar spunea tot ce aveam pe inimă piesa aceea. E așa păcat că se tot pierd tradițiile, obiceiurile și cânturile noastre populare. E păcat că nu mai ținem mai deloc la țara noastră, la istoria și cultura noastră atât de veche. Știu, știu, îți e lehamite când vezi corupția și posturile de televiziune spălătoare de creiere, când vezi manevre de genul Ordonanța 13, când vezi mame cu zece copii trăind în sărăcie, când vezi pet-uri de bere și gunoaie peste tot, când vezi clopote de sute de mii de euro în timp ce spitalele rămân fără vaccinuri. Dar cu lehamite nu se schimbă nimic. Dacă chiar vrem să facem din România o țară civilizată, poate că ar trebui în primul rând să nu îi mai lăsăm pe ceilalți să calce în picioare ce e al nostru. Cum era piesa aceea: *Nici tu, nici eu nu suntem fii de senatori sau deputați,/Suntem fii ai bravilor soldați care ne-au zis „Luptati!"*. Nu sunt aici să fac propagandă patriotică și nu sunt nici ipocrită; știu cum stau lucrurile în România la momentul actual, dar cred că uităm prea des de unde am plecat și cine suntem de fapt.

MODUL ÎN CARE TRUPE PRECUM DIRTY SHIRT ȘI E-AN-NA, WARCHANT SAU BUCOVINA ȘI MULTE ALTELE REUȘESC SĂ RECUPEREZE CEVA DIN CULTURA NOASTRĂ TRADIȚIONALĂ ESTE UNUL INEDIT.

E adevărat că tinerii greu mai rezonează cu variantele originale ale cântecelor tradiționale, dar adaptarea lor cu influențe noi (mă refer în special la metal, pentru că acesta este domeniul pe care îl cunosc bine) e printre cele mai bune metode de a aduce din nou sub lumină aceste tradiții. Procesul de cunoaștere a tot ceea ce înseamnă folclorul românesc nu cred că trebuie să aibă loc de la origini spre prezent, ci tocmai invers. Unui tânăr extrem de rar îi va plăcea o melodie cântată de Maria Tănase din prima. Dacă ascultă însă mai întâi varianta de la Rotting Christ la *Cine iubește și lasă* s-ar putea să vadă altfel lucrurile și să i se pară chiar interesant, mai ales că Rotting Christ sunt din Grecia. Dacă tocmai niște greci au decis să adapteze piesa asta, înseamnă că e ceva special la ea.

Ceea ce a făcut folclorul cu adevărat interesant și viu pentru public în acea seară a fost prezența Ansamblului Folcloric Național Transilvania pe scenă. Partea tradițională nu mai era un element prezent doar la nivelul conceptului, era acolo, în fața noastră, la fel de viu ca noi, cei din sală. Dacă atâtea sute de ani de dominație turcească n-au reușit să ne fure ce e al nostru, eu zic că nu ar trebui să îi lăsăm nici pe ceilalți să o facă. E ceea ce ne unește ca popor, iar acesta ar trebui să fie un motiv destul de bun pentru a nu lăsa să moară o moștenire atât de profundă în fața unor melodii pop.

Anastasia Fuioagă, secretar general de redacție ALECART, este elevă în clasa a IX-a, filologie, la Colegiul Național Iași.

Magic Fest ∞/99

În fiecare an, timp de 8-10 zile de Magic, spargem convențiile. Fiecare are o poveste de spus, un secret de ascuns, o listă de lucruri pe care vor să le facă și dorințe de împlinit. Dar cu toții avem, nu?

Ioana-Alina Redinciuc

De multe ori, când mi se adresează o întrebare de tipul *Ce e și Magic Fest-ul ăsta?* sau *Ce se întâmplă acolo?* , se formează un sentiment de gol în stomac, o fericire & o melancolie de nedescris, împreună cu imagini fugitive, care se derulează doar în capul meu. Aș putea spune că Magic-ul este răspunsul pentru orice. Un fel de leac universal pentru suflete rătăcite, pornite, toate, în căutarea acelui „ceva" plin de bucurie, care să le oprească rătăcirea. E un focar de sentimente și de oameni de peste tot.

Cea de-a opta ediție Magic Fest a avut loc anul trecut, între 22-29 aprilie în Suceava, având la bază tema "Give it a twist to infinity!", la care au participat două trupe din București (Brainstorming & Victoria Art), două trupe din Timișoara (Heavenly Hell & Hooleelogans), trei trupe din Bacău (ACT, Nobody's & Transperency) și o trupă din Suceava, respectiv The Knockers. O primă ediție din viața mea de Magic. O primă dorință (și frică) de a juca pe o scenă cu public și cu juriu. Dar până a ajunge la un rezultat final, organizarea și pregătirea exactă a fiecărui detaliu este o fugă printr-un labirint. Un lucru este cert: când ieși din labirint, vezi o mare de oameni. Cu toții sunt îmbrăcați colorat, lejer, cu ochelari de soare, cu părul împleticit de vânt, înconjurați de bagaje și, cel mai important, cu zâmbetul pe față. Au o aură colorată și sunt omuleți de la care ai ceva de învățat și cu care discuția ia o cu totul altă direcție. Nu există inhibiții.

Există o diferență uriașă între ceea ce le este prezentat participanților și ceea ce se află în spatele produsului final. Ne trezim nebuni de somn, fără dorința de a lucra, dar cu speranță. E deja prea târziu și fugi prin casă, derutat, că la ora 10 trebuie să fii la școală, să pregătești welcomepack-urile, să fii la repetițiile de la Opening și să nu uităm de ședința de la 12, chiar dacă noaptea trecută ai petrecut. Așa transformi o zi obișnuită într-o cursă constantă după lipici, cutii, măști și materiale sau după alți oameni care decid să întârzie câteva ore pentru că de ce nu? În momentul în care tot departamentul se adună (un moment rar), o sală întreagă ia forma unei fabrici care prepară un festival cap-coadă, îndrumată, în mod evident de un teamleader pe care fiecare departament în parte îl are pentru a ține lucrurile sub control și pentru a pune oamenii la treabă. Ne învârtim mai mult în cerc, până în ultima săptămână înainte de festival, când realizăm că sunt multe lucruri de făcut... Nu există omuleț care să nu pună mâna să lucreze pentru că, dacă există, nu mai face parte din acest întreg, din această fabrică. E vizibilă apropierea fest-ului. Există mormane de cutii și pungi pe hol, acompaniate de semnalul evident al prezenței sau al absenței ființei umane în cabinetul de engleză: cafeaua. E peste tot, nu poți spune că se adună toată într-un colțișor și stă acolo. Fiecare cafea pare să aibă personalitatea ei. Ce-i drept, un cappuccino dulce, cu ciocolată, de la magazinul de lângă autogară, îți face dimineața mult mai bună și îți oferă un boost de energie. Adevărul este că ne place ceea ce facem. Pregătirile fură mult din timpul personal, din energia fiecăruia, schimbă planuri și le încurcă de cele mai multe ori, supără părinții pentru că stăm prea mult la școală și uităm de noi, dar e frumos. E un sentiment inedit să știi că faci parte din ceva atât de mare, să simți că ceea ce faci tu acum va însemna mult pentru omuleții care vor veni din alte orașe în Suceava și că tu contezi.

ORGANIZAREA UNUI FESTIVAL SCOATE DIN TINE TOT CE E MAI BUN, BA CHIAR AJUNGI SĂ DESCOPERI APTITUDINI PE CARE NU LE-AI SESIZAT PÂNĂ ATUNCI ȘI TE ÎNVAȚĂ MULTE LUCRURI. EXAGEREZ DEJA CU PARTEA DE MUNCĂ, MUNCĂ, MUNCĂ.

Nu e doar muncă, te și distrezi. Interacționăm, ne uităm la clipuri de prezentare, facem filmulețe, ne batem cu perne, din când în când, și dansăm. Seriozitate există, dar trebuie regăsită într-un echilibru cu distracția și plăcerea de a fi acolo. Asistăm la o metamorfoză a unui oraș, care pentru 8-10 zile găzduiește actori în devenire și îi ajută să crească și să-și actualizeze informațiile despre această iubire pentru teatru.

Odată intrat în culisele poveștii magice, sunt șanse mici să-ți dorești vreodată să ieși. Motivul pentru care ne adunăm cu sutele este, pur și simplu, teatrul. Toate aceste trupe lucrează pe o piesă în engleză care, în zilele stabilite pentru spectacole, sunt jucate pe scena teatrului "Matei Vișniec". Din punctul de vedere al participantului, repetițiile pot fi excesiv de solicitante și ești predispus căderii în groapa uitării de sine. Te-ai trezit târziu ? Ai repetiții, fugi. N-ai mâncat nimic ? Poate ai norocul și te hrănește unul dintre colegii de trupă. Ai întârziat o oră ? Urmează încă una de morală. Nu vii la o repetiție ? Te ținem noi minte. Nu-ți știi replicile ? Îți aruncăm scriptul. Punerea unei piese în scenă reprezintă un proces îndelungat de *hai să facem o pauză ; unde a plecat X?; de ce nu vine Y?; dăm șnur?; nu pot să fac asta; nu-mi iese scena aia.* Intervin diferiți factori care influ tea-

ză stările pe care le avem, energiile și chiar relaționarea dintre personaje.

A opta ediție a fost prima pentru mine. Nu știam cu ce se mănâncă teatrul, dar eram ferm convinsă că asta vreau să fac. Am dat audiții prin toamnă și în iarnă au fost preselecțiile pentru piesa de la Magic. Am dat & am luat. A urmat acel drum lung de întrebări și dileme până a început și festivalul. Nopțile rămâneam în HQ (nucleul operațional al festivalului) și repetam piesa, epuizați totuși datorită workshop-urilor de peste zi, în condițiile în care mai ieșea câte o persoană să facă liniște pe hol din 5 în 5 minute, aveam și liniște. Am lucrat la "UnderBlankets" și așa am format relațiile & conexiunile care m-au determinat să iubesc persoanele cu care îmi petrec atât de mult timp, indiferent de imperfecțiunile lor. E mai greu când faci un lucru pentru prima dată. Să urci pe o scenă, iar în fața ta să fie o mare de oameni este un sentiment hibrid, ceva între frică și extaz. Probabil de asta mi-am mușcat buza, mi-am luat și inima în dinți și am intrat pe scenă. Ce a fost acolo e blurat și vag în capul meu. Mai apar imagini cu chipurile unor oameni din primul rând, cu podeaua neagră și cu micuța colivie din mâinile mele, dar atât. În schimb, știu ce am simțit când am ieșit de pe scenă : bucurie & nevoia de a plânge. Am plâns și am tremurat și am plâns și am tremurat până la ultima respirație din piesă, până când luminile s-au stins & au trezit aplauzele publicului care plângea. Primim de la spectatori ceea ce dăm sau poate chiar mai mult.

Nu sunt doar spectacole participante la Magic, ci și spectacole invitate. Anul trecut, am avut onoarea de a merge la un spectacol de tipul OneMan Show, „Opiniile unui clovn", interpretată de Alex Buescu, după romanul lui Heinrich Böl, care a avut un impact incredibil asupra mea.

Mi-a demonstrat, poate pentru prima dată, ce poate face teatrul dintr-o ființă umană, ce ipostaze poate adopta aceasta, prin câte locuri o plimbă și câte lucruri devin posibile. Și asta doar printr-un monolog. Un simplu monolog care te ucide pe dinăuntru, îți calcă sufletul în picioare și te aruncă după în lumea din care ai venit. Asta face teatrul: te joacă și apoi te aruncă în lumea ta, în rutina zilnică.

Pentru fiecare, Magic-ul înseamnă altceva. Una dintre cele mai dragi persoane mi-a spus că Magic-ul te adună piesă cu piesă, bucățică cu bucățică și te repară integral, te întregește, indiferent de ce s-a întâmplat cu tine înainte de el. Următoarea ediție Magic Fest va avea loc între 19 și 29 aprilie 2017 și pregătește o nouă tematică, o nouă lume și un destin la propria alegere. Magic Fest 9 se întoarce cu "Route 99 to self", unde așteptăm să vedem oamenii care aleargă unii spre ceilalți pentru a se îmbrățișa, care plâng de fericire și care visează la un nou început.

Ioana-Alina Redinciuc este elevă în clasa a X-a la Colegiul Național Petru Rareș Suceava, membră a Clubului de Poezie ALECART și a Asociației MagiMedia.

CRIZA MORALĂ, CRIZA NOASTRĂ CEA DE TOATE ZILELE

Bacalaureat

APĂRUT ÎN 2016 ȘI PREMIAT ÎN ACELAȘI AN LA FESTIVALUL DE FILM DE LA CANNES, BACALAUREAT, REGIZAT DE CRISTIAN MUNGIU, ADUCE ÎN LUMINĂ MULTIPLE ASPECTE ALE VIEȚII DE ZI CU ZI ÎNTR-O ROMÂNIE ÎNCĂ GRAV AFECTATĂ DIN PUNCT DE VEDERE MORAL.

Ionuț Porcescu

Pelicula oferă posibilitatea publicului de a se proiecta în universul radiografiat fără prea mare dificultate ca observator pe de o parte detașat al poveștii, pe de alta, profund implicat, căci recunoaște situații devenite fapt comun de viață, pe care chiar dacă nu le-a trăit în mod direct, ar fi putut să o facă. (Re)descoperim o comunitate în care spiritul corectitudinii a fost abolit și care progresiv încalcă regulile onestității pentru a ajunge la ceea ce dorește sau crede că i se cuvine. Ideea interesantă pe care o aduce în discuție Cristian Mungiu este cea a efectului la nivel colectiv pe care îl presupune viețuirea într-o societate neașezată, întrucât personajele par a avea o mentalitate corectă care se încadrează în niște granițe ale respectului față sine și de cei din jur, dar această aparență se spulberă treptat odată cu întâmplările ce le bulversează existența atent construită. Din cauza modului eronat de a trata problemele în grupul extins în care trăiesc, personajele recurg la o serie de acțiuni imorale pentru a-și rezolva problemele, ajungând să se convingă de faptul că, până la urmă, e destul de frecvent să apelezi la fraudă, înșelătorie, minciună și de vreme ce și alții o fac devin liberi să utilizeze aceleași mijloace în scop propriu.

Filmul dezvoltă povestea de viață destul de încâlcită a unui doctor (Romeo, interpretat de Adrian Titieni), care traversează nenumărate suișuri și coborâșuri, acesta reușind în cele din urmă să treacă peste ele doar cu prețul unor compromisuri. În primă instanță, fiica lui (Eliza - Maria Drăguș) este violată

foto via bacalaureat2016.com

chiar lângă liceul la care învață doar cu câteva zile înainte de examenul de bacalaureat. Fata este traumatizată, dar tatăl apelează la toată influența pe care o are pentru a fi sigur de promovarea fiicei lui, astfel încât aceasta să beneficieze de o bursă de studiu la una dintre cele mai prestigioase universități din Anglia. Pe parcurs, apar nenumărate disensiuni și probleme între tată, soție, amantă, prietenul fiicei și, bineînțeles, fata care e indecisă cu privire la plecarea în străinătate, fiind conștientă că băiatul pe care îl iubește nu o poate urma. În final, lucrurile tind să ajungă la „normalitate", o normalitate care nu poate face abstracție de deciziile și întâmplările anterioare: medicul alege să rupă orice relație cu fosta soție, preferând să rămână cu amanta. Deznodământul este neclar, lăsat în mod voit deschis: nu se știe nota fetei la bacalaureat, nici dacă va alege să rămână cu prietenul ei sau va pleca în afară la studii. Tensiunea persistă, la fel și starea de iritare indusă, căci mai presus de ceea ce se întâmplă e modul în care impulsurile, dorințele și deciziile generate de acestea se transformă în acte asumate, dar în afara conștiinței binelui și a moralei (deși în numele binelui par a acționa toate personajele până la un punct).

MATURITATEA CARE SE DEPRINDE GREU

Filmul propune o perspectivă nu doar asupra universului maturilor, ci și asupra tinerii generații, adolescenții care se confruntă cu examenul de absolvire a liceului și cu deciziile pe care acesta le implică. Tinerii sunt influențați de numeroase tentații care pot avea urmări grave. Pe lângă faptul că familia poate reprezenta un mediu instabil, întrucât orice copil va fi vizibil afectat de tensiunile dintre părinți, ei sunt expuși tentației fraudei, drogurilor, alcoolului, fumatului, neglijării cursurilor doar din dorința de a fi acceptați în anturajul în care se află. Derularea imaginilor perfect realiste evidențiază vulnerabilitatea și instabilitatea lor emoțională. Agresiunea în formele ei cele mai brutale e un fapt de viață, iar scena violului în plină stradă este doar exacerbarea acestor manifestări violente, a impulsurilor. Mai mult, la un moment dat, tatăl ia în considerare o eventuală complicitate a prietenului fetei la actul de hărțuire, întrucât acesta, deși vede de departe ceea ce se întâmplă, ezită să intervină. Se pun în oglindă, pe de o parte, viitorul și posibilitățile unui tânăr care a învățat constant și care acum, pentru a lua bacalaureatul, are nevoie de intervenția din afară și de influența tatălui, anulând efortul depus anterior, căci nu a depășit trauma survenită, respectiv, parcursul unei persoane care a neglijat învățătura încă de la o vârstă fragedă, dar promovează un liceu cu profil sportiv, unde se poate copia la bacalaureat, chiar dacă nu există nicio presiune a notelor.

FILMUL MAI ADUCE ÎN DISCUȚIE ȘI O ALTĂ PROBLEMĂ LA FEL DE DELICATĂ: RELAȚIA TENSIONATĂ DINTRE ADOLESCENȚI ȘI PĂRINȚI.

Considerând că singurul care o înțelege este iubitul ei, Eliza nu conștientizează eforturile făcute de părinți, încercând →

foto via libertatea.ro

să rezolve singură ceea ce e imposibil de rezolvat, răspunzându-i tatălui că nu i-a cerut niciodată să o ajute cu dificultățile întâlnite la testul maturității. E pe de o parte perspectiva fetei, care se consideră matură și independentă și pe de alta, cea a părinților care nu pot rămâne indiferenți la ceea ce se întâmplă cu copilul lor, chiar dacă acest fapt implică un compromis moral major.

MATURI RĂVĂȘIȚI DE PROBLEME

Pelicula radiografiază în aceleași tușe clar trasate și lumea adulților, perspectiva celor care luptă mereu pentru a avea un trai mai bun alături de copiii lor. Romeo Adrea a ales să rămână în țară împreună cu soția în anii `90 crezând că își va construi o viață lipsită de griji și probleme, dar se confruntă cu realitatea unei societăți în care reușești mai ușor și mai sigur prin impostură, minciună, furt, corupție, ajungând să regrete opțiunea de a rămâne în țară. Momentul de criză al medicului e acela în care, în pădurea de la marginea drumului, izbucnește în plâns, conștientizând situația imposibilă în care l-a adus viața. El încearcă din răsputeri să mulțumească pe toată lumea, ajungând chiar să-și sacrifice statutul pentru a fi sigur că fiica lui va promova bacalaureatul, ba mai mult, fiind pe punctul de a fi anchetat din cauza fraudei pe care o comisese. Ceea ce pare inițial o viață de om împlinit se dovedește o existență în care probleme insolvabile se adună și deciziile anterioare sau cele pe care trebuie să le ia în prezent fisurează personalitatea medicului. El duce un trai agitat și, în cele din urmă, e nevoit să accepte că nu mai poate face față tuturor problemelor, alegând să rupă orice legătură cu soția, prea răvășit pentru a mai putea face față obstacolelor pe care el însuși le-a ridicat în viața lor. Dar ceea ce a trăit anterior își pune amprenta pe deciziile din prezent, iar insistența cu care tatăl îi cere fetei să pună studiul pe primul plan și să renunțe la iubire se dovedește o ipocrizie prin raportare la viața dublă pe care el însuși o dusese.

Fără accente dramatice, fără a-și propune altceva decât realizarea unei imagini de ansamblu a societății românești contemporane pornind de la un fapt anume, ridicând însă probleme și accentuând dilemele odată cu situațiile în care sunt puse personajele, filmul lui Cristian Mungiu nu îți permite să rămâi indiferent. Privești succesiunea cadrelor, deschizi larg ochii la ceea ce e în jurul tău și nu poți decât să te întrebi la sfârșit: „Eu unde sunt în toate acestea?”, „Ce aș fi făcut eu dacă?”, „Dar părinții mei?”. Știi răspunsurile, dar, cu toate acestea, te rogi o clipă să nu fii pus în situația de a alege.

Ionuț Porcescu este elev în clasa a IX-a, mate-info, la Colegiul Național Iași.

SIERANEVADA

COMEDIE NEAGRĂ PRIN OCHIUL MORTULUI

„E-UN PARASTAS LIVE CU COLIVĂ ȘI MULȚI MICI” SPUNEA ALEXANDRU GĂRDESCU ACUM 8 ANI ÎNTR-O PIESĂ FOARTE POPULARĂ PE RADIO LA ACEA VREME, ÎNSĂ CRISTI PUIU A ȚINUT LA TRADIȚIE ȘI NU A ÎNLOCUIT CU MICI, SARMALELE CU MĂMĂLIGĂ ȘI SMÂNTÂNĂ

Tudor Berbinschi

Sieranevada e un film 100% românesc: scine altcineva ar fi putut produce în afară de Cristi Puiu un praznic de trei ore în care personajele trăncănesc aproape schizofrenic în ritmul intens al dramelor personale. Toată acțiunea aceasta minimalistă, ridicată la scară universală, se petrece într-un singur apartament din Colentina, printre uși și văicăreli, unde nimeni de fapt nu s-a adunat pentru parastas sau cinstirea răposatului, ci pentru a-și flexa și încorda propriul ego în fața celorlalți. Acestea sunt elementele ce i-au dat suflul necesar peliculei să obțină nominalizarea la Cannes pentru Palm d'Or și 6 premii Gopo.

Toți trebuie să se întâlnească la parastas într-o zi de ianuarie. Oamenii din film se întâlnesc să facă pomană tatălui mort sau lui Emil vecinul de pe scara blocului din Colentina, dar trăiesc în continuare în iluzia propriei dramei existențiale neputând converge spre a ține slujba în litera tradiției, obținând de fapt o reprezentare în miniatură a naturii umane în splendidul său penibil.

Filmul începe de altfel cu o dispută stupidă în mașină și nu orice mașină, un X3, între Lary (Mimi Brănescu) și soție despre costumele Disney și pantofiorii necorespunzători pentru spectacolul de balet al fetei lor. E evident că problema nu e de fapt nemulțumirea fetei sau stereotipia ci faptul că fetița nu poate purta aceeași rochie cu a colegei ei în același spectacol.

Cu excepția acestei scene, și a unui lamento în mașină a lui Lary, întregul film se petrece în apartamentul tatălui sau al lui Emil, răposatul, din Colentina, unde ușile se deschid și se închid delirant (la fel ca dialogurile) în așteptarea preotului pentru oficierea slujbei și începerea festinului. Așteptăm împreună cu aceștia aproape două ore pline de dialog continuu să apară preotul pentru a oficia slujba - e un fel de recuperare a ceea ce lipsea din *Aurora* probabil. Camera de filmat stă înțepenită cu obstinație pe holul apartamentului, în spatele ușilor, surprinzând printr-un filtru rece și sec absurdul situațiilor. Se leagă aici un fel de relație empatică cu protagonistul raisonneur, medicul jucat de Mimi Brănescu (o formă de continuitate cu *Moartea domnului Lăzărescu*), prin detașarea și alienarea imaginii. Se creează de altfel și o notă de familiar, aproape antologic. Cristi Puiu așază în scenă imagini emblematice precum holul întunecat de la intrarea în bloc pe unde se perindă locatarii să citească plata întreţinerii - o foaie scrisă

de mână sub un panou cu geam de sticlă, biblioteca stereotipă cu sertare și vitrină, oala cu sarmale, TeleEnciclopedia etc.

PÂNĂ ȘI RADIOUL DIN BUCĂTĂRIE SAU DIN MAȘINĂ CARE MAI ARUNCĂ DIN CÂND ÎN CÂND ÎN FUNDAL UN JINGLE SAU ALL THAT SHE WANTS **DE LA ACE OF BASE RELIEFEAZĂ CONTRASTUL DINTRE REALITATEA BANALĂ A OAMENILOR ȘI SPIRITUALITATEA AFIȘATĂ.**

O ironie extraordinară pe care privitorul o resimte prin aerul persiflant al lui Lary.

La nivelul discuțiilor însă lucrurile stau puțin altfel, toți cei prezenți la *veșnica pomenire* aflându-se sub același semn. Personajele lui Puiu sunt lăsate să vorbească în voie, ele nu mai au vreun sentiment a ceea ce trebuia să însemne praznicul ci resimt acut doar drama imediată, îi preocupă momentul. Într-un fel e o reprezentare a vieții noastre de zi cu zi. De parastas cu parastas. Și o ciocnire între toate tipologiile ce pot fi prezente la un astfel de eveniment: Lary - placidul - și soția sa acidă care își ia tălpășița pentru a-și satisface mofturile, fratele său, militarul, care destăinuie că „frica este motorul acţiunii umane" și trăiește numai în aceasta, Gabi şi Sandra, soţia lui, fata răposatului, arţăgoasă şi sensibilă și copilul lor nou-născut ce se trezește chiar în clipa când slujba ia sfârșit, soţia lui Emil, mama, melancolică și absentă o bună parte din film, tanti Evelina, cu căciulă de blană, ce propovăduieşte regimul ceauşist, cumnatul mortului, un soi de libidinos de cartier, care îşi înşală nevasta şi pe care soţia sa, cu lacrimile şiroindu-i, îl demască în faţa tuturor celor prezenţi, cu detalii mult prea intime: „Dacă nu aveam vibrator, mă lăsa de mult, aşa mi-a spus". Copiii adulterinului Tony *Mexicanul:* Cami, fata tânără care e în faza de rebeliune şi care aduce la parastas o croată beată și Sebi, subţirelul cu ochelari, abia descoperind internetul și părțile mai ciudate ale YouTube-ului în căutarea adevărului se crede un „Cristofor" Colombo (da, detectivul) al evenimentelor 9/11 sau Charlie Hebdo. Preotul ce mimează din reflex interesul și aruncă parabole cu *a doua venire a lui Iisus* vorbind despre un taximetrist. Un singur cuplu e relativ calm în tot conflictul: soţul este un profesor de matematică ce se declară „echidistant" în disputa despre 11 septembrie, iar soţia lui e un personaj aproape mut, cu şepcuţă de piele, ochi înlăcrimaţi şi batistă în mână.

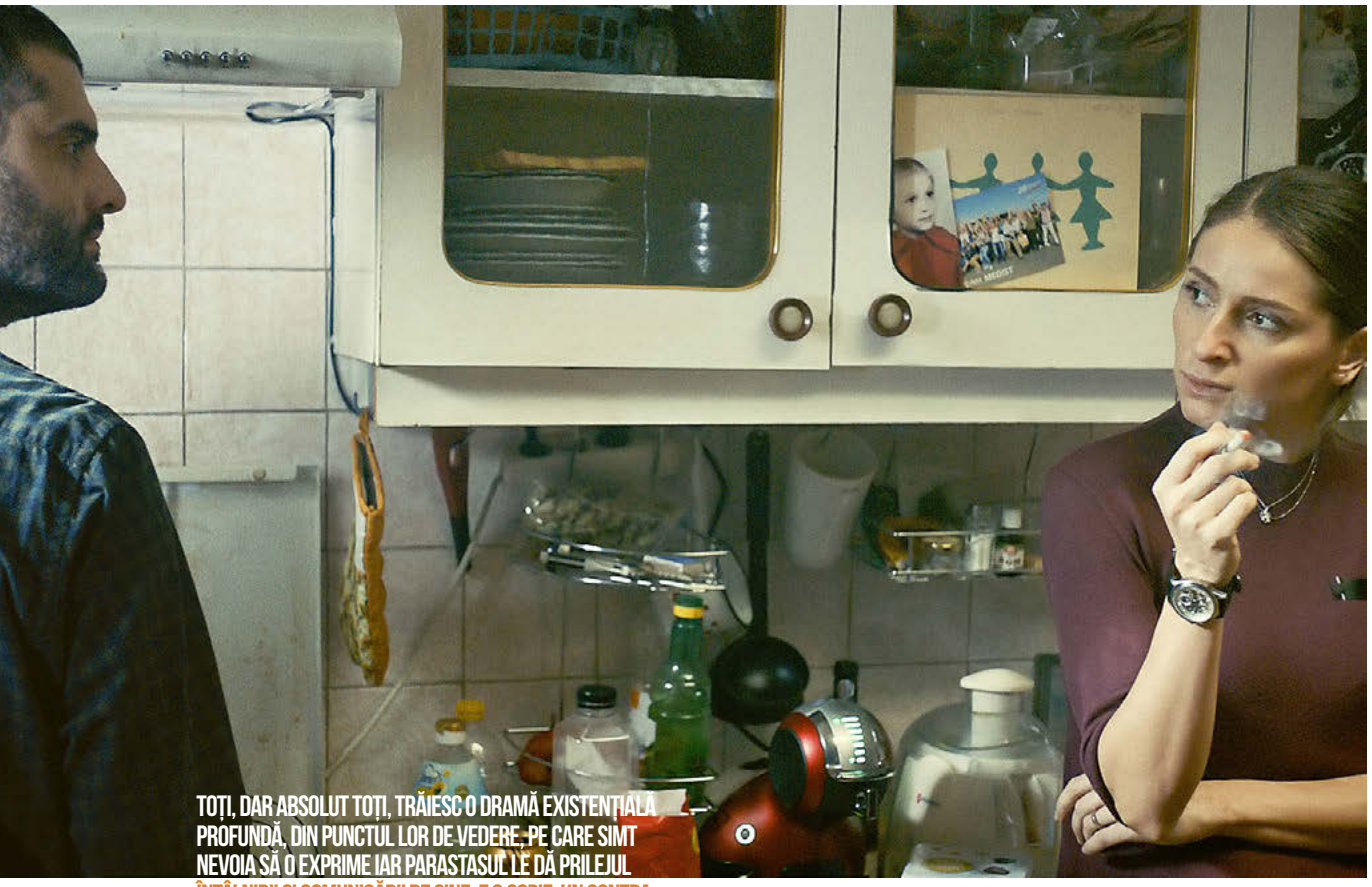

TOȚI, DAR ABSOLUT TOȚI, TRĂIESC O DRAMĂ EXISTENȚIALĂ PROFUNDĂ, DIN PUNCTUL LOR DE VEDERE, PE CARE SIMT NEVOIA SĂ O EXPRIME IAR PARASTASUL LE DĂ PRILEJUL ÎNTÂLNIRII ȘI COMUNICĂRII DE SINE. E O COPIE, UN CONTRAFĂCT AL DIALOGULUI, OAMENII SE PLIMBĂ ÎN APARTAMENT FĂRĂ NOIMĂ CĂUTÂND OCUPAȚIE ÎN FAȚA PRAZNICULUI CE ÎNTÂRZIE SAU NEGÂND DRAMA CE TOCMAI S-A PETRECUT ACUM 40 DE ZILE.

Sufrageria e spațiul unde festivitatea principală se ține cu surle și trâmbițe: demascarea adulterinului, însă bucătăria familiei rămâne camera de regie. Mâncarea care întârzie, perindatul personajelor la fumat, punerea la cale a împăcării, bucătăria e singurul loc unde personajele dialoghează, în rest ele aleargă în jurul propriei cozi.

În spate Cristi Puiu ascunde și un comic de limbaj *„pentru ca să”* potențeze absurdul și penibilul situației. Sintagme stereotipe: „Informează-te!”, „Caută pe net”, „Or fi americanii retarzi, dar...”, arta culinară invadată de supe thailandeze: „Tom Yum” și „Tom Kha Gai” ș.a. afundă dialogul personajelor în același absurd și falsitate care le marchează întreg comportamentul. Se conturează astfel, întocmai filmelor mari, o antologie a mărturiilor a ceea ce înseamnă parastasul sau poate chiar orice reuniune de tipul acesta.

SINGURII CARE IES ÎNVINGĂTORI DIN EPOPEEA POMENIRII SUNT LARY ȘI RELU, FRATELE SĂU - CEI CARE CUNOSC ADEVĂRUL ȘI SE SITUEAZĂ UNDEVA DEASUPRA CELORLALTE PERSONAJE PRIN DETAȘAREA ȘI IRONIA PE CARE O AU, UN FEL DE TRIMITERE PROBABIL ȘI LA PERSPECTIVA TATĂLUI ÎN FAȚA A CEEA CE SE ÎNFĂȚIȘEAZĂ.

Ei, cei doi bărbați, sunt probabil cei ce salvează *Sieranevada* de la a fi un documentar al dramei de familie devenită dramă socială a incomunicării prin forța de a rămâne departe de avalanșa de absurd ce se află în fața lor - sau poate chiar umor cathartic - care face din film un periplu ce chiar funcționează cu răbdare.

În tot acest delir, cu o familie și relații șubrede în realitatea imediată, dar trainice în amintire și spirit, Nușa, soția lui Emil, trebuie să ducă la capăt un ritual pentru cel ce a înșelat-o o viață întreagă. Ăsta da stoicism.

O DRAMĂ DE IDEI

Fences

FENCES ÎN REGIA LUI DENZEL WASHINGTON, CARE JOACĂ ȘI ROLUL PRINCIPAL. PELICULĂ CU TENTĂ SOCIALĂ, FILMUL ÎN CAUZĂ ESTE CEEA CE AM PUTEA NUMI O DRAMĂ DE IDEI.

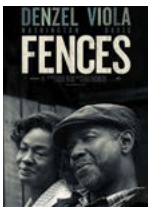

Ana Țebrean

Ca să creezi o dramă de idei, contextul este într-atât de relevant, încât alegerea, posibil insipidă, poate anihila drama de idei. În acest sens, America anilor `50 este cum nu se poate mai psihologică, întrucât regizorul pare să se axeze, în aparență, pe eternele impertinențe rasiale.

Filmul debutează cu profilul lui Troy Maxson (Denzel Washington), un negru de vârstă medie, care lucrează în salubritate. Ceea ce este, din start, convingătoare este o alăturare foarte interesantă, rar realizată atât de bine scenic: statutul, psihologia protagonistului este atât de contrastantă, încât privitorul versat este aproape perplex în conștiința sa. Este Troy un personaj pozitiv sau negativ?

DE OBICEI, ARTA CINEMATOGRAFICĂ ESTE RELEVANTĂ, OFERĂ NIȘTE "DIDASCALII" GRĂITOARE, ÎNSĂ TROY RĂMÂNE CEEA CE AM PUTEA NUMI UN MOTIV ORB, ESTE ATÂT DE BINE CONSTRUIT, ÎNCÂT, DEVINE CU ADEVĂRAT UN CARACTER UMAN, IMPOSIBIL DE STABILIT ÎN PATERNITATEA LUI.

Având un personaj atât de puternic în plan psihologic, pelicula a dezvoltat un conflict în aceeași ordine de idei, un conflict intern de care un privitor naiv este inevitabil indus în eroare, întrucât așteptă o acțiune "fast and furious". Troy este un simbol local, fost jucător de baseball lezat de culoarea lui, având o soție exemplară, Rose (Viola Davis), și un prieten carismatic, Bono (Stephen Henderson), psihologia sa constrastantă își are bazele în copilăria sa, după dragul nostru Freud. Având un tată cu accese de caracter, Troy pleacă de acasă în urma unei altercații la vârsta de 14 ani și ajunge un hoț, un supraviețuitor prin găinarii ocazionale. Rose este un adevărat miracol pentru Troy care, în prima parte a peliculei, ne este înfățișat ca un negru jovial, recunoscător pentru reabilitare și noroc.

Decăderea sa în plan moral, însă, începe repede. Troy nu mai este același simbol al epocii beat. Aflăm că Lyons (Russell Hornsby), fratele său lezat în război, este motivul pentru care Troy are o situație materială stabilă, însă crizele de furie asupra lui Cory (Jovan Adepo), fiul său adolescent, îl îndepărtează pe Troy de arhetipul negrului lezat de culoare, dar dornic de afirmare. Cory este un pion incident pe tot parcursul filmului, personalitatea sa este potrivit de șterasă pentru a contrasta trăirii sangvine a tatălui, pentru că Troy este, înainte de toate, un personaj sangvin, un personaj al trăirii de moment. Cory are afinități sportive asemenea tatălui sau, este dominat de Troy și trăiește într-un labirint al confuziei, rănit de tatăl care "nu este dator moral să îl placă", ci este dator, în calitatea sa de bărbat, să fie responsabil de el. "The moment of last suspence" este oferit, însă, de bătrânul Bono, care pare cel mai conștient de adevărata natură a lui Troy. Spre șocul unui auditoriu încă indecis, protagonistul a comis atrocitatea morală: în contradicție cu tot ce a însemnat progresul său din lagărul mizeriei, acesta și-a înșelat soția, pe imperturbabila, admirabila Rose și urmează să aibă un copil. Aici auditoriul îi pune etichetă intermediară lui Troy, o etichetă care nu este departe de adevăr și de care acesta nu se va putea debarasa moral.

ABIA ÎN ACEST PUNCT, TITLUL DEVINE UN PILON DE PARATEXTUALIATE SEMNIFICATIV. "FENCES", CARE S-AR TRADUCERE AD LITTERAM PRIN "GARDURI" ȘI, METAFORIC, PRIN "OBSTACOLE", ESTE DORINȚA LUI ROSE DE A POSEDA UN ELEMENT CARE SĂ-I ȚINĂ PE CEI DRAGI ÎN INTERIOR, DEPARTE DE LUMEA DEZLĂNȚUITĂ.

Troy inversează rolul acestui gard pe care și-l asumă întru totul, însă gardul se îngustează în jurul propriei persoane. Troy este acum absorbit în egoismul său tare, iar Rose devine străină de jovialul negru, producându-se aici o schismă intresantă patologic. Bărbatul devine ceea ce a urât, schimbarea lui îl târăște într-un punct critic, aproape dezumanizant. Soția sa devine o constantă impasibilă, Bono se rupe, detașat de destinul curios ce îl avansează pe Troy la statutul de "primul negru șofer" din America provincială.

Ceea ce face din acest film o dramă de idei, ceea ce face din peliculă ceva semnificativ este această interesantă contradicție psihologică: deși central, nici la moartea lui Troy, privitorul nu se poate pronunța moral. Poate e diferență contextuală, America anilor `50 era o America a implementării dreptății, a egalității rasiale aflate abia în primă fază. Dacă Troy este un antierou, Rose devine eroină, soția dedicată până la absurd, care îi va crește copilul din flori dintr-o datorie inconștientă de a satisface. Rose este o conservatoarea de la un capăt la altul de care este imposibil să nu empatizezi. Gardul, dorința ei, este destinată inversiunii de sens, iar Troy este orice în afară de statornic, copilăria odioasă, trecutul de delicvent își lasă amprenta asupra celui ce le avea pe toate, în aparență.

Regizat, cum specificam la început, de Denzel Washington, care este și actor principal, filmul a fost catalogat cu 7.3 pe IMDb, neajusurile lui fiind, cel mai probabil, legate de subiectul ce ar fi putut fi dilatat, exploatat și în afara tentei psihologice, dar și de unele lacune de informație legate de sfârșitul lui Troy și de alternanțele temporale.

TOTUȘI, FENCES RĂMÂNE UN INTERESANT FILM ARTISTIC: CA MULTE ALTE PELICULE DE ACELAȘI PROFIL, ȘI ACEASTA VIZEAZĂ PRIVITORI CU O OARECARE CONȘTIINȚĂ A ISTORIEI AMERICII CARE SĂ POATĂ EMPATIZA.

Deși construcția personajelor ar fi putut fi mai mult exploatată, Troy este impecabil în contradicția sa, personaj tare, personaj care să stârnească întrebări nu numai despre moralitatea lui, ci și despre societatea nu atât de îndepărtată.

Așadar, *Fences* este un film care merită văzut, nu numai pentru verbalul Denzel Washington, dar și pentru încercarea (reușită) de a construi o dramă concentrică sub semnul gardului, al fortăreței imaginare ce te poate forța în cercul al intro al vieții de familie sau al bâlciului deșertăciunii. Obstacolele sunt, în sine, cele care dezvăluie adevărata dramă de idei. Scrisă ca o piesă de teatru inițial, se poate observa facilitate cu care se construiește prin tehnica "boule de niege" o intresantă extrapolare psihologică. Un film artistic plăcut, căruia nu îi putem nega forța interioară în ciuda unelor incongruențe regizorale. *Fences* este alegerea unui public conștient, una interesantă cel puțin. Unii au vorbit, schimbând ce e (mult) de schimbat, de o replică americană la *Morometii*, filmul din 1987 al regizorului Stere Gulea, cu extraordinatul Victor Rebengiuc în rolul lui Ilie Moromete. Nu prea credem: sunt prea multe *fences* între cele două filme.

foto via imdb.com

Courtesy of David Lee - © MMXVI Paramount Pictures Corporation

Ana Țebrean este elevă în clasa a XI-a la Colegiul Național Petru Rareș din Suceava, membră a Clubului de Poezie ALECART, olimpică la Limba și literatura română.

The embrace of the serpent

O CĂLĂTORIE ÎN TRECUT SAU PUR ȘI SIMPLU O CLIPĂ

VIAȚA ÎN JUNGLĂ ERA VISARE. IAR VISAREA LUI SE SFÂRȘISE. ANACONDA CARE SE FĂCUSE RĂU ȘI ÎI ÎNVĂȚASE NEAMUL SĂ TRĂIASCĂ TĂCUSE. TÂNJEA DUPĂ ÎMBRĂȚIȘAREA ȘARPELUI, DE CARE SE ÎNSTRĂINASE. ACEASTA ERA MOȘTENIREA LUI, CÂNTECUL LUI. O EXISTENȚĂ FRAGILĂ REDUSĂ LA UN PERETE CU SCRIJELITURI ININTELIGIBILE.

Raluca Anisie

Pentru puținii care știu sau pentru cei mulți care au uitat, cei cu frați în școala primară sau verișori de-o șchioapă, „O călătorie în trecut" este titlul genericului din *Anastasia*, o animație de la sfârșitul anilor 90. Motivul pentru care articolul a luat numele acestui refren nu este fiindcă va trata tema animației, ci aceea a unei călătorii, dar a unei călătorii imaginate într-o animație reală, a unei călătorii în care nu e nevoie să vă puneți lupa scrutătoare și rigidă a rațiunii. O călătorie în care puteți simți și empatiza chiar și cu situații neexplicate de logică.

SENTIMENTUL ESTE DE FAPT SINGURUL OBIECT AL EMPATIEI, DE A CĂREI EXISTENȚĂ DEVENIM CONȘTIENȚI DOAR CÂND NE LUĂM LIBERTATEA DE A NE IDENTIFICA CU PERSONAJUL. ANIMAȚIA E UN MIJLOC MINUNAT DE A NE TESTA SENSIBILITATEA.

Photo by Andrés Córdoba / Courtesy of Oscilloscope Laboratories

Ea nu este pentru copii. Nu ar trebui să existe animație pentru copii pentru același motiv pentru care nu există o lume a copiilor, una a adulților și una a bătrânilor. Suntem cu toții laolaltă, expuși aceleiași realități, de ce am crea disocieri artificiale, derizorii? Cine decide când am absolvit cu succes copilăria și devenim capabili să decidem cu ce să intoxicăm lumea copiilor noștri? Pe lângă beneficiile pur capitaliste ale unei industrii a copiilor, puține justificări pot fi găsite. Animația e așadar deopotrivă pentru copii și adulți și e doar o altă descriptare a realității, cu beneficiile și limitările oricărei alegeri stilistice. Cum am precizat mai sus, ea facilitează o anumită libertate în simțire și gândire, nefiind supusă logicii. Un subiect nesupus logicii nu e ilogic, ci e guvernat de o logică diferită și valoarea experimentului constă în acceptarea unor premise atipice, care pot revela prin contrast o anumită lipsă de logică în realitatea noastră. Mai mereu încercăm să găsim realități similare cu ale noastre în care ne lăsăm transportați datorită unui confort psihic, iar fantezia are trăsătura importantă de a ne purta într-un spațiu nou dezrădăcinându-ne într-un mod tandru de cel obișnuit.

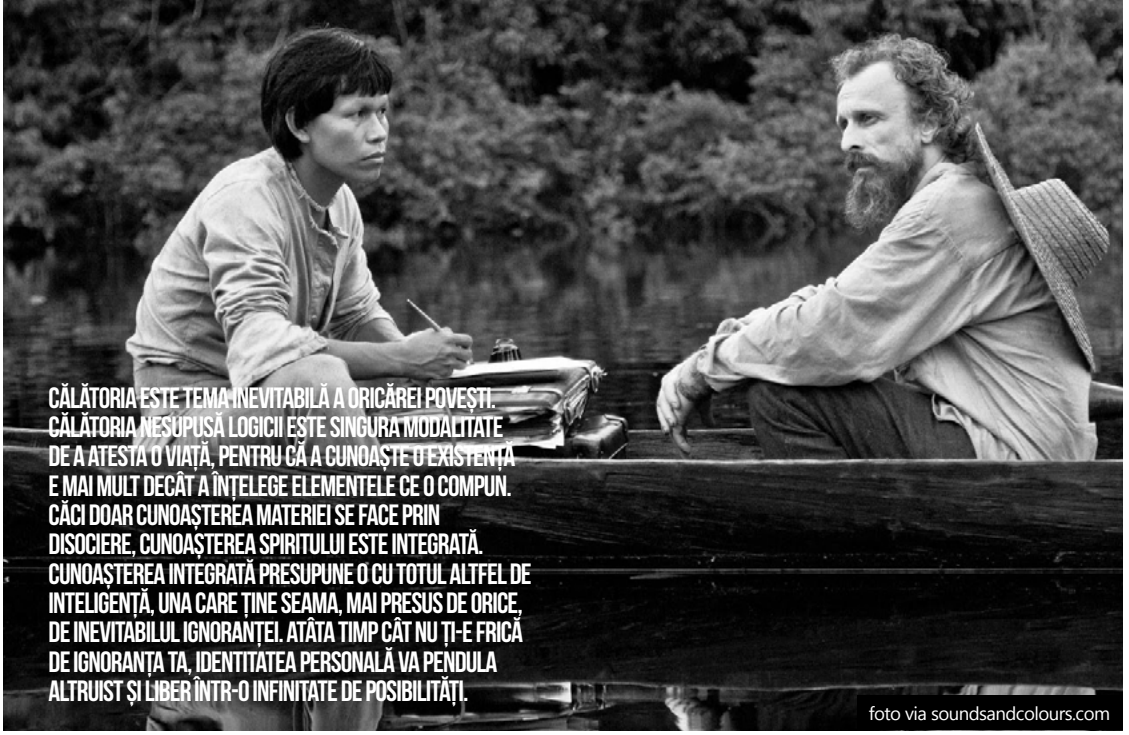

CĂLĂTORIA ESTE TEMA INEVITABILĂ A ORICĂREI POVEȘTI. CĂLĂTORIA NESUPUSĂ LOGICII ESTE SINGURA MODALITATE DE A ATESTA O VIAȚĂ, PENTRU CĂ A CUNOAȘTE O EXISTENȚĂ E MAI MULT DECÂT A ÎNȚELEGE ELEMENTELE CE O COMPUN. CĂCI DOAR CUNOAȘTEREA MATERIEI SE FACE PRIN DISOCIERE, CUNOAȘTEREA SPIRITULUI ESTE INTEGRATĂ. CUNOAȘTEREA INTEGRATĂ PRESUPUNE O CU TOTUL ALTFEL DE INTELIGENȚĂ, UNA CARE ȚINE SEAMA, MAI PRESUS DE ORICE, DE INEVITABILUL IGNORANȚEI. ATÂTA TIMP CÂT NU ȚI-E FRICĂ DE IGNORANȚA TA, IDENTITATEA PERSONALĂ VA PENDULA ALTRUIST ȘI LIBER ÎNTR-O INFINITATE DE POSIBILITĂȚI.

foto via soundsandcolours.com

Călătoria poate fi într-un trecut determinat în spațiu și timp, dar în același timp într-un trecut etern și, de ce nu, propriu. Ea nu prezintă evenimente, ci stări, nu pericole grandioase, ci regrete apăsătoare, nu are început, nici sfârșit Este o clipă în timp.

Umed, miros greu, rânced pe alocuri și o tăcere largă. Într-un astfel de spațiu de necuprins cu privirea, atât de dens și plin de toate, tăcerea sună altfel și e largă. Se îndreaptă cu pas hotărât, făcându-și loc fără ezitare printre liane. Un pas deloc șovăitor, nici agresiv ori defensiv, ci cunoscător și îndreptățit. Toata istoria relației lui cu cele înconjurătoare se reflectă în pasul lui. Și-a făcut drum până a ajuns la o ieșire spre apă. Era un curs de apă deviat din Amazon, care își croise un intrând și formase un soi de lac străjuit de un perete înalt de piatră. Peretele era acoperit de însemne și simboluri de tot felul. Karamakate avea o statură mijlocie, un trup puternic și solid. Medalioane din oase îi atârnau la gât și simboluri pictate îi acopereau corpul. Avea o prezență impunătoare, primordială prin brutalitatea și eleganța ei. Se apropie de piatră, intrând până sub genunchi cu picioarele în apă. Se posta drept în fața peretelui privind simbolurile, fiind total absorbit de ele. Trecea cu vederea de la unul la altul fără să trădeze nicio impresie. Stătea astfel cu orele până când aproape indescifrabil se putea zări tristețe în ochii lui ori poate oboseală. Uneori atingea simbolurile parcă reproducându-le. În fiecare zi, fără greș, repeta aceeași înșiruire de acțiuni și gesturi mărunte.

EI NU ÎNȚELEGEAU CĂ AMINTIRILE NU SUNT UN BAGAJ, CI O ELIBERARE.

Devenise un „chullachaqui", o învelitoare goală a ceea ce a fost, fără amintiri și plutind în lume pierdut în timp fără timp. Tribul îi fusese ucis în războaiele cauciucului, iar el rămăsese singurul ce putea transmite cunoștințele mai departe. Dar nici el nu mai era el, ci doar un chullachagui, la fel ca toți albii, rupt de trecut, trăind într-o existență solitară. Viața în junglă era visare. Iar visarea lui se sfârșise. Anaconda care se făcuse rău și îi învățase neamul să trăiască tăcuse. Tânjea după îmbrățișarea *șarpelui*, de care se înstrăinase. Aceasta era moștenirea lui, cântecul lui. O existență fragilă redusă la un perete cu scrijeliturii ininteligibile. Îi disprețuia pe albi, care purtau mereu bagaje după ei, un ataşament față de lucruri ce se asemăna unei memorii externe, o extensie a legăturii cu trecutul și un fel de a umple sau, mai bine zis, de a da impresia de umplere a propriilor lor chullachaqui. Ei nu înțelegeau că amintirile nu sunt un bagaj, ci o eliberare. Stăteau mereu cu nasul în caiete, cărți și luau notițe încercând în zadar să descifreze cursul râului ori direcția vântului printr-o măsurătoare științifică. Nu știau să asculte, să respecte, de aceea erau meniți să fie veșnic intruși în junglă. Știa că era de datoria lui să se asigure că nu-i vor profana tradițiile. Dar tot de datoria lui era să se asigure că cineva le va auzi măcar încă o dată cântecul. Era momentul să-i învețe tot ce uitase.

Astfel a decurs călătoria unei clipe în care totul a stat și nimic și totul s-au întâmplat. O clipă în care o cultură a murit și una a renăscut sau în care o decizie a încă unui om s-a risipit în fața istoriei. O clipă la intersecția dintre trecut, viitor, destin sau întâmplare.

„To become a warrior,
every Cohiuano man
must leave everything behind
and go into the jungle guided only by his dreams.
In that journey
he has to discover
in silence and in solitude
who he really is."

Raluca Anisie a absolvit Colegiul Național Iași cu media 10.00 la bacalaureat, Universitatea din Sheffield cu First Class Distinction. Anul trecut, a finalizat masterul la celebra universitate École Polytechnique Fédérale de Lausanne, iar, în prezent, Raluca lucrează la o companie din Zurich, Elveţia.

CĂSNICIE CU SINGURĂTATEA

Izgnanie

CU O POVESTE SIMPLĂ, DAR EXTREM DE PROFUNDĂ, EXILUL REGIZORULUI RUS ANDREY ZVYAGINTSEV REPREZINTĂ O INCURSIUNE ÎN SINE ȘI ÎNTR-O SINGURĂTATE DE O TĂCERE ATROCE. DRAMA FAMILIEI CE ESTE ÎNFĂȚIȘATĂ ÎN CELE 150 DE MINUTE ALE FILMULUI IMPRESIONEAZĂ TOCMAI PRIN LINIȘTEA EI ATÂT DE ZDRUNCINĂTOARE.

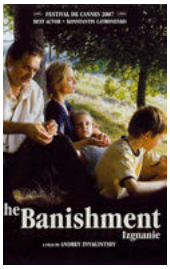

Anastasia Fuioagă

Alexander și Vera, împreună cu cei doi copii ai săi, Kir și Eva decid să petreacă o perioadă de timp în casa de la țară, aflată undeva în mijlocul pustietății stepei rusești. Vera îi mărturisește soțului ei că așteaptă un al treilea copil, care însă nu este al lui. În urma unui avort spontan, Vera moare, lăsând în urma sa suferința pe care ea o înfrunta singură de câțiva ani. Deși pare prea mică pentru a umple cele două ore și jumătate ale filmului, povestea reușește să scoată la iveală o serie de adevăruri pe care de multe ori omului îi este frică să și le asume. Astfel, ea devine un instrument, o ramă ce aduce în ochii privitorului complexitatea și în același timp tristețea unei relații dintre doi oameni. Alexander apare drept un soț dur, rigid, marcat în permanență de răceala prin care abordează lucrurile din jurul său. El își percepe atât soția, cât și copiii ca pe niște obiecte; nu îi iubește pentru ceea ce sunt ei, ci pentru el. Alex o condamnă pe Vera înainte să o fi judecat măcar. În momentul mărturisirii el nu are nici măcar răbdarea să afle întregul adevăr, ci se grăbește să scape de ceea ce nu are legătură directă cu el, de ceea ce nu e pe deplin al lui. Decizia avortului nu este una luată de comun acord, ci o condiție impusă ce nu lasă loc de discuție între cei doi.

Vera, pe de altă parte, măcinată de o depresie acută, este cea care conștientizează carențele din relația ei cu Alex și decide să nu le ignore. Ea își recunoaște frica, cât și faptul că nu o poate înfrunta prin cuvinte, prin a vorbi cu Alex. Totuși, nu o lasă să se înece și încearcă să îi facă față în propriul mod.

> VESTEA UNEI SARCINI PROVENITE DIN ADULTER ESTE DE FAPT UN TEST PRIN CARE VERA VREA SĂ AFLE ȘI TOTODATĂ SĂ DEMONSTREZE ADEVĂRATA NATURĂ A RELAȚIEI SALE CU ALEXANDER.

Copilul este de fapt al lui Alex, însă aceasta vrea în esență să vadă care și cât de multă este iubirea soțului său față de ea, dacă el este capabil să treacă peste o astfel de greșeală, să ierte și să meargă mai departe. Alexander, în schimb, pică dezastruos testul, reușind nu numai să distrugă în totalitate căsnicia celor doi, ci chiar să își omoare, indirect, soția. În momentul în care vede fotografia de familie, cu sticla spartă, de sub pistol, Alex decide să își continue viața alături de Vera, însă nu își pune problema iertării, drept dovadă obligarea avortului. El nu se întreabă dacă nu cumva are vreo respon-

sabilitate într-un astfel de gest, dacă nu cumva distanțarea dintre cei doi e un rezultat al comportamentului său, ci doar aruncă vina pe umerii unei soții ce încă mai speră.

După moartea Verei și implicit aflarea adevărului, apare în sufletul lui Alexander căința, părerea de rău, durerea. Toate acestea, concentrate în povara vinovăției, sunt însă în van, întrucât se nasc prea târziu. Ele nu pot anula o decizie și nu pot schimba realitatea. Dacă Alexander o iubea cu adevărat pe Vera, ori dacă aceasta a dorit într-adevăr să moară pentru a demonstra adevărul în fața soțului și pentru a-l face să sufere sunt întrebări ale căror răspunsuri rămân la latitudinea privitorului. Faptele și gesturile personajelor lasă loc de interpretare, provocând atât imaginația, cât și moralitatea.

Pelicula lui Zvyagintsev creează o atmosferă aparte, marcată de frig și de singurătate, atât prin cadrele lungi și pustii, cât și prin multitudinea de simboluri ce apar în jurul fiecărui detaliu al acțiunii.

> CEEA CE ȘOCHEAZĂ PE TOT PARCURSUL FILMULUI ESTE PERMANENTA ABSENȚĂ A OAMENILOR ȘI NU NUMAI. STRĂZILE SUNT MEREU GOALE, UMEDE, ÎNTUNECOASE, ÎNTR-O NUANȚĂ DE ALBASTRU BONLĂVICIOS, DEALURILE SUNT STERPE, CU UN SINGUR COPAC CE SE ÎNALȚĂ SOLITAR, IAR CASA PARE A FI UN SPAȚIU AL MORȚII, AL UNEI DISTRUGERI SIGURE.

Patul conjugal este unul din metal, iar cei doi soți stau unul cu spatele la celălalt dimineața. În timp ce Alexander este mereu îmbrăcat cu o cămașă cu mâneci lungi, Vera poartă doar rochii fără mâneci, de cele mai multe ori fiind desculță. Întregul peisaj este îmbibat de o acută tăcere, una neliniștitoare, generatoare de fapt de tensiune. Nu apare nicio mișcare bruscă în film și, cu toate acestea, încordarea și zbuciumul interior resimțit atât de personaje cât și de privitor ajunge la un punct culminant, acela al aflării adevărului despre sarcina Verei.

> COPIII FAC UN PUZZLE CU BUNA VESTIRE A LUI DA VINCI, MEDICII CE VIN SĂ FACĂ AVORTUL SUNT ÎMBRĂCAȚI ÎN NEGRU, CA NIȘTE SOLI AI MORȚII, IAR ÎN DIMINEAȚA ZILEI ÎN CARE VERA MOARE CORBII SE ROTESC DEASUPRA CASEI, AȘTEPTÂNDU-ȘI PRADA.

Ploaia încearcă fără folos să spele păcatele, însă în urma sa rămâne doar haos, distrugere, murdărie, singurătate. Una dintre cele mai profunde scene este momentul abandonării casei, când geamurile sunt acoperite, însă imaginea nu este privită din exterior, ci tocmai din interior. Casa rămâne un spațiu închis, un loc ce adăpostește o poveste tragică așezată în liniște pe podeaua de lemn, printre particule de praf.

La sfârșitul filmului, femeile ce strâng fânul pe câmp sunt lăsate în urmă de mașina lui Alexander, pentru a duce parcă, prin cântecul lor ca de înmormântare, povestea mai departe. *De aș grăi în limbile oamenilor și ale îngerilor, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare și chimval răsunător. Și de aș avea darul proorocirii și tainele toate le-aș cunoaște și orice știință și de aș avea atâta credință încât să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu-mi folosește… Dragostea îndelung rabdă. Dragostea este binevoitoare. Dragostea nu pizmuiește. Nu se laudă, nu se trufește. Dragostea nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde la mânie, nu gândește răul. Nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă…*

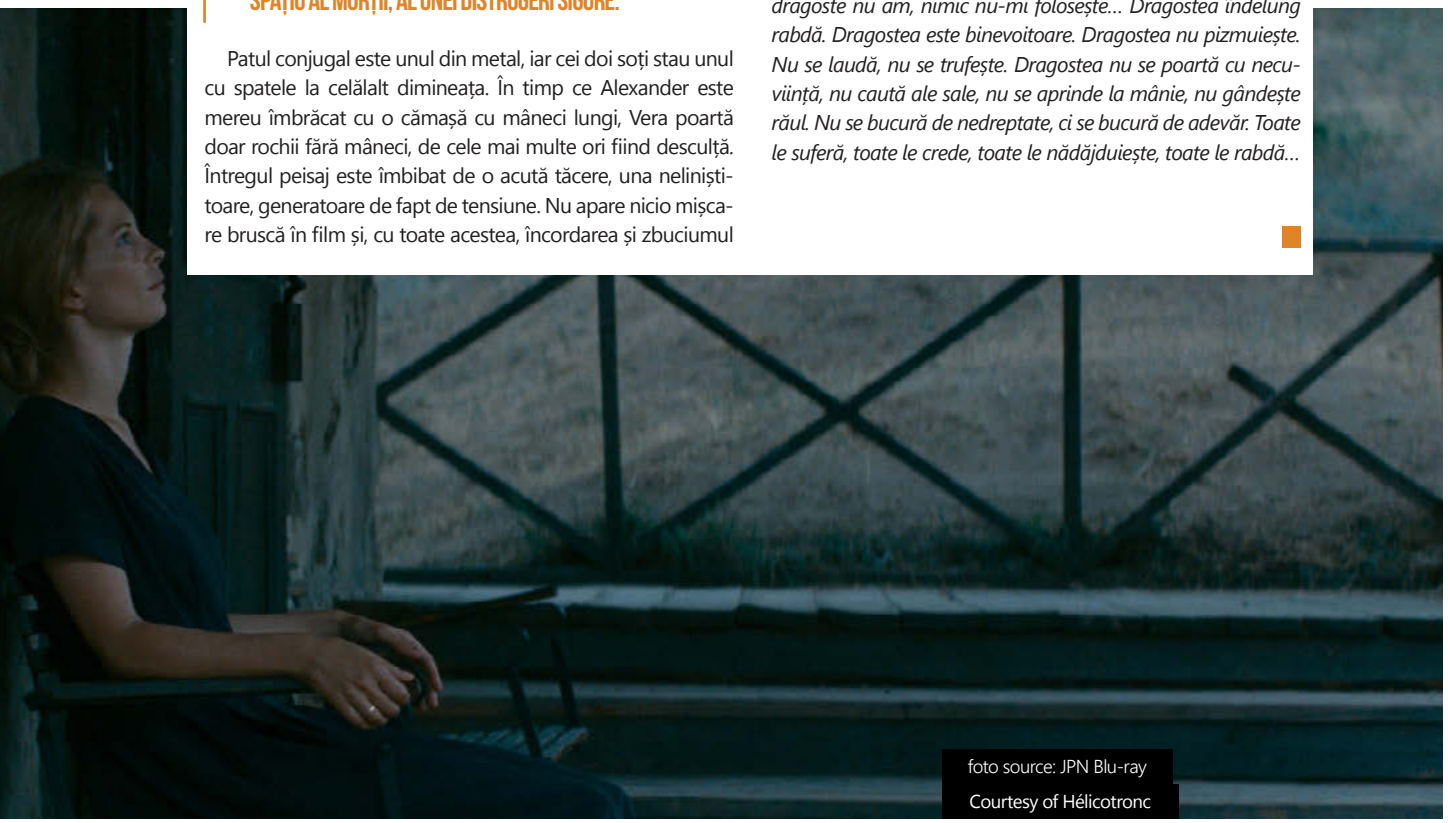

foto source: JPN Blu-ray
Courtesy of Hélicotronc

foto via imdb.com

DEAD POETS SOCIETY, THE EMPEROR'S CLUB ȘI GOOD WILL HUNTING

Ipostaze ale profesorului

Veronica Ioana Rotaru

Așa cum calitatea clădirii depinde de calitatea cărămizilor, după cum susțineau Andrei Pleșu și Gabriel Liiceanu în dialogul lor de duminică despre educație, și o construcție e durabilă în măsura în care investești de la început în ceea ce va fi. Un profesor bun este cel care știe să se pună la dispoziția elevilor, știe să empatizeze cu ei, să le înțeleagă universul, să le cultive interesele care îi animă. Capacitatea unui profesor de a se transpune în ființa elevilor săi, intuindu-le nevoile și vibrând odată cu ei, nu poate să stârnească decât admirație.

CERCUL POEȚILOR DISPĂRUȚI

Profesorul de literatură engleză, John Keating, personajul principal din filmul *Cercul poeților dispăruți*, îi îndeamnă încă de la primele întâlniri pe elevi să rupă paginile de început ale manualului, considerându-le maculatură pentru coșul de gunoi. Aflăm în final că foile au fost smulse doar până la capitolul romantism, pentru că de acolo începe viața. Gestul profesorului nu este menit în primul rând să stârnească o reacție de apropiere între sine și clasă, să le scurtcircuiteze conștiința prin raportare la modul desuet al celorlalți de a preda o anumită materie, ci e o pledoarie pentru nonconformism și trăire asumată prin căutarea sinelui. Orele lui sunt inedite și discuțiile se deschid spre sfaturi de viață, nu doar spre analiza literară: „Nu contează ce v-au spus alții; cuvintele și ideile pot schimba lumea".

PROFESORUL DE LITERATURĂ ENGLEZĂ ESTE AȘADAR, CARISMATIC ȘI ÎNCEARCĂ SĂ RUPĂ TRADIȚIA CONSERVATOARE A COLEGIULUI, SĂ LE TRANSMITĂ COPIILOR BUCURIA POEZIEI, ENTUZIASMUL DESCOPERIRII DE SINE ȘI CULTURA CRITICII, GÂNDUL PÂNĂ LA CAPĂT PE MARGINEA UNEI IDEI.

Felul său de a problematiza este în antiteză cu canoanele constrângătoare ale familiei și ale școlii de modă veche, „soluția" oferită fiind afirmarea personalității proprii. În locul lecțiilor seci și banale, el propune experiențe transformatoare, îi scoate în lume, le stimulează nonconformismul, îi șochează prin gesturi și atitudini curioase (se urcă pe catedră, îi provoacă la fotbal). Elevii rezonează cu stilul său, iar profesorul este convins că va forma personalități substanțiale. Convingerea lui este aceea că „a-i educa înseamnă a-i învăța să gândească singuri". Este argumentul pe care îl transmite și directorului colegiului, când acesta îi spune că nu este de acord cu metodele lui de predare.

„Teoria omoară omenia", spunea Gellu Naum. Lucrurile pot și trebuie făcute și altfel decât folosind proceduri și mijloace care îngrădesc și constrâng, care limitează. Dezvoltarea unor abilități, a aptitudinilor practice, a empatiei, nu se realizează prin teorie. Dar este modul de a gândi și de a forma al profesorului cu adevărat „calea cea dreaptă"? Poate el lupta cu un sistem (de valori familiale și instituțional) anchilozat? E potrivită metoda lui pentru toți? Are dreptul de a tulbura atât de profund niște spirite încă prea fragede pentru a discerne? Îi va da (și le va da) viața dreptate? Sunt întrebări deschise, la care nici măcar gestul din final al (foștilor) elevi nu poate răspunde. De fapt, filmul nu își propune să răspundă la vreuna dintre aceste întrebări, ci să problematizeze pe marginea unei relații atât de fluctuante, de tensionate, de contradictorii între personalitatea elevului (cu backgroundul ei familial și educațional), școală și personalitatea celui care, la un moment dat, poate deschide o poartă spre altceva.

CLUBUL ÎMPĂRAȚILOR

Un alt film extraordinar, tratând aceeași relație dintre profesori și elevi, este Clubul împăraților, în care profesorul de istorie William Hundert consideră că educația nu însemnă numai informații, cultură, ambiție, ci și decență, respect, dăruire, integritate. Profesorul își pune încrederea în Bell, fiu de senator, băiat răsfățat, sfidător, dar inteligent, făcând greșeala să-l favorizeze cu un punct în detrimentul lui Martin, pentru a-l selecta, pe locul trei, în vederea participării la un concurs școlar... Bell nu iese învingător și mai mult, profesorul descoperă că a trișat tot timpul din nevoia de a demonstra prin orice mijloace (tatălui, dar nu numai) că este cel mai bun, că locul întâi e singurul care i se cuvine și că, pentru a-l obține, onestitatea merită aruncată la coșul de gunoi... al istoriei. Relevantă pentru gestul băiatului și modul în care acesta a gestionat încrederea profesorului este și discuția profesorului cu senatorul Bell, care, autoritar, îi solicită să-și vadă de meseria de dascăl, simplu canal de informații și să lase modelarea caracterului băiatului în seama sa, a părintelui. După 25 de ani, Bell vrea să sponsorizeze școala, dar dorește o reeditare a concursului, cu gândul de a-și lua revanșa în fața foștilor colegi. Deși retras din învățământ, profesorul acceptă, gândindu-se la ajutorul pe care donația tânărului îl implică pentru colegiu. Și cu ocazia acestui nou concurs, tânărul Bell trișează... Situația se reeditează așadar, iar replica fostului elev e de un cinism devenit între timp mod de a fi: „Ce ai câștigat în viață cu corectitudinea ta? Uită-te la tine. Cu ce te mândrești tu? Eu trăiesc în lumea reală, unde oamenii fac ce trebuie pentru a obține ce vor. Dacă trebuie să mint și să înșel, așa să fie! Voi câștiga alegerile, iar apoi mă vei vedea peste tot. Și mă voi ocupa de contribuția mea la umanitate mai târziu!". Această secvență tulburătoare, despre impostura care hăhăie în fața virtuții, este un trist ecou al realității și al pragmatismului vieții lui Bell.

Profesorul are tăria de caracter să-i mărturisească lui Martin că l-a defavorizat în urmă cu 25 de ani. Martin îl privește cu înțelegere, nu judecă și nu condamnă. Pentru el sprijinul profesorului de-a lungul timpului a însemnat mai mult decât momentul de slăbiciune din primul an. Profesorul își reia cursurile. Aceeași lecție de acum mult timp și un alt elev întârziat, chiar fiul lui Martin. E profund grăitor (prin respect și înțelegerea asumată a lecției de viață) gestul acesta prin care Martin își lasă fiul să fie modelat de cel care mai presus de onestitate a pus la un moment dat încrederea în celălalt, în fondul de puritate pe care orice copil îl are.

ȘI DIN ACEST PUNCT NICI MĂCAR NU MAI CONTEAZĂ CĂ PE DRUMUL TRANSFORMĂRII CELORLALȚI GREȘEȘTI INEVITABIL, RĂNEȘTI SAU TE RĂTĂCEȘTI ATÂTA TIMP CÂT LA BAZA A CEEA CE FACI STAU PRINCIPII UMANE ȘI VALORI IMUABILE.

„Valoarea unei vieți nu este stabilită de un singur eșec sau de un succes solitar!". Profesorul adevărat luptă pentru a scoate ce e mai bun din elevi sau pentru ca partea lor bună să prevaleze. Misiunea unui profesor pare adesea utopică, o luptă cu morile de vânt, iar afirmații de tipul: „premianții școlii nu sunt premianții vieții" sau „nu eram bun la școală, dar uite că am ajuns președinte" nu reprezintă nimic atâta timp cât există un Martin care dă sens unei întregi cariere.

GOOD WILL HUNTING

Dacă în cazul primilor doi profesori, putem spune că regăsim în tot ceea ce vor face ideea că „finalul depinde direct de început", în Good Will Hunting, profesorul de matematică Lambeau, un temperament ambițios și determinat, se concentrează în viață pe succes și prestigiu. După el, creierul este mai presus de dragoste, mai presus de prietenie, mai presus de tot. Cea mai mare problemă a lui Lambeau constă în imposibilitatea de a-i vedea și de a-i înțelege pe ceilalți altfel decât prin prisma propriei viziuni despre succes, în timp ce psihologul Maguire știe că adevăratul succes vine abia în momentul în care găsești singur ecuația și definiția lui, că nimeni nu înțelege același lucru prin ceea ce cu toții numim succes. Pentru el, lucrurile se învață din experiențe proprii, nu doar citind despre ele, nu acceptând ceea ce alții au trăit deja. Asta va încerca doctorul să-l învețe pe Will Hunting, un tânăr cu probleme, care poate nu s-a născut în cartierul potrivit, nu a avut parte de educația potrivită, de viața potrivită, dar care trebuie să facă propriile alegeri, să împace lumea în care a ajuns să trăiască cu aceea din care vine.

Aparent, pe Will nu-l deranjează faptul că e un simplu băiat de serviciu care spală coridoarele prestigioasei universități MIT. Dar e genul care nu refuză nicio provocare, astfel încât, într-o zi, fără să-l vadă nimeni, rezolvă pe tablă o problemă pe care profesorul Lambeau o alesese ca să își provoace cei

Captură din *Good Will Hunting* | foto via imdb.com

mai sclipitori studenți. Uluit de soluția găsită și de faptul că nimeni nu îndrăznește să o revendice, Lambeau se hotărăște să îl găsească pe necunoscutul geniu în ale matematicii. Will Hunting, băiatul căruia nimeni nu i-a dat nicio șansă să studieze până atunci altfel decât de unul singur, are cu adevărat o minte uluitoare și Lambeau refuză să-l lase să se risipească. Numai că Will nu vrea să fie salvat, dimpotrivă, parcă face totul să se autodistrugă. Nici măcar prietenul lui cel mai bun, Chuckie, nu reușește să-l convingă să nu dea cu piciorul șansei. Din păcate pentru Will, pe cât e de genial, pe atât e de încăpățânat și încrâncenat să rămână acolo unde consideră că îi e locul: alături de prietenii lui, într-o viață fără ambiții și în care multe se rezolvă cu pumnii, nu cu mintea. Rănile lui cele mai dureroase nu sunt cele care i se văd pe față, ci cele care se citesc în suflet. Mai mult, Will nu consideră că ar avea ceva de demonstrat despre el însuși. Sau că ar merita ceva mai bun de la viață. Ironia face ca tot temperamentul lui impulsiv să ofere soluția dorită de Lambeau.

Ca să evite un nou conflict cu poliția, Will acceptă să meargă la un psiholog și să participe la cursuri de matematică. Șirul de întâlniri dezastruoase cu diverși psihologi se termină în mod fericit cu dr. Sean McGuire (Robin Williams), care are și el un trecut plin de cicatrici și găsește calea de a deschide carapacea în care Will își ascunsese geniul și dorința de a trăi pe măsura lui.

SPRE DEOSEBIRE DE PROFESORUL LAMBEAU, EL CONSIDERĂ CĂ ORICE TÂNĂR TREBUIE DIRIJAT ȘI NU MANIPULAT. AJUTAT SĂ-ȘI GĂSEASCĂ DRUMUL, NU ÎNCORSETAT DE DORINȚELE SAU AȘTEPTĂRILE CELORLALȚI.

Nu e ușor pentru Maguire să fie terapeutul lui Will cu profesorul Lambeau respirându-i mereu în ceafă. Maguire și Lambeau au opinii complet diferite asupra a ceea ce înseamnă a trăi o viață bună. Pentru profesor, a avea o viață bună înseamnă îndeplinirea potențialul său intelectual, motiv pentru care vrea ca Will să lucreze la o firmă de prestigiu. Pentru Maguire, viața bună implică luarea deciziilor care sunt potrivite pentru el... și nu neapărat corecte pentru alții.

Lambeau este o persoană bună, dar care e oarbă la tot ceea ce e în afara rostului înțeles de sine și nu poate defini lumea decât în propriii termeni. Adevărul este că Maguire este fericit cu viața pe care a ales-o, dar Lambeau îl vede ca pe un om care și-a risipit abilitățile, s-a ratat. Pentru el, viața bună înseamnă utilizarea întregului potențial pentru a atinge succesul și admirația celor din jur. Lambeau nu poate suporta ideea de a arunca departe darurile lui Will, deoarece e convins că acesta ar putea realiza, probabil, într-o lună ce nu poate face el însuși în întreaga sa carieră. Noi nu știm cum merg lucrurile în cele din urmă pentru Lambeau, dar e evident că opțiunea lui Will de a pleca spre California, în loc să lucreze pentru o firmă de prestigiu rămâne de neînțeles pentru el.

ÎN LOC DE CONCLUZIE

Fiecare dintre profesorii de mai sus gestionează relația cu un anume elev în mod foarte diferit. Profesorul Keating le transmite filozofia lui „Carpe diem!", încurajându-i să fie ei înșiși; Lambeau dorește ca Will să cunoască succesul și faima, neconcepând că se poate pierde talentul nativ al tânărului și neținând cont de faptul că acesta trebuie să ia singur deciziile potrivite pentru el, iar profesorul Hundert îi explică lui Bell că educația înseamnă pe lângă cultură, decență și respect. Fără ele „se poate trăi la marginea umanului, dar nu se poate construi nimic durabil". Completându-l parcă, doctorul Maguire consideră că „o viață bună înseamnă luarea deciziilor care sunt potrivite pentru tine și nu neapărat corecte pentru alții".

Ce rămâne de spus după periplul acesta printre oameni mari și oameni în formare, printre experiențe și întâlniri? Poate numai că, indiferent de durata și de modul în care se definește relația profesor-elev, aceasta își pune amprenta definitiv asupra fiecăruia dintre cei implicați. Poate asupra tânărului într-o mai mare măsură (sau mai vizibil), dar, ca în orice intersecție, ambele drepte vor dobândi anumite proprietăți și construcția lor se va modela din acel moment altfel.

Veronica Ioana Rotaru este elevă în clasa a IX-a, mate-info, la Colegiul Național Iași.

ANCHETA

LICEUL DE IERI ȘI DE AZI PRIN MUZICA DE ATUNCI ȘI DE ACUM. DE AICI ȘI DIN AMERICA

Dragoș Pătrașcu

ARGUMENT

Muzică ascultată în adolescență este un refugiu, un spațiu de odihnă, un exercițiu de revoltă sau de înțelegere a lumii. E un gând nerostit, un sentiment dezbrăcat de cuvinte. Este pauza dintre două teoreme, dintre două formule, dintre două întâlniri prea lungi sau prea scurte. Sau, pur și simplu, este pauza dintre două ore de curs. Muzica este eseul pe care îl realizezi totdeauna prea târziu și pe care l-ai fi văzut altfel dacă aveai mai mult timp. Amintire tristă sau veselă, acea lecție interminabilă de istorie în care personalitățile se transformă în personaje.

?

Care este muzica adolescenței tale?
Ce album/ melodie dezvăluie o poveste trăită de tine în liceu?

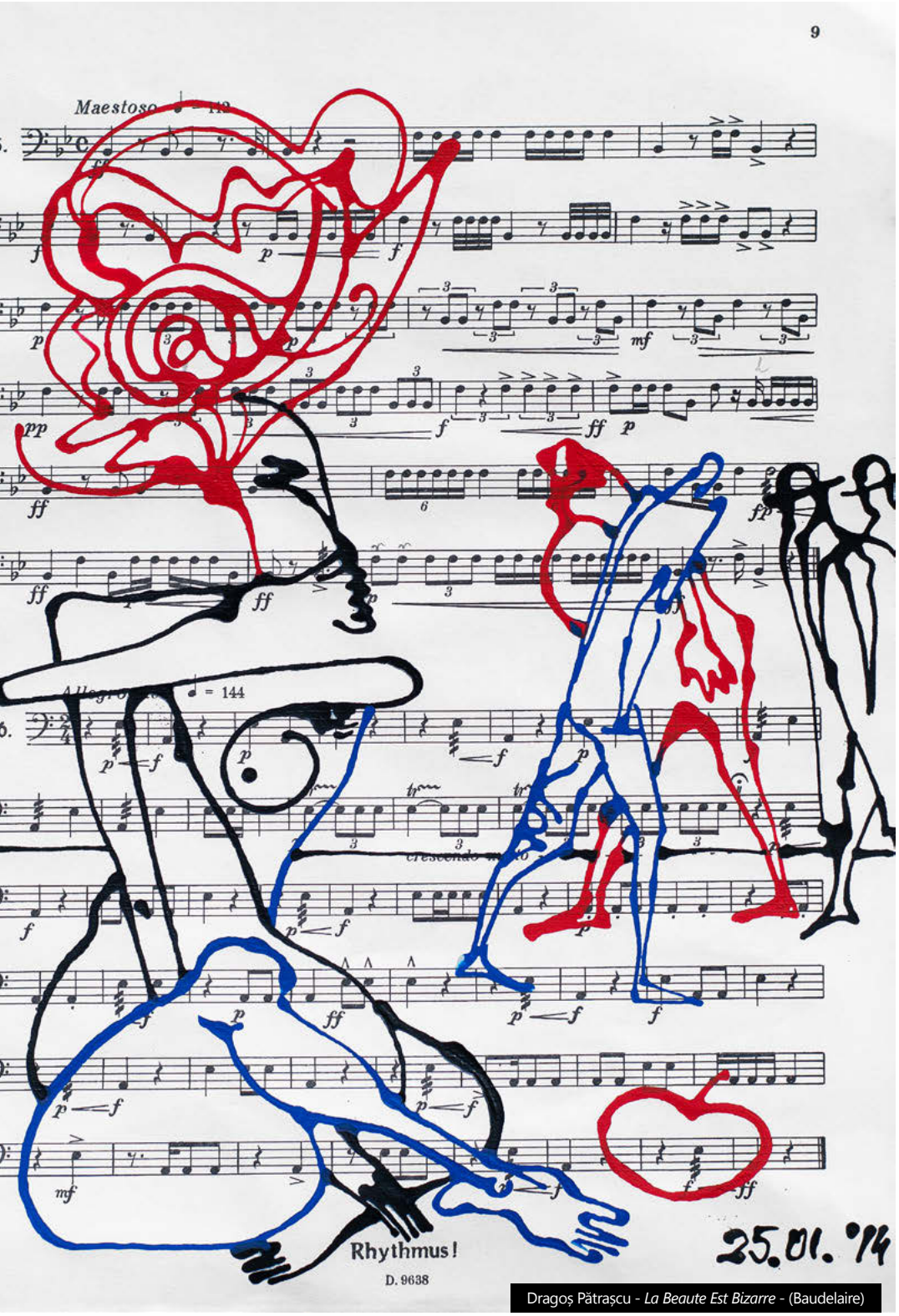

Dragoș Pătrașcu - *La Beaute Est Bizarre* - (Baudelaire)

SANDRA UNGUREANU, ELEVĂ PETRU RAREȘ

De fiecare dată găsesc speranță & alinare în muzica rock și în cea instrumentală, căci modul în care sunetele se împletesc și se completează întrece cu mult muzica făcută pe calculator. *Poets of the fall* este trupa cu care rezonez cel mai bine, întrucât fiecare piesă în parte reușește trezească toți fluturașii din stomacul meu. De asemenea, Ed Sheeran este un cântăreț care și-a pus amprenta asupra adolescenței mele. Atât de multe melodii pentru un sentiment unic: prima iubire. În *Photograph*, Ed Sheeran reușește să surprindă cel mai bine toate gândurile pe care aș vrea să le transmit unei persoane minunate, acelui „cineva" aflat acum mai departe. La final, fotografiile sunt tot ce ne rămâne. Și o melodie. Când îmi este greu și simt că nu mai pot de dor, pozele și melodiile de care vorbeam îmi amintesc de toate momentele frumoase. Nu pot învinui pe nimeni pentru întunericul de-acum din sufletul meu, nu când știu că, pentru o perioadă, a fost toată lumina de care am avut nevoie. *I'll keep you inside the pocket of my ripped jeans, holding you closer 'til our eyes meet.*

GEORGE ANTONIE MARTINIUC, ELEV PETRU RAREȘ

De când ne naștem o auzim: muzica e înainte de orice. Cântecele de leagăn ale mamei, melodii la radio sau televizor, cântecele petrecerilor la care luăm parte vrem, nu vrem. Cu trecerea anilor, ni se dezvoltă gusturile și, dacă la început am avut același trunchi, muzica devine pentru fiecare altceva. Până la un anumit punct, trebuie respectată dorința fiecăruia de a asculta (sau cânta) diverse melodii. Sincer să fiu, cred că, probabil, am greșit secolul în care m-am născut. De

ce? Simplu: gusturile mele, în materie de muzică, nu se prea intersectează cu cele ale celor de vârsta mea. Dar care sunt aceste *gusturi ale mele*? Îmi place să ascult lucrările marilor compozitori (Bach, Vivaldi, Beethoven, Mozart, Strauss), mă revigorează cântecele patriotice românești sau străine. Ador să mă delectez cu arii de operă și cântece înrudite cu acestea. Prin intermediul orelor de muzică, i-am descoperit pe Luciano Pavarotti, Placido Domingo și José Carreras. Felul în care cântau și interpretau pe scenă era fenomenal, chiar unic, iar acest lucru m-a făcut să încep studiul melodiilor interpretate de ei. Încetul cu încetul, am învățat să cânt unele din aceste melodii, precum *Marechiare, Torna a Surriento, Brindisi, Granada, Mamma, O sole mio, Cielito lindo, Ave Maria, Pourquoi me réveiller*. Deși debutul meu pe scenă l-a reprezentat altă piesă faimoasă - să mă iertați, dar nu spun care -, am interpretat la diverse festivități câteva din lucrările amintite și am avut succes. Talentul de cântăreț de operă l-am descoperit și l-am dezvoltat la Biserica din localitatea mea natală. Cânt mai mereu: singur în casă, în fața colegilor mei, pe scenă. Mai ales în public: de fiecare dată trăiesc senzația aceea minunată că sunt privit și ascultat pentru cântecul care pornește odată cu vocea mea și reverberează în ascultătorii entuziasmați, cu sufletul la gură de admirație față de cel ce cântă. Muzica aduce liniște și bucurie. Muzica aduce oamenii mai aproape unii de alții, cum alte arte nu pot să o facă.

ARJON BASHIRI, STUDENT LA TEATRU, SOUTH TEXAS COLLEGE, SUA)

În liceu, ascultam mai ales rock clasic—cu care de altfel am crescut. Când eram copil, tata era fan înrăit al lui Billy Idol, Led Zeppelin, Def Leppard. Cum să nu simt că mă unge pe suflet muzica asta, chiar și astăzi. E de-ajuns să scot un singur cântec din traista trecutului și îmi însenin toată ziua. În clasa a X-a, am descoperit rap-ul și hip hop-ul, în special Eminem, și tot atunci, luându-l ca model, am început să scriu muzică. Treptat, mi-am extins orizontul muzical și am întâlnit și alți artiști care să mă inspire. Ca și rock-ul, cântecele lor m-au ajutat să trec peste momente dificile. Astfel, spre sfârșitul liceului, deși rămăsesem încă fildel rock-ului, îi descopeream și pe Skrillex, Deadmau5 și alții care, cu o energie molipsitoare, mă făceau să mă simt invincibil, capabil de orice. Până în ziua de astăzi, continui să îndrăgesc muzica din liceu, chiar dacă am căpătat gusturi noi. Scriu în continuare muzică.

LARISSA CASTANEDA, STUDENTĂ LA CRIMINALISTICĂ, SOUTH TEXAS COLLEGE, SUA

Ce ascultam în liceu era indie-folk, în special Edward Sharpe & the Magnetic Zeros, Mumford and Sons și The Lumineers, care mă ajutau să mă simt liberă. Mi-au dat, în același timp, înțelepciunea să-i iert pe cei care nu erau ușor de iertat. Profunzimea și conținutul versurilor m-au ajutat să mă maturizez, într-un fel. Când nu-mi găseam cuvintele, le rosteau cântăreții în locul meu. Ei mă acceptau necondiționat. Un cântec m-a marcat în mod special: "Where Are You Now", de Mumford and Sons, prin faptul că m-a ajutat să mă eliberez de trauma unei molestări din copilărie. "It came to the end it seems you had heard… When we finally sat down/ Your eyes were full of spite/ I was desperate, I was weak/ I could not put up a fight/But where are you now?/ Where are you now?/ Do you ever think of me/ In the quiet, in the crowd?" Aceste versuri mă alinau prin mesajul că nu eram singura care trecuse prin așa ceva. În același timp, îmi dădeau speranța că persoana în cauză regretă ce mi-a făcut atunci. Poate, așa cum sugerează cântecul, deși pentru el fusesem un trofeu, eu sunt cea care am ieșit victorioasă, în cele din urmă. Tonul sarcastic mi-a arătat că nu e sfârșitul lumii când ți se întâmplă o nenorocire, pentru că dacă treci de un asemenea prag, nu te mai poate învinge nimic.

JUAN ORTIZ, STUDENT LA INGINERIE, SOUTH TEXAS COLLEGE, SUA

"Big Los" și "Cartel de Santa" m-au influențat enorm în liceu. Care pușți Mexican sărac nu-și imaginează cum e viața unui gangster bogat? Din păcate, cântece precum "El barrio de Tepito" (Cartel de Santa) și "Taloneando" (Big Los) i-au influențat pe unii dintre prietenii mei să cadă în capcana traficului de droguri, sau chiar să devină membri de cartel. Între 2005 și 2009, și eu ascultam versurile demente ale acestor doi rapperi. Mă simțeam „cool" ascultându-i, ca și mulți alți adolescenți în nord-estul Mexicului și sud-estul Texasului, zone în care criminalitatea a crescut enorm de atunci încoace. Și eu am fost influențat negativ în unele decizii pe care le-am luat și în ce voiam să devin. Cei doi rapperi vorbesc mereu de moarte, carteluri, droguri, închisoare și încurajează violența. Mulți dintre prietenii mei cu care îi ascultam sunt acum în închisoare sau dependenți de droguri. Pentru mine era doar un stil de muzică și de altfel încă îi mai ascult, fiindcă uneori vorbesc despre persoane care au pornit de la zero și totuși au ajuns departe în viață. Nu admir asemenea personaje, dar mă ajută să înțeleg corupția din jurul nostru. De exemplu, „Ya no van" (Cartel de Santa) vorbește despre copiii care, în loc să se joace în parc, fac bani la colțul străzii vânzând droguri în anumite zone dintre Mexic și Texas. Când ascult despre viața altora, îmi dau seama cât de norocos am fost să am și alte influențe în viață, mai ales în sânul familiei.

GENARO JASSO, STUDENT LA CRIMINALISTICĂ, SOUTH TEXAS COLLEGE, SUA

Am făcut liceul în Hidalgo County, parte dintr-o zonă numită Rio Grande Valley (de-a lungul râului Rio Grande). "The Valley" (pe scurt), se află la granița între Texas și Mexic, la curbura estică a Golfului Mexic. Deși se numește "vale", nu există

→

forme de relief – totul e plat. E un fel de paradis mexican, am putea spune, fiindcă majoritatea populației e de origine hispanică. Ca peste tot de-a lungul graniței, cultura de aici e un amestec de cultură mexicană și americană. Texasul are însă un stil unic de muzică: muzica Norteño, cu originea în polka europeană. Unul din cântecele mele preferate în liceu era al unui "cojunto" (formație) cu numele Duelo: "Amiga Soledad" (Singurătate, prietena mea). La vremea aceea eram îndrăgostit de o fata și am fost împreună o perioadă scurtă, dar n-a fost o relație de durată. Pe atunci nu puteam înțelege cu ce greșisem și de ce m-a respins și de aceea ascultam obsesiv melodia respectivă, cu versuri de genul, "Tell me, why did she leave when I adored her so?/ Answer me, loneliness, my friend/ If she lacked something, it wasn't love/ Because that's what I gave to her in excess".

ROBERT OZIAS, STUDENT LA ENGLEZĂ, SOUTH TEXAS COLLEGE, SUA

Ascultam multe genuri de muzică în liceu, dar nimic nu se compara în ochii mei cu The Beatles. Îmi plăcea în special modul în care versurile se îmbinau armonios cu melodia. Tot The Beatles mi-au trezit interesul pentru alți artiști rock. Dintre cântecele lor, preferatul meu era "Across the Universe". Îl ascultam adeseori, mai ales când mă simțeam deprimat sau aveam nevoie de inspirație. E atât de poetic și conține atâta frumusețe (de exemplu, versul "Jai guru deva om", o mantră din Sanskrită), încât m-a făcut să iubesc viața, universul și tot ce există în el. Chiar și atunci când îl ascultam în singurătate, nu mă simțeam singur. Și alte melodii ale Beatles-ilor aveau un efect similar, dar aceasta era preferata mea, prin rezonanța emoțională pe care o simțeam ascultând-o, o rezonanță care, cu siguranță, mi se citește și astăzi pe chip.

LIANA VRĂJITORU ANDREASEN, PROFESOARĂ LA SOUTH TEXAS COLLEGE

Pe la începutul liceului (în '84) încă mă strecuram fără bilet la concertele Cenaclului Flacăra, să cânt cu delirantul public "Și totuși există iubiiiireee!" și "Tu Ardeal, tu Ardeal, îți suntem oșteni!" Sora mea și o mătușă care făcea liceul la „Băncilă", la flaut, compuneau cântece folk, iar eu eram publicul ascultător. Cât despre muzica „străină" (ce demodat îmi sună acum, scriind din Texas în mileniul 21), la începutul liceului aveam două casete: Beatles și Celentano. Le știam pe de rost. Erau o evadare într-o lume mai inocentă și în același timp mai adultă decât ce avea de oferit comunismul. Când am început să descopăr Queen, Michael Jackson, Prince, Eurythmics, Depeche Mode, Gazebo, Scorpions, casetele cu Demis Roussos si Nana Mouskouri ale tatălui au început să fie re (și re și re)-înregistrate, sub dojenirea lui resemnată. Aceleași casete se umpleau cu cântece prinse "cu pureci" de la Vocea Americii, unde Casey Kasem avea un top 10 săptămânal. Nu aveam

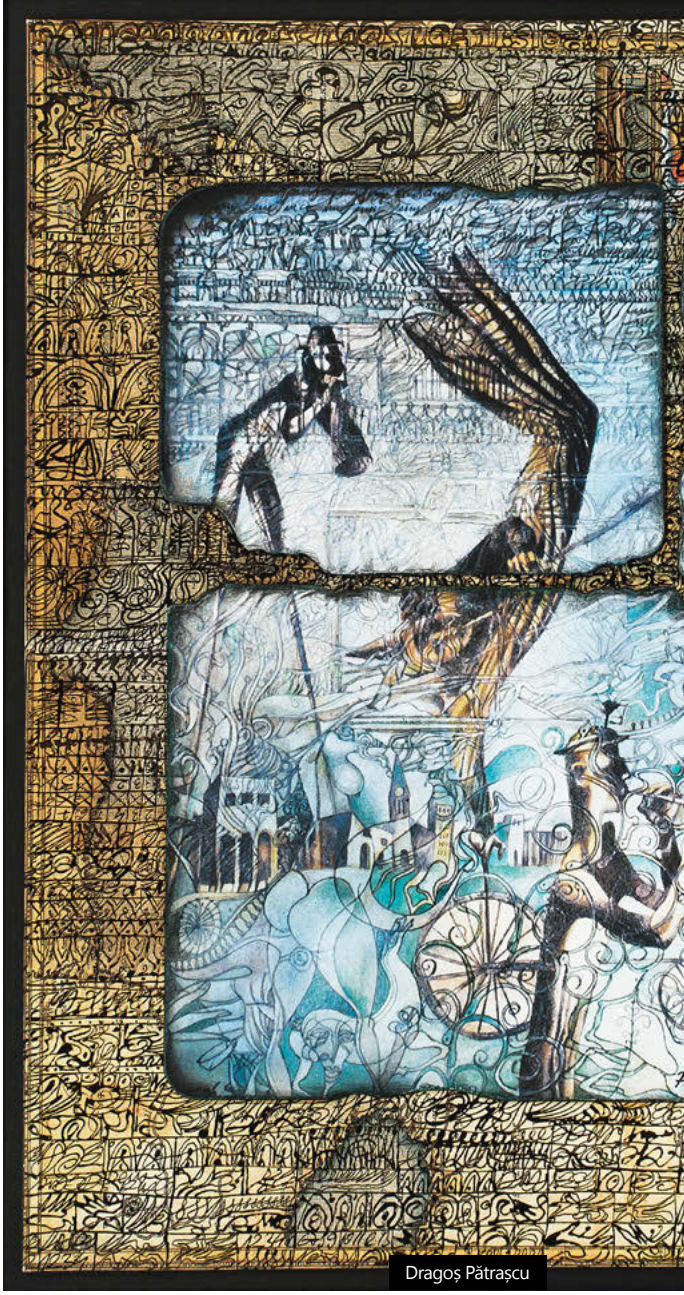

Dragoș Pătrașcu

gusturi prea specifice sau originale, dar începuse să mă intereseze mai mult Michael Jackson (nici acum n-am scăpat de tachinaj!), care pentru mine reprezenta atracția Vestului: un ritm liber și neașteptat, dans suplu și dinamic, rasa aproape extraterestră a artistului (așa-l vedeam pe atunci). Limba engleză a început să-mi sune mai fluid și mai savuros în urechi și cam pe atunci am hotărât să fac facultatea la engleză. Sigur că ascultam și cântăreți români – cei care îmi păreau mai puțin conformiști, cum era Alexandru Andrieș – cred că-i aveam toate discurile, sau Celelalte Cuvinte. Dar muzica rămasă în suflet ca o felie de tinerețe e cea legată de viața de liceu. Cu colegele am început să merg și la operă și operetă și am început să mă simt ca acasă în Teatrul Național. Dar și în clasă se asculta muzică. Și acum îmi sună în urechi vocea colegului Lucian cântând Phoenix în gura mare: "Fată verde cu părul

pădure", sau "Cine trece-n Valea Seacă/ Cu hangerul fără teacă?" Neîncetatele schimburi de discuri și casete erau apă vie pentru noi. O casetă cu formația A-ha are și acum o semnificație singulară pentru mine. Aparținea unei colege care întâi i-a împrumutat-o lui Mălin, coleg și prieten din copilărie. De la el a ajuns la mine caseta și era încă în posesia mea când Mălin a fost ucis de Securitate, fiindcă familia lui încerca să plece în America. Și acum, după 30 de ani, dacă aud versul "I don't want to cry again" din "I've Been Losing You", simt că undeva, în mine, un porumbel e zdrobit de o piatră de moară.

IOANA TĂTĂRUȘANU, ELEVĂ LA COLEGIUL NAȚIONAL

Am început prin a învăța să ascult. Am înțeles că nu doar oamenii merită ascultați și că sunt o sumedenie de vibrații, de ritmuri și de mișcări sonore în lumea asta. Apoi mi-am dat singură seama că muzica se ascultă cel mai greu, că, de fapt, ea e cel mai greu de ascultat și de aceea mi s-a părut esențial să știu să ignor.

Am început să parcurg un alt spațiu, greoi, ca și când aș fi mers prin noroi, mă distrăgeau copacii care vâjâiau în dreapta mea când mergeam în tramvai, soarele care intra comun în ochii tuturor, dar pe ai mei parcă îi prefera, locuri cunoscute care îmi stârneau amintiri, mă deruta în general lumea și aveam impresia că muzica s-ar dori ascultată într-un întuneric sau într-o lumină, fără mașini și fără semafoare, dar mai ales fără oameni.

Când ies de la școală mă opresc la covrigăria din stația de tramvai și îmi cumpăr doi covrigi cu mac. De obicei se întâmplă întotdeauna la fel, bună ziua, doi covrigi vă rog, devenise aproape plictisitoare interacțiunea simplă cu femeia de la covrigărie, care nu mă întrebase niciodată ce mai fac și nici nu îmi zâmbise vreodată, deși îmi sprijineam coatele obosite de tejgheaua ei în fiecare zi, de ani întregi, înainte să iau tramvaiul spre casă. Azi, o țigăncușă mică, la vreo 4-5 ani, frumoasă, cu părul prins în cozi și ochi albaștri mărgelați, desculță și murdară, stătea turcește lângă geamul covrigăriei, într-o parte. Nici măcar nu ținea mâna întinsă. M-am uitat mult și insistent la ea înainte să îmi cumpăr cei doi covrigi, pentru că mi se părea că adusese cu ea acolo atâta tristețe, în căușul mânuțelor ei murdare și obrajii ei de culoarea nucii uscate erau sinceri și goi. Mi-am luat covrigii și m-am mutat în spatele ei. Voiam să continui să o privesc neapărat. Din colțul în care mă aflam, mi se părea mai mică și mai nepotrivită în locul acela și mă gândeam cum, dacă eu aș fi fost femeia care vindea covrigi aș fi luat-o înăuntru, înapoia tejghelei. Dar pe vânzătoarea aceea nu cred să o fi văzut vreodată zâmbind, așa că am stăruit doar în a o privi, pe ea și pe toate tramvaiele în care ar fi trebuit să mă urc și să merg acasă. Dar eu, în loc de asta, m-am așezat cu genunchii sub mine înapoia ei, pentru că undeva în mine cineva începuse să cânte o melodie veche de blues pe care o știam de la mama mea și pe care o aveam acasă pe CD. Janis Joplin. *Little girl blue*. Îmi plăcea pentru că avea versuri puține și suna ca un ecou. Îmi revenea mereu în minte, mai ales în timpul orelor și în tramvai când mă plictiseam și trebuia să fiu mereu atentă la stația la care să cobor.

Sit there, count your fingers. What else, what else is there to do? I know how you feel, I know you feel that you're through. Count your little fingers, my unhappy little girl blue. Sit there, count those raindrops. Feel them falling down, oh, honey, all around you. Oh my unhappy, my unlucky and my little girl blue.

Îmi vâjâia capul, așa mi se întâmplă când încerc să fac legături între ceea ce se petrece în mine și exterior. Țigăncușa își număra degetele ei mici și murdare. Am plecat spre tramvai și mi-am dorit să nu o mai văd niciodată lângă covrigărie. Mă tulburase prea tare.

VIVIANA GHEORGHIAN, ELEVĂ LA COLEGIUL NAȚIONAL

Acum, exact în momentul scrierii, acum, când stau cu laptop-ul în față și încerc să mă prind care este relația mea cu muzica, nu ascult nicio melodie. Și de multe ori este așa. Nu sunt o mare amatoare de muzică, dar am și eu momentele mele.

Mulți dintre prietenii mei au impresia că sunt complet demodată (cel puțin în această privință), pentru că ascult mult mai des piese de la Holograf sau de la Voltaj decât pe cele lansate pe bandă rulantă pe canalele de youtube ale marilor case de producție românești. În general, ascult muzică când am o dispoziție bună, nu îmi găsesc refugiul în ea atunci când sunt abătută, ci dimpotrivă. Ascult muzică atunci când mă simt bine, fericită și încrezătoare, ascult muzică pentru a potența această stare, pentru a o transforma în energie, în emoție, în entuziasm. Ascult muzică din nevoia de a dansa și de a râde din toată inima, ascult muzică pentru a fi vie, deci da, ascult muzică din nevoia de a adăuga un strop de culoare, de emoție, de exaltare. Dar de cele mai multe ori ascult muzică dintr-un impuls de moment, generat de ceva necunoscut, dintr-o necesitate nedefinită ori pentru că am senzația că acum, în clipa asta, ar merge o piesă bună. Și atunci, care este această piesă bună pentru mine?

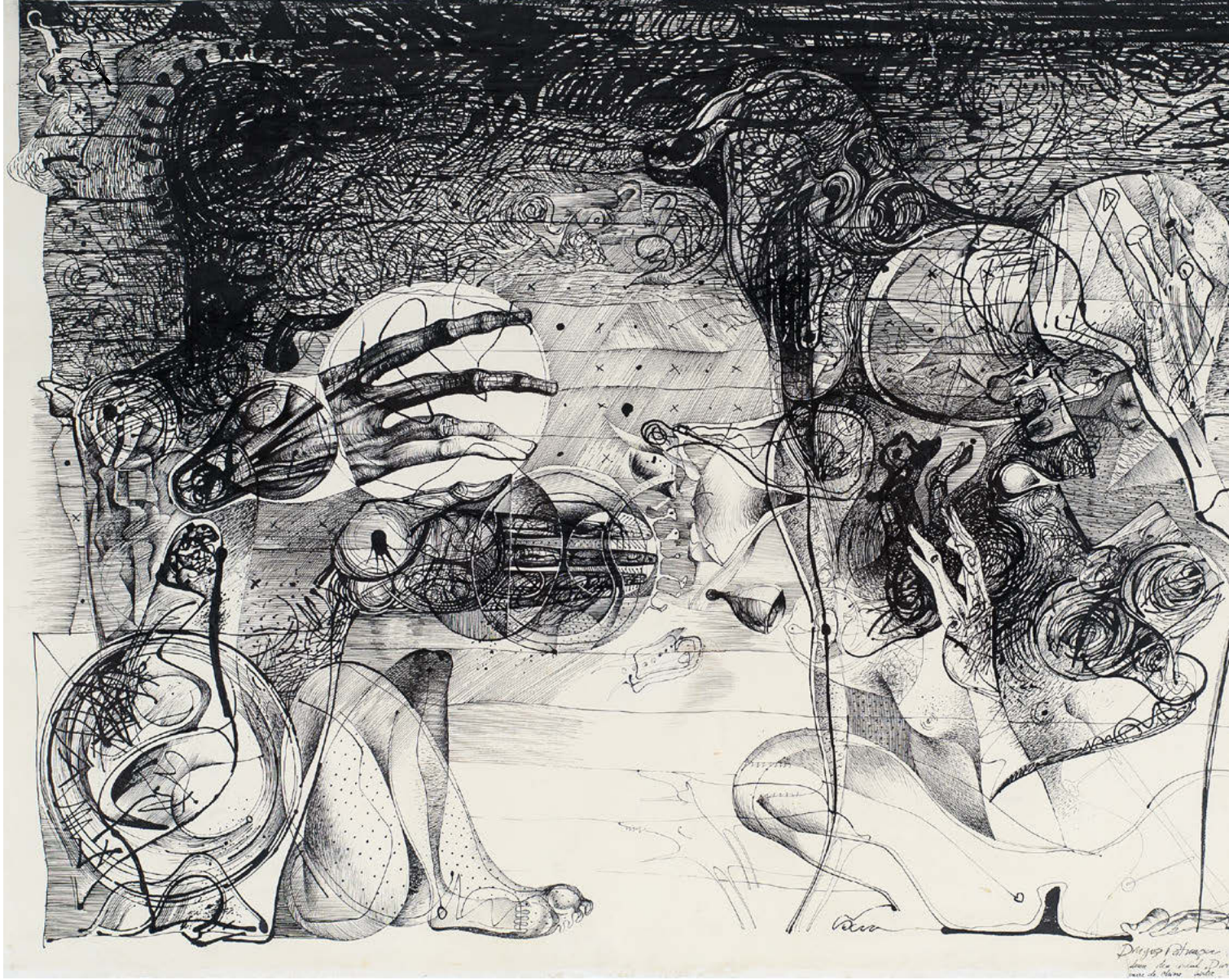

Dragoș Pătrașcu - Dirijorul IV din ciclul *Note despre linii*, desen tuș, hartie Canson, 1997, 100x70 cm, foto: Bogdan Panțir

Mă duc în Copou și încep să ascult pe telefon piesele noului album al lui Ed Sheeran, pașii mei încep să simtă deja linia melodică, mintea începe să rețină versurile, iar apoi, rând pe rând, piese mai vechi precum *Counting Stars* de la OneRepublic, *Wake me up* de la Avicii și apoi, momentul culminant, una dintre piesele mele favorite, *Time of my life* din filmul la fel de drag mie, Dirty Dancing. Și mă imaginez dansând cu un băiat pe refren, pierzându-mă în ochii lui, simțindu-i pulsul pe braț. Nu sunt îndrăgostită, sunt singură în parc și când înțeleg asta încep să ascult John Lennon și mai apoi Vița de Vie. Trec de la un interpret la altul, de la o piesă la alta, de la un gen muzical la altul și totul este un haos. Sunt o persoană haotică, iar asta se resimte în tot ceea ce fac. Ascult cu sonorul dat aproape la maxim, fără căști. Nu îmi doresc în mod special să știe toata lumea ce ascult, dar căștile, atât de folosite azi, sunt unul dintre lucrurile pe care chiar nu pot să le suport. Cu o ușoară reținere mi le pun în urechi atunci când vreau să ascult *You're that I want*, interpretată de John Travolta alături de Olivia Newton John în Grease.

Și da, sunt singură în parc. Și urăsc să fiu singură. Și toate aceste piese nu dezvăluie nimic. Poate doar o fărâmă de poveste, poate doar o fărâmă din mine, un vis de adolescentă rătăcită pe aleile din Copou. Cert este că o singură dată în viață muzica mi-a fost tovarăș... atunci când ascultam melodia lui John Travolta și eram atât de aproape să fiu accidentată pe pista de bicicliști, iar eu nu aveam bicicletă... Cam atât. M-am întors în camera de cămin și, pe sunetele unui flaut de pe you-tube, am început să citesc. Este, cred, melodia pe care am accesat-o cel mai des. Scrie acolo că ar ajuta la relaxare...

ANASTASIA FUIOAGĂ, ELEVĂ LA COLEGIUL NAȚIONAL

Muzica a fost mereu pentru mine o modalitate de a mă raporta la ceea ce trăiesc. Dacă vreau să reconstruiesc o

anumită perioadă din viața mea, de obicei mă gândesc la ce ascultam în acel timp. Fiecare melodie e asociată în mintea mea cu o anumită imagine, un sentiment sau un miros specific. În general, ascult multe genuri de muzică, însă cel care mă reprezintă în cea mai mare măsură este (și va rămâne probabil) metal-ul. E tipul de muzică în care mă regăsesc mereu, indiferent de starea pe care o am sau de perioada pe care o traversez, iar motivele sunt mult prea multe pentru a le putea surprinde în câteva cuvinte. Prin metal am ajuns să mă cunosc mai bine; e un fel de altă lume în care sunt liberă să-mi arăt emoțiile, unde pot fi în totalitate eu însămi, unde nu trebuie să mă supun niciunei reguli. Acolo pot fi singură, îmi pot analiza gândurile și devin cu adevărat sinceră cu mine.

M-am obișnuit cu reacțiile oamenilor, care, de cele mai multe ori, rămân cumva uimiți când află că eu ascult așa ceva: „Dar tu ești foarte liniștită!". Aproape că mă amuză prezumția asta că metaliștii sunt oameni violenți și foarte agitați. Mai există apoi o serie de întrebări, unele stupide, pe care le întâlnești la tot pasul și de care nu poți scăpa: „Cum poți să asculți grohăielile (citat!) alea?" sau eterna „Cum înțelegi ce spun ăia acolo?". M-am obișnuit și cu părerile „specialiștilor": „E doar zgomot, nu are niciun sens!". Ceea ce mulți nu înțeleg e faptul că metal-ul nu e doar muzică, ci un mod de viață. La fel de asumat ca oricare altul.

De fapt, nu instigă la violență, ci doar vorbește despre partea aceea a lumii pe care de multe ori oamenii nu vor să o recunoască, dar care trădează un adevăr despre ființa umană și care continuă să existe chiar dacă îți îngropi adânc capul în nisip...

O întâmplare care îmi vine mai mereu în minte când vorbesc despre muzica pe care o ascult este cea legată de Bucovina Rock Castle 2016. A fost primul festival mai important la care am fost (pe lângă Rock'n'Iași), chiar dacă am stat numai prima zi. Am mers cu tata pe drum, ceea ce, trebuie să recunosc, a răpit din distracția pe care aș fi putut să o am în tren cu prietenii. Țin minte că mă uitam la câmpurile nesfârșite, unele verzi, unele cultivate, altele uscate de soare, iar în căști se auzea *Wishmaster* de la Nightwish. Era aproape ironic, având în vedere că mă îndreptam spre un concert black metal. Când am ajuns la Cetatea de Scaun a Sucevei, am început să mă simt cu adevărat în elementul meu. Nu cred că aș putea pune în cuvinte ceea ce am trăit atunci, sub cerul plin de stele, făcând headbang pe piesele celor de la Negură Bunget și Dark Funeral. Era îngrozitor de frig pentru hanoracul meu care nu putea face față la cele 5 grade de afară (deși era mijlocul lui august), iar capul mă durea oribil. Cu toate acestea, nimic nu a mai contat în acele momente. Bucuria de a fi acolo cu persoanele cele mai dragi, de a simți fiecare bătaie a vântului și de a asculta Dark Funeral live anula orice alt lucru care ar fi putut să îmi stârbească fericirea. Asta e și „magia" concertelor metal: te pierzi câte puțin pe tine cel inautentic, în timp ce libertatea îți invadează porii, iar când se termină simți că ești infinit.

TUDOR BERBINSCHI, ELEV LA COLEGIUL NAȚIONAL

Țin minte și acum fragmente de când eram mic când mă plângeam alor mei de muzica la volum mare (când mergeam în vizite sau la diverse sindrofii). Încă de atunci aveam o pasiune (ca să spunem așa) pentru zgomotele aranjate armonic, atât de atașat încât cu urechile mele obișnuite cu nearfield-listening sau cu perechea de Grado Labs era un chin insuportabil să nu mai disting nimic din ceea ce trebuia de fapt să aud. Culmea e că o bună perioadă de timp singurul criteriu de selecție a ceea ce *îmi plăcea* era dacă suna bine urechilor mele (nu conta genul sau versurile). Cu timpul m-am făcut curios și m-am întâlnit și confruntat cu diverse preferințe. Am trecut prin perioada oldies but goldies, rock clasic, progresiv, electronică, folk, clasică, experimentale, newage, reggae, jazz etc. Unele faze au durat mai mult, altele mai puțin.

Undeva prin clasa a șaptea, pe când ascultam cu carul house și trance un bun prieten mi-a arătat că făcuse rost de toată discografia (la acel moment) a lui Cedry2k. Mai ascultasem rap dar cultura mea hip-hop de la acel moment se limita undeva *la 50 cent, puțin Eminem, California love, Next episode* și după câteva alte piese, o mică *terapie de șoc*, s-a lipit bine de mine. În momentul de față cred că am făcut o mică obsesie pentru gen din moment ce țin minte și echipa de producție a albumelor. Între timp m-am distanțat (sau plictisit poate) de hip-hop-ul românesc și am ajuns să îi caut rădăcinile cu Kool Herc sau N.W.A. sau sursa originală: funk-ul și jazz-ul, deși îl simt mai aproape pe cel de studio și nu pe cel improvizat cu multe sincope. Ca albume pot să numesc zeci, dar nu își are rostul căci nu le ascult doar pe acelea.

Atunci când deschizi foobar-ul și te uiți la top playcount în cazul meu ai să vezi o ciorbă: *Lethal Industry* a lui Tiësto stă lângă piese a lui Oxia/ Silent Strike sau *I got 5 on it,* care, culmea, deși îmi e ringtone de câțiva ani nu mă enervează, e lângă Eleanor McEvoy sau Pink Floyd (pre David Gilmour) sau Alborosie lângă Charlie Parker sau piese C.T.C.- cred că s-a prins ideea. În orice caz muzica nu e doar instrumental sau doar versuri ea e de *ascultat* indiferent de cine o fabrică sau ce vrea sau credem că reprezintă. Cu asta mi-am petrecut eu adolescența - cel puțin 17 luni din 2012 până acum conform playerului.

ESEU

Reprezentarea femeii în opera lui Edvard Munch și criza masculinității în fin-de-siècle

BLAMAREA FEMEILOR ÎN FRIZA LUI MUNCH REFLECTĂ DISCURSUL PREDOMINANT DIN SFERA PUBLICĂ CARE A RECURS LA ȘTIINȚĂ PENTRU A FABRICA TEORII APARENT IREFUTABILE CARE SĂ DEMONSTREZE INFERIORITATEA FEMEILOR.

Acest eseu va examina reprezentarea femeii în *Friza Vieții* de Edvard Munch cu referire la discursului medical de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Voi argumenta că, departe de a fi reprezentări impulsive ale experiențelor sale personale, reprezentările femeilor în opera lui Munch sunt de fapt lucrări construite cu grijă care dovedesc implicarea sa în dezbaterile contemporane despre sexualitate. Voi începe prin a problematiza aspectul autobiografic, aparent confesional, al operei lui Munch, argumentând în favoarea unei interpretări contextuale. Ulterior, voi prezenta implicarea lui Munch în grupul de la *Zum Schwarzen Ferkel* din Berlin din perioada în care a început să lucreze la *Frizã*. Picturile din această serie vor constitui punctul central al eseului, întrucât prezintă bărbatul și femeia ca fiind esențe biologice depersonalizate, dezvăluind astfel convingerile lui Munch asupra sexualității.[1] În final, voi face referire la tratatul *Sex și caracter* [1903], scris de psihanalistul austriac Otto Weininger, pentru a contextualiza atitudinile exprimate în lucrările lui Munch în cadrul societății de la *fin-de-siècle*.[2]

ÎN PRIMUL RÂND, O INTERPRETARE BIOGRAFICĂ A OPEREI LUI MUNCH SUBESTIMEAZĂ GRADUL ÎN CARE VIZIUNEA SA ARTISTICĂ A FOST DETERMINATĂ DE PREJUDECĂȚI ASUPRA SEXUALITĂȚII ȘI A DIFERENȚEI DINTRE SEXE DE LA SFÂRȘITUL SECOLULUI AL XIX-LEA.

Relațiile problematice ale lui Munch cu femeile sunt adeseori interpretate ca fiind sursa adâncă și personală a lucrărilor sale; primii săi biografi și artistul însuși au promovat o interpretare biografică a operei sale.[3] Cu toate acestea, Munch și-a transformat în mod deliberat experiențele personale în simboluri care depășesc limitele sinelui. Această reinterpretare, vizibilă atât în lucrările sale vizuale cât și în scrierile semi-fictive, a fost o cale de "a-și juca biografia ca spectacol."[4] Lucrările de artă ale lui Munch, deși inspirate din viața personală, au fost filtrate prin concepțiile sociale generale; aceste idei i-au oferit o cale de a-și conceptualiza experiența și de a o comunica altora. Astfel, atitudinile sale asupra diferenței dintre sexe și a sexualității au evoluat prin raportare la diferitele medii sociale din care a făcut parte, variind de la sprijinul pentru emanciparea sexuală susținut de cercul artiștilor avant-gardiști din Kristiania (în prezent Oslo) la suspiciunea deschisă față de sexualitatea feminină împărtășită de cercul din Berlin.

În 1892 Munch s-a mutat la Berlin, unde s-a implicat într-un grup internațional de scriitori și oameni de știință care împărtășeau interesul pentru Monism, evoluție și sexualitate.[5] Monismul este o filosofie bazată pe Darwinism care afirmă unitatea tuturor organismelor vii și existența unei forțe vitale omniprezente care poate fi găsită în protoplasmă, contopirea elementelor și atracția sexuală.[6] Multe dintre cunoștințele lui Munch de la *Zum Schwarzen Ferkel* aveau pregătire medicală, inclusiv prietenul său cel mai apropiat, scriitorul polonez Stanislaw Pryzbyszewski. Acesta studiase medicina sub îndrumarea lui Ernst Haeckel, fondatorul Monismului, și a lui Karl Vogt, un om de știință ale cărui studii în craniologie au investigat inferioritatea femeilor și a „raselor inferioare" față de bărbații albi.[7] La vremea respectivă, discursul medical dominant, provenind din teoria evoluției formulată de Darwin, postula că femeile sunt atavice și subdezvoltate din punct de vedere fizic și mental. Teoria darwinistă plasa bărbații pe cea mai înaltă treaptă a scării evoluției, susținând că ei reprezintă specimenul uman complet dezvoltat.[8] Paul Möbius, care a scris unul dintre cele mai cunoscute studii despre presupusa debilitate mentală a femeilor, a participat ocazional la întâlni-

1 Nu este obiectivul acestui eseu să formuleze generalizări despre întreaga operă a lui Munch. Artistul a pictat multe portrete individualizate ale prietenelor și familiei sale care trebuie analizate dintr-o altă perspectivă. Pentru o prezentare de ansamblu a acestor lucrări, vezi Patricia Berman și Jane von Nimmen, *Munch and Women*, (Alexandria: Art Services International, 1997).

2 Termenul *fin-de-siècle* descrie deceniile 1880-1900, evocând spiritul pesimist și decadent care a caracterizat această perioadă în Europa. Acești ani au fost marcați de o atitudine reacționară față de marile schimbări sociale ale secolului al XIX-lea. Alienarea față de societatea modernă a fost ilustrată în operele primtiviste ale lui Paul Gauguin, în stilul de viață decadent din Montmartre imortalizat de Tolouse-Lautrec și, bineînțeles, de angoasa existențială evocată de tabloul Țipătul de Edvard Munch.

3 Patricia Berman, "Edvard Munch: Women, „Woman," and the Genesis of an Artist's Myth," în *Munch and Women*, 17.

4 Berman, "Edvard Munch's 'Modern Life of the Soul'" în Kynaston McShine (ed.), *Edvard Munch: the modern life of the soul*, (New York: MoMA, 2006), 46.

5 Reinhold Heller, *Munch: His life and work* (London: Calmann&Cooper, 1984), 104.

6 În scrierile sale Munch face referire la protoplasmă, elixirul de reînnoire care unește toate generațiile și vibrațiile care pătrund toată materia, fapt ce demonstrează că ipotezele moniste îi erau familiare.

7 Shelley Wood Cordulack, *Edvard Munch and the Physiology of Symbolism*, (London: Associated University Presses, 2002), 20.

8 Pentru un studiu indtroductiv asupra teoriilor darwiniste care au postulat inferioritatea biologică a femeilor vezi Bram Dijkstra, *Idols of Perversity*, (New York and Oxford: Oxford UP, 1986), 167-172.

foto: Gloria Luca

(stg.) Madonna, 1894-95. Oil on canvas, 90.5 x 70.5 cm. Nasjonalmuseet, Oslo
(dr.) Madonna, 1895-1902. Lithograph and woodcut, 60.5 x 44.5 cm. MoMA, New York

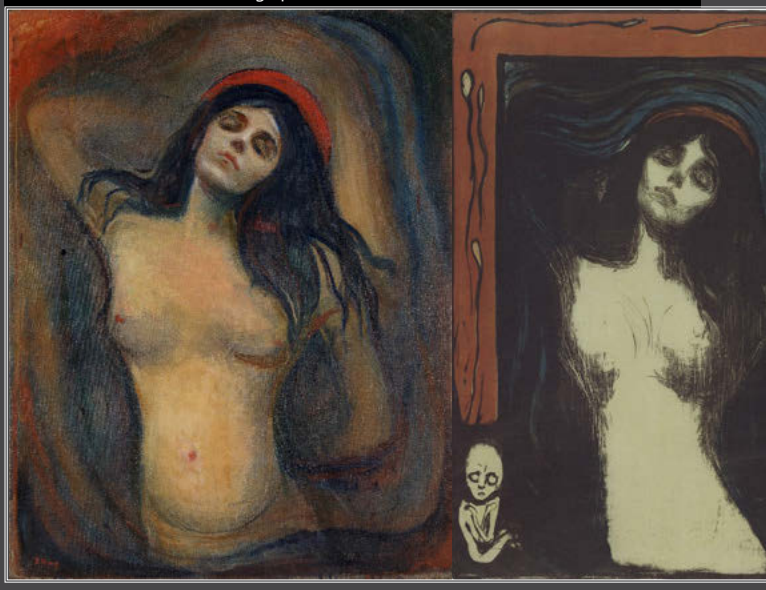

rile de la *Zum Schwarzen Ferkel*.[9] Möbius susținea că maternitatea era singura datorie și vocație a femeii și că preocupările intelectuale ar transforma-o într-o ființă deviantă, incapabil de reproducere. De asemenea, el a avertizat asupra pericolului reprezentat de feminism pentru bunăstarea societății și chiar a speciei.[10] Potrivit lui Möbius, „Femeia Nouă" ar periclita dimorfismul sexual pe care se bazează evoluția umană, asumându-și caracteristici masculine.

Insistența lui Munch asupra sexualității și fertilității femeii reflectă întocmai discursul pseudo-științific contemporan, care avea ca obiectiv să dovedească că emanciparea femeilor ar fi o aberație socială și biologică. Din această perspectivă, lucrările sale rezonează cu ideile promovate de către membrii cercului de la *Zum Schwarzen Ferkel*.

În acest mediu intelectual, Munch şi-a dezvoltat viziunea artistică inspirată de Monism și a început *Friza vieții*, un proiect la care a continuat să lucreze pe parcursul următoarelor trei decenii. Inițial, *Friza* a cuprins doar șase tablouri expuse în Berlin în decembrie 1893 cu titlul „Studiu pentru o serie intitulată *Dragostea*:" *Vocea*, *Sărutul*, *Vampir*, *Madonna*, *Melancolie* și *Țipătul*. Potrivit lui Munch, *Friza Vieții* ilustrează „lupta dintre bărbat și femeie, numită dragoste."[11] Acest proiect artistic, care explorează tema sexualității, reflectă anxietăți contemporane cu privire la ereditate, atavism și boli venerice. În timpul anilor 1890, sexualitatea a devenit un subiect de interes public, iar sexologia, o nouă ramură a medicinei, inițiindu-se studiul sexualității normale și deviante.[12]

DEȘI FRIZA A FOST CONSIDERATĂ DE ISTORICII DE ARTĂ O INTERPRETARE NUANȚATĂ A IDENTITĂȚILOR SEXUALE,[13] LUCRĂRILE LUI MUNCH REFLECTĂ CRIZA MASCULINITĂȚII CAUZATĂ DE FEMINISMUL INCIPIENT DE LA SFÂRȘITUL SECOLULUI AL XIX-LEA. DE FAPT, INSISTENȚA SA ASUPRA SEXUALITĂȚII ȘI A FERTILITĂȚII CA SINGURELE ATRIBUTE ALE FEMEILOR REITEREAZĂ PREJUDECĂȚILE TRADIȚIONALE ASUPRA ROLURILE CELOR DOUĂ SEXE.

De asemenea, anonimitatea personajelor din tablourile sale subliniază faptul că acestea reprezintă bărbatul și femeia ca arhetipuri biologice care își urmează orbește impulsurile. Pentru obiectivele acestui eseu, voi discuta lucrările *Madonna*, *Trei Stadii ale Femeii – Sfinx* și *Cenușă*.

Tabloul *Madonna* propune o reprezentare ambivalentă a sexualității. Inițial, pânza a fost expusă într-o ramă de lemn decorată cu un model stilizat reprezentând spermatozoizi și un fetus, care este vizibil în litografia cu aceeași temă.[14] Pe de o parte, imaginea celebrează sexualitatea procreativă ca un act sacru în care, în cuvintele lui Munch însuși, „lanțul care leagă miile de generații de morți cu miile de generații care urmează să se nască a fost legat."[15] Acest citat reflectă credința monistă într-un ciclu etern de distrugere și regenerare care guvernează umanitatea și natura. În acest tablou, fundalul sugerează un spațiu hermetic asemănător unui pântec, iar vibrațiile sugerate de liniile sinuoase ar putea face referire la forța vitală monistă care însuflețește toată materia.[16] Pe de altă parte, paleta sumbră și chipul aparent emaciat al femeii sugerează o legătură insidioasă între extazul sexual și moarte. Într-adevăr, asocierea sexualității cu moartea constituie un topos reprezentativ al artei de la finalul secolului al XIX-lea, bazându-se în mare măsură pe realitatea sumbră a ratei ridicate de decese cauzate de nașteri dificile. Cu toate acestea, pentru artiștii și scriitorii de la *fin-de-siècle*, relațiile sexuale nu punea în pericol doar femeile – bărbații își puteau pierde individualitatea cedând în fața dorințelor lor irațională.[17] Mai mult de atât, bolile venerice și pericolul malformațiilor genetice au declanșat anxietăți tot mai mari în legătură cu sexualitatea. Spre exemplu, erupția de sifilis din anii 1880 a ridicat probleme cu privire la ereditate, la care Munch face referire în litografie prin portretizarea fetusului scheletic.[18]

9 Berman, "Bodies of Uncertainty: Munch's 'New Men'" în Erik Morstad (ed.), *Edvard Munch: an anthology,* (Oslo: Oslo Academic Press, 2006), 128.
10 Paul Möbius, *Ueber den physiologischen Schwachsinn des Weibes,* (Halle a.S., 1900), 15-17.
11 Manuscris N30 citat în Poul Tojner, *Munch: in his own words,*" (London: Prestel, 2003), 67.
12 Berman, "Bodies of Uncertainty," 122-24.
13 Berman, "Munch: Women," 34.
14 Heller, *Munch*, 129.
15 Manuscris T2547, citat în Tojner, *Munch*, 118.
16 Wood Cordulack, *Edvard Munch*, 36.
17 Heller, *Munch*, 126.
18 Stephen Schloesser, "From Spiritual Naturalism to Psychical Naturalism: Catholic Decadence, Lutheran Munch, *Madone Mystérique*" în Jeffrey Howe (ed.), *Edvard Munch: psyche, symbol, expression,* (Boston: McMullen Museum of Art, 2001), 95-6. Munch a adresat aceste probleme în lucrări ca *Moștenire* (ulei pe pânză, 1897; Muzeul Munch, Oslo) și *Moartea și fata tânără* (ulei pe pânză, 1894; Muzeul Munch, Oslo)

ASTFEL, EXTAZUL SEXUAL ARE O DUBLĂ CONOTAȚIE ÎN ACEST TABLOU: PE DE O PARTE, SIMBOLIZEAZĂ FORȚA VITALĂ MONISTĂ CARE ANIMEAZĂ ÎNTREAGA MATERIE, IAR PE DE ALTA, EVOCĂ UN MEMENTO MORI **EXPRESIV.**

Potrivit fiziologilor din secolul al XIX-lea, nașterea reprezenta momentul în care extazul și durerea erau contopite.[19] Pentru Munch, sacralitatea acestui moment se regăsea în convergența dintre primejdia morții și crearea unei noi vieți. În această imagine, concepția, nașterea și moartea sunt îmbinate într-un tot unitar care definește feminitatea.

Într-adevăr, în secolul al XIX-lea, reproducerea era singura formă acceptabilă de sexualitate feminină. Femeile asertive din punct de vedere sexual, la fel și cele care nu aveau copii, erau privite precum cazuri patologice de degenerare.[20] Această formă de control a sexualității feminine a constituit o modalitate eficientă de a relega femeile la sfera privată și de a le consolida unicul rolul de îngrijitoare în familia burgheză.[21]

FĂRĂ ÎNDOIALĂ, MUNCH NU INTENȚIONA SĂ PROMOVEZE VALORILE BURGHEZIEI, DAR INSISTENȚA SA ASUPRA SEXUALITĂȚII CA ESENȚĂ BIOLOGICĂ A FEMEILOR REZONEAZĂ CU ATITUDINEA REACȚIONARĂ A CLASEI DE MIJLOC ÎMPOTRIVA FEMINISMULUI.

O asemenea perspectivă deterministă este redată în tabloul *Trei Stadii ale Femeii – Sfinx*, care înfățișează femeile ca fiind „sclave ale dictatelor propriilor fiziologii reproductive."[22] Femeia este prezentată în raport cu cele trei stadii fiziologice considerate că îi determină existența: cea purtând o rochie albă simbolizează virginitatea, femeia goală privind direct spre spectator reprezintă sexualitatea matură, iar cea îmbrăcată în negru semnifică pierderea fertilității. Titlul *Sfinx* face aluzie la creatura mitologică care devenise la sfârșitul secolului al XIX-lea un motiv recurent în artă și literatură, simbolizând natura feroce, instinctuală a femeii.[23] Mai mult de atât, titlul sugerează că „eternul feminin" rămâne o enigmă pentru artist – reiterând, așadar, înțelegeri esențialiste ale diferenței dintre cele două sexe. Această interpretare este confirmată de prezența personajului masculin din dreapta, care este separat de restul scenei și privește melancolic în jos, evitând privirea spectatorului. Ideea fundamentală a tabloului subliniază prejudecata contemporană conform căreia sexualitatea guvernează existența femeii. Această perspectivă a fost răspândită de numeroase studii în sexologie și a fost rezumată succint în 1903 de Otto Weininger, care a susținut că „bărbatul posedă organe sexuale, organele sexuale o posedă pe femeie."[24] Natura instinctuală, atavică a femeii a fost subiectul altor lucrări ale lui Munch care dezvăluie o perspectivă mai puțin inofensivă asupra sexualității feminine.

Tabloul *Cenușă* reprezintă o acuzare fățișă a pornirilor sexuale și înfățișează natura exclusiv sexuală a femeii ca o amenințare pentru geniul artistic masculin.

IMAGINEA E O REDARE TULBURĂTOARE A REMUȘCĂRII SIMȚITE ATÂT DE BĂRBAT CÂT ȘI DE FEMEIE DUPĂ CONSUMAREA RELAȚIEI LOR FIZICE.

Scena se petrece într-o pădure, evocând așadar un topos asociat cu natura pentru a sugera că sexualitatea este un instinct biologic înnăscut. Cu toate acestea, luând în considerare titlul original al lucrării – *După Cădere* – cadrul poate fi interpretat ca o referință la Eden, accentuând astfel subtextul biblic al acestei imagini.[25] Spre deosebire de lucrările examinate anterior, care reflectă credința lui Munch în universalitatea atracției sexuale, *Cenușă* prezintă sexualitatea ca o forță distructivă care întunecă raționalitatea bărbatului și îl conduce spre damnare. Postura celor două personaje sugerează că bărbatul conștientizează gravitatea păcatului la care a fost condus, în timp ce femeia este cea vinovată. Corsetul →

19 Wood Cordulack, *Edvard Munch*, 74.
20 Sharon Hirsh, *Symbolism and Modern Urban Society*, (Cambridge: Cambridge UP, 2004) 130. Vezi mai ales capitolul "The New Woman or the 'Should-be-Mother.'"
21 Kristie Jayne, "The cultural roots of Edvard Munch's Images of Women," *Woman's Art Journal*, 10:1 (April 1989), 29.
22 Idem, 30.
23 Berman și von Nimmen, *Munch and women*, 121.
24 Otto Weininger, *Sex and Character*, (London: W. Heinemann, 1906), 219.
25 Wood Cordulack, *Edvard Munch*, 88.

Three Stages of Woman - Sphinx, 1894. Oil on canvas, 250 x 164 cm. Rasmus Meyer Collection, Bergen, Norway. © Dag Fosse

ei roșu confirmă această interpretare, luând în considerare conotațiile de pericol și dorință sexuală pe care această culoare le invocă. Într-adevăr, paleta cromatică amplifică sentimentul de disperare evocat în această imagine. Nuanțele de roșu închis ce domină fundalul transformă peisajul într-o exteriorizare a unei stări psihologice de sfâșietoare tulburare. Sentimentul copleșitor de vină este exprimat atât de expresia facială îngrijorată a femeii, cât și de postura aplecată a bărbatului, care își ascunde fața în mâini, evitând privirea acuzatoare a spectatorului. Această imagine face aluzie la pericolul constituit de femeie pentru dezvoltarea artistică și spirituală a geniului masculin.[26] Istoricii de artă au sugerat că *Cenușă* este o explorare a masculinității în criză, deoarece autoritatea bărbatul este aici subminată de femeia care răspunde instinctelor sale sexuale.[27] Totuși, reprezentarea feminității în opera Munch nu urmează aceeași agendă progresivă de acceptare a sexualității non-convenționale; dimpotrivă – în această lucrare, femeia este înfățișată în rolul de ispititoare, care i-a fost atribuit timp de milenii începând cu arhetipul feminin, Eva. În timp ce tabloul inițial îi arată pe ambii parteneri plini de remușcare și disperare, într-o prelucrare ulterioară a acestei teme, femeia este înfățișată zâmbind sfidător. Expresia încrezătoare, netulburată a femeii sugerează victoria sa asupra bărbatului care a căzut pradă farmecului său ademenitor.

Această schimbare subtilă a compoziției litografiei indică o prejudecată răspândită, conform căreia femeile erau considerate incapabile de judecată morală. Într-adevăr, Munch observă în jurnalele sale că „femeia nu are niciun sentiment de rușine sau responsabilitate. Asemenea unui copil, ea [...] nu are niciun sentiment de remușcare."[28]

MUNCH NU A FOST SINGUR ÎN CONVINGEREA SA CĂ FEMEILE SUNT ÎN ESENȚĂ AMORALE – DE FAPT, PRESUPUSA DEBILITATE MINTALĂ A FEMEILOR A CONSTITUIT SUBIECTUL UNUI STUDIU INFLUENT ÎN SEXOLOGIE, SEX ȘI CARACTER **[1903] DE OTTO WEININGER.**

Ideile postulate de Weininger ilustrează criza masculinității în societatea de la *fin-de-siècle*. Argumentele sale radicale au fost prezentate ca rezultatele unei lungi tradiții de cercetare științifică; „A fost dovedit exhaustiv că femeia este lipsită de suflet și nu posedă nici ego și nici individualitate, nici personalitate și nici libertate, nici caracter și nici voință."[29] De asemenea, Weininger a problematizat noțiunea de esențialism sexual, susținând că „masculinul absolut" și „femininul absolut" nu există; în schimb, a teoretizat „forme sexuale intermediare."[30] Deși există suficiente dovezi pentru a demonstra că Munch a citit într-adevăr *Sex și caracter*,[31] acest eseu nu are ca obiectiv să stabilească o relație de cauzalitate între argumentele lui Weininger și viziunea artistică a lui Munch. Cu toate acestea, lucrarea lui Weininger este relevantă în măsura în care demonstrează că asemenea atacuri denigrante asupra femeilor erau acceptate în cercurile artistice, și nu numai, și chiar aveau autoritatea unor cercetări științifice. Mai mult, Weininger a susținut că „niciun bărbat care se gândește atent la femei nu mai are o impresie bună despre ele; bărbații fie disprețuiesc femeile, fie nu s-au gândit niciodată serios la ele."[32] Atașând denigrării femeilor un atribut intelectual – ca și cum ar fi rezultatul unor investigații filozofice – Weininger a fost unul dintre cei mai înverșunați promotori ai misoginismul, mai ales în cercurile de intelectuali. În acest context, nu

26 Idem, 85. Vezi Weininger, care afirmă că geniul este esența masculină absolută.
27 Berman, "Munch: Women," 34.
28 Manuscris T2776 citat în Tojner, *Munch*, 195. Jurnalele lui Munch sunt scrieri semi-fictive; deși nu ar trebui considerate surse credibile ce documentează viața artistului, ele dezvăluie atitudini despre sexe adânc înrădăcinate în societate.
29 Weininger, *Sex and Character*, 207.
30 Idem, 5-7; 65. Munch a contestat modelul tradițional de masculinitate, construindu-și în mod deliberat imaginea publică de artist decadent. Vezi Berman, "Bodies of Uncertainty," în special 128-34.
31 Două texte biografice – de Johan Roede și Jens Dediken – susțin că Munch avea o copie a lucrării *Sex and Character* în 1904.
32 Weininger, *Sex and Character*, 236.

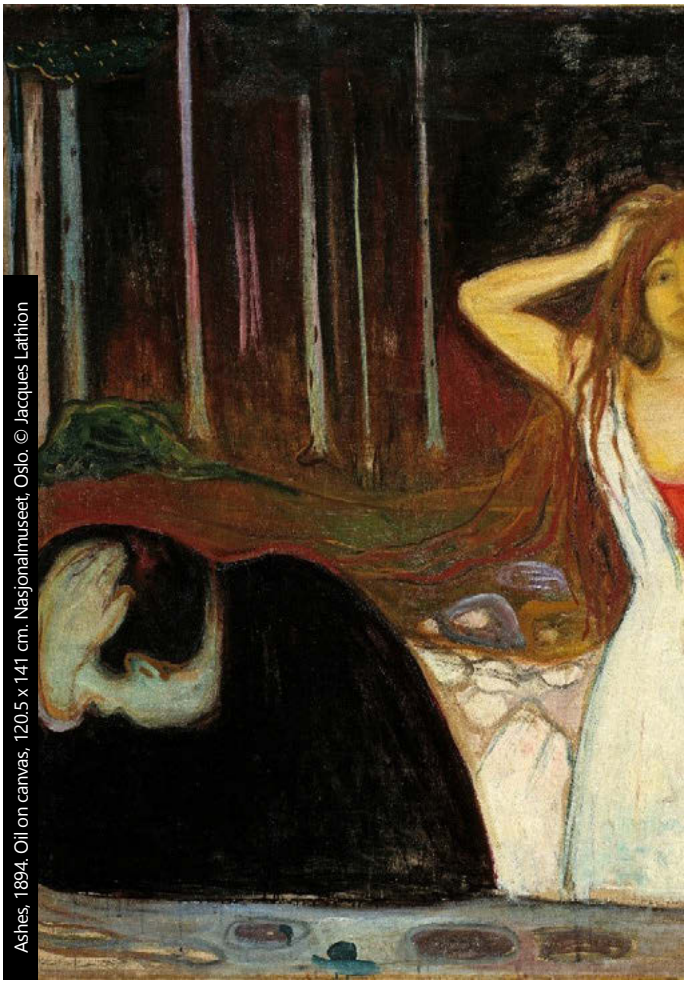

Ashes, 1894. Oil on canvas, 120.5 x 141 cm. Nasjonalmuseet, Oslo. © Jacques Lathion

este de mirare că o mare parte din arta de la sfârșitul secolului al XIX-lea a avut ca fundament „o veritabilă iconografie a misoginismului.”[33]

În concluzie, imaginile adesea problematice ale femeilor în opera lui Munch au făcut parte dintr-un răspuns cultural mai amplu la un ansamblu de fenomene sociale interdependente – schimbarea relațiilor dintre sexe, afirmarea mișcării feministe și criza masculinității. Deși tendința misogină din opera lui Munch a fost privită în trecut precum un mit creat de biografii și criticii săi, ar fi mai adecvat ca această dimensiune a creației sale să fie contextualizată, nu repudiată. Modul în care Munch a reprezentat feminitatea a fost influențat de contextul social, reflectând așadar anxietăți răspândite față de reformarea relațiilor dintre sexe la sfârșitul secolului al XIX-lea. Din acest motiv, încercarea de a distanța opera sa de criza contemporană a masculinității nu face decât să creeze o imagine la fel de mitică a artistului, ca fiind situat *mai presus* de societate. De fapt, blamarea femeilor în *Friza* lui Munch reflectă discursul predominant din sfera publică care a recurs la știință pentru a fabrica teorii aparent irefutabile care să demonstreze inferioritatea femeilor. Astfel, o analiză critică a operei lui Munch nu are ca obiectiv să îi condamne convingerile personale, ci mai degrabă să dezvăluie anxietățile și prejudecățile fundamentale despre sexe care au influențat întreaga sferă publică, de la discursul științific până la creația artistică, în societatea de la *fin-de-siècle*.

Traducere din limba engleză de Silvia Popescu.

33 Dijkstra, *Idols of Perversity*, viii.

Alexandra Masgras, absolventă a Colegiului Naţional de Artă „Octav Băncilă” Iaşi şi fost redactor-şef ALECART, este studentă în anul al III-lea la Universitatea din Glasgow, unde studiază Istoria Artei.

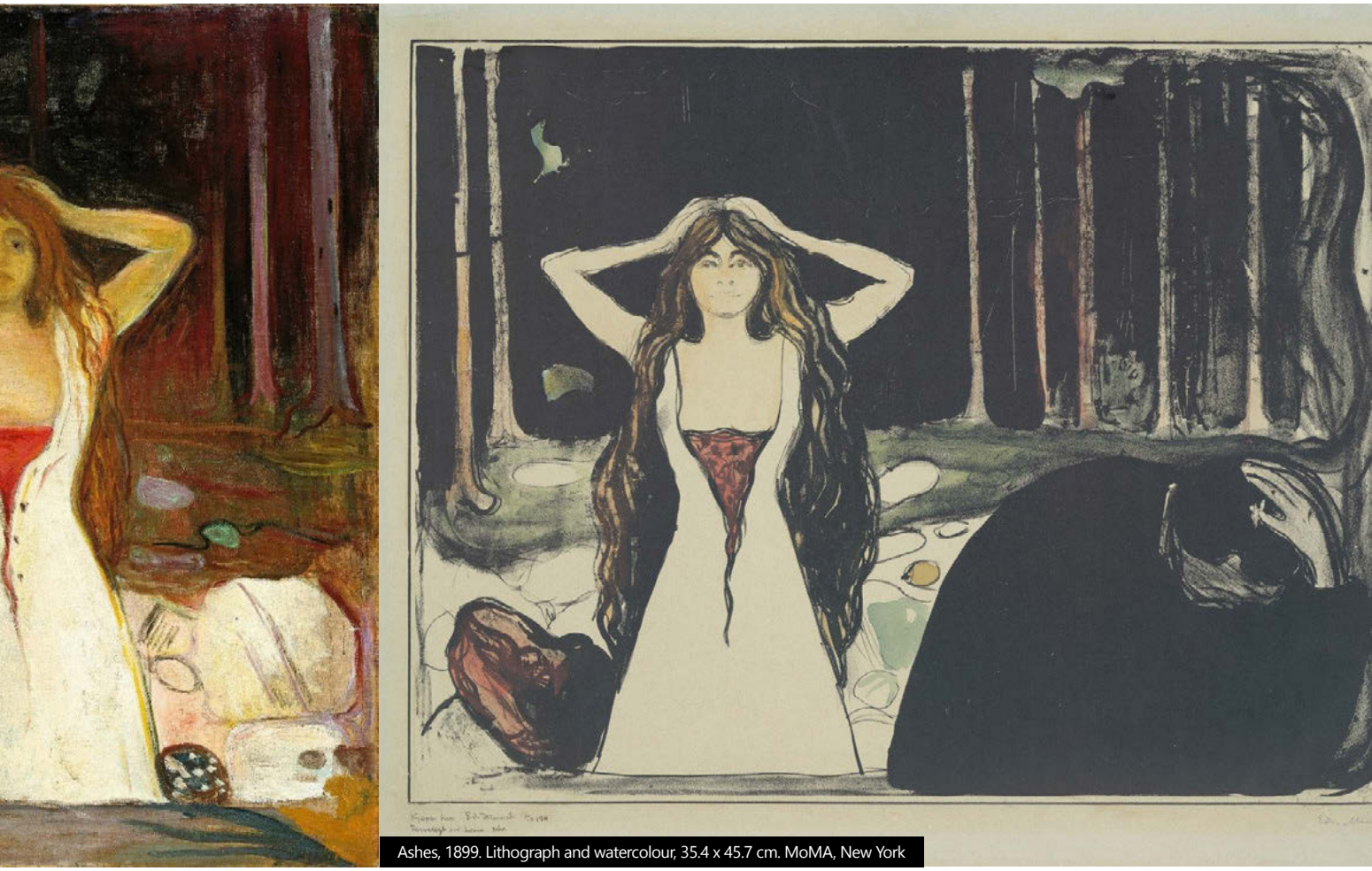

Ashes, 1899. Lithograph and watercolour, 35.4 x 45.7 cm. MoMA, New York

DESPRE PALMELE SCRISE, ASCULTĂRI, PLIMBĂRI ȘI SINDROFII. ÎN LICEU

DACĂ MĂ GÂNDESC BINE, MI-E IMPOSIBIL SĂ ÎMI AMINTESC VREO PLIMBARE ESENȚIALĂ DE DUPĂ ORE ÎN CARE SĂ NU ÎMI FI FOST FRIG SAU FOAME. ORI AMBELE. DOAR CĂ ÎN LICEU NECESITĂȚILE EMOȚIONALE SUNT MAI IMPORTANTE DECÂT TRIVIALITĂȚI PRECUM SENZAȚIA DE FOAME SAU FRIG, TOT CE CONTEAZĂ SUNT BUZUNARELE IUBITULUI ÎN CARE ÎȚI CUIBĂREȘTI DEGETELE SAU RITUALUL ȘAMANIC AL STATULUI ÎN CERC ÎN FAȚA LICEULUI.

} Roxana Dumitrache

În liceu, zilele sunt ca palmele: seamănă între ele oarecum și ai impresia că profețesc, într-o cartografiere minuțioasă, hărțile unor destine excepționale. Când nu ascund, la intersecția dintre linia vieții și linia dragostei, urmele inocent-albastre ale unor formule matematice, datele războaielor punice sau cum se scrie, de fapt, Kierkegaard. Nu există, zău, palme care să fi absolvit liceul nescrise. Dacă da, atunci ar trebuie să candideze la o canonizare și să devină „Sfintele palme nescrise".

Când nu învățam mult și dens și nu lucram la un text, sintagmă pe care o foloseam ca să fac pe interesanta și pe scriitoarea, când nu scriam nici pe palme, adică în timpul pașnic de după teze, lucrări și ascultat - iar termenul are atâta haz și tragism încât îți dă senzația că „ascultarea" *la fizică e*, de fapt, ora în care trebuie să-i faci confidențe profesorului sub oblăduirea unei mari prietenii între ascultător și ascultat, ei bine, după toate astea, aveam mult timp liber. Pe atunci, sigur, mi se părea neîncăpător, dar acum îmi dau seama că timpul liber arăta ca un bunic - era o prezență masivă și constantă în viața mea. Bine, nu doar timpul meu avea o răbdare bunicească și asta știm deja.

DUPĂ ȘAPTE ORE DE LATINĂ-ROMÂNĂ-MATEMATICĂ-ISTORIE-FIZICĂ-ENGLEZĂ-LATINĂ, MĂ APUCA O POFTĂ URGENTĂ ȘI BOEMĂ DE A VEDEA ORAȘUL. ÎN TOATE PLIMBĂRILE MELE ERA INVARIABIL CUMPLIT DE FRIG -FRIGURI CUM DOAR ÎN ORAȘELE DIN NORDURI CARE DAU FRIȘOANE ȘI ZGRIBULESC PÂNĂ ȘI STATUILE MARILOR DOMNITORI SE ÎNTÂMPLĂ SĂ FIE.

Adrian Moraru - *Girl with a Hat*

Mai trebuia să fiu și cvasi-lihnită tot timpul pentru că biscuiții și alte crănțănele ronțăite comunitar în pauze sau manierat, pe sub bancă, în timpul orelor de chimie care și acum, în amintirea mea, miros a pufuleți, nu păcăleau foamea nimănui. Dacă mă gândesc bine, mi-e imposibil să îmi amintesc vreo plimbare esențială de după ore în care să nu îmi fi fost frig sau foame. Ori ambele. Doar că în liceu necesitățile emoționale sunt mai importante decât trivialități precum senzația de foame sau frig, tot ce contează sunt buzunarele iubitului în care îți cuibărești degetele sau ritualul *șamanic* al statului în cerc în fața liceului. Adevărul e că după 7-8 ore petrecute în clasă, ai nevoie de timp și pentru conversații fundamentale. Așa că zilnic trotuarul din fața liceului era sub ocupație, spre agasarea trecătorilor care făceau slalom printre noi. Nici acum nu știu ce povesteam, dar se vorbea mult, masiv, uriaș și se râdea de la un capăt la altul al străzii.

Foarte rar se întâmpla să fiu lovită de un surmenaj brusc în timpul școlii și atunci se impuneau mici pauze care durau fix cât o oră de curs sau uneori, în condiții de extrem surmenaj, două-trei ore. Lângă liceu era o cafenea cu aer hamacesc unde mă odihneam - rar, extrem de rar!- în timpul orelor.

DE MULTE ORI SE ÎNTÂMPLA CA PROFA DE ROMÂNĂ SAU CEA DE PSIHOLOGIE, CELE MAI TEMERARE ȘI POPULARE PROFESOARE, SĂ NE ÎNTRERUPĂ SIESTA ȘI SĂ NE ÎNCOLONEZE, CA PE NIȘTE TURIȘTI CURIOȘI ȘI OBEDIENȚI, ÎNTR-UN PELERINAJ CĂTRE SALA DE CLASĂ.

Da, și eu am fost surmenată de câteva ori în liceu și aproape de fiecare dată profa mea de română a știut unde mă odihnesc. Așa sunt, probabil, toți profesorii de română, vizionari și auctoriali, ca naratorii omniscienți. Mai erau, sigur, petrecerile, balurile bobocilor și majoratele. Într-o lume cu un simț al ridicolului complet, balurile bobocilor ar trebui să se cheme mai deștept. Nici party-urile de acum nu se mai numesc ceaiuri dansante sau sindrofii. În fine, între petreceri, majorate și balurile de liceu, așteptările erau umflate și pline de rumoare. În încăpățânarea noastră autarhică, chiar dacă voiam să părem că detestăm balurile, nouă ne plăceau puțin. Chiar și pentru că la after-party îți vedeai profesorii dansând pe muzică douămiistă.

Notă: Se întâmplă să rescriu acest text pe hârtie după o implozie a word-ului care nu a salvat nimic-nimic. În cyberspace, există probabil raiul și iadul textelor pierdute. În sfârșit, l-am rescris rapid din memorie dorindu-mi să-mi fi notat, ca în liceu, ceva pe palme. Sau măcar să-l fi scris decent, pe un caiet studențesc pe care să-l las *într-o cafenea sau sub bancă, cum se întâmpla atât de des în liceu.*

Roxana Dumitrache a absolvit London School of Economics and Political Science şi Facultatea de Ştiinţe Politice din cadrul SNSPA, ca şefă de promoţie. În prezent, este coordonator de programe la Direcţia Relaţii Internaţionale din cadrul Institutului Cultural Român.

CINE SE ASCUNDE SUB COCUL „MAN-BUN”?

ÎN STATELE UNITE, SUB-CULTURA HIPSTER A INVADAT ORAȘELE MARI, STABILINDU-SE MAI ALES ÎN CARTIERE CHIC, CU MULȚI STUDENȚI ȘI CU O PUZDERIE DE CAFÉ-BARURI UNDE POȚI CUMPĂRA CEL PUȚIN 10 VARIETĂȚI DE CAFEA.

foto: Corina Păcurar

Liana Vrăjitoru Andreasen

I-ai zărit și în România, cu siguranță: tineri androgini cu căști în urechi, pierduți în gânduri, bărbați cu părul strâns într-un coc mititel (poate în stil samurai, poate și cu o mustăcioară din anii ’20), fete cu păr scurt și un breton mare și asimetric, pe o parte, cu blugi strâmți, cumpărați gata-găuriți, cu o pălărioară demodată (si, evident, re-modată) dar nu foarte feminină, cu ochelari cu rame groase și poate un tatuaj. Îți vorbesc de rețete vegetariene, îți explică în ce fel să te ferești să distrugi planeta și cum să te îmbraci fără să contribui la torturarea animalelor. Poate te enervează puțin să-i vezi, poate îți dau idei cum să-ți împrospătezi garderoba, dar îți atrag privirea, asta e clar. Ai ghicit, mă refer la hipsteri.

În Statele Unite, sub-cultura hipster a invadat orașele mari, stabilindu-se mai ales în cartiere chic, cu mulți studenți și cu o puzderie de café-baruri unde poți cumpăra cel puțin 10 varietăți de cafea: mocha, latte, agave latte, mocha latte, chai latte, Americano, barista, milk foam espresso etc etc, și să nu mai vorbesc de varietatea de ceaiuri. Dacă mergi în Portland, în Austin, Berkley, Santa Fe sau Seattle, nu e nevoie să-i cauți într-un cartier anume, pentru că îi vezi peste tot, pe biciclete etajate sau pedalând la o rișcă cu pasageri, și îi simți cum te judecă așa, puțin, dacă mănânci carne sau ești îmbrăcat prea “square”, sau ai o mașina convențională, cu benzină, nu una hibridă sau electrică.

DACĂ INTRI ÎNTR-UNUL DIN CAFÉ-BARURILE SAU RESTAURANTELE ORGANICE ALE HIPSTERILOR, ÎȚI VA SĂRI ÎN OCHI APARENȚA DE DEZORDINE COLORATĂ ȘI IMPRESIA

DE AD-HOC, IMPROVIZAT, SPONTAN. ÎNSĂ SPONTANEITATEA BOEMĂ ESTE FOARTE CALCULATĂ, IAR HAINELE PETICITE ALE CHELNERILOR NU SUNT ATÂT DE IEFTINE PRECUM PAR.

Meniul e scris cu creta pe o tablă cu desene copilărești, dar amuzante și remarci ironice: „La noi găsiți mai multe prăjituri decât la hipsterii de vizavi!" sau „Dacă nu vă faceți copilul să tacă, îi vom da un espresso și un pui de pisică", sau „E mai greu să fii răpit când ești gras. Vino și mănâncă la noi!" Ironia, de altfel, este un stil de viață pentru hipsteri, dar ironia am putea spune că se răsfrânge și asupra lor: din păcate, respingerea aristocrației prin transformarea cartierelor tradiționale în cartiere hipster are loc în multe cazuri in detrimentul claselor cu adevărat sărace. De exemplu, cultura „African American" cade victimă înnoirii și modernizării în manieră hipster, fiindcă locuitorii statorniciți în zonă de multe decenii sunt prea săraci să își păstreze cartierul, iar culoarea locală se diluează și dispare. E un fenomen ce se extinde cu rapiditate, numit gentrificare.

Să ne întoarcem la café-barul de care vorbeam, un café-bar cu o "unicitate" devenită de acum șablon. Muzica de fundal este și ea hipster: indie rock, post-punk revival, alternative: straniul și melancolicul Justin Vernon din Bon Iver, intelectual-excentricii Arcade Fire, Daft Punk cu sunetul cool-electronic, aproape neomenesc, Black Keys cu o combinație nerd-blues-rock și puțin Beatles, impertinenta și fascinanta Karen O. din The Yeah Yeah Yeahs, tinerescul Joy Division, anacronicul și tânguitorul Radiohead, antrenanții synth-pop Vampire Weekend. Mi s-a spus că un criteriu important pentru muzica hipster este să nu fi auzit de ea. Aici, de fapt, este misterul și cheia hipsterismului.

HIPSTER ÎNSEAMNĂ CONTRA-CULTURĂ, RESPINGEREA OMOGENITĂȚII ȘI CONFORMISMULUI, SUSȚINEREA PROGRESULUI LIBERAL ÎN CIUDA ÎMPOTRIVIRILOR TRADIȚIONALIȘTILOR CARE SE TEM ÎNCĂ DE GAY ȘI TRANSGENDERI, DE PIERDEREA MASCULINITĂȚII ȘI PATRIARHIEI, SAU DE SABIA FEMINISMULUI CARE VA DISTRUGE TOT TESTOSTERONUL DE PE GLOB.

Hipsterii aleg în mod expres androginismul ca semn al progresului și al acceptării de sine și a aproapelui. Bărbații hipster nu se fălesc cu forța mușchilor – dimpotrivă, sunt la fel de subțirei ca fetele pe care le țin de mână. Dacă accentuează masculinitatea printr-un exces de par pe față (barba pădurarului), asta este cu siguranță un „statement" ironic. Cocul băieților (man-bun), de altfel, e menit să contracareze efectul bărbii. Fetele, pe de altă parte, nu mai caută să impresioneze bărbații cu păr platinat și cu un zâmbet bubble-gum a-la demodata Brittney Spears. Ele nu mai așteaptă să fie salvate de un prinț, ci vor sa fie ele prințul care salvează animalele abuzate sau protestează în fața tribunalului și a Casei Albe.

E mult de admirat la hipsteri, ca de exemplu întoarcerea, în stil neo-umanist sau transcendental-agnostic, la natură, la lucruri făcute de mână, din lemn, din lut, din materiale obținute fără exploatarea vreunei creaturi (om sau nu). Și sunt de admirat cu atât mai mult acum, când naționalismul și protecționismul în stil trumpist (și Brexit-ist, și Le Pen-ist) își întind tentaculele în toată lumea și readuc în subconștientul colectiv coșmare naziste sau nucleare. Hipsterii ne fac să răsuflăm ușurați la gândul că planeta nu se învârte înapoi chiar dacă vedem învârtindu-se în toate direcțiile curenții planetari. Dar nu pot să trec cu vederea faptul că „hipster" are și o tentă peiorativă (pentru unii chiar oripilantă). De fapt, nimeni nu va declara sus și tare „eu sunt hipster!" – termenul este aplicat (în șoaptă, arătând cu degetul) mai mult celor care ies prea tare în evidență din dorința de a nu fi la fel ca alții. Devine inutil (și ce ironic!) gestul de rebeliune când rebeliunea e replicată pe bandă rulantă și toți imită stilul „unic" al rebelilor autentici (dacă acceptăm că autenticitatea există cu adevărat). Îmi amintesc de Titu Maiorescu și „Teoria formelor fără fond" – e posibil că hipsterismul oferă multă formă iar fondul se pierde undeva în adâncime, dar vreau să cred că adâncimea totuși există. „Junimea" de astăzi (în orice țară) poate să cadă în aceeași capcană de a imita, fără prea mult discernământ, „formele de deasupra ale civilizației". Hipsterii pot fi acuzați că au devenit prea prinși în maratonul originalității, astfel încât (ca într-o scenetă din serialul umoristic Portlandia) orice gest unic este imediat copiat – și atunci e azvârlit cât-colo: „it's so over!"

Dacă-i vezi, bucură-te și supără-te, pentru că poate să fie formă, poate să fie fond, înnoire sau imitație, progres sau snobism. Ți-o spun însă cu mâna pe inimă: orice s-ar spune, cafeaua hipsterilor e delicioasă…

■

Liana Vrăjitoru Andreasen este profesoară de literatură și eseistică la South Texas College, SUA. A publicat multe texte de proză scurtă în reviste precum Fiction International, Calliope, The Willow Review, Mobius, Weave Magazine etc.

POVEȘTI DE VIAȚĂ TRADUSE ÎN TERMENI MATEMATICI

CE ROST AR AVEA 1, DACĂ NU S-AR PUTEA AJUNGE LA 2 ȘI LA CE BUN 2 DACĂ ACESTA ÎL FACE UITAT PE 1?

Marius Pașa

1 Numerele naturale *prime* sunt cele care dau împărțiri fără rest la 1 și la ele însele. Celelalte sunt *compuse* și pot fi reprezentate ca produse ale celor prime. Se știe că primul număr prim și singurul par cu această proprietate este 2 (*dualitatea*), restul fiind toate impare, astfel că fascinația pentru acest număr este justificată. Și totuși, să fie detronat atât de ușor numărul 1 (*unitatea*) din poziția privilegiată pe care o are, aceea de a fi cel de la care a început totul? Ce rost ar avea 1, dacă nu s-ar putea ajunge la 2 și la ce bun 2 dacă acesta îl face uitat pe 1? În matematică orice relație presupune participarea a două elemente și atunci când formăm o pereche, simbolul dat de 2 se transformă de fapt în... 1. Astfel, când două persoane (de sex opus) se hotărăsc să renunțe la a mai fi doar 1, dar resimt încă teama de a fi 2, trebuie să știe că perechea pe care se hotărăsc să o formeze devine prin decizia lor simbol al *unității*. Tot din matematică (geometrie), știm că, fixând două puncte, putem trasa un segment care să le unească, acesta fiind de fapt cel mai scurt drum între cele două. Prin urmare, când vrem să stabilim o legătură sinceră cu cineva trebuie să nu uităm că putem „profita" de UNICUL drum drept, cel mai scurt și care nu implică intermediari ce pot introduce perturbații. Simetriile presupun de asemenea prezența *dualității*, obiectul inițial și o copie a lui, o imagine în oglindă a acestuia. Corpul omenesc plin de asimetrii locale imperceptibile se remarcă totuși printr-o simetrie globală ce-i dă armonie și *unicitate*. Nașterea noastră reprezintă poate cea mai interesantă materializare a lui 2 în 1. Părinții, unități distincte, acceptă să formeze cuplul care conduce ulterior spre o nouă individualitate. Toate acestea și multe altele se întâmplă pentru că, deși suntem un simbol clar al lui 1, prezența lui Dumnezeu în viața noastră asigură dualitatea ce nu admite rest.

O RELAȚIE PRESUPUNE ECHIVALENȚĂ, ORDINE, FUNCȚIONALITATE.

2. Viața noastră se desfășoară sub semnul *relațiilor* pe care le dezvoltăm pe parcurs. Matematica este guvernată la rândul ei de această fundamentală noțiune. Ea presupune un lucru elementar - să fii cu celălalt într-o pereche, fără să ceri nimic la schimb, doar să oferi! Cerința aceasta minimală ne poate surprinde și poate duce la confuzie, crezând că putem obliga la reciprocitate, prietenie sau fidelitate prin simpla pronunțare a unui cuvânt. În fapt, o Relație ce presupune reciprocitate este doar aceea de echivalență în care beneficiem de reversibilitatea implicării din partea celuilalt. Despre prietenie nu poate fi vorba niciodată într-o Relație în care îți dorești să impui *ordine*, pentru că aceasta înseamnă să dai și să compari cu ceea ce primești înapoi. Cuantificarea nu are ce căuta într-o prietenie! Fidelitatea nu se garantează printr-un act (oficial), ci prin funcționalitatea Relației. Este situația în care implicarea devine organică, funcțională, are loc o *transformare* a unuia în celălalt și invers. Pare simplu să intrăm într-o relație, dar trebuie să știm ce dorim de la ea, pornind eventual de la faptul că modelul matematic propune doar trei categorii: *echivalență, ordine, funcționalitate.*

3. Venim pe lume în condiții *naturale*, iar universul nostru se va întregi imediat ce începem să-i percepem pe cei dragi. Acțiunile noastre devin treptat *raționale*, chiar dacă ne mai surprindem având și gânduri *iraționale*. Evenimentele devin pentru noi *reale* și trebuie să acceptăm că situațiile sunt de cele mai multe ori *complexe*. Concomitent, matematica intră în viața noastră într-o cronologie identică, oferindu-ne aceste noțiuni... Spre înțelegere!

DESPRE SECRETUL UNEI VIEȚI COMPLEXE

4. Ne întrebăm adesea ce-i viața. Există o cheie în care trebuie privită și înțeleasă? Ne bucurăm îndeajuns de acest dar, sau suntem veșnici cârcotitori ai momentelor pe care aceasta ni le oferă? Ne mulțumim să răspundem, pentru a ieși din aceste gânduri, că viața este *complexă*, înțelegând de multe ori prin aceasta că este grea, poate chiar o povară. Dar oare chiar așa stau lucrurile? În matematică există conceptul de *număr complex*, care presupune o viziune diferită asupra numerelor în sensul că acestea sunt privite prin cele două componente (proiecții) ale lor: una *reală* și alta *imaginară*, care le individualizează din punct de vedere geometric, completând armonios lipsurile anterioarelor mulțimi numerice. Ei da, viața noastră este una *complexă* și trebuie să ne bucurăm pentru asta! Nu putem nega existența unei componente Reale, pe care o trăim (simțim) concret în orice clipă și o alta Imaginară dată de suma dorințelor, viselor, aspirațiilor noastre. Cum ar fi să ne dorim să nu avem o viață complexă adică să renunțăm cu bună știință la una dintre aceste dimensiuni? Imaginați-vă o existență pe care doar o consumăm, fără speranțe, dorințe, culoare. Gândiți-vă apoi la o alternativă petrecută doar printre vise și dorințe ce așteptă confirmări, fără acțiune, fără senzorialitate. Frumusețea complexității în matematică vine paradoxal din singura carență a acestor numere. Deși posedă toate proprietățile uzuale ale mulțimilor anterioare, pierd calitatea de a fi comparate și astfel nu pot fi ordonate, ierarhizate. Oare nu acesta este și secretul frumuseții unei vieți (complexe) trăite în bucurie și armonie, renunțând la comparații și judecăți, fără a pune etichete pe momentele pe care le trăim? Să conștientizăm că evenimentele concrete care se petrec în viața noastră sunt rezultatele unor proiecții anterioare ale minții noastre, să-i mulțumim acesteia pentru oportunitatea oferită și să le trăim la intensitate maximă, cu toate simțurile!

EXISTENȚA ÎNTRE FIXAREA UNUI REPER ȘI STABILIREA UNOR FUNCȚII

5. Fixarea unui reper comun este una dintre condițiile necesare pentru a interacționa cu celălalt. Trebuie doar să convenim asupra unui *punct fix* (temă) și asupra unei *baze* (set de principii). În aceste condiții divergențele nu trebuie să ne mai sperie pentru că putem să-i propunem oponentului schimbarea perspectivei, care aparent ne poate îndepărta unul de celălalt... Doar pentru a ne oferi posibilitatea unor *unghiuri* ulterioare identice. În astfel de situații, interpretarea din matematică este că doar într-un sistem de referință agreat putem să ne asemănăm fără să fim identici!

6. Viața fiecăruia dintre noi este *imaginea grafică* a unei *funcții* ce ține de destin. În bună măsură acest grafic se trasează independent de voința noastră și, la un moment dat, poate să se intersecteze cu al unei alte persoane. Se întâmplă asta și trebuie să ne bucurăm pentru că în acel moment, la fel ca în matematică, noi doi avem aceleași *coordonate*, aparținem unul celuilalt într-un S*istem de referință* stabilit de Creator. Bucurați-vă de întâlniri!

7. O *funcție* bijectivă (în sens matematic) , presupune existența unui triplet (A, B, f) cu A (domeniul), B (codomeniul) - mulțimi nevide și f - o corespondență prin care se asociază fiecărui element din A un unic element din B.

Partea lui B, care conține elementele ce au corespondență cu cele din A, se numește *mulțimea de valori* a funcției. Observăm astfel că fiecărui „locatar" al domeniului unei funcții i se atribuie o valoare prin asocierea cu un „atribut" din codomeniul acesteia.

În lumina celor spuse mai sus, ne putem permite să analizăm unele dintre afirmațiile curente folosite de noi toți:

- „Am valoare!" - Desigur asta nu înseamnă, cum în mod eronat se crede, că ești obligatoriu de invidiat, ci că, în mod firesc (matematic), asociezi persoana ta cu o anumită valoare dintr-o mulțime prestabilită. Atenție însă la mulțimea de valori, ea poate conține „calități" ca: prostia, lenea, răutatea, invidia... !

- „Sunt o valoare!" - Corect! Întrebarea naturală este însă: Pentru cine și în virtutea cărei corespondențe? Cine hotărăște că poți reprezenta o valoare cu care să se asocieze? Dacă cei care doresc să facă „echipă" cu tine sunt necinstiți, mincinoși, egoiști..., atunci ar trebui să nu fie onorant să reprezinți o valoare pentru ei.

- „Nu am valoare!" - Eronat! Un om fără valoare este un om fără coordonate, fără perspective, fără criterii, fără ... Dumnezeu. Nu poți trăi fără să te raportezi la anumite valori ale altora, care prin asociere să devină ale tale. Capeți valoare doar dacă vrei să te asociezi cu ea!

- „Nu sunt valoros!" - Imposibil! Asta înseamnă o desconsiderare flagrantă a potențialului pe care îl ai, de a deveni valoare pentru cineva. Paradoxal este că această afirmație apare în contextul unor relații interumane standard (prietenii, căsătorii) în care cel care „se vaită" uită că, de fapt, a fost ales de partener tocmai pentru a-i fi acestuia... Valoare!

grafică de Ioniță Benea

Marius Paşa, membru în Colegiul de Onoare ALECART, este profesor la Universitatea Tehnică „Gh.Asachi" şi la Colegiul Naţional Iaşi.

Apartenența identitară nu e o alegere

România și Canada trăiesc în mine

Dubla identitate este posibilă, sunt martoră și produs al dublei identități. Suntem milioane, unii încă nu își dau seama, sunt încă prea tineri pentru a înțelege bogăția culturală pe care dubla identitate ți-o poate da. Privește-mă, dragă interlocutorule, nu sunt singura! Mulți sunt ca mine.

Maria Lefter

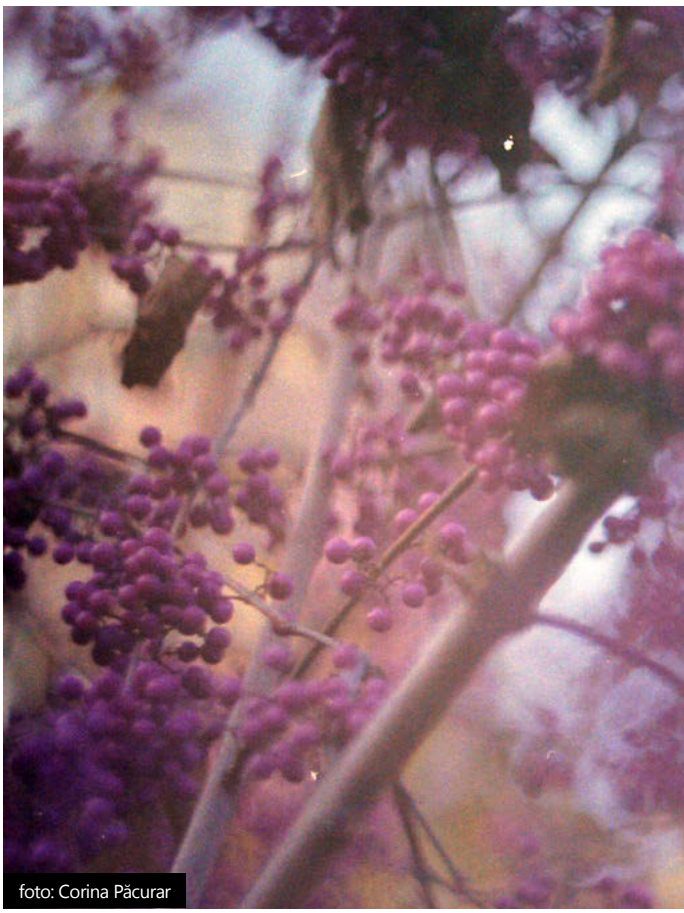
foto: Corina Păcurar

Maria, te simți mai mult româncă sau canadiană? Această întrebare mi-a fost pusă de foarte multe ori. De fiecare dată când întâlnesc persoane noi cărora le vorbesc despre mine, despre originile mele, întrebarea revine obsedant... și de fiecare dată răspund la fel: mă simt și româncă și canadiană în egală măsură și nu prefer o naționalitate (și identitatea socială pe care ea o conferă) celeilalte. De fiecare dată mi se aruncă o privire neîncrezătoare, aproape stupefiată, ca și cum aș fi un alien. Mi se spune invariabil că este imposibil să fiu amândouă în egală măsură și că ar trebui, fără îndoială, să mă simt sau mai mult româncă sau un pic mai mult canadiană și să mă identific spiritual cu una dintre cele două culturi. Și totuși, mă încăpățânez să rămân ceea ce sunt și mă străduiesc să explic interlocutorului meu de ce și de unde acest sentiment de dublă identitate pe care eu îl resimt, fiindcă nu e nimic forțat în asta, nu e doar o modalitate de echilibristică, de a împăca două lumi sau două bucăți din mine, ci esența a ceea ce sunt se trage deopotrivă din România și din Canada. Deci, în rândurile care urmează voi explica mai în profunzime acest sentiment. De ce mă simt româncă și canadiană în același timp? Ce a permis din trecutul, din educația mea, să am această dublă identitate? Gândurile de mai jos, care vor fi fragmente din povestea vieții mele, mă vor ajuta, într-o oarecare măsură, să-mi fac propria analiză psihologică. Cine știe, poate că acest voiaj identitar mă va ajuta să pun, în sfârșit, degetul pe dubla mea identitate, atât de contestată și neînțeleasă de cei din jurul meu.

Cine sunt? De unde sunt? Iată întrebări care par simple la prima vedere, dar care pentru mine sunt ca un urcuș pe munți vertiginoși. Mă numesc Maria-Ruxandra. Deja, mica

alarmă se declanșează: „ding-ding-ding". Sunt privită de sus în jos și întrebată: „Totuși numele tău nu este francez. De ce origine este?". Mă grăbesc, de fiecare dată, să răspund că este un nume românesc, chiar foarte românesc, dar că prefer să mi se spună doar Maria (fără să rulez r-ul românesc, evi-

dent pentru a ușura pe cât posibil pronunția interlocutorului meu și a-l face să se simtă confortabil. E modul meu de a-i întinde mâna și de a-i spune să accepte ceea ce sunt). Cel de-al doilea prenume a fost stâlcit deseori pe tot parcursul copilăriei mele... Ruxandra - atât de simplu pentru mine, dar atât de complicat de pronunțat pentru alții. Aproape niciodată accentul nu era pus cum trebuie. Ca urmare, am preferat Maria, mai simplu, mai universal. Prenumele meu nu îmi trădează flagrant originea, din contră, pare a fi un pic misterios; aș putea fi spaniolă, portugheză sau chiar membră a unei familii fan a cântecului *Mélodie du bonheur... bref*. Datorită prenumelui, mă simt mult mai integrată, păstrând în același timp aerul meu exotic. E mult mai bine acum, interlocutorul meu s-a calmat, poate în sfârșit pronunța numele meu, mă acceptă, am trecut testul. Am un prenume românesc cu o pronunțare occidentală. „Ding-ding-ding", primul semn al faimoasei duble identități...

TOTUL DIN COPILĂRIE MEA, DIN TRECUTUL MEU TRADUCE DUBLA MEA IDENTITATE.

Copilăria pe care am avut-o seamănă foarte bine cu o poveste frumoasă, un vis devenit realitate pentru părinții care au părăsit o țară în grea criză economică și de direcție. Interlocutorul meu ridică sprâncenele, mă întreabă ce vreau să spun. Adică, „părinții tăi au imigrat aici"? Păi, da, și părinții mei - ca părinții întregii populații canadiene, într-un fel sau altul, într-un moment sau altul, au imigrat în Canada. Canada este prin definiție o țară de imigrație. Statutul meu de canadiană din a doua generație nu are nimic extraordinar în Canada, sunt un produs al mondializării, ca mulți cei din generația mea... Totuși, ceva mă deosebește de ceilalți: mă simt canadiană și româncă în egală măsură. Părinții mei nu și-au propus să mă asimileze culturii canadiene cât mai repede posibil. Din contră, m-au expus celor două culturi deopotrivă. Nu toți părinții imigranți în Canada fac asta. Mulți au ales calea mai ușoară, după părerea mea. Și-au educat copiii exclusiv în cultura țării *d'accueil*, pentru a-i integra cât mai bine și mai repede, spun ei. Eu nu cred asta. Ce idee totuși să privezi copilul de bucuria și de bogăția de a fi în contact cu originile sale, indiferent care sunt ele! E rezultatul unei traume, al unei dureri sau doar al unui egoism feroce, un mod de a te nega pe tine însuți odată cu țara și cultura în care te-ai născut.

Părinții mei au ales să locuiască la început, pe parcursul întregii mele copilării, într-un bloc unde trăiau aproape numai români. Acest bloc, pentru mine, fără nicio îndoială, simbolizează întreaga mea copilărie. O copilărie pe care am trăit-o vorbind românește, interacționând cu alți copii români, celebrând sărbătorile românești. Casa mea mirosea adesea a sarmale, cozonac și a arome exotice pentru canadieni. Știu că eram fericită în acel loc. Acest bloc era ca o enclavă românească într-o mare canadiană și multiculturală. În această lume aproape românească, legătura mea afectivă și cognitivă cu tot ceea ce era România se construia încet, încet.

Cu cât creșteam, cu atât mai mult înțelegeam că nu toți părinții au ales această formă de construcție identitară pentru copiii lor. Unii au preferat să-i izoleze de lumea românească. Pentru ei, contactul repetat cu identitatea românească era ca o piedică în devenirea copiilor lor cetățeni canadieni deplini. Or, miza venirii lor aici aceasta era. Dacă nu ei, măcar copiii lor să fie cetățeni canadieni deplini. Cine știe, poate faptul că țara lor de origine le dăduse atât de puțin, îi făcea, odată ajunși

→

aici, să prefere distanța. Trebuiau, poate, să se detașeze cât mai repede posibil… și să o ia de la capăt.

BREF, ÎN CÂȚIVA ANI, LEGĂTURILE IDENTITARE S-AU ȚESUT ÎN CEEA CE MĂ PRIVEȘTE *À TOUT JAMAIS*… TREBUIAU DE-ACUM FĂCUTE SĂ DUREZE, UN ALT OBSTACOL ADESEA MULT MAI DIFICIL DE TRECUT DECÂT PRECEDENTUL…

Planul de match era pus în practică. Mama mă aducea în fiecare an în România în cele două luni de concediu. Obiectivul era de a crea legături afective cu familia rămasă în țară și cu România, țara ei de origine. Misiunea a fost firesc și riguros dusă la îndeplinire; fiecare vară petrecută cu verii mei, cu bunicii, la mare, la munte, în capitală a întărit puțin câte puțin identitatea mea românească… Pot spune că am văzut totul sau aproape totul în România, mai mult decât unii dintre cei care au rămas acolo. Îmi cunosc orașul, Iași, ca pe buzunarul meu. Cunosc cafenelele, autobuzele, pe doamna de la alimentara din față, piscinele, parcurile și, evident, Palasul. România nu mai este un mister pentru mine, este țara mea așa cum este și Canada. Mă simt la fel de bine în amândouă. Mă simt la fel de bine printre oamenii din ambele țări. Pe scurt, România și Canada sunt cele două case ale mele. „Ding-dig-ding", dubla identitate revine…

ÎN CANADA NU COMUNIC CU PĂRINȚII DECÂT ÎN LIMBA ROMÂNĂ. NICIODATĂ ÎN FRANCEZĂ. LIMBA ROMANĂ ESTE LIMBA NOASTRĂ SECRETĂ.

Putem să ne spunem totul, fără ca ceilalți să ne poată înțelege. E și asta o formă de libertate. Interlocutorul meu mă privește neîncrezător, poate că mă consideră un pic nebună. El nu vorbește decât o limbă, franceza. Nu poate înțelege,

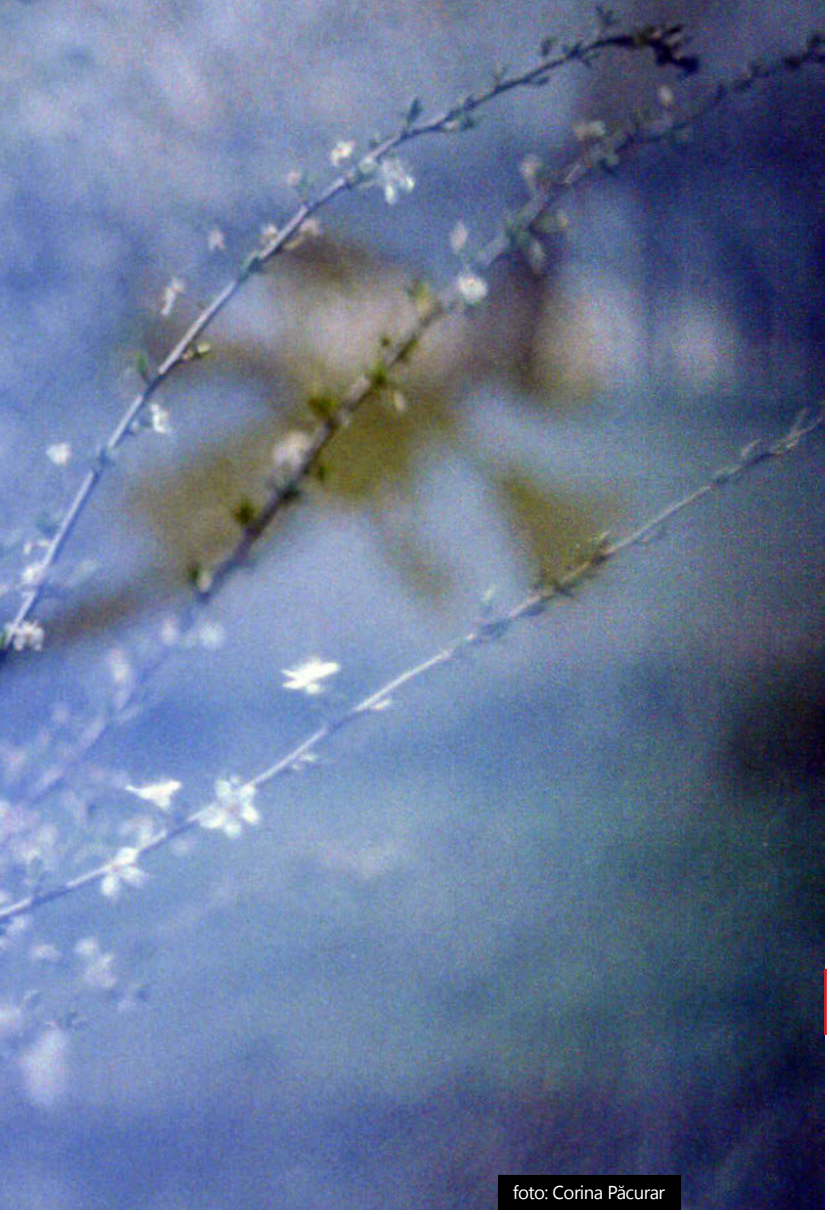

foto: Corina Păcurar

chiar nu poate înțelege cât de bogat te simți identitar când vorbești mai multe limbi, limbile dublei tale identități. Ce pierdere… pentru el.

Vorbind despre Canada, cred că aspectul multicultural m-a încurajat implicit în a păstra și consolida dubla mea identitate. A crește printre copii care vin de peste tot din lume și care păstrează pe cât posibil dubla lor identitate ajută mult. Asta nu poate fi negat. Interlocutorul meu zâmbește. Îi voi da câteva exemple. Prietenele mele cele mai bune, prietenele copilăriei și adolescenței mele sunt Talia și Inés. O libaneză și o franțuzoaică. Două expatriate din cauza serviciului tatălui lor. Și ele produse ale mondializării ca mine și ca mulți ceilalți. Ca urmare, pentru ele dubla identitate nu are aceeași definiție. Statutul lor de expatriate nu le-a permis să construiască legături afective cu Canada. Motivele plecării părinților noștri sunt foarte diferite, diametral opuse, aș spune… Pentru prietenele mele necesitatea de a fonda o dublă identitate nu este la fel de importanta ca în cazul meu. Singurul lucru care le leagă de Canada este un pașaport, o adresă, dar nu o legătura afectivă puternică. Canada nu este locul nașterii lor și poate nici cel al rămânerii definitive, al stabilității, este doar un loc care le-a adoptat pentru un interes profesional care poate fi de lungă sau de scurtă durată. Nimic mai mult. În schimb, eu nu am cum să nu iubesc Canada. Aici m-am născut. Face parte din mine. „Ding-dig-ding", imposibil de a omite dubla mea identitate și în cazul acesta…

Făcând această scurtă analiză identitară, pot trage câteva concluzii: am o dublă identitate asumată. Acum sunt mai sigură ca oricând. Nu poate fi contestat. Sunt canadiană și românca în egală măsură. În societate, la școală mă comport ca o canadiană. Acasă sunt românca. Familia mea a făcut în așa fel încât am putut construi în timp și cu răbdare ambele identități. Atât cât am putut eu, copil și adolescent fiind. Verile le petreceam în Romania. Reveneam în cel de-al doilea loc al meu de suflet.

DUBLA MEA IDENTITATE MĂ DEFINEȘTE. EA TRADUCE POVESTEA VIEȚII MELE.

Sunt un copil de emigranți, care au ales, într-un moment al vieții lor, Canada ca loc de redefinire. Canada ne-a luat în brațe. Nu pot să nu mă simt și canadiană. Este țara care i-a primit pe părinții mei cu brațele deschise atunci când ei au decis să plece din țara lor. Nici România nu ne-a expulzat. Era o țară, care atunci când au plecat ai mei, suferea. Canada le-a dat șansa să se redefinească și să (se) reconstruiască. Am crescut într-o familie care a iubit și iubește România. Cum să nu o iubesc și eu ?

Dubla identitate este posibilă, sunt martoră și produs al dublei identități. Suntem milioane, unii încă nu își dau seama, sunt încă prea tineri pentru a înțelege bogăția culturală pe care dubla identitate ți-o poate da. Privește-mă, dragă interlocutorule, nu sunt singura! Mulți sunt ca mine. Mulți poate care, ca și mine, vorbesc afectiv românește, scriu despre sentimentele lor profunde în franceză, studiază în engleză și observă lumea în spaniolă…

Maria Lefter, originară din Montreal, Canada, a fost invitata Clubului ALECART, în cadrul proiectului „Înăuntru și-n afară". A urmat, încă de la vârsta de 4 ani, cursurile liceului privat francez Collège Stanislas. A absolvit in 2016 ca șefă de promoție. Pe timpul școlarizării, a obținut an de an premii și distincții școlare (elev academic al anului, artist al anului etc.). La numai 15 ani a primit medalia «Lieutenant Gouverneur du Québec» (care poate fi obținută o singură dată în viață) pentru rezultate școlare și implicare în comunitate. În prezent, este studentă la Sciences Po Paris, campus Euro-American de Reims, într-o dublă diplomă cu University of British Columbia.

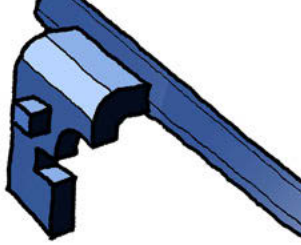

Polemici cordiale

Confesiunile unui debater

Există momente în viața noastră care apar doar ca să spargă bula de confort, să te lase apoi să te ridici singur, să strângi cioburile și să începi să te confrunți cu fricile tale. Asta mi s-a întâmplat când m-am înscris în clubul de dezbateri academice, poate una dintre cele mai decisive experiențe din liceu și, fără îndoială, cea mai mare dintre provocări.

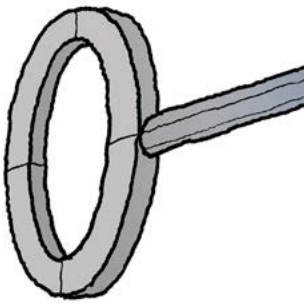

Andreea Petrovici

Dincolo de teoria despre cele două echipe oponente care propun și, implicit, infirmă o moțiune, dincolo de structură, strategie și competiții, dezbaterile au devenit ceva mai mult decât un joc școlăresc. E despre frică, persuasiune, contradicție și, mai ales, despre autodepășire. Frica de a vorbi în public nu e ceva nou. Niciodată n-a fost și nu e ca și cum există de atât de mult timp încât și-a pierdut din intensitate sau ne-am plictisit noi de emoții și am decis să le excludem definitiv, ca niște primate evoluate ce suntem. Încă se înmoaie genunchi, se sparg voci și transpiră palme, iar acestea sunt momentele care confirmă cât de puțin control avem asupra mașinăriei umane. Întotdeauna am avut trac. Poate e de la poezia uitată pe scenă, la serbarea de la grădiniță de ziua mamei. Poate e vorba despre frica de ridicol sau de a te încurca atunci când ți se pare că nu e decât vocea ta și o sală plină de oameni gata-gata să arunce cu roșii stricate în tine la prima greșeală. Nu știu exact cum funcționez: în ciuda acestei frici, mereu am căutat să mă pun în ipostaza de a vorbi în public. Îmi plăcea senzația de adrenalină și aproape la fel de mult căutam satisfacția de a sufla ușurată la finalul discursului, de parcă ajunsesem în vârful Everestului și mă uitam mândră în jos la ce-am fost capabilă să fac.

Așadar, în căutarea ipostazelor de felul acesta, am luat prima dată contact cu ce înseamnă debate-ul. Avea să se desfășoare un meci demonstrativ între o echipă de avansați și una de începători, formată din membrii Clubului de Dezbateri al Colegiului Național „Petru Rareș", club numit sugestiv, după Paler, „Polemici Cordiale" și coordonat de profesoara de română, doamna Ileana Boteanu. Atât știam despre activitatea aceasta când am intrat în sală și n-aveam nici măcar o vagă bănuială despre ce urma să se întâmple după ce plecam de acolo. S-a jucat pe o moțiune politică, legată de emigranți, pentru că subiectul era de actualitate atunci și, chiar dacă aveam deja o părere despre temă, una dintre echipe m-a făcut să mi-o schimb în mai puțin de o oră. A doua zi s-a jucat din nou, pe aceeași moțiune, cu aceleași echipe, dar în tabere diferite față de ziua precedentă. Am revenit atunci la părerea mea inițială despre problema emigranților și asta doar pentru că, încă o dată, echipa avansaților a convins. Eram, deci, o bucată de plastilină în mâinile unui jucător persuasiv. N-aveam, de fapt, nicio părere.

N-AM SUBESTIMAT NICIODATĂ PUTEREA CUVÂNTULUI, DAR, ÎN ACELAȘI TIMP MĂ CONSIDERAM O PERSOANĂ VERTICALĂ ȘI INFLEXIBILĂ, CAPABILĂ SĂ-ȘI SUSȚINĂ PRINCIPIILE ȘI CONVINGERILE PÂNĂ ÎN PÂNZELE ALBE. NU, NU ERAM INFLEXIBILĂ, ȘI ASTA M-A INTRIGAT. AM VRUT SĂ FAC SCHIMB DE LOCURI CU JUCĂTORUL DE LA PUPITRU ȘI ÎNTR-UN TIMP RELATIV SCURT S-A ȘI ÎNTÂMPLAT. AICI A ÎNCEPUT POVESTEA MEA DE DEBATER.

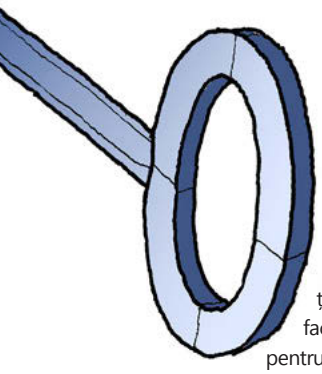

Au urmat meciuri, competiții, moțiuni întoarse pe toate părțile și, desigur, multe provocări la nivel intrapersonal. Am început să cred că nu există păreri greșite, ci doar perspective diferite și asta a făcut lucrurile mai ușoare și în viața de zi cu zi. Dezbaterile nu au nimic de a face cu o discuție în contradictoriu la terasă, pentru că urmează niște formalități, o structură fixă și o limită de timp, dar, categoric, influențează într-un fel sau altul modul de abordare a unui subiect, indiferent de cadru. După contactul cu zona aceasta a dezbaterilor, există anumite lucruri care rămân cu noi și în afara meciurilor, de la gândirea analitică, la acceptarea unei opinii diferite sau susținerea propriilor idei într-un mod cât mai convingator. Pe de altă parte, ca adolescent, se spune că structurarea cazului pe argumente și stăpânirea tehnicilor oratorice și persuasive pot face minuni chiar și în convingerea părinților cu privire la fel și fel de permisiuni (aspect verificat, aprobat și exploatat de comisia regională de dezbateri). Desigur, există moțiuni în care nu am crezut niciodată și pe care le-am susținut împotriva principiilor și valorilor personale. Acesta este unul dintre compromisurile făcute în dezbatere. E mai degrabă un soi de simulare a bipolarității și poate una dintre cele mai mari provocări. Aici apar contradicțiile de dincolo de meciul de dezbateri și tot aici începe discuția cu sinele. A reuși să te detașezi de propriile credințe cu scopul de a convinge – cred că despre asta e arta debate-ului.

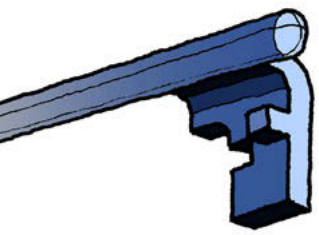

Tot din seria contrastelor e atitudinea adoptată de jucător în vederea unei discuții în contradictoriu. Atitudinea, în general, este decisivă pentru orice vorbitor. La început îmi descărcasem secvența în care Charlie Chaplin își susținea discursul în filmul „Dictatorul" și o urmăream de câte ori era nevoie (aproape că o învățasem pe de rost). Totuși, există o linie foarte fină între tonul convingător și cel agresiv. Recunosc că am fost mereu o pacifistă și tocmai pentru a evita astfel de tensiuni aveam tendința de a mă retrage din conflictele de perspectivă. În dezbatere nu este loc de eschivă, în ciuda faptului că nu toate meciurile sunt un schimb plăcut de replici între echipe. Fair-play-ul este fundamental în această activitate, tocmai pentru ca polemica să nu se transforme într-o ceartă obositoare între niște oameni care, până la urmă, află prin hazard (pentru că de cele mai multe ori se dă cu banul), înainte cu puțin timp de începerea meciului, pe ce parte a baricadei se poziționează. Au fost astfel de meciuri după care am spus că renunț la debate, dar niciodată nu mi-am ținut promisiunea și iată-mă din nou și din nou la pupitru de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat.

E fascinant și modul în care dezbaterile își fac loc în comportamentul nostru. Joc de cele mai multe ori ca vorbitor trei. Scopul lui este de a contraargumenta toate afirmațiile aduse de echipa oponentă spre a întoarce meciul în favoarea propriei echipe. Eram atât de fixată asupra acestei poziții, încât înainte de meciuri contraargumentam în minte orice auzeam, găseam portițe și nuanțe de sens în așa fel încât să contrazic toate afirmațiile celor din jur (recunosc, la matematică era cel mai greu). Când nu se întâmpla doar în mintea mea, rămâneau pe lângă mine doar oamenii cu nervi tari, aparent imuni la sindromul „Gigi-contra" de care sufeream înainte de competiții, ca formă secretă de antrenament.

> **DEBATE-UL NU A STAT DEPARTE NICI DE ARTĂ. AM ÎNCEPUT SĂ DISEC FILME ȘI CĂRȚI ȘI SĂ DESPRIND MOȚIUNI NUMAI BUNE DE DISCUTAT PE BAZA TEMELOR ȘI A COMPORTAMENTELOR IDENTIFICATE. PÂNĂ ȘI ÎN POEZIE AM ÎNCEPUT SĂ TRATEZ PROBLEME SOCIALE ȘI POLITICE, CARE, ASOCIATE CU DRAMELE ADOLESCENTINE, DEVENEAU UN AMALGAM DE REALITĂȚI SIMPLE, IAR SUB FORMA ACEASTA ÎMI ERAU CEL MAI APROPIATE. RECUNOSC CĂ MULTE IDEI MI-AU VENIT ÎN TIMPUL MECIULUI.**

Există afirmații care, scoase din context, devin imagini poetice de forță, adevărate aserțiuni filozofice, în final. Referințele literare sau cinematografice devin, de asemenea, argumente solide în susținerea unei moțiuni și astfel, prin schimburile acestea de informații, arta și debate-ul s-au ținut mereu de mână în discursurile mele.

Acestea sunt doar câteva dintre modurile în care dezbaterile ne influențează ca oameni, chiar și după ce meciul s-a terminat. Nu mai există victorie sau înfrângere. E câte puțin din ambele. Pe de o parte, prețul plătit, dincolo de propriile concepții, iar pe de altă parte, toate satisfacțiile care vin odată cu ieșirea din zona de confort. Desigur, e confortabil ca în calitate de auditor să privești acest spectacol al conflictului, dar nu se compară cu senzația vorbitorului care renunță la sine în favoarea autodepășirii. Un sport extrem – până la urmă, acestea sunt dezbaterile academice. Mai mult decât competiții și discursuri bine structurate, este vorba despre adrenalină, de contradicții și, în final, e vorba de pasiune.

grafică de Ilie Krasovschi

Andreea Petrovici este elevă în clasa a XI-a la Colegiul Național Petru Rareș Suceava, membră a Clubului de Poezie ALECART.

Laura Ștreangă, olimpică CNI

Obișnuiam să lucrez peste cincisprezece ore în fiecare zi

Laura Ștreangă

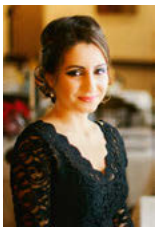

Din punctul de vedere al redactorilor „ALECART", ești olimpicul reprezentativ al Colegiului Național. Ai participat și ai obținut premii la faza națională și apoi internațională a olimpiadei de literatură din clasa a V-a până într-a XI-a. Care este secretul/„rețeta" performanței?

Nu cred că există o „rețetă" a performanței care să funcționeze pentru toți. Am cunoscut oameni foarte talentați și inteligenți care, pentru a avea succes, lucrau într-o manieră total diferită de a mea. Pentru mine, însă, performanța a fost o poveste despre dedicație și consecvență. În tot ceea ce fac, nu doar în ceea ce privește olimpiada, îmi place să fiu mereu sistematică și riguroasă: întotdeauna termin ceea ce încep, nu tergiversez, nu suport să realizez ceva în mod superficial. Cred că această atitudine mi-a fost de mare ajutor în acești șapte ani de olimpiade. Aș minți dacă aș spune că a fost ușor; nu a fost nicio clipă așa, dar a venit de la sine. Motivul este că, de-a lungul acestui drum, am fost, la fiecare pas, mereu mai pasionată de literatură și de studiul acesteia. Doar așa am trecut peste toate lacrimile, dezamăgirile și momentele în care am vrut să renunț. Se vorbește despre „demonismul" unei pasiuni. Mie această expresie nu mi s-a părut niciodată exagerată: cred că, în acești ani, am trăit o pasiune-demon: una care te reinventează, care te învață să îți depășești orice bariere și care, prin ea însăși, a reprezentat cea mai mare împlinire a mea. Pe de altă parte, raportul dintre pasiune și performanța academică este unul confuz, și n-aș putea spune că sprijin în totalitate olimpiadele școlare. Cred că olimpiada ar trebui să fie percepută ca un pretext, ca un set de reguli ale jocului, dincolo de care să se poată manifesta creativitatea și talentul genuin. Dar se întâmplă prea frecvent să intervină tot felul de factori externi – iar mirajul jocului se dizolvă.

De ce un olimpic la literatură este mai puțin „cotat" decât un olimpic la științele exacte?

N-aș putea spune că înțeleg fenomenul, însă, din nefericire, m-am confruntat adeseori cu realitatea acestuia. Cred că este, pur și simplu, reversul lumii în care trăim: postulatul unei ierarhii în termeni economici, și nu neapărat valorici. Piața muncii își deschide larg brațele pentru oameni de știință, informaticieni, economiști, în timp ce, dacă vrei să profesezi într-un domeniu literar-artistic, drumul tău este mult mai îngust și mai abrupt. Filologii și artiștii sunt descurajați, pentru că pasiunea lor „nu este de viitor", pentru că „nu se câștigă bine", pentru că „nu vor avea un salariu bun" etc. Într-un sens, se consideră că noi nu putem contribui semnificativ la progresul societății, ba mai mult, că suntem oarecum decupați de ea, că „filozofăm" undeva în eter, fără nicio tangență cu realitatea. Părerea mea este că de aici rezultă atitudinea condescendentă față de umaniști. Eu însă mi-am afirmat pasiunea întotdeauna cu mândrie și n-am fost descurajată de această optică.

De ce ai ales matematică-informatică, intensiv engleză, și nu filologie? Ce caută la (și în) matematică-informatică un olimpic la literatură?

La vârsta de paisprezece ani, când a trebuit să iau această decizie, eram nehotărâtă în legătură cu viitorul meu. Nu știam ce facultate și ce carieră voiam să urmez, așa încât am decis să îmi las toate ușile deschise. Dacă aș fi ales filologie, curriculumul s-ar fi specializat mai mult: din clasa a unsprezecea, nu aș mai fi studiat nici științe, nici matematică, nici informatică. La profil real, urma să studiez în continuare toate acestea, plus multe dintre disciplinele umaniste, pe care le-aș

fi aprofundat oricum pentru olimpiadă. Nu am regretat nicio clipă opțiunea pentru matematică-informatică: deși nu am performat, mi-a făcut plăcere să învăț pentru aproape toate disciplinele profilului meu și știu că acestea mi-au conturat un orizont larg și mi-au dezvoltat multe aptitudini complementare. Această abordare transdisciplinară îmi va marca și cariera viitoare: din octombrie, urmează să studiez în Marea Britanie un profil intitulat Filosofie, Politică și Economie. Una dintre cerințe este o notă peste 9 în proba de Matematică la Bacalaureat. Astfel, profilul din liceu mi-a permis să aleg facultatea pe care mi-o doresc.

MAJORITATEA PRIETENILOR ȘI CUNOSCUȚILOR MEI DE LA OLIMPIADA NAȚIONALĂ ALEG SĂ SE DESPRINDĂ DE LITERATURĂ – OPȚIUNEA CEA MAI FRECVENTĂ PRINTRE OLIMPICII LA ROMÂNĂ PARE SĂ FIE MEDICINA.

Cum îți explici faptul că în ultimii ani olimpicii la literatură, cel puțin în Iași, (la Suceava de exemplu lucrurile stau altfel) nu au devenit voci vizibile după terminarea liceului în spațiul literaturii?

Așa cum am afirmat anterior, cred că acest fenomen este un corelativ al peisajului economic. Probabil că olimpicii la literatură sunt descurajați de perspectivele de angajare din domeniul lor de performanță și se orientează spre alte discipline. Bineînțeles, nu îmi permit să le judec deciziile; în fond, atât sora mea, cât și eu – amândouă olimpice la literatură – am ales să urmăm un alt domeniu pentru studiile universitare. Eu mi-am dorit să rămân „în spiritul" literaturii, cultivându-mi simultan și pasiunea pentru leadership și implicare comunitară – astfel încât m-am orientat spre disciplinele socio-umane despre care am vorbit înainte. Pe de altă parte, majoritatea prietenilor și cunoscuților mei de la olimpiada națională aleg să se desprindă de literatură – opțiunea cea mai frecventă printre olimpicii la română pare să fie medicina. Nu cred că aș putea, deocamdată, să trag concluzii; însă convingerea mea este că presiunea socială determină astfel de alegeri – indiferent dacă suntem sau nu conștienți de aceste influente.

Maximilian Lupu

foto: Bogdan Pîrău

De ce nu ai participat în clasa a XII-a la olimpiadă?

A fost o decizie care s-a maturat, în interiorul meu, multă vreme. Adevărul este că, dincolo de gale, festivități și premii – latura vizibilă din exterior a experienței de olimpic – eforturile necesare performanței sunt consistente. În fiecare an, presiunea și stresul erau din ce în ce mai mari: mă simțeam obligată să mă ridic la standardele autoimpuse în edițiile anterioare, să îmi egalez și să îmi depășesc rezultatele. Înainte de o etapă națională, obișnuiam să lucrez peste cincisprezece ore în fiecare zi; au fost perioade în care echilibrul meu fizic și psihic au avut mult de suferit. Pe de altă parte, am început să înțeleg tot mai clar că talentul și erudiția participanților nu sunt singurii factori care dictează clasamentul; din păcate, diverse influențe externe sunt implicate în olimpiadele școlare. Am realizat că, personal, mă pot simți împlinită și fără această certificare anuală a propriei valori. În fond, aplicația pentru universitate era deja trimisă din luna octombrie, iar rezultatul de la ultima Olimpiadă de Lectură îmi permite să îmi echivalez proba la Limba Română din cadrul Bacalaureatului. Așa că am preferat să mă bucur de acest ultim an de liceu și de oamenii frumoși din jurul meu – nu mai eram dispusă să fac aceleași sacrificii din momentul în care mi-am pierdut încrederea în „instituția" Olimpiadei. Aș minți dacă aș spune că aceasta mi-a lăsat un gust amar; cred însă că am rămas cu un anumit fel de înțelegere a „lumii celor mari".

Care sunt cărțile tale de suflet? Dar filmele? Prin ce au ajuns să fie „ale tale"?

Cititul este, cu siguranță, cea mai mare pasiune a mea. Multe titluri mi-au influențat devenirea; pe măsură ce cresc, perspectivele și preferințele mele se schimbă. Însă există câteva cărți pe care îmi place să le numesc „de cotitură": scrieri care au lăsat asupra mea o amprentă aparte, fie pentru că am intrat în rezonanță cu ele, fie pentru că au fost cărți-revelații. Dintre acestea, voi aminti: *O mie nouă sute optzeci și patru*, de George Orwell; *Negustorul de începuturi de roman,* de Matei Vișniec; *Amintirile unei fete cuminți,* de Simone de Beauvoir; *Eseu despre orbire* și *Toate numele* de José Saramago; *Mitul lui Sisif*, de Albert Camus; *Suflete zbuciumate*, de Stefan Zweig; *Cuvânt împreună despre rostirea românească*, de Constantin Noica, *Zbor deasupra unui cuib de cuci* de Ken Kesey și *Un veac de singurătate* de Gabriel-Garcia Marquez.

Sunt, de asemenea, o cinefilă: într-o vreme mi-am pus serios problema de a urma o carieră în regie de film. Am renunțat la proiect, însă am păstrat pasiunea pentru filme:

mă impresionează cele care, dincolo de frumosul vizual, pun sub semnul întrebării adevărurile și realitățile noastre. Filmul meu preferat este *Dead Poets Society*, urmat îndeaproape, în topul personal, de *Mr Nobody, Fight Club, Whiplash, Schindler's List* și *The Shawshank Redemption*.

MI-AR PLĂCEA SĂ LUCREZ CÂNDVA ÎN CADRUL UNEI ORGANIZAȚII SAU STRUCTURI POLITICE INTERNAȚIONALE, CUM AR FI ONU SAU UE.

Interviul acesta va apărea la rubrica „Înăuntru și-n afară", o rubrică în care ai publicat și tu. Spre ce te îndrepți? Cum te vezi în următorii cinci ani?

Deocamdată, știu că îmi doresc să studiez Filosofie, Politică și Economie la o universitate de top din Marea Britanie. Încerc să nu îmi fac planuri pentru viitorul îndepărtat: contextul politic actual aste atât de labil, încât foarte multe necunoscute vor determina parcursul meu. Nu știu dacă mă voi întoarce în țară după studii și nici nu mi-am stabilit foarte clar domeniul în care aș vrea să profesez. Mi-ar plăcea să lucrez cândva în cadrul unei organizații sau structuri politice internaționale, cum ar fi ONU sau UE, dar deocamdată mi se pare un proiect prea vag pentru a-l numi plan. Momentan sunt entuziasmată să îmi încep studiile universitare și aștept provocările acestei noi etape din viața mea.

Poți să ne vorbești despre o întâlnire (sau mai multe) care te-a(u) marcat? Prin ce anume?

Îmi place să glumesc spunând că am „două rânduri de părinți": cei de acasă și cei de la școală. Doamna profesoară de română și domnul diriginte sunt „părinții" mei din Colegiul Național. Întâlnirea cu acești doi dascăli de excepție, pe care îmi permit să îi consider și prieteni, mi-a marcat întreaga adolescență și m-a transformat în persoana care sunt astăzi. Vocație, dăruire, înțelegere, verticalitate morală, compasiune, răbdare – o întreagă pleiadă de calități pe care le-am apreciat la acești profesori și care m-au inspirat să devin întotdeauna cea mai bună versiune a mea. Le sunt recunoscătoare pentru tot ce am învățat de la ei: nu doar educația propriu-zisă, academică, dar, mai ales, educația „fără frontiere", despre viață, despre valori, despre tot ce înseamnă respectul față de sine și față de alții. Părinții „de acasă" și părinții „de la școală" sunt modelele mele de integritate și rectitudine.

AM CONSTATAT CÂT DE PUȚIN NE PREOCUPĂ STABILITATEA PSIHOLOGICĂ ȘI EMOȚIONALĂ A ELEVILOR, IMPACTUL PE CARE ÎL ARE ASUPRA LOR EXPUNEREA LA STRES DE LA O VÂRSTĂ FRAGEDĂ.

Ce ai reproșa sistemului românesc de învățământ?

Anul trecut am publicat în *ALECART* un articol în care analizam diverse aspecte ale sistemului nostru de învățământ, menționând care dintre acestea inhibă, în opinia mea, dezvoltarea armonioasă și sănătoasă a tinerilor. Pe de o parte, o programă școlară prea densă, inutil de abstractă și de sofisticată, fără a ni se permite să ne alegem disciplinele; pe de altă parte, lipsa cu desăvârșire, cel puțin în anii de liceu, a unor materii care să ne formeze spiritul civic, să ne racordeze la comunitatea noastră și să ne informeze asupra drepturilor și îndatoririlor noastre de cetățeni. De asemenea, în contrast cu această obsesie a „dopajului" de cunoștințe, am constatat cât de puțin ne preocupă stabilitatea psihologică și emoțională a elevilor, impactul pe care îl are asupra lor expunerea la stres de la o vârstă fragedă. Este o realitate față de care ne-am obișnuit să închidem ochii, pentru că noi ne dorim, nu-i așa?, ca absolvenții noștri să aibă o cultură enciclopedică. Sistemul românesc de învățământ este prea centrat pe competitivitate; cred că ar trebui să mutăm accentul pe colaborare și parteneriat, care se pot dovedi cel puțin la fel de eficiente în procesul de învățare.

ASEMENEA REDACTORILOR-COPII, ALECART CREȘTE ȘI SE DEZVOLTĂ LA FIECARE EDIȚIE; ESTE UN PROIECT ÎN DEVENIRE, IAR FARMECUL SĂU ESTE CĂ NU SE FIXEAZĂ, NU STAGNEAZĂ, NU DEVINE NICIODATĂ MONOTON.

Ce reprezintă pentru tine ALECART-ul? În ce termeni ai defini spiritul ALECART?

Când mă gândesc la *ALECART*, primul cuvânt care îmi vine în minte este *curaj*. Ceea ce apreciez cel mai mult la această revistă este că are *curajul* de a fi diferită, de a spune lucrurilor pe nume, de a ne învăța să ne părăsim zona de confort. Însă cu adevărat definitorie pentru *ALECART* este formula sa inconfundabilă, amestecul de *erudiție* și de *tinerețe* entuziastă. Și, asemenea redactorilor-copii, *ALECART* crește și se dezvoltă la fiecare ediție; este un proiect în devenire, iar farmecul său este că nu se fixează, nu stagnează, nu devine niciodată monoton. Însă, mai mult decât orice altceva, *ALECART* înseamnă, pentru mine, bucuria și mândria de a scrie și de a publica. În fiecare decembrie și mai, cu două-trei săptămâni înainte, sora mea mă întreabă deja dacă a apărut noul număr; când, în sfârșit, mă întorc acasă cu revista, întreaga familie o citește și o discută. *ALECART* construiește punți între *cultură* și *descoperire* – de sine și de alții. Acesta este, cred eu, meritul și vocația sa.

Au consemnat Nicoleta Munteanu & redactori ALECART

INTERVIU

Marin Mălaicu-Hondrari

Când iubești, poezia capătă o forță uriașă, ceea ce până atunci erau niște simple cuvinte capătă brusc un înțeles copleșitor.

* Marin Mălaicu-Hondrari este unul dintre cei mai apreciați scriitori contemporani; a fost invitatul „Întâlnirilor Alecart” de nu mai puțin de trei ori, romanele Lunetistul, Apropierea sau Războiul mondial al fumătorilor fiind pretext al incursiunilor în marea literatură.

foto: Cristiana Ursache

■ **AȚI SPUNE CĂ SUNTEȚI ÎN PRIMUL RÂND CITITOR SAU SCRIITOR? ÎN CE MĂSURĂ SE INFLUENȚEAZĂ RECIPROC ACESTE IPOSTAZE?**

Cu siguranță sunt în primul rând cititor. Chiar și numai pentru simplul fapt că îmi petrec mult mai mult timp citind cărțile altora, decât scriind la cărțile mele. Și mai e ceva care cred că mă îndreptățește să spun că sunt mai degrabă cititor, abia apoi scriitor: îmi place să vorbesc mult mai mult despre cărțile pe care le citesc decât despre cele pe care le scriu. Îmi plac mult oamenii care sunt doar cititori, care nu scriu, dar nu cred să existe un scriitor care să nu citească. Critici, da ☺. Sau dacă există și scriitori care nu citesc, atunci nu vreau să am nimic de-a face cu ei.

■ **CA SCRIITOR PREFERAȚI PROZA SAU POEZIA? DAR CA CITITOR?**

Ca scriitor, nu am preferințe. Scriu exact ce simt că trebuie să scriu. Ca cititor prefer poezia. Dar când spun poezie, nu trebuie să uităm ce spunea Roberto Bolaño: cele mai bune cărți de poezie din secolul XX sunt câteva romane.

■ **ÎN *APROPIEREA*, POEZIA ȘI IUBIREA SE SUPRAPUN PARȚIAL, LINIILE DINTRE ELE FIIND FOARTE VAGI. ÎN CE MĂSURĂ PUTEM SPUNE CĂ IUBIREA ȘI POEZIA SUNT SINONIME INCLUSIV ÎN VIAȚĂ?**

Nu cred că iubirea și poezia sunt sinonime, nici în cărți, nici în viață. Dar amândouă îți fac viața mult, dar muuuult mai frumoasă. Și mai intensă. Și ce e valabil în viață, în cazul iubirii și poeziei e valabil și în cărți. Sigur că perechea iubire-poezie e fantastică, e ca Bonnie și Clyde, și atunci când iubești poezia capătă o forță uriașă, ceea ce până atunci erau niște simple cuvinte capătă brusc un înțeles copleșitor. *Cerul începe de la glezne*, de exemplu, versul lui Aurel Dumitrașcu. Dacă iubești și citești versul acesta, înțelegi brusc cât de frumoasă e lumea, cât de frumos e să fii tânăr. Și mai înțelegi niște lucruri pe care le trec sub tăcere, ca să nu fiu *spoiler*.

■ **CREDEȚI CĂ NE DEFINESC VICIILE NOASTRE? CARE ESTE PORTRETUL LUI MARIN MĂLAICU-HONDRARI DIN ACEASTĂ PERSPECTIVĂ?**

Dacă le practicăm îndelung, cred că da, cred că ajung să ne definească. Dar nu cred în aportul viciilor în literatură. De fapt, mai degrabă nu cred în viciu ridicat la rang de artă.

„Un subiect bun, chiar însoţit de o scriere pe măsură, e zero fără o structură potrivită. Când încep, pornesc întotdeauna de la un plan, de la un rezumat, dacă vreţi al romanului."

■ **CINE CONSIDERAȚI CĂ ESTE MAI „RĂU FAMAT" ÎN SOCIETATEA CONTEMPORANĂ: FUMĂTORUL SAU ARTISTUL?**

Fără îndoială, fumătorul. Dar nu vreau să discut niște legi aberante. Nu vreau să discut imaginea unui bebeluș pusă pe un pachet de țigări, un bebeluș care are o suzetă țigară. Imaginea aceea spune totul despre cât de stupidă e campania împotriva fumatului. Din păcate, artistul este în România la fel de rău famat. Sau la fel de rău *fumat*. Politicienii noștri continuă să facă prost ceea ce fac. Continuă să dea enorm de mulți bani pentru biserica ortodoxă și pentru tot felul de manifestări folclorice care, de fapt, nu au aproape nimic de-a face cu folclorul. Dar nu există bani pentru artiști, pentru cinema, pentru muzică. Noroc că artiștii, spre deosebire de preoți (care nu mai așteaptă nimic de la Dumnezeu, ci de la politicieni, ajungând să se închine contabililor, nu icoanelor) își văd de treabă și continuă să creeze. Eu nu sunt artist, dar sunt fumător, așa că voi continua să fumez, chiar și numai pentru a da cu tifla regulilor de lemn impuse de UE.

foto: Ioan Răducea

foto: Edi Căşuneanu

■ **ÎN CĂRȚILE DUMNEAVOASTRĂ SUNT ABORDATE O SERIE DE SUBIECTE CARE POT FI CONSIDERATE TABU. ESTE ACEST LUCRU FĂCUT CU INTENȚIE?**

Da. Deși acum nu-mi vine niciun exemplu în minte din cărțile mele, un exemplu cu care aș putea exemplifica răspunsul meu. Din fericire știți cum e: tot ce e considerat tabu, intră la un moment dat în normalitate. Sper ca în cărțile mele să fie și altceva decât luarea în răspăr a unor false valori promovate de societatea contemporană. Sau valori adevărate, dar promovate prost.

■ **ROMANELE DUMNEAVOASTRĂ SE REMARCĂ PRIN STRUCTURA ȘI ABORDAREA SUBIECTULUI ÎN MANIERE DIFERITE. AVEȚI ÎN MINTE DE LA ÎNCEPUT O ANUMITĂ STRUCTURĂ CARE FUNCȚIONEAZĂ CA UN SCHELET PENTRU ROMAN SAU FORMA ESTE DATĂ DE NECESITĂȚILE POVEȘTII?**

Structura m-a interesat la fiecare carte pe care am scris-o. Pentru mine structura e esențială. Un subiect bun, chiar însoțit de o scriere pe măsură, e zero fără o structură potrivită. Când încep, pornesc întotdeauna de la un plan, de la un rezumat, dacă vreți al romanului. Niște chestii simple, idei principale. Apoi scriu romanul până la capăt, după care îl tot amestec, mă tot joc cu el până când rezolv structura, așa cum rezolvi un cub rubik.

„Mi-e o milă de Eminescu de nu vă puteţi imagina. Un poet extraordinar, dar care a încăput pe mâna unor cititori mediocri şi aceştia au făcut din el un mit naţional.”

■ **DACĂ POEZIA SAU ROMANELE DUMNEAVOASTRĂ AR FI PREDATE ÎN ȘCOLI, CE V-AȚI DORI SĂ NU SE SPUNĂ DESPRE ELE?**

Aaaaa, aici știu exact ce să răspund: aproape tot ce se spune despre opera lui Mihai Eminescu. Ar fi un coșmar. Mi-e o milă de Eminescu de nu vă puteți imagina. Un poet extraordinar, dar care a încăput pe mâna unor cititori mediocri și aceștia au făcut din el un mit național. Adică l-au distrus. Și continuă să-i distrugă și pe copiii care, altfel, l-ar iubi. Pentru că e un poet extraordinar, dar nu e pentru școală. În fine, e

o discuție lungă. Până la urmă, ține de profesor. Și de aceea, profesorii care reușesc să-i facă pe elevi să înțeleagă cu adevărat ce înseamnă Eminescu sunt niște *câini romantici*.

■ **VORBIND DESPRE ȘCOALĂ, CE CĂRȚI CITITE ÎN LICEU V-AU IMPRESIONAT ÎN MOD DEOSEBIT? EXISTĂ CĂRȚI PE CARE VĂ DORIȚI SĂ LE FI CITIT ATUNCI ȘI NU AȚI FĂCUT-O?**

M-a impresionat teribil *Lolita*, bineînțeles. Apoi antologia de poezie americană tradusă de Mircea Ivănescu. Apoi *Darul lui Humbold*. Citeam ca dementul, practic fiecare nouă carte pe care o citeam mă impresiona teribil. Îmi mai amintesc de *Străinul* lui Camus. În fiecare carte pe care o citeam găseam lucruri fabuloase. Și creierul meu hrănit cu poezie fabrica idei fabuloase. Mi-ar fi plăcut să citesc *Dune*, dar nu era tradusă, sau cărțile lui Henry Miller.

„Pentru mine, profesorii de literatură ar trebui să aibă un statut aparte. Pentru că lucrează cu o materie imposibil de predat, de fapt. Sau imposibil de predat după nişte scheme."

■ **VĂ ROG SĂ VĂ IMAGINAȚI O ORĂ IDEALĂ DE LITERATURĂ. CARE SUNT CONTURURILE ACESTEIA?**

Chiar nu știu cum se poate preda literatura. Mi se pare o muncă extrem de dificilă. Chiar mă depășește. Pentru mine, profesorii de literatură ar trebui să aibă un statut aparte. Pentru că lucrează cu o materie imposibil de predat, de fapt. Sau imposibil de predat după niște scheme.

■ **SE ASEAMĂNĂ EXPERIENȚA SCRISULUI CU CEA A TRADUCERII? SUNTEȚI DE PĂRERE CĂ UN TRADUCĂTOR TREBUIE SĂ FIE TRANSPARENT SAU CREDEȚI CĂ TUȘELE PERSONALE POT ADUCE CEVA ÎN PLUS TRADUCERII?**

Cred cu tărie că un bun traducător se aseamănă cu un bun scriitor: adică trebuie să citească enorm. Să iubească literatura. Cât despre tușele personale, arareori e cazul.

■ **ROMANUL *APROPIEREA* VA FI ECRANIZAT. SUNTEȚI IMPLICAT ÎN PRODUCȚIA FILMULUI? CARE A FOST PROCESUL DE ADAPTARE A POVEȘTII PENTRU ECRAN?**

Am scris scenariul filmului împreună cu regizorul Tudor Giurgiu. Din câte știu, se va turna în toamna aceasta. Va fi vorbit în spaniolă, se va filma mult în Spania, majoritatea actorilor vor fi spanioli. Procesul adaptării a fost unul foarte lung ☺.

foto: Cristiana Ursache

„Poezia nu înseamnă nişte vorbe potrivite aiurea, ci că înţelegerea poeziei îţi poate salva viaţa. Chiar aşa."

■ **REDACTORII „ALECART" AU FOST INVITAȚI PENTRU PRIMA DATĂ ANUL TRECUT LA FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE POEZIE DE LA BISTRIȚA ȘI AU FOST EXTREM DE IMPRESIONAȚI DE ATMOSFERĂ, DIALOG, DE FAMILIARITATEA CULTURALĂ. CE POATE SCHIMBA UN FESTIVAL DE POEZIE ÎN RÂNDUL TINERILOR CITITORI? DAR AL SCRIITORILOR?**

Cred că un festival de poezie e important pentru că aduce în fața cititorilor poeți vii, extrem de diferiți unii de alții, cu stil și atitudine diferite. Și care poeți sunt tratați egal de către organizatori și de către public, indiferent dacă la Bistrița, de-a lungul celor opt ediții ale festivalului *Poezia e la Bistrița*,

gândit și condus de domnul Gavril Țărmure, ajutat de Dan Coman și de mine, s-a format un public cu adevărat minunat, un public extrem de receptiv la poezia contemporană, un public care știe cu ce se mănâncă poezia. Și acel public e format în mare parte din tineri care au înțeles că poezia nu înseamnă niște vorbe potrivite aiurea, ci că înțelegerea poeziei îți poate salva viața. Chiar așa.

■ **CARE CREDEȚI CĂ ESTE IMPORTANȚA ÎNTÂLNIRII DINTRE AUTOR ȘI CITITOR? CE AUTORI V-AȚI DORIT LA VÂRSTA NOASTRĂ SĂ FI ÎNTÂLNIT ȘI DE CE? CE I-AȚI FI ÎNTREBAT ÎN PRIMUL RÂND?**

În vremurile noastre se merge mult pe socializare, pe întâlniri între autor și cititori, dar eu nu cred foarte tare în aceste întâlniri. Nu cred că pot fi *esențiale* pentru autor, dar pentru cititori da. Mi-ar fi plăcut foarte mult să-l întâlnesc pe Gellu Naum pentru că are o mulțime de versuri minunate, super haioase, atât de haioase, încât te apucă plânsul. Cred că l-aș fi întrebat ce scriitori îi plac. Asta ca să-mi măresc cercul de prieteni, pentru că prietenii scriitorilor mei preferați devin automat și prietenii mei. Asta n-am spus-o eu, am citit-o într-o carte de Enrique Vila-Matas.

■ **CE CĂRȚI DIN LITERATURA CONTEMPORANĂ AR TREBUI SĂ INTRE ÎN BIBLIOGRAFIA OBLIGATORIE A GENERAȚIEI NOASTRE? DAR FILME?**

Am să recomand numai cărți scrise de femei și numai filme regizate de bărbați. Încep cu două cărți subțiri și tăioase ca niște lame. *Intimitate* de Angela Marcovici și *Vocea* de Domnica Drumea. Asta despre poezie. La proză, *Parohia* de Dan Coman și *Nostalgia*, de Mircea Cărtărescu. Film: *Paterson*, de Jim Jarmusch. ■

A consemnat Anca Șcheul.

foto: Edi Căşuneanu

INTERVIU

Lionel Duroy

Orașele se reconstruiesc neîncetat pe propriile ruine, dar la Iași, Istoria s-a accelerat iar straturile fiecărei epoci se suprapun stângaci sub privirile noastre, ca și cum ar aștepta să fie finisate

* Lionel Duroy este un scriitor și jurnalist francez născut în 1948 la Bizerte, Tunisia. După o colaborare îndelungată cu ziarele Libération și L'Evénement du jeudi, scriitorul se dedică în întregime redactării romanelor sale. Până în prezent Lionel Duroy a semnat 20 de romane, dintre care trei au fost adaptate pentru cinema, și a redactat memoriile a numeroase celebrități. În prezent lucrează la următorul său roman care va avea drept cadru orașul Iași și în care autorul va aborda subiectul pogromului din iunie, 1941.

foto: Hannah Assouline

■ **NATURA MUNCII DUMNEAVOASTRĂ, ÎN CALITATE DE SCRIITOR ȘI JURNALIST, A PRESUPUS NUMEROASE CĂLĂTORII PESTE TOT ÎN LUME, ÎN LOCURI UNEORI PERICULOASE, ALE CĂROR PROBLEME ȘI TENSIUNI AU CONSTITUIT SUBIECTUL SCRIERILOR DUMNEAVOASTRĂ. *CE ANUME A FĂCUT CA IAȘUL SĂ FIE O DESTINAȚIE PE HARTA INTERESELOR DUMNEAVOASTRĂ PRECUM ȘI UN SUBIECT DEMN DE EXPLORAT ȘI, CHIAR MAI MULT DE ATÂT, SUBIECTUL UNUI VIITOR ROMAN?***

Am descoperit Iașul acum treizeci de ani în Kaputt, romanul flamboiant și terifiant al lui Malaparte. În acel moment am știut că voi merge acolo, că Iașul va fi într-o bună zi cadrul unuia dintre romanele mele. Motivul vizitei mele actuale este sentimentul că ceea ce s-a petrecut în acest oraș între 1935 și 1945 s-ar putea reîntâmpla, și prin aceasta mă refer la profunda xenofobie și ură care au dus la pogromul din iunie-iulie 1941. Ca și cum Istoria nu ar fi lăsat nicio urmă în memoria noastră, ascultăm astăzi aceleași discursuri de instigare la ură și de excludere a Celuilalt, mai ales cu privire la refugiații sirieni. Ascultăm aceste discursuri chiar în cadrul țărilor europene, și aici mă refer la Ungaria, Croația, Polonia și, într-o anumită măsură, la Franța. Peste tot, răspândirea populismelor, care, în ceea ce mă privește, și-au găsit cea mai dramatică manifestare în alegerea lui Donald Trump, mă face să mă tem de o revenire a dramelor care au acompaniat accederea la putere a unor oameni precum Hitler și Antonescu.

■ **ÎNAINTE DE VIZITA DUMNEAVOASTRĂ LA IAȘI, V-AȚI DOCUMENTAT FOARTE BINE CU PRIVIRE LA PERIOADA ȘI LA SUBIECTUL CARE VĂ INTERESEAZĂ, INTERVALUL 1930-1945, AXÂNDU-VĂ PE SITUAȚIA COMUNITĂȚII EVREIEȘTI DIN IAȘI ÎN PERIOADA INTERBELICĂ ȘI ÎN TIMPUL CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL. VORBIȚI-NE PUȚIN DESPRE AUTORII ȘI DESPRE CĂRȚILE PE CARE LE-AȚI CITIT ȘI CARE V-AU INSPIRAT ȘI AJUTAT ÎN CERCETAREA PENTRU NOUL ROMAN.**

Doi autori au contat foarte mult: Curzio Malaparte și Mihail Sebastian. Malaparte m-a învățat să observ lumea pe timp de război fără să fiu partinic, ci având grijă să ascult discursurile fiecărui beligerant, argumentele sale, rațiunile sale, expresia a ceea ce crede că i se cuvine. Am procedat în acest fel atunci când am scris *L'Hiver des hommes* ce are ca subiect războiul din fosta Iugoslavie, ascultând îndelung soldați și ofițeri de ambele părți ale baricadei care justificau nejustificabilul. Așa ajungem să descoperim resorturile ascunse ale unei uri care conduce cu ușurință la crime de război.

Mihail Sebastian, a cărui întreagă operă mă fascinează, mai ales Jurnalul (1935-1945) m-a ajutat considerabil, oferindu-mi punctul de vedere al unui bărbat evreu, amenințat fără încetare cu moartea, într-un context de o foarte mare violență. Niciodată Sebastian nu a adoptat postura de victimă, ci, asemeni lui Malaparte, ascultă și notează explicațiile și motivele oamenilor care îl doreau mort pentru că era evreu. Prin aceasta, el ne permite să îmbrăcăm în motive și cuvinte o inumanitate care ar putea ieși din nou la suprafață în zilele noastre.

Pe lângă acești doi autori, am citit mai multe Istorii ale României, mi-am procurat toate documentele despre pogrom și l-am citit și întâlnit pe profesorul Carol Iancu ale cărui opere despre antisemitismul din România sunt de referință.

■ **LA MOMENTUL VIZITEI DUMNEAVOASTRĂ AICI, PREMISELE CERCETĂRII FURNIZATE DE LECTURILE DUMNEAVOASTRĂ S-AU CONFRUNTAT CU IMAGINEA UNUI IAȘI**

CONTEMPORAN ȘI CU RELATĂRILE LOCALNICILOR CU CARE AȚI DISCUTAT. CUM S-AU SUPRAPUS TOATE ACESTE IMPRESII PESTE IMAGINEA INIȚIALĂ PE CARE O AVEAȚI DESPRE IAȘI ȘI CARE A FOST REZULTATUL ACESTEI PLURALITĂȚI DE PERSPECTIVE?

Am încercat să recreez, pornind de la Iaşul contemporan, pe cel din anii 1930. Am făcut peste 500 de fotografii cu străzile de astăzi pentru a le putea compara cu străzile de atunci.

Această muncă mi-a permis o imersiune intimă într-un oraș care nu mai există cu adevărat în zilele noastre dar pe care îl voi readuce la viață în romanul meu.

Imaginea inițială pe care o aveam despre Iași nu s-a schimbat cu nimic. Locurile (sau ce a mai rămas din ele) au

foto: Maxime Reychman

întregit multitudinea de informații pe care le-am descoperit în cărți. Cu puține excepții, aproape niciun localnic nu m-a putut ajuta cu adevărat. Nu au cunoscut acea perioadă și, mai mult de-atât, au trebuit să suporte o jumătate de secol de comunism, ani sumbri care au șters în mare parte amintirile despre antisemitism și război.

■ **PENTRU A COMPLETA IMAGINEA PE CARE V-AȚI FĂCUT-O DESPRE IAȘI ȘI DESPRE EVENIMENTELE CARE S-AU DERULAT ÎN PERIOADA INTERBELICĂ ȘI ÎN TIMPUL CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL, AȚI VORBIT CU MAI MULTE PERSOANE, NU NUMAI CU VÂRSTE DIFERITE DAR ȘI CARE PROVENEAU DIN CONTEXTE ȘI MEDII FOARTE DIFERITE. *AȚI PUTUT IDENTIFICA PUNCTE COMUNE ÎN IMPRESIILE LOR ȘI CARE AU FOST PRINCIPALELE DIFERENȚE ÎNTRE OPINIILE LOR ASUPRA ACELEIAȘI EPOCI? CUM CREDEȚI CĂ VÂRSTA FIECĂREI PERSOANE I-A INFLUENȚAT PERSPECTIVA?***

Am răspuns parțial la această întrebare prin rândurile de mai sus.

Vreau să adaug că rarele persoane care mi-au putut vorbi despre anii de război, au minimalizat evenimentele, spunând fie că Malaparte a „exagerat" în relatarea sa asupra pogromului, fie că părinții lor nu erau antisemiți și că trăiau în armonie cu evreii.

În ceea ce mă privește, lucrez cu mărturiile celor care au supraviețuit pogromului și cu fotografiile care au fost făcute în timpul pogromului.

■ **HAIDEȚI SĂ VORBIM PUȚIN DESPRE ROMANUL PE CARE DORIȚI SĂ ÎL SCRIEȚI ȘI CARE VA AVEA DREPT CADRU ORAȘUL IAȘI. MI-AȚI SPUS LA UN MOMENT DAT CĂ, ÎN ROMANELE DUMNEAVOASTRĂ, VĂ CONCENTRAȚI PE MOMENTELE DURE ALE ISTORIEI, ACELE PUNCTE NEVRALGICE, DE TENSIUNE, CARE DEZVĂLUIE MULTE DESPRE OAMENI, DESPRE MODUL LOR DE A REACȚIONA ÎN MOMENTELE DE CRIZĂ. V-AȚI DOCUMENTAT MULT ASUPRA POGROMULUI DE LA IAȘI ȘI ASUPRA COMUNITĂȚII EVREIEȘTI. *CUM INTERPRETAȚI, DECI, CEEA CE A AVUT LOC LA IAȘI ÎN TIMPUL CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL?***

În ceea ce mă privește, nu este vorba despre a stigmatiza poporul român, ci de a reuși să ne exprimăm latura noastră de inumanitate. Susțin de multă vreme ipoteza conform că-

reia în fiecare dintre noi există o latură latentă de inumanitate care se poate trezi la contactul cu anumite evenimente. Am constatat acest lucru când scriam despre războiul din fosta Iugoslavie. Oameni care fuseseră vecini și prieteni au putut să se ucidă între ei după câteva luni de război, deoarece unii erau serbi ortodocși și ceilalți, musulmani. Și când spun că s-au ucis între ei, mă refer la un masacru în condiții cumplite.

Ceea ce s-a petrecut la Iași în 1941 este rezultatul unui secol de discurs instigator la ură contra evreilor – la acel moment antisemitismul se răspândise deja în întreaga Europă. Evreii fac rău celor care îi găzduiesc, s-a spus. Evreii sunt încarnarea răului, paraziți, trebuie să-i alungăm, scriau gânditorii Gărzii de Fier. Ura este evidentă. Transformarea sa în pogrom s-a produs sub efectul fricii pe care intrarea României în război, împotriva URRS-ului a produs-o, și a mesajelor distilate de guvernul Antonescu care încerca să convingă oamenii că evreii sunt aliații rușilor și că ei ghidează avioanele rusești care bombardează Iașul. Acest ultim eveniment a fost declanșatorul masacrelor. Putem vedea foarte bine că ele se sprijină atât pe vechiul discurs antisemit, cât și pe frică.

■ **CUM RAPORTAȚI EVENIMENTELE DIN ’41 LA PERIOADA INTERBELICĂ, PERIOADĂ CONSIDERATĂ DREPT UNA DINTRE CELE MAI ÎNFLORITOARE DIN CULTURA ROMÂNĂ? AȚI REUȘIT, POATE, SĂ IDENTIFICAȚI ELEMENTELE ANTICIPATIVE CU PRIVIRE LA TRAGEDIA DIN ‘41 ÎN CONTEXTUL CARE LE-A PRECEDAT?**

Faptul că anii 1930 au fost înfloritori din punct de vedere cultural nu a împiedicat în niciun fel dezvoltarea antisemitismului în România. Constatăm acest lucru lecturându-l pe Sebastian, mai ales, al cărui frate mai mare a trebuit să fugă din România la mijlocul anilor 1920 pentru a studia medicina în Franța, deoarece la Universitatea din București era bătut în holuri și exclus din sălile de clasă deoarece era evreu.

Este consemnat faptul că în 1919 România a acceptat, la insistențele Franței, să naturalizeze evreii care trăiau pe teritoriul acesteia, dar că nici Guvernul român, nici majoritatea românilor nu își doreau acest lucru. Începând cu anii 1920, Cuza organizează primele manifestații contra studenților evrei la Universitatea din Iași. Acestea nu vor înceta până la începutul războiului, studenții evrei fiind loviți în mod frecvent, unul dintre ei fiind chiar aruncat pe geam.

Primul roman al lui Mihail Sebastian, *De două mii de ani*, relatează viața cotidiană a unui evreu în România la sfârșitul anilor 1920 și prilejuiește o meditație asupra apelurilor la moarte contra „jidanilor” pe care le aude zilnic în plimbările sale prin străzile Capitalei.

foto: babelio.com

■ **ÎN ROMÂNIA, S-A SCRIS MULT ȘI ÎNCĂ SE SCRIE DESPRE EPOCA COMUNISTĂ. SUBIECTUL ESTE ÎN MOD EVIDENT DE ACTUALITATE, CHIAR ȘI PENTRU TÂNĂRA GENERAȚIE CARE NU A TRĂIT NICI „OBSEDANTUL DECENIU" NICI „EPOCA DE AUR" CEAUȘISTĂ DAR CARE O CUNOSC PRIN INTERMEDIUL CĂRȚILOR, FILMELOR SAU A RELATĂRILOR PĂRINȚILOR ȘI BUNICILOR. COMUNISMUL ROMÂNESC A RĂMAS ÎN CONȘTIINȚA COLECTIVĂ DREPT UNA DINTRE CELE MAI NEGRE PERIOADE ALE ISTORIEI ROMÂNE. CU TOATE ACESTEA, EXISTĂ FOARTE PUȚINE TEXTE DESPRE POGROMUL DIN '41, SUBIECT CARE PARE SĂ FI FOST FIE COMPLET TABUIZAT, FIE SCUFUNDAT ÎN UITARE. *ESTE OARE ACESTA REZULTATUL UNEI RUȘINI RESIMȚITE ÎN MOD COLECTIV, AL UNEI RETICENȚE FAȚĂ DE UN SUBIECT FOARTE SENSIBIL, AL UNEI LIPSE DE ACTUALITATE SAU PUR ȘI SIMPLU REZULTATUL IGNORANȚEI? ESTE NECESAR CA SUBIECTUL POGROMULUI SĂ FACĂ PARTE DIN EDUCAȚIA ISTORICĂ A TINERILOR?***

Uitarea, cred (dar nu sunt sigur) se datorează în mare parte regimului comunist care era antisemit și care nu avea nicio dorință de a comemora pogromul și de a-l înscrie în memoria colectivă.

Ea este, de asemenea, consecința unui sentiment de rușine. Am constatat fenomenul în Franța unde a fost nevoie de mai multe decenii pentru a recunoaște că poliția noastră, bravii noștri jandarmi i-au furat bine pe evrei înainte de a-i da pe mâna germanilor. Trebuie de asemenea spus că puțini dintre noi au intrat în Rezistență, că puțini dintre noi au fost mișcați de soarta evreilor.

În prezent, Istoria Franţei este mai obiectivă cu privire la Colaborare, dar mai avem de muncit pentru ca să se recunoască totul. Da, cred că ceea ce s-a întâmplat cu evreii din România ar trebui să fie predat în şcoli, desigur. Cunoaşterea este ceea care ne împiedică uneori din a reproduce anumite lucruri.

■ **SĂ VORBIM PUȚIN DESPRE IAȘI. ÎN TIMPUL PLIMBĂRILOR NOASTRE AȚI CONSTATAT DIVERSITATEA, SAU, MAI BINE SPUS, MAREA HETEROGENEITATE ARHITECTURALĂ ATÂT DE CARACTERISTICĂ ORAȘELOR EUROPEI DE EST, ȘI ANUME AMESTECUL DINTRE CLĂDIRILE ISTORICE, BINE PĂSTRATE, CLĂDIRILE COMUNISTE, CONSTRUCȚIILE MODERNE, OCCIDENTALE ȘI CASELE AFLATE ÎN RUINĂ. *CUM AȚI RESIMȚIT ACEASTĂ REALITATE A IAȘULUI CONTEMPORAN? CARE AR FI IMAGINEA ACESTUI ORAȘ PRIN LUPA UNUI DETECTIV CARE ÎNCEARCĂ SĂ-L CUNOASCĂ? DEZOLANTĂ? INCINTANTĂ? CE ARME AȚI FOLOSIT PENTRU A DESCOPERI UN ORAȘ CARE SE ASCUNDE?***

Heteroclit, haotic, fără de seamă, acesta este Iașul. La o primă privire, el respinge printr-un amestec de genuri care deranjează privirea. Și, totuși, pe măsură ce a trecut timpul, am început să îl iubesc într-atât încât am contemplat ideea de a locui aici pentru câteva luni. M-am întrebat de ce, și am găsit răspunsul: găsesc bulversant faptul că istoria unui oraș se poate citi atât de clar în străzile sale. Câtă emoție să visezi în fața Casei Pogor, apoi să treci pe lângă casa Generalului Berthelot, să vezi, datorită pozelor pe care mi le-ați oferit, cum arăta strada Gării înainte ca regimul comunist să hotărască de a distruge tot pentru a ridica blocuri în formă de mașini de locuit. Știm bine că orașele se reconstruiesc neîncetat pe propriile ruine, dar la Iași, Istoria s-a accelerat iar straturile fiecărei epoci se suprapun stângaci sub privirile noastre, ca și cum ar aștepta să fie finisate. Atunci când mă plimb prin Iași, pot să-mi dau seama ce evenimente s-au petrecut în acest oraș în numai un secol.

Atunci când venim de la Paris sau din Viena, devenite oraşe-muzeu, nişte imagini pe foi lucioase, nu putem decât să fim impresionaţi de frumuseţea brută a Iaşului şi a locuitorilor săi.

Cu ce armă lucrez pentru a capta ceea ce văd: micul meu aparat foto, desigur. Rapid în a capta obiectul și prețios pentru că mi-l păstrează.

■ **ȘTIU CĂ O PARTE IMPORTANTĂ DIN CERCETAREA DUMNEAVOASTRĂ PENTRU UN ROMAN CONSTĂ ÎN ANALIZA DETALIATĂ A FOTOGRAFIILOR. CHIAR ÎN ROMANUL DUMNEAVOASTRĂ AUTOBIOGRAFIC, *LE CHAGRIN*, SAU ÎN *L'ABSENTE* POVESTIȚI FEBRILITATEA CU CARE VĂ UITAȚI LA POZE PENTRU A DESCOPERI NOI ELEMENTE ȘI SATISFACȚIA CARE VĂ CUPRINDE ATUNCI CÂND GĂSIȚI MICI DETALII CARE V-AU SCĂPAT. AȚI FOLOSIT, DE ASEMENEA, MULTE**

FOTOGRAFII PENTRU CERCETAREA ASUPRA ORAȘULUI IAȘI. *CARE AR FI, ÎN OPINIA DUMNEAVOASTRĂ, PUTEREA FOTOGRAFIILOR ÎN TOPOGRAFIA UNUI LOC? AM PUTEA VORBI DESPRE UN ALT ADEVĂR DECÂT CEL ISTORIC ÎN CAZUL FOTOGRAFIILOR? DE CE SĂ LE FOLOSIȚI LA SCRIEREA UNUI ROMAN?*

Fotografiile m-au fascinat întotdeauna pentru ceea ce intră în cadru în mod întâmplător. Am făcut cinci sute de poze cu străzile din Iași, cu casele sale, cu blocurile, tramvaiele, locuitorii săi. Zilele trecute, în timp ce le priveam, mă amuzam mărindu-le, și deseori zăream câte o persoană pe care nu o văzusem înainte, care surâdea sau care părea să bombănească în timp ce mă privea lucrând...Am rămas marcat de filmul *Blow up*, în care un fotograf, mărind din ce în ce mai tare fotografia unui boschet dintr-un parc, reușește să zărească asasinul ascuns pe care toate secțiile de poliție îl căutau.

Există ceva pe care îl vedem atunci când facem fotografia și ceva pe care urmează să-l descoperim în momentul în care o mărim.

Vreau să adaug că romanul este modalitatea mea de exprimare. Am descoperit viața, i-am înțeles resorturile secrete, citind literatură. Mai mult decât cărțile de Istorie, romanul permite revelarea psihologiei participanților la un eveniment. Încă o dată, tocmai acest lucru mă interesează: cum anume ne transformăm din oameni în monștri? Ce anume face ca jumătate din locuitorii unui oraș să se întoarcă împotriva celeilalte jumătăți și să o masacreze?

■ **AM VORBIT PÂNĂ ACUM DESPRE MOTIVAȚIILE CARE V-AU ADUS LA IAȘI, DESPRE ORAȘUL ÎN SINE, DESPRE SUBIECTUL ROMANULUI DUMNEAVOASTRĂ ȘI DESPRE INSTRUMENTELE PE CARE LE-AȚI FOLOSIT**

foto: babelio.com

PENTRU A EXPLORA PERIOADA CARE VĂ INTERESEAZĂ. *CARE ESTE, DECI, MIZA ACESTUI VIITOR ROMAN PE CARE DORIȚI SĂ ÎL SCRIEȚI ȘI CARE VA AVEA DREPT CADRU ORAȘUL IAȘI?*

Mi-aș dori ca, la lectura sa, cei care se gândesc că toate neajunsurile lor vin de la vecin (ca Donald Trump și cei care l-au ales) să măsoare sau să-și controlze acest instinct primar.

Numai știința și cultura ne permit să nu ne repetăm, să ne înălțăm.

■ **ȘI, ÎN FINAL, MI-AȚI SPUS CĂ, LA FIECARE VIZITĂ PE CARE AȚI FĂCUT-O ÎNTR-UN ORAȘ, AȚI AVUT UN GHID, UN LOCALNIC CARE V-A ACOMPANIAT ȘI CARE V-A AJUTAT SĂ ÎNȚELEGEȚI MAI BINE ÎMPREJURIMILE.**

CARE ESTE, ÎN OPINIA DUMNEAVOASTRĂ, IMPORTANȚA UNUI GHID PENTRU TIPUL DE MUNCĂ PE CARE O DEPUNEȚI? CARE AR FI CALITĂȚILE DE CARE AR TREBUI SĂ DISPUNĂ UN GHID PENTRU A VĂ FACILITA DESCOPERIREA UNUI ORAȘ?

Un ghid bun este cineva care îți deschide ochii, îți oferă cheile. Putem să le obținem citind, dar nicio carte nu poate înlocui pe cineva care își iubește orașul și căruia îi face plăcere să te ajute să îl descoperi.

Ai fost un ghid minunat, Ioana, și pentru asta îți mulțumesc mult.

■

A consemnat Ioana Lionte.

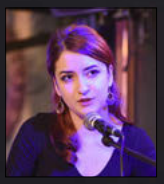

ANDREEA PETROVICI

(n. 1999) clasa a XI-a, Colegiul Național Petru Rareș Suceava | *îmi place să scriu despre mărunțaiele realității imediate. cred că se întâmplă puține lucruri despre care nu merită să scrii, dincolo de temele mari despre care s-a tot vorbit. am observat că poezia face nişte lucruri mişto cu mine. am hotărât, deci, s-o țin aproape. o să fim împreună și în tabăra licart.*

ruta suceava-daniela

e ți-am trimis un text despre satul ăla
care a dispărut de tot în burta comunistă
au mai rămas doi frați care nu-şi vorbesc
şi amândoi se plâng de singurătate

mie îmi venea să iau controlorul în brațe şi să-i spun despre tine
că avem avem aceeaşi privire
că încă ne confundă lumea
iar eu le mulțumesc de fiecare dată
şi uite gestul ăsta când îmi dau părul după ureche tot al tău este
da mie cât de silă să-mi fie mă de Bucureştiul vostru care înghite surori
şi le scuipă înapoi cu cearcăne cu diplomă cu tot

stăteai ghemuită pe scaunul din bucătărie
parcă se turna un film de Mungiu
un cadru ceva la care sigur aş fi plâns
mi-aş fi amintit de tine
aşa frumoasă şi tristă
cum te las şi te găsesc de fiecare dată

ți-am povestit cât de mult s-a bucurat bărbatul ăla
care m-a confundat cu tine
nici după ce şi-a dat seama cine sunt
nu a încetat să mă privească
mi-a spus Daniela toată seara şi eu îi răspundeam
era atât de bine să ştiu că nu sunt singură în dorul ăsta
doamne cu cât drag se uita la tine

în spațiul ăla dintre şine şi peron se înghesuie durerile lumii
nu toate dezmembrările trebuie să apară la ştiri
uneori e despre cât durează cicatrizarea unei răni

rmn cerebral

două degete peste venă nu sunt suficiente să fii sigur că mai eşti
aşa cum nici toate țigările alea nu sunt de ajuns pentru cancerul promis

înainte să murim am trasat granițe pe creier asta da asta nu
am găsit şi nopțile în care trăgea timpul de noi
de atunci mă tot doare bucata asta de carne

când eram mică şi mă loveam
mama îmi sufla peste rană şi toate durerile treceau
voiam şi eu să mă fac doctoriță să aplic tehnica
sau măcar preşedinte aş fi interzis dreptul la boală
iar toate morțile devreme ar fi fost mai interesante

da între timp o femeie mi-a înghițit corpul
s-a apucat de iubit de plâns de păr
fără să mă-ntrebe dacă vreau
iar acum pe amândouă ne doare
şi niciuna dintre noi nu ştie unde
eşti mama să ne sufli peste răni

a (nu) fi întreg

Îmi târăsc picioarele atât de greu
când pe frunte mă apasă toate săruturile părinteşti.
Din moment în moment cerul ăsta o să cadă peste noi
şi o să ne lase doar membrele împrăştiate pe străzi
și ce liniște o să fie atunci
și ce bucurie în tot nimicul ăsta

Ce înseamnă să fii întreg
nu toate rupturile trebuie să doară
nu mă doare nimic
din ce n-are aproapele meu
nici gură // nici coate
vârfuri de păr s-au despicat şi ele odată cu tine
diviziuni roşcate şi bisexuale
ale ființei
//îmi plac femeile//
care nu ştiu că sunt frumoase
aproape la fel de mult cum
//îmi plac bărbații//
care nu ştiu cât sunt de inteligenți.

privilegiul de a nu şti
ce se întâmplă cu dorul după ce ne vedem
ce se întâmplă cu oamenii fără adăpost după

Între mine şi lumea asta
se interpune atâta oboseală
iar asta e tot
ce poate somnambulul să-i reproşeze realității

foto: MADD | Alexandra Baban

IOANA IACOB

(n. 1998, Ploiești) clasa a XII-a, Liceul Teoretic Grigore Moisil Tulcea| *300 km par mai puțini în mile și zona de confort nu mai e doar un punct. scriu ca să acopăr distanța, să anesteziez simțurile, să încălzesc locurile reci din interior, ca să cred că aparțin. laureată la concursul național de poezie „constantin virgil bănescu";*

happiness is a warm gun

duminică timpul trece diferit & ajunge să nu reușesc
să-mi ating degetele ca să îmi dau seama că emerson
nu va mai cânta niciodată lucky man

te îndrăgostești de vânzătoarea de la magazinul alimentar
scurtele momente de iubire care te țin în viață
nimic permanent
nimic ce poate schimba ceva

zdruncinătura pe care am simțit-o când soarele
a atins ochii pisicii
întrebările care îți trec prin
cap în drum spre pubul unde
urăști să mergi
unde îți strivești creierul de masă
unde toată lumea își strivește creierul de masă
&
totul seamănă cu un mardi gras al celor
ce și-au ratat viața
departe de tații lor care nu se mai gândesc la fiii
lăsați pe marginea drumului așteptând
să se stingă luminile

happiness bang bang shoot shoot

nopțile de august în care tălpile calcă mai ușor pe asfalt durează puțin

disperarea cu care te trezești
mereu la ora când doar
taxiurile mai trec pe stradă
flashbackurile pe care le ai timp
de o oră fără să te miști

treaba cu empatia e că dispare
/asta dacă a existat vreodată așa
cum nu au existat nici prieteniile
în 3/
ce se întâmplă în punctul ăsta
nu are legătură cu noi
atingerile ne rup carnea
mai rău decât
au făcut-o părinții noștri

e ora în care poți să-ți zbori
creierii fără să audă vecinii în
care moartea e atât de aproape
încât ajungi să-ți ceri scuze
pentru toate tentativele eșuate
& zâmbetul strâmb din oglindă
se transformă într-o mână care
te strânge de gât

dimineața se prăbușește ca un bloc din 77
peste copiii care se uitau la desene & lumea se
stinge ușor în timp ce îți
pui pantofii
în picioare

nevermore

domnule poe,

sunt zile în care bucăți întregi de corp îmi atârnă nefuncționale
ca o serie de reflexe desfigurate în întuneric.

atunci înjur scuip smocuri de păr într-o veselie și-mi imaginez că
dac-aș fi pasăre ți-aș smulge ochii din orbite
și aș potoli cu sângele tău setea
pisicilor maidaneze care-mi ling degetele de la picioare
în fiecare noapte.

să-ți smulgi capul ca pe butonul de la cămașa preferată
să aluneci pe gresia umedă și să simți atingerea
flagelată a tendoanelor
ca pe-un zgârci în tocana nefiartă
să tai în carne vie la capătul zilei e
singura plăcere pe care mi-o mai permit
singurul lucru afectuos – imaginea unui dinte putred
găsit sub pat în timpul spasmelor.

o, domnule poe,

oasele tale o să putrezească mai repede decât
cele ale unui copil bolnav de osteoporoză.

ROXANA STAN

nimic nu se opreşte din învârtit // crimson

puțin din seara cu aer rece &
toată lumea dormind pe bănci
dimineața vine mai greu așa
palmer
bătaie ușoară în masă cât să miște ceva în
21st century schizoid man

nimic nu se oprește din învârtit
până nu ne culcăm
chiar și atunci mai plutește
în aer inerția
încet cât să aud doar eu
hai să intrăm că e cam rece

aici insectele se reflectă așa frumos pe
suprafața lucioasă ca ultimele lucruri
pe care ni le amintim fix în momentul
când creierașul îți zice să te culci puțin
a fost o zi grea hai să dormi că așa treaz doare & când doare știi ce urmează după

Dragoș Pătrașcu - *„Pasărea spin,* sangvină pe pânză, 2010, 200x180 cm, foto: Bogdan Pantir (detalii)

este stimulentoare

IOANA TĂTĂRUȘANU

(n. 2001) elevă în clasa a IX-a la Colegiul Național Iași, redactor-șef adjunct ALECART| *Mă motivează ploile reci de toamnă, când cobor din tramvai și parcurg același asfalt cunoscut până acasă, cărțile pe care le citesc, dezamăgirile, Oamenii Mari din jurul meu, orele de literatură și toate paradoxurile din mine pe care mi-aș dori să le pot transforma, cândva, în cuvinte potrivite*

Aceeași gară, aceleași voci

Aceasta este o poveste pe care am auzit-o, așadar nu este povestea mea. Cineva a spus-o în jurul unei mese și eram și eu acolo, întâmplătoare și absentă. Mă uitam cum fiecare spunea învălmășit câte ceva, cum se mima fățiș interesul, zâmbetul și fericirea, cum aburii fandoselilor culinare pluteau deasupra conversațiilor serbede și împărțite între gurile acelea povestitoare. Acum, când îmi amintesc cum stăteam cu fruntea rezemată de palmă, cu ochii aproape închiși, cum așteptam să plec mai repede acasă, cred că atitudinea mea le părea lor foarte copilăroasă și afectată. Pe mine însă nu m-a interesat vreodată prea mult. Aceasta este o poveste frumoasă și adevărată, a unui om pe care nu îl cunosc, despre voci, gări și iubire. Și aceasta este mai ales o poveste despre oameni care au răbdarea să își aștepte destinul să le ajungă sentimentele din urmă. Și pentru cei care se grăbesc spre serviciu, sau cărora pur și simplu nu le prea place să citească, dar mai ales pentru copii: aceasta este o poveste scurtă.

Grigore controla biletele pe tren. Uneori Grigore era și impiegat de mișcare în timpul turelor lui. Slujba nu era dintre cele mai frumoase, nu culegea flori toată ziua și nici nu cânta, era obosit și din ce în ce mai bătrân, în fiecare zi întâlnea oameni răi și hoți, mincinoși, tâlhari. Vagoanele deveneau de la o vreme un mediu ostil, rece, metri de străbătut, chipuri, bilete, bagaje, țoale, mirosuri, amenzi, țigănci guralive și plozii lor plângăreți. Grigore era un bărbat vânjos, puternic și foarte curajos. Îi plăcea să facă dreptate și de obicei dreptatea lui era dreptatea lumii, ajungea dreptatea călătorilor. Nu era nici pe departe un om crud, dar înțelegea că în fața unui străin sentimentele îl fac vulnerabil și în nici un caz impiegatul de mișcare și controlorul de bilete nu avea voie să apară slab, sau să aibă excese de bunătate, de oboseală sau de imparțialitate. Așadar, în vagoane, Grigore era un monument de distanță. S-ar fi putut spune despre el că nu îi plăceau oamenii, pentru că vorbea puțin. În călătoriile lungi se izola în antecamera lui, din spatele ultimului vagon și fuma sau citea. Locul acela strâmt, de un metru pe doi metri avea o masă de lemn de o curățenie impecabilă, un scaun jos și un pat milităresc, îngust, dintre cele care se găsesc în cabane, înghesuite unele într-altele. Între București și Iași, sau Iași-Timișoara, Grigore ieșea doar cât să le controleze biletele călătorilor, făcea fugitiv ordine în vagoane, își mai făcea odată tura, se uita pe geamurile pătate pe care țâncii țigăncilor își lăsaseră urmele vieților lor murdare, mai saluta vreun călător care făcea naveta sau pe care îl trimisese el cu treabă, în fine, pe care îl cunoștea mai mult sau mai puțin, mergea așa încruntat, apoi își freca brusc ochii și cearcănele, se întorcea în spatele vagonului, intra în camera lui și nu mai ieșea până la următoarea stație.

Gara lui Grigore era la granița cu Moldova, într-un orășel mic al cărui nume a fost pomenit, dar l-am uitat, și tot acolo, într-un birou mare, lung și înalt, Grigore făcea pe-a impiegatul de mișcare sâmbăta și lunea. Sala cu mese, centrale, hârtii învălmășite, scrisori de la familie necitite avea o fereastră care dădea spre șine, o fereastră prin care lumina zilei, sau a felinarelor, cădea galeș peste masa la care stătea Grigore aplecat în fiecare sâmbătă și în fiecare duminică. Gândurile lui erau acolo întrerupte doar de telefonul Dorei, sau a altor impiegați. Și Dora întreba linia 5 liberă? Linia 5 era linia lui. Și mai mereu era liberă, așa că după da-ul lui, Dora schimba politicos frecvența și se interesa de alte linii. Din vocea ei, Grigore nu și-a putut da vreodată seama ce fel de femeie este. Deși vorbeau, mai întâi timid, apoi învălmășit, haotic și pătimaș, prin același fir prin care Dora întreba invariabil și rece linia 5 liberă?, despre familii și războaie, despre dor și țară, Grigore nu știa, de fapt, cine era impiegata Dora. Nici nu simțea nevoia să o iscodească, căci vorbele lor circulau discret și neștiute de nimeni în orele târzii ale turelor lor, când Dora ar fi putut citi, în așteptare de noi ordine, și Grigore ar fi putut fuma, indiferent, obosit, cu gândul la băiatul lui. În gara aceea, în biroul lui cu ferestre mari și goale, aplecat peste hârtii și acte, îmbătrânit, cu ochii stinși, Grigore știa că, peste Prut, Dora sau vocea ei, Dora sau aerul dintre ei îi era lui prieten. Când vorbeau, încordarea rațiunilor acestor lungi conversații dispărea, sau se pitea în spatele receptoarelor sau în apele înghețate ale Prutului. Rânduielile

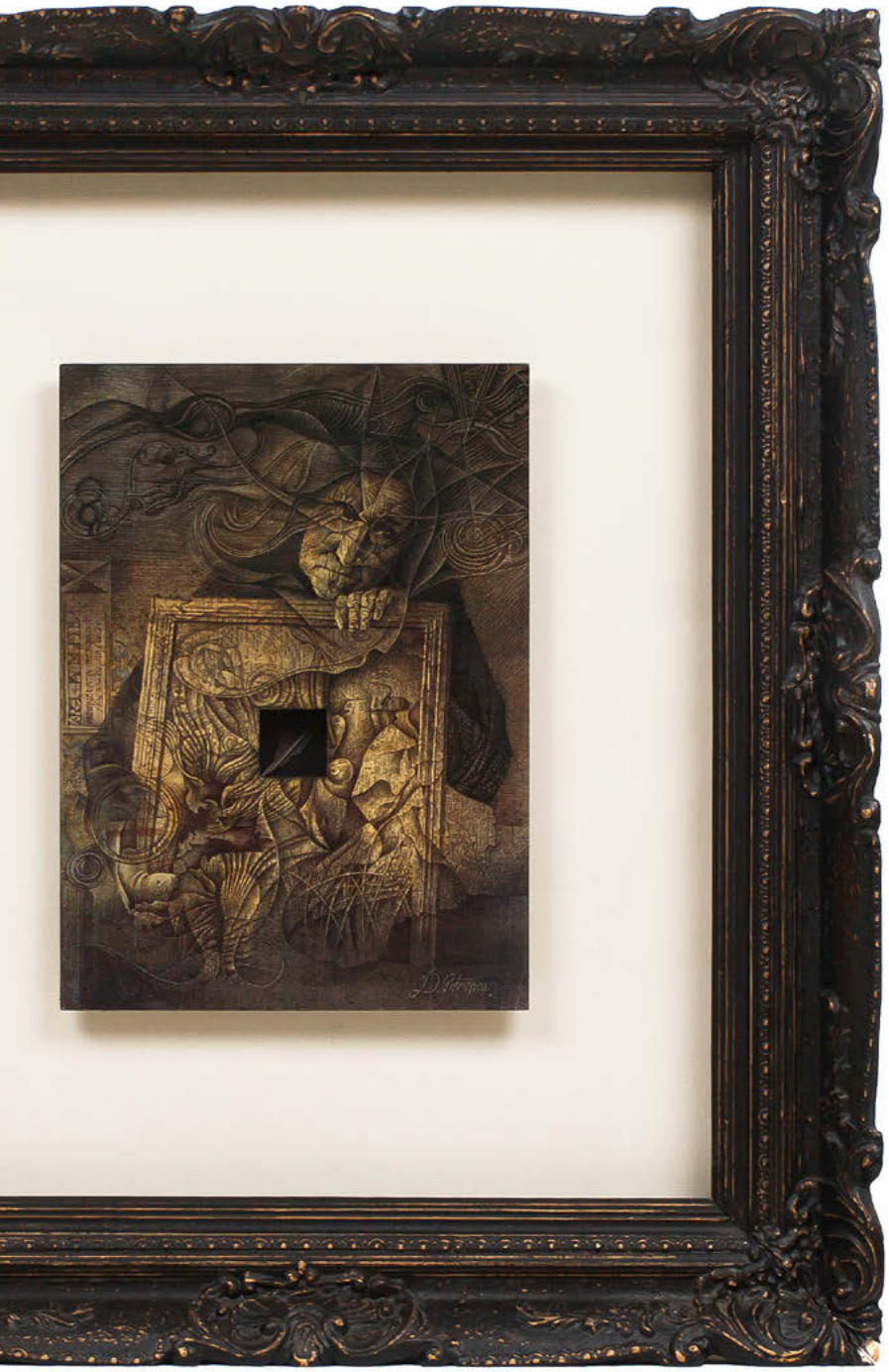

Dragoș Pătrașcu

existențelor lor nu erau împărtășite, căci Dora și Grigore nu puteau și nu știau să poată spune unul despre altul mai mult decât că iată, în fiecare sâmbătă și în fiecare duminică doi oameni își țineau de urât și de frig unul altuia. și două voci străine de trupurile lor, rupte din corpurile de care aparțin, au știut să se întâlnească, izbindu-se de golul aerului și a gărilor, de ferestre și o apă mare și necunoscută, au știut să-și dibuie un rost nebănuit. Rusoaica Dora avea un râs discret și clar, ritmic și feminin. Frazele ei, întrerupte de pauze îndelungi, de tăceri în care șuieratul trenului întârziat ajungea într-o surdină încordată la Grigore, păreau smulse din cărți vechi de anticariat, romane în care femeia e tristă și neînțeleasă, romane cu așteptări lungi și lacrimi înăbușite în batiste și mănuși de mătase, cuvintele Dorei erau, în fine, răsunătoare.

Între duminică și sâmbătă, gândurile lui Grigore se sprijineau, bolnave de singurătate, împietrite și înfiorate de dor, de pereții vagoanelor, în amurguri și nopți tăcute, vestejite, opace, până la următoarea sâmbătă. Linia 5 liberă? și umbra vocii ei îl readucea la viața fericită a receptorului, a plasticului înghețat care îi claustra Dorei existența. pentru el, femeia aceea nu avea trup, nu avea ochi și buze, mâini și haine, pentru el Dora era un sunet.

.....

Trenurile nu îi fac pe oamenii dinlăuntrul lor să îmbătrânească mai greu și nu le dau puterea unei vieți amorțite și încete, așa că iată-l pe Grigore bunic. Vesel, tânăr și fericit, hrănit de iubire și credință, alături de bunica lui, și căutând-o peste Prut pe Dora, care nu și-a părăsit biroul de impiegată și cine știe câți ani o mai fi având. Aici este Grigore, punându-i mâinile la ochi Dorei. Aici este Dora, cu spatele la Grigore, fâstâcindu-se de mișcarea aceasta neașteptată care nu prea îi convine, surprinsă în tristețea ei obosită și apatică, mândră, frumoasă și rusoaică.

Și aici sunt cuvintele vocilor care și-au întâlnit trupurile. Aici se sparge sticla, acolo se întâlnesc cioburile, altundeva au adormit receptoarele, în altă parte se culcă nepoții, în această gară nu mai este nimeni.

Cine-i? cine-i?

Linia 1 liberă?

Aah! Grișa! Grișa! unde-ți încape glasul în țărul ăsta de om?!

ROXANA STAN

(n. 1998) (încă) elevă la Colegiul Național Nicolae Titulescu din Pucioasa, Dâmbovița | *cuvânt despre mine. frică. interior. smulgere. senzație. poezie. explorator. plămân. rătăcire. the national. bucle. anxietate. the lobster. timp. contradicție. empatie. exhaustiv. un mix din toate astea. câteva premii la concursuri și olimpiade și mult mai multe visuri.*

frica ta ca ochiul unui peşte sălbatic...

frica ta ca ochiul unui peşte sălbatic
îşi are propriul dumnezeu.

seara, nebunii se roagă prin şanţuri
la marginea cimitirelor îşi aruncă boarfele
înjură nu există dumnezeu în limba lor fără cuvinte
(nu) se/mă înţeleg
cred în femei cu sâni rotunzi ca pâinile pe vatră
cum şi eu cred în frica ta
ca într-o icoană făcătoare de minuni
un mort pe care îl îngropi şi îl dezgropi
la capătul patului
îmi aştept seară de seară pedeapsa.
de fiecare dată când te strig şi nu-mi răspunzi
din icoană se desprinde câte-o bucată de sticlă.

****
dragă joe,

nici acum nu știu pe unde-ți duci veacul e trist și sfâșietor și cred că mă doare într-un fel să știu că scrisoarea asta nu o să ajungă niciodată la tine dar ieri a fost ziua ta și pe etajeră bunica încă mai păstrează cana cu imaginea aia alterată a sfântului petru în care îți beai laptele tu plângăciosule care mereu stingeai lumina

azi e miercuri și mama plânge din nou tata fumează ca o gorilă pe balcon cu mișcări rapide și nervoase ai noștri s-au certat iară și nu vreau să te rog nimic din ce n-ai vrea să faci dar noaptea am vise în care mă iei de mână și-mi promiți că într-o zi o să ne înghițim în liniște caimacul o să învățăm psalmul 50 & nu o să ne mai fie frică

și dacă n-o să vii acasă într-o zi am să sparg cana aia afurisită
și o să înghit rând pe rând cioburile
„iubirea acoperă mulțime de păcate"
altă scăpare nu văd

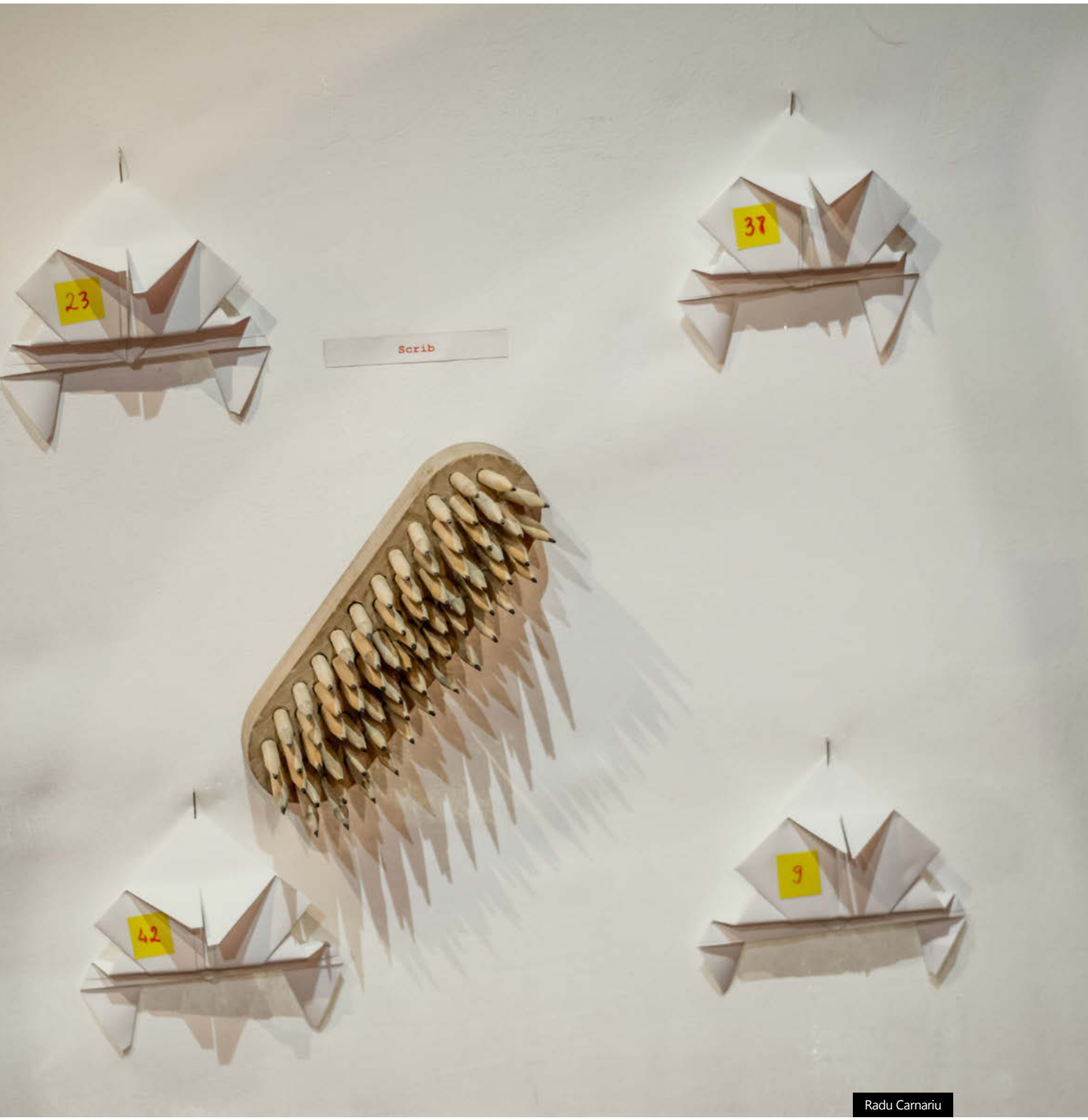

Radu Carnariu

Portretul unui alecartian în tinerețe

Emil Munteanu

Am avut tot timpul impresia că revistele din mediul preuniversitar sunt doar un pretext pentru a cosmetiza o imagine. Născute fie din constrângerea lui trebuie, fie din orgoliu, în paginile lor se întâmplă același fenomen ca în publicitate: se livrează un produs. Într-o manieră mai mult sau mai puțin convingătoare, într-un stil mai mult sau mai puțin atractiv, în termeni deșănțat laudativi sau dulci poetici până la strepezirea dinților. Produsul este elevul și extraordinarul lui talent într-un anumit domeniu. Elevul performant, sensibil, implicat, elevul-cititor, elevul la superlativ. Elev care întotdeauna este produsul unuia sau al mai multor profesori, al școlii „care l-a format", al sistemului pe care îl reprezintă și care astfel este validat. Elevi scriind despre alți elevi, elevi vorbind despre profesorii lor, elevi consemnând despre experiențele din școală sau despre altele, dar generate de acestea. Nu am întâlnit (și dacă lucrurile stau altfel îmi asum ignoranța) niciun profesor care să găsească nu timp, ci disponibilitate să vorbească despre elevul neolimpic, despre elevul „comun", devenit însă atipic nu prin performanța cuantificabilă în note, în premii la olimpiadă sau în impactul mediatic al prestației sale. Elevul care face bine și solid ceea ce face, elevul care a devenit partener de dialog, ale cărui preocupări din afara școlii se răsfrâng vizibil și în interiorul acesteia, elevul care își asumă condiția de discipol, dar se desparte parțial de relația de subordonare pe care o implică, elevul care nu este în primul rând imaginea unui profesor.

Cu un astfel de elev vă dau întâlnire astăzi. De fapt, ca cititori ai revistei și ai blogului ALECART, ca participanți la „Întâlnirile ALECART" l-ați întâlnit. Poate nu ați știut cine este. Sau cum este. Sau cum de este așa. Sau de ce am așteptat pentru a scrie despre el. Răspunsul este simplu și contradictoriu în același timp. Pentru că în Tudor văd toți elevii pe care i-am întâlnit și care și-au căutat un drum doar al lor în sistem, fără a încerca să demonstreze ostentativ că sunt cei mai buni. Chiar dacă sunt foarte buni. Și, în același timp, pentru că refuzând ideea de performanță în sensul comun al termenului, au făcut performanță. Știe informatică, matematică, fizică sau chimie. Știe engleză și se descurcă la germană. Se odihnește în literatură, neratând niciun autor canonic (din spirit de frondă, dar și din comoditate, căci a învățat că e mult mai ușor să-ți dai întâlnire direct cu un autor sau cu un personaj, decât să cauți bezmetic informații despre ei). E un cinefil pasionat, un ochi critic îndreptat nu doar în afară, ci mai ales înăuntru (poate prea mult înăuntru), un căutător de idee, o prezență discretă, dar, în același timp, un idealist. Niciodată mulțumit. Nici de sine, nici de ceilalți.

L-a citit pe Bolaño (și a recenzat *Detectivii sălbatici* și *2666*), a citit și a scris despre *Solenoidul* lui Mircea Cărtărescu chiar în perioada tezelor, l-a disecat și digerat până la ultimul rând pe Gheorghi Gospodinov în *Un roman natural*, s-a întâlnit cu Nabokov și cu *Lolita*. Și a văzut *Decalogul* în regia lui Krzysztof Kieślowski și filmele lui Kim Ki-duk sau Kubrick și *Când se lasă seara peste București* sau *Metabolism* al lui Corneliu Porumboiu și expoziții de grafică și de pictură. Și ascultă muzică bună. Și nu ratează nicio petrecere. Și nu e nimic imposibil pentru el atunci când e în fața calculatorului. Și alege cele mai frumoase soluții la cele mai dificile probleme. Și are capacitatea de a te lăsa perplex. Și ALECART-ul e al lui în aceeași măsură în care e și al nostru. Pentru că din momentul în care a devenit redactor „ALECART" și apoi redactor-șef nu a fost nicio activitate care să nu poarte amprenta lui. Vizibilă, deși el nu e mereu vizibil. Nu e, pentru că nu l-a interesat să pozeze, să iasă în față. Pentru că munca de echipă (chiar și atunci când era doar munca lui) e mult mai importantă decât orice umbră de orgoliu personal. Pentru că atunci când a vorbit la FILIT a tremurat atât de tare (nu fiindcă nu își găsea cuvintele sau fiindcă prezența autorului l-ar fi inhibat), încât am înțeles că Tudor nu vrea să fie altceva decât ceea ce este. O prezență foarte vizibilă în spațiul de confort pe care și l-a creat și care, în termeni concreți înseamnă bun-simț, inteligență vie, repulsie față de mimetism și convenționalism, o formă personală de a-și exprima sensibilitatea și cultura.

Aș paria că prea puțini dintre maturii printre care va păși în curând au lecturile, educația și discernământul lui, tăioasa voluptate a ideii de la care e dificil să-l faci să abdice, acuratețea intuiției și încăpățânarea. Toate, arme prea puțin folositoare în viața de zi cu zi, dar achiziții pe care nu i le poate lua nimeni și care au venit din lipsa lui de aderență față de ceea ce i-a oferit sistemul, din respingerea formelor goale sau prea populare de succes școlar, din opțiunea pentru a se forma în interiorul unui proiect. Proiectul interior se numește un adolescent avid de a ști, nu de a demonstra, de a se forma, nu de a mima. Proiectul exterior pe care s-a mulat cel interior am avut norocul de a fi ALECART. Iar întâlnirea dintre ALECART și Tudor Berbinschi a însemnat ceva ce depășește posibilitatea multora de a înțelege, și anume că există și elevi cu o personalitate puternică, elevi în care modelezi în piatră și nu în lut, cu care te confrunți, nu te întâlnești. Elevi care nu sunt produsul unui profesor, al unei școli, al unui sistem, ci al minții lor permanent vii, sclipitoare, al voinței de a fi întregi, completi, în devenire și nu captivii unui premiu care trebuie mereu confirmat. Îmi pare rău să-i dezamăgesc pe cei care nu au înțeles (nu au putut sau nu au vrut) că ALECART nu e produsul unor profesori, ci al acestor elevi despre care niciun profesor nu a știut să scrie până acum. Nu la capătul lor se află Tudor. Ca el sunt mulți care așteaptă să fie descoperiți, dar Tudor Berbinschi este până una alta redactorul-șef de la care nu am vrea să ne luăm niciodată rămas bun, dar știm că o vom face pentru a ne reîntâlni cu același Tudor care își continuă drumul gândind drept și scriind bine. Pentru că e gândul și cuvântul lui. Doar ale lui.

■

ESTINVEST

Prin noi investiți în viitor

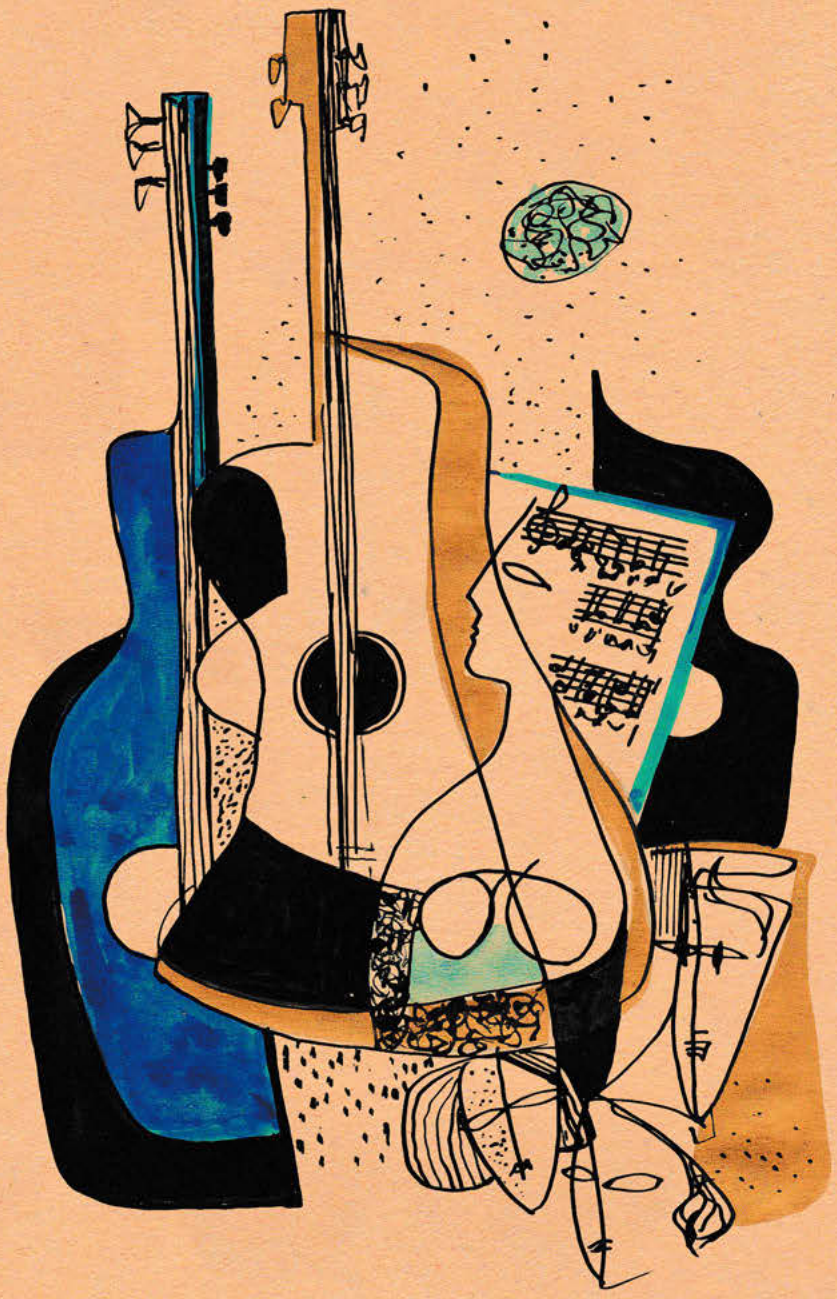

Redirecționează 2% din impozitul pe venit către
Asociația ALECART sau donează online pe alecart.ro/2lasuta

alecart.ro